

รายงานการศึกษการพัฒนา คุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ **O-NET และ PISA**

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

รายงานการศึกษา
การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ
O-NET และ PISA

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

371.27 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ส 691 ร รายงานการศึกษาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA

กรุงเทพฯ : สกศ., 2564

หน้า 158 หน้า

ISBN : 978-616-270-304-1

1. คุณภาพการศึกษา 2. O-NET 3. PISA 4. ชื่อเรื่อง

รายงานการศึกษาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA

สิ่งพิมพ์ สกศ.   อันดับที่ 36 /2564

ISBN   978-616-270-304-1

พิมพ์ครั้งที่ 1   กันยายน 2564

จำนวนพิมพ์   1,000 เล่ม

พิมพ์เผยแพร่โดย   สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
99/20 ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ : 0 2668 7123 ต่อ 2314
โทรสาร : 0 2243 2775
Website : www.onec.go.th

พิมพ์ที่   บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด
19/25 หมู่ 8 ถนนเต็มรัก-หนองกวางเขน
ตำบลบางคูวัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 11110
โทรศัพท์ : 0 2150 9676-8
โทรสาร : 0 2150 9679
E-mail : 21centuryprint@gmail.com
Website : www.21century.co.th

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะที่เป็นองค์กรด้านนโยบายและแผนการศึกษาของประเทศได้ให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะถือว่าการศึกษามีคุณภาพจะนำมาซึ่งประชากรที่มีคุณภาพที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยที่ผ่านมาสํานักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ทำวิจัยสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษามาอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ยังได้มีการกำหนดเป้าหมายด้านคุณภาพการศึกษาไว้ด้วยเช่นเดียวกัน โดยใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน หรือ O-NET และผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ หรือ PISA เป็นเกณฑ์ในการวัดคุณภาพของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีผู้เรียนบางกลุ่มที่มีผลการทดสอบ O-NET และผลการทดสอบ PISA เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่ของประเทศยังมีค่าคะแนนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำรายงานการศึกษารพัฒนาผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA ซึ่งจัดทำเพื่อศึกษา และวิเคราะห์สภาวะการณ์การจัดการศึกษาตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (เป้าหมายด้านผู้เรียนและเป้าหมายของการจัดการศึกษา) ผ่านผลการทดสอบ O-NET และ PISA ตลอดจนปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนและสถานศึกษา และตัวอย่างความสำเร็จของสถานศึกษา อันนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า องค์ความรู้ที่ได้จากรายงานฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครู และผู้บริหารสถานศึกษาที่จะได้ปัจจัยแห่งความสำเร็จไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งผู้สนใจสามารถนำองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายไปต่อยอดสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ ในอนาคตต่อไป

(นายอำนาจ วิชยานุวัติ)
เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานการศึกษาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา และวิเคราะห์สถานการณ์การจัดการศึกษาตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (เป้าหมายด้านผู้เรียนและเป้าหมายของการจัดการศึกษา) ผ่านผลการทดสอบ O-NET และ PISA 2) ศึกษา และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษาที่ได้จากผลการทดสอบ O-NET และ PISA 3) ศึกษา และวิเคราะห์รูปแบบการจัดการศึกษาที่สามารถยกระดับคะแนน O-NET และ PISA ที่สอดคล้องกับบริบทและอัตลักษณ์ของสถานศึกษาแต่ละประเภท และ 4) จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษาจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA

การศึกษาครั้งนี้ จะศึกษาผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET ย้อนหลัง 8 ปี ตั้งแต่ปี 2556 - 2563 และผลการทดสอบ PISA ย้อนหลัง 3 ครั้ง ในปี 2552 - 2558 โดยกลุ่มประชากรที่ในการศึกษาได้แก่สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้ารับการทดสอบ O-NET และ PISA สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาเอกชน ที่ครอบคลุมทุกขนาดสถานศึกษา และทุกภูมิภาคของประเทศ โดยออกแบบการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลจากสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ครบถ้วนทุกสังกัด ทุกพื้นที่ และใช้ข้อมูลผลการทดสอบ O-NET จากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา ขณะที่การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลเชิงลึกสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สถานการณ์การจัดการศึกษาตามตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับ O-NET และ PISA ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579

ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของนักเรียนที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป เพิ่มขึ้น เป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนให้เห็นถึงจำนวนนักเรียนที่มีผลคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่ามีจำนวนมากขึ้นเพียงใด โดยใช้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 50 เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา โดยภาพรวม พบว่า มีนักเรียนในสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อยที่สามารถทำคะแนนได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีเพียงวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้น ที่มีจำนวนนักเรียนกว่าครึ่งของจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่ได้คะแนนมากกว่าร้อยละ 50 แต่เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยในอีก 4 วิชาที่เหลือ อันประกอบด้วย วิชาภาษาอังกฤษ สังคม ศาสนา และวิทยาศาสตร์ (รายละเอียดตามแผนภาพที่ 3.1 - 3.3) จะพบว่า ยิ่งระดับการศึกษาสูงขึ้น สัดส่วนนักเรียนที่ได้คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปกลับน้อยลง และไม่มีแนวโน้มการเพิ่มของร้อยละของนักเรียนเลยแม้แต่หนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ซึ่งถือเป็นวิชาพื้นฐานที่นักเรียนจะต้อง

นำไปใช้ในการเรียนต่อในระดับสูง หรือเป็นทักษะที่สำคัญที่ใช้ในการประกอบอาชีพ โดยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีสัดส่วนนักเรียนไม่ถึงร้อยละ 10 ที่ได้คะแนนใน 3 วิชาดังกล่าวมากกว่า 50 คะแนน ดังนั้น หากประเทศไทยต้องการที่จะแข่งขันได้ในเวทีสากล จะต้องเร่งพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนไทยอย่างเร่งด่วน ประเด็นนี้จึงถือเป็นปัญหาเร่งด่วนของการจัดการศึกษาของประเทศไทยที่จะต้องเร่งยกระดับ

ตัวชี้วัดที่ 2 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระหว่างพื้นที่/ภาคการศึกษาในวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ ลดลง เป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางคุณภาพทางการศึกษาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่างๆ โดยเมื่อพิจารณาที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าสถานศึกษาในแต่ละจังหวัดมีที่ตั้งอยู่ ณ อำเภอเมือง หรือ อำเภออื่นๆ ของจังหวัด โดยมีสมมติฐานว่า ในพื้นที่อำเภอเมืองจะมีความพร้อมและความเจริญที่มากกว่าในอำเภออื่นๆ ปัจจุบันจะส่งผลถึงคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหรือไม่ ผลปรากฏว่า ในทุกระดับการศึกษา คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองจะมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภออื่นอยู่ประมาณ 6 - 10 คะแนน หรือประมาณ 1.5 - 3 เท่าของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (รายละเอียดตามตารางที่ 3.1 - 3.2) จะไม่มีแนวโน้มที่ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทั้ง 2 วิชาในทุกระดับการศึกษาจะลดลงเลย แม้แต่น้อย นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาพื้นที่โดยใช้จังหวัดเป็นฐานในการพิจารณา จะพบว่า จังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดจะมีเพียง 2 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร และนครนายก ขณะที่จังหวัดที่มีคะแนนต่ำสุด ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี นราธิวาส แม่ฮ่องสอน บึงกาฬ หนองบัวลำภู และกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่บริเวณชายแดนของประเทศไทย และมีเพียงคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้นที่ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยลดลง นอกนั้น ความแตกต่างมีแนวโน้มคงที่ หรือเพิ่มขึ้น (รายละเอียดตามตารางที่ 3.3 - 3.4) ดังนั้น จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของประเทศจึงต้องให้ความสำคัญกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาควบคู่กันไป ด้วยจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาได้สำเร็จ

ตัวชี้วัดที่ 3 ร้อยละของนักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป เพิ่มขึ้น ในรายงานฉบับนี้จะวิเคราะห์เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้เฉพาะ 3 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดนี้ และตัวชี้วัดที่ผ่านมาสะท้อนปัญหาทางการศึกษาที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในด้านคุณภาพการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี สัดส่วนนักเรียนที่มีผลการทดสอบมากกว่า 50 คะแนนในแต่ละวิชามีจำนวนน้อยมาก และไม่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นแต่อย่างใด และเมื่อพิจารณาในแต่ละระดับการศึกษาและแต่ละรายวิชา จะพบว่าในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นแนวโน้มสัดส่วนดังกล่าวจะยิ่งน้อยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มีสัดส่วนนักเรียนที่มีคะแนนมากกว่า 50 คะแนนอยู่ที่ประมาณไม่เกินร้อยละ 4 เท่านั้น (รายละเอียดตามตารางที่ 3.5 - 3.8) ดังนั้น คุณภาพการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงเป็นวิกฤติทางการศึกษาที่ต้องรีบดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน

ตัวชี้วัดที่ 4 คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) ของนักเรียนอายุ 15 ปี ในวิชาวิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์สูงขึ้น การทดสอบ PISA เป็นข้อสอบที่วัดทักษะและการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน จึงเป็นตัวชี้วัดระดับนานาชาติที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของนักเรียนและความสามารถของประเทศในอนาคต ซึ่งผลการทดสอบ PISA ของประเทศไทยตั้งแต่การเข้าร่วมครั้งแรกในปี ค.ศ. 2000 จนถึงครั้งล่าสุดในปี ค.ศ. 2018 ไม่มีวิชาใดเลยที่มีแนวโน้มคะแนนที่สูงขึ้น โดยในปีล่าสุดมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 393 - 426 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติที่ 500 คะแนนอยู่ค่อนข้างมาก (รายละเอียดตามแผนภาพที่ 3.4) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณารายละเอียดผลการทดสอบในปี ค.ศ. 2018 จะพบประเด็นที่น่ากังวล คือ มีนักเรียนไทยร้อยละ 60 ในวิชา การอ่าน ร้อยละ 53 ในวิชาคณิตศาสตร์ และร้อยละ 44 ในวิชาวิทยาศาสตร์ ที่ได้คะแนนอยู่ในระดับต่ำสุด ซึ่งหมายความว่า นักเรียนไทยเหล่านี้ มีทักษะและความรู้ที่ไม่เพียงพอที่จะใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่งถือเป็นปัญหาที่ต้องเร่งศึกษาเชิงลึกและดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน อีกทั้งเมื่อพิจารณาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมจะ พบว่า นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ได้เปรียบจะได้คะแนนมากกว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่เสียเปรียบอยู่ค่อนข้างมาก สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมไทยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และประเด็นสุดท้ายที่น่าสนใจ คือ ผลการศึกษาของ OECD พบว่าปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นให้นักเรียนไม่ว่าจะอยู่ในฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมแบบใดสามารถพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นได้ คือ Growth Mindset ซึ่งหมายถึงทัศนคติ/ความคิดที่เชื่อว่า ความรู้ความสามารถของมนุษย์สามารถเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นได้ ซึ่งมีนักเรียนไทยที่มีทัศนคติแบบนี้อยู่เพียงร้อยละ 43 เท่านั้น ขณะที่ค่าเฉลี่ยของ OECD อยู่ที่ร้อยละ 63 จึงเป็นอีกหนึ่งประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งพัฒนาให้เกิดขึ้นในนักเรียนทุกคน

ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดตามคุณภาพผู้เรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ทำให้เห็นว่าคุณภาพผู้เรียนยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญของการศึกษาไทย และมีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ในพื้นที่ที่ห่างไกลความเจริญ หรือพื้นที่บริเวณชายแดนของประเทศ จะพบวิกฤติเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาซ้ำเติม ทำให้เป็นปัญหาที่ซับซ้อนยากที่จะแก้ไขมากขึ้นไปอีก การกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาในภาพรวมของประเทศไม่อาจจะแก้ไขปัญหานี้ในพื้นที่เหล่านั้นได้อย่างแน่นอน แผนการศึกษาแห่งชาติ จึงต้องให้ความสำคัญกับบริบทของพื้นที่ให้มากขึ้น และต้องปรับวิธีคิดเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาของแต่ละพื้นที่เสียใหม่ เพราะการจัดสรรทรัพยากรภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันแก่พื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน อาจจะทำให้เกิดความเท่าเทียมในการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา แต่ไม่สร้างความเสมอภาคให้เกิดขึ้นในสังคมแม้แต่น้อย และยังเป็นการเพิ่มช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามากขึ้นอีกด้วย

2. ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา

แบบสอบถามการสำรวจผลการดำเนินการของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนผ่านผลการทดสอบ O-NET โดยมีสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษา เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการศึกษาตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (เป้าหมายด้านผู้เรียนและเป้าหมายของการจัดการศึกษา) ผ่านผลการทดสอบ O-NET และ PISA และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษาที่ได้จากผลการทดสอบ O-NET และ PISA โดยได้จัดส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 3,383 แห่ง ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน ได้แบ่งปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับสถานศึกษา กลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับผู้บริหารและการบริหาร และกลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับครู การเรียนการสอน และผู้เรียน โดยผลการวิเคราะห์เมื่อพิจารณาจำแนกปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนตามระดับชั้น จะพบปัจจัยที่ส่งผลกระทบตามอันดับเทียบกันได้ ดังนี้

ตัวแปรอิสระทุกกลุ่ม	อันดับอิทธิพล ในระดับชั้น ป.6	อันดับอิทธิพล ในระดับชั้น ม.3
การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในชายแดนภาคใต้ (สถานศึกษา)	1 (-)	-
ความแตกต่างระหว่างจำนวนครูที่มีกับจำนวนครูตามเกณฑ์ ก.ค.ศ. (ครู)	2 (+)	4 (+)
จำนวนนักเรียนทั้งหมด (สถานศึกษา)	3 (+)	1 (+)
ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (ผู้บริหาร)	4 (+)	-
ระยะทางจากโรงเรียนถึงอำเภอบึง (สถานศึกษา)	5 (-)	-
การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในภาคเหนือ (สถานศึกษา)	6 (+)	-
ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (ผู้บริหาร)	-	2 (-)
การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในอำเภอบึง (สถานศึกษา)	-	3 (+)
คุณลักษณะของผู้เรียน (ครู)	-	5 (+)
ความเชื่อมั่นในตัวเองของผู้บริหาร (ผู้บริหาร)	-	6 (+)

ผลการวิเคราะห์ในภาพรวม พบว่า เมื่อใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการวิเคราะห์ ปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษาจะมีอิทธิพลต่อคุณภาพของผู้เรียนมากที่สุดและพบในหลายตัวแปร สะท้อนให้เห็นว่า ในปัญหาคุณภาพการศึกษาจะมีปัญหาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทับซ้อนอยู่ เนื่องจากตัวแปรเกี่ยวกับสถานศึกษาที่ส่งอิทธิพลต่อคุณภาพของผู้เรียนมักเป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสภาพทางกายภาพ อาทิ ที่ตั้งของสถานศึกษาระหว่างในพื้นที่ที่มีความเจริญกับพื้นที่ห่างไกล จำนวนผู้เรียนที่สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งหากสามารถแก้ไขปัญหาลักษณะเหล่านี้ได้ก็จะสามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพทางการศึกษาไปพร้อมกันได้ ขณะที่ เมื่อพิจารณาในแต่ละระดับการศึกษาจะพบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษาจะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา ในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ปัจจัยเกี่ยวกับผู้บริหารและครูจะส่งผลกระทบมากขึ้นและมีนัยสำคัญเพิ่มขึ้น โดยในระดับชั้น ป.6 จะมีปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษาที่ส่งอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนถึง 4 จาก 6 ตัวแปร ขณะที่ระดับชั้น ม.3 ปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษาที่ส่งอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนจะลดลงเหลือเพียง 2 จาก 6 ตัวแปร นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทุก 2 ระดับการศึกษาจะมีอยู่ 2 ปัจจัยประกอบด้วย 1) จำนวนนักเรียนทั้งหมด (สถานศึกษา) และ 2) ความแตกต่างระหว่างจำนวนครูที่มีกับจำนวนครูตามเกณฑ์ ก.ค.ศ. (ครู) ซึ่งเป็นปัจจัยที่เชื่อมโยงกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาทั้งสิ้น

สุดท้าย เมื่อจัดอันดับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน 5 อันดับแรก จะประกอบด้วย 1) จำนวนนักเรียนทั้งหมด 2) การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในชายแดน ภาคใต้ 3) ความแตกต่างระหว่างจำนวนครูที่มีกับจำนวนครูตามเกณฑ์ ก.ค.ศ. 4) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และ 5) การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในอำเภอเมือง

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึกในส่วนภูมิภาค

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึกในสถานศึกษา เป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่ได้ข้อมูลที่นำเชื่อถือและตรงต่อความเป็นจริงมากที่สุดวิธีหนึ่ง โครงการศึกษาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA จึงได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึกในสถานศึกษาทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ทุกขนาดสถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลางใหญ่ และใหญ่พิเศษ และทุกสังกัด ทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาเอกชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนเกี่ยวกับการจัดการศึกษา การบริหารสถานศึกษา และความคิดเห็นเกี่ยวกับการทดสอบ O-NET และ PISA อันจะนำไปสู่การสรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ การลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึกในสถานศึกษาได้ดำเนินการไปทั้งสิ้น จำนวน 5 ครั้งทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

3.1 ข้อค้นพบที่ได้จากการลงพื้นที่

1) คุณลักษณะที่น่าเป็นห่วงของเด็กไทยในปัจจุบัน

การอ่านกับเด็กไทย ปัญหาที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของเด็กในปัจจุบันจากเสียงสะท้อนของครูผู้สอน คือ การอ่าน ซึ่งปัญหาที่ครูผู้สอนพบมีอยู่ 2 แบบ คือ **แบบที่ 1 ปัญหาเด็กอ่านไม่คล่อง** เป็นปัญหาสำคัญมากที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เด็กในปัจจุบันส่วนมากไม่มีปัญหาการอ่านออกเขียนไม่ได้ แต่จะประสบปัญหาอ่านหนังสือได้ไม่คล่อง สาเหตุส่วนหนึ่งสะสมมาจากการเรียนในชั้นเรียนตั้งแต่ระดับชั้นเด็กเล็ก ที่เด็กเรียนไม่ทัน เรียนไม่รู้เรื่อง ทำให้ไม่สามารถอ่านหนังสือตามเกณฑ์ที่กำหนด แต่ไม่ได้รับการแก้ไข หรือช่วยเหลือให้เด็กมีพัฒนาการอ่านที่ดีขึ้น ประกอบกับนโยบายที่ไม่ให้เด็กเรียนซ้ำชั้น เมื่อเด็กเรียนในระดับสูงขึ้น เนื้อหาบทเรียนที่ยากขึ้น จึงทำให้เด็กไม่สามารถเรียนตามเพื่อนได้ทัน เป็นปัญหาสะสมที่ครูผู้สอนมักสังเกตเห็นเมื่อเด็กอยู่ในระดับชั้นสูงแล้ว ซึ่งทำให้แก้ปัญหาได้ยากขึ้น นอกจากนี้ หากเด็กไม่สนใจ ใส่ใจในการเรียน และผู้ปกครองไม่มีเวลาในการดูแลและทบทวนบทเรียนเวลาอยู่บ้าน จะยิ่งทำให้ปัญหานี้แก้ได้ยากเป็นอย่างยิ่ง **แบบที่ 2 คือ ปัญหาเด็กไม่รักการอ่าน** เป็นปัญหาอีกรูปแบบหนึ่งที่พบเกือบจะทุกสถานศึกษาทั้งในสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดเล็ก เด็กไม่ชอบอ่านหนังสือ ไม่สามารถทนอ่านบทความที่มีขนาดยาวให้จบได้ ซึ่งมีที่มาจากหลายสาเหตุ อาทิ ไม่ได้รับการปลูกฝังตั้งแต่ยังเด็กให้อ่านหนังสือ มีทักษะการอ่านที่ไม่ดีทำให้ไม่ชอบการอ่าน ดินนิสัยการอ่านในสื่อดิจิทัลที่มักเป็นข้อความสั้นๆ ทำให้ไม่คุ้นเคยกับการอ่านบทความยาวๆ การอ่านถือเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่ต่อยอดและสร้างทักษะอื่นๆ ในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งต้องเกิดจากความสามารถในการอ่านเป็นอันดับแรก สิ่งนี้ส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กเป็นอย่างยิ่ง เมื่อเด็กไม่ได้รับการปลูกฝังให้รักการอ่านตั้งแต่ยังเด็ก ก็เป็นการยากอย่างยิ่งที่จะพัฒนาเด็กให้เต็มศักยภาพได้

การขาดแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ อีกหนึ่งคุณลักษณะของเด็กที่ค้นพบจากการลงพื้นที่ครั้งนี้ และทำให้ครูหนักใจ และเป็นห่วงนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง คือ เด็กขาดแรงจูงใจในการเรียนและไม่มีเป้าหมายในการเรียนและเป้าหมายในชีวิต เด็กที่มีปัญหานี้ ไม่สามารถวางแผนในการเรียนและการใช้ชีวิตได้ ส่งผลต่อความมั่นคงในชีวิตของเด็ก

ในอนาคต คุณลักษณะนี้ส่งผลถึงการเรียน โดยเด็กเหล่านี้มักมีพฤติกรรมที่ไม่สนใจในการเรียนและมีผลการเรียนที่ไม่ดี กลุ่มเด็กที่มีปัญหานี้ มักเป็นเด็กที่มีปัญหาครอบครัว ไม่ได้รับการดูแลและเอาใจใส่จากผู้ปกครอง บางส่วนไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ทำให้ไม่สามารถให้คำปรึกษาที่เด็กได้ ทางแก้ไขปัญหามีหลายโรงเรียนดำเนินการ คือ การใช้การแนะแนวและครูที่ปรึกษาเข้ามาให้คำปรึกษาแนะนำแก่เด็ก รวมทั้ง จัดกิจกรรมการแนะแนว ให้ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และเส้นทางในแต่ละอาชีพ

สมาธิ ความอดทน และการรอคอย เป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่เป็นเอกลักษณ์ของเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ ซึ่งมักจะมีสมาธิสั้น ไม่สามารถจดจ่อกับสิ่งใดได้เป็นเวลานาน มีความอดทนอดกลั้นน้อย และไม่สามารถรอคอยอะไรได้เป็นเวลานาน ซึ่งครูได้อธิบายว่าสาเหตุส่วนหนึ่ง มาจากความคุ้นเคยในการใช้ชีวิตของเด็กรุ่นใหม่ ที่เติบโตมาพร้อมกับความสะดวกสบายที่ได้รับจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่างๆ ทำให้เด็กรุ่นใหม่สามารถค้นหาและเรียนรู้ที่สนใจได้อย่างรวดเร็ว ตลอดเวลา และทันทีตามที่ต้องการ ประกอบกับเนื้อหาที่น่าสนใจในสื่อดิจิทัล ซึ่งเป็นสื่อกระแสหลักของเด็กรุ่นใหม่ มักจะนำเสนอในรูปแบบสั้นกระชับ ทำให้เด็กคุ้นเคยกับบทอ่านสั้นๆ สิ่งเหล่านี้ทำให้เด็กและเยาวชนมีสมาธิสั้น มีความอดทนและรอคอยได้น้อย พฤติกรรมเหล่านี้ ส่งผลกระทบต่อการเรียนของเด็กเป็นอย่างยิ่ง ทำให้เด็กไม่สนใจเรียน อย่างไรก็ตาม ผลที่เกิดขึ้นจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ครูต้องยอมรับและปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ได้มากขึ้น การแก้ไขปัญหาด้านนี้จึงต้องลดช่องว่างระหว่างช่วงวัย (Gap Generation) ของนักเรียนและครู ให้นักเรียนและครูได้ศึกษาเรียนรู้ทำความเข้าใจ และยอมรับความแตกต่างของกันและกัน ก็จะทำให้ปัญหาเหล่านี้บรรเทาลงได้

เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ อีกหนึ่งลักษณะของนักเรียนที่ครูได้สะท้อนให้เห็น คือ นักเรียนมักจะมีความกระตือรือร้นในการเรียนเพิ่มขึ้น หากวิธีการจัดการเรียนการสอนเป็นแบบการลงมือปฏิบัติ นักเรียนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนในโรงเรียนห่างไกล สนใจและชอบเรียนในวิชาที่ได้ลงมือปฏิบัติมากกว่าวิชาที่ต้องนั่งฟังบรรยายในห้องเรียน วิธีการเรียนรู้เช่นนี้ ทำให้นักเรียนสนใจเรียนมากขึ้น มีผลการเรียนที่ดีขึ้น และสามารถต่อยอดไปสู่ทักษะขั้นสูงอื่นๆ ได้อีกด้วย อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนโดยการลงมือปฏิบัติจะมีคุณภาพได้ต้องมีอุปกรณ์ที่พร้อม อาทิ หากต้องการเพิ่มการปฏิบัติในวิชาวิทยาศาสตร์ จะต้องมียุทธรณ์ทดลองทางวิทยาศาสตร์ที่พร้อม แต่จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล พบว่า ทรัพยากรของสถานศึกษาเกี่ยวกับอุปกรณ์ทางทดลองในวิชาต่างๆ มักเป็นสิ่งที่ขาดแคลน ซึ่งเป็นอุปสรรคของการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น ควรมีการสนับสนุนให้สถานศึกษาทุกแห่งมีอุปกรณ์ต่างๆ เหล่านี้เพียงพอ

2) O-NET เด็กทำไม่ได้ หรือ เด็กไม่ได้ทำ ผลการทดสอบ O-NET ของเด็กไทยสร้างความกังวลให้กับสังคมเป็นอย่างยิ่งถึงคุณภาพของเด็กไทย หลายฝ่ายแสดงความคิดเห็นว่า อาจเกิดจากข้อสอบยากเกินไป ข้อสอบออกไม่ตรงหลักสูตร แต่เมื่อได้ศึกษาเชิงลึกแล้ว จะพบความน่าสนใจของการสอบ O-NET คือ เด็กนักเรียนเป็นจำนวนมากไม่เห็นความสำคัญหรือเห็นประโยชน์ของการสอบ O-NET เนื่องจากหลายสาเหตุ อาทิ ไม่มีความประสงค์ที่จะเรียนต่อในระดับสูง ได้สถานที่เรียนต่อในระดับสูงขึ้นแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องใช้ผลการทดสอบ O-NET ทำให้นักเรียนเหล่านั้นไม่ได้เตรียมตัวในการทำข้อสอบ หรือทำข้อสอบโดยไม่คิด ทำให้ผลคะแนนออกมาไม่ดี และอีกสาเหตุหนึ่งที่จะส่งผลต่อผลคะแนนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 คือ ความแตกต่างระหว่างนักเรียนที่เรียนในสายวิทยาศาสตร์กับสายอื่นๆ ซึ่งข้อสอบ O-NET โดยเฉพาะในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จะเหมาะสมกับนักเรียนที่สายวิทยาศาสตร์ที่ได้เรียนวิชาฟิสิกส์ เคมี และชีววิทยา ขณะที่นักเรียนที่เรียนสายศิลป์หรือภาษา จะไม่ได้เรียนวิชาเหล่านี้มากนัก ทำให้ทำคะแนนวิชาเหล่านี้ได้ไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้น แนวนโยบายในการกำหนดให้นักเรียนทุกคนเข้ารับการทดสอบ O-NET เมื่อจบแต่ละช่วงชั้น โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างหรือเส้นทาง

ชีวิตของนักเรียนแต่ละคน อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลการทดสอบ O-NET ของนักเรียนไทยไม่เป็นอย่างที่คาดหวังไว้ อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนของนักเรียนไทยที่เป็นเหตุให้ทำคะแนนการทดสอบ O-NET ได้ไม่ดี ซึ่งสะท้อนมาจากครูผู้สอน คือ มาจากอุปนิสัยการอ่านหนังสือ นักเรียนไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบหรือไม่สามารถอ่านบทความยาวๆ ได้จนจบ หรืออ่านจบแต่ไม่สามารถจับสาระสำคัญของบทความเหล่านั้นได้ ทำให้นักเรียนไม่พยายามที่จะทำข้อสอบดังกล่าว บางส่วนเลือกที่จะเดาคำตอบโดยไม่คิดวิเคราะห์หาคำตอบที่ถูกต้อง ด้วยข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ การที่ผลการทดสอบ O-NET มีคะแนนที่ค่อนข้างต่ำ อาจไม่ได้มาจากที่นักเรียนทำข้อสอบไม่ได้ แต่อาจมาจากนักเรียนขาดความตั้งใจที่จะทำข้อสอบมากกว่า นอกจากนี้ ยังพบข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับ O-NET อีก อาทิ การขาดแคลนครูกับการทดสอบ O-NET ซึ่งพบว่า โรงเรียนขาดครูในสาขาใด มักจะได้คะแนนในวิชานั้นต่ำตามไปด้วย ข้อสอบ O-NET จะเน้นให้นักเรียนใช้การคิดวิเคราะห์ในการทำสอบ แต่ยังมีโรงเรียนอีกเป็นจำนวนมากที่ขาดแคลนห้องปฏิบัติการ ทำให้นักเรียนไม่มีโอกาสฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์จากการปฏิบัติ และเรียนโดยการฟังครูบรรยายอย่างเดียว ทำให้ไม่เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งส่งผลต่อคะแนน O-NET ของนักเรียนด้วย

สุดท้ายนี้ ข้อสรุปที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ได้เกี่ยวกับ O-NET คือ ผลการทดสอบ O-NET ควรจะถูกนำมาใช้ในการวัดคุณภาพขั้นต่ำที่ทุกสถานศึกษาพึงมีมากกว่าการใช้วัดความเป็นเลิศของสถานศึกษา และพยายามผลักดันให้นักเรียนได้คะแนน O-NET สูงแต่เพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้ ผลการทดสอบ O-NET ถูกนำไปใช้ในเชิงนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา มากกว่านำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน กล่าวคือ ผลการทดสอบ O-NET มักถูกนำไปใช้เป็นตัวชี้วัดของสถานศึกษาและครูในการประเมินผลการปฏิบัติราชการ จึงทำให้เกิดการติว O-NET เพื่อให้นักเรียนได้คะแนน O-NET สูงมากกว่านำมาใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ซึ่งถือว่าผิดวัตถุประสงค์ในการมีการทดสอบ O-NET

3) Digital Dilemma โลกในศตวรรษที่ 21 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ดีที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้อำนวยการและครูในสถานศึกษาส่วนใหญ่ต่างเห็นว่า การนำสื่อดิจิทัลที่ทันสมัยในรูปแบบต่างๆ มาช่วยในการจัดการเรียนการสอนจะทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้มากขึ้นและดีขึ้น อีกทั้งยังลดภาระการสอนของครูได้เป็นอย่างดี ในหลายโรงเรียนจึงได้นำเอาสื่อดิจิทัลในรูปแบบต่างๆ อาทิ youtube เข้ามาช่วยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน และอุปกรณ์พื้นฐานที่ใกล้ตัวครูและนักเรียนมากที่สุด ที่นำมาใช้เชื่อมต่อกับสื่อดิจิทัลได้ คือ โทรศัพท์มือถือ โดยในหลายโรงเรียนให้เด็กใช้โทรศัพท์มือถือค้นหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาเรียน หรือให้ช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ครูตั้งขึ้น แต่ยังมีอีกหลายโรงเรียนมีนโยบายไม่อนุญาตให้นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือในโรงเรียน เนื่องจากเห็นว่านักเรียนมักใช้โทรศัพท์มือถือเล่นเกม หรือคุยกับเพื่อนในเวลาเรียน ทำให้เด็กไม่มีสมาธิในการเรียนและเป็นการรบกวนเพื่อนคนอื่นที่ตั้งใจเรียน นโยบายนี้จึงอาจเป็นแนวทางที่ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การจะพิจารณาว่าแนวทางใดเป็นแนวทางที่ถูกต้อง ก็ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละโรงเรียน ซึ่งแต่ละโรงเรียนจะชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์ที่ได้จากการใช้โทรศัพท์มือถือในการส่งเสริมการเรียนรู้กับผลกระทบแง่ลบที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน อย่างไรก็ตาม ผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากเครื่องมือดิจิทัล เกิดจากนักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาทักษะความรู้ทางดิจิทัล (Digital Literacy) ควรใช้ประโยชน์จากเครื่องมือเหล่านี้ได้อย่างไร หากโรงเรียนสามารถพัฒนาทักษะความรู้ทางดิจิทัลให้กับนักเรียนทุกคนได้แล้วก็จะทำให้สื่อดิจิทัลจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนานักเรียนได้อย่างมหาศาล

4) คุณลักษณะของบุคลากรในการโรงเรียนเกิดจากอะไร ความน่าสนใจอีกประการหนึ่งที่พบเห็นจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล คือ แต่ละโรงเรียนจะมีคุณลักษณะร่วมกันบางประการระหว่างผู้บริหาร ครู และนักเรียน กล่าวคือ หากผู้บริหาร และครูมีความกระตือรือร้น กล้าแสดงออก นักเรียนส่วนใหญ่ก็จะมี ความกระตือรือร้น และกล้าแสดงออกตามไปด้วย ซึ่งผลจากการสังเกตพบว่า คุณลักษณะร่วมของบุคลากรที่จะเป็นเอกลักษณ์ในแต่ละโรงเรียนจะเกิดขึ้นจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน โดยโรงเรียนที่มีผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำสูงมักจะสามารรถถ่ายทอดคุณลักษณะที่ต้องการผ่านกระบวนการกำหนดนโยบายและการบริหารโรงเรียน และ 2) กระบวนการจัดการเรียนการสอน อาทิ หากโรงเรียนใช้ Active Learning เป็นแนวทางหลักในการจัดการเรียนการสอน ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนก็จะมี ความกระตือรือร้นในการบริหาร การสอน หากการจัดการเรียนการสอนเน้นกระบวนการ STEM บุคลากรภายในโรงเรียนก็จะมีทักษะการคิดวิเคราะห์ ดังนั้น แนวทางหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยที่ไม่ต้องใช้งบประมาณมาก คือ การส่งเสริมให้โรงเรียนมีแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ให้การจัดการเรียนการสอนสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนอย่างยั่งยืน

5) ปัจจัยที่สำคัญเกี่ยวกับครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า คุณภาพของการศึกษาย่อมไม่มีทางสูงไปกว่าคุณภาพของครู ปัจจัยใดที่เกี่ยวข้องกับครูเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุด ผลการลงพื้นที่เก็บข้อมูล พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับครูที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนมีหลากหลายปัจจัย อาทิ มีจำนวนครูเพียงพอสำหรับการสอน มีครูครบทุกสาขาวิชา ครูได้สอนตรงกับสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ครูได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่มักถูกมองข้ามเสมอ คือ เวลาที่ครูใช้ในการสอนนักเรียน จากบทเรียนที่ได้จากการลงพื้นที่หลายโรงเรียนพบว่า โรงเรียนที่ขาดแคลนครู หรือไม่มีครูในบางสาขาวิชา แต่หากจำนวนครูที่มีอยู่มีเวลาอย่างเต็มที่ในการทำหน้าที่สอนนักเรียนเพียงอย่างเดียว โดยไม่ต้องมีภาระอย่างอื่น หรือนักเรียนไม่ถูกรบกวนเวลาจากกิจกรรมภายนอก จะสามารถชดเชยหรือบรรเทาปัญหาที่เกิดจากการขาดแคลนครูได้ นอกจากนี้ ความทุ่มเทในการทำงาน หรือความเอาใจใส่ในการสอน ยังเป็นอีกปัจจัยที่ผลักดันให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น อาจกล่าวได้ว่า เวลาที่ครูใช้ในการสอนและความทุ่มเท/ความเอาใจใส่ มีความสำคัญไม่แพ้ปัจจัยอื่นๆ ความทุ่มเทในการทำงาน หรือความเอาใจใส่ในการสอนเป็นส่วนหนึ่งของ Soft skills ที่ครูทุกคนพึงมี และไม่สามารถพัฒนาได้จากการฝึกอบรมทั่วไป และไม่สามารถหาได้จากข้อสอบคัดเลือกเข้ารับราชการครู เป็นหน้าที่ที่สำคัญของหน่วยผลิตและพัฒนาครูที่ต้องสร้างคุณลักษณะข้อนี้ให้เกิดขึ้นกับครูทุกคน

6) ปัญหาทางออกของความหลากหลายในการจัดการศึกษา ข้อเท็จจริงที่พบจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลที่เห็นได้อย่างชัดเจนประการหนึ่ง คือ โรงเรียนแต่ละแห่งจะมีความแตกต่างหลากหลาย อาทิ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียน ทรัพยากรที่ได้รับแตกต่างกัน ลักษณะของผู้เรียนที่แตกต่างกัน แต่นโยบายที่หน่วยงานส่วนกลางมอบหมายให้โรงเรียนปฏิบัติ กลับใช้นโยบายเดียวเหมือนกันทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ ความขัดแย้งส่วนนี้นำมาซึ่งอุปสรรคในการจัดการศึกษา เพราะนโยบายแต่ละนโยบายอาจเหมาะสมกับบางโรงเรียนแต่ไม่เหมาะสมกับอีกโรงเรียน ทำให้การพัฒนาการจัดการศึกษาในภาพรวมไม่สามารถไปสู่จุดที่คาดหวังได้ ความแตกต่างหลากหลายที่สำคัญที่สุดที่สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญ คือ ความแตกต่างของผู้เรียน ผู้เรียนแต่ละบุคคลมีความต้องการที่แตกต่างกัน มีศักยภาพที่แตกต่างกัน การจัดการเรียนการสอนต้องแตกต่างหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนด้วย การจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงปัญหาของนักเรียน

ผลการเก็บข้อมูลพบข้อเท็จจริงที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ โรงเรียนที่ตระหนักถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล มีการจัดแผนการเรียนการสอนรายบุคคล หรือเปิดวิชาเรียนตามความต้องการของผู้เรียน มีการประเมิน

ผู้เรียนที่หลากหลาย เมื่อสัมภาษณ์นักเรียน พบว่า นักเรียนจะมีความสุขในการเรียน และมีความสนใจในการเรียน มากกว่าโรงเรียนที่เน้นเฉพาะการเรียนการสอนในด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว แม้ผลการทดสอบของโรงเรียนดังกล่าวอาจจะไม่ได้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนหรือยุทธศาสตร์ต่างๆ หรือไม่เป็นไปตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดก็ตาม

ด้วยความแตกต่างของผู้เรียนนี้ ทำให้โรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีจุดเน้นแตกต่างกันตามพหุปัญญา เช่น กีฬา ดนตรี หรือ อาชีพ การใช้เพียงผลการทดสอบ O-NET มาวัดนักเรียนและโรงเรียนในมาตรฐานเดียวกัน จึงเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม กระทรวงศึกษาธิการจึงต้องออกแบบนโยบายในด้านต่างๆ ทั้งการจัดสรรทรัพยากร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลโรงเรียนและผู้เรียน ให้สอดคล้องและรองรับความแตกต่างของผู้เรียนด้วย จึงจะทำให้สามารถพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษาได้อย่างยั่งยืน

7) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลเชิงนโยบาย ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับข้อมูลเชิงนโยบายของครูและผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่จะส่งผลเป็นอย่างไรต่อการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาต่างๆ อาทิ ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการเรียนซ้ำชั้นของนักเรียนที่ยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่าไม่สามารถให้นักเรียนเรียนซ้ำชั้นได้ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความเข้าใจว่าสถานศึกษาต้องจัดทำหลักสูตรตามที่สพฐ. กำหนดไว้เท่านั้น และการพัฒนาครูที่มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่าต้องเน้นการพัฒนาโดยการอบรมหลักสูตรต่างๆ ตามที่สพฐ. กำหนดเท่านั้น สิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการบริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานต้นสังกัดต้องสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางนโยบายต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ และทันต่อสถานการณ์ จึงจะทำให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาประสบความสำเร็จได้

3.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพสถานศึกษา

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึกปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพสถานศึกษา ข้อมูลที่ได้มาจากสถานศึกษาทุกภูมิภาคของประเทศ ทุกสังกัดทั้งกระทรวงศึกษาธิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน ทำให้ได้ข้อมูลจากสถานศึกษาที่หลากหลายทั้งสถานศึกษาที่มีความพร้อมในการจัดการศึกษา และสถานศึกษาที่มีลักษณะพิเศษ อยู่ในพื้นที่ห่างไกล มีทรัพยากรในการจัดการศึกษาไม่เพียงพอ จนทำให้สามารถมองเห็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพสถานศึกษาได้ ดังนี้

1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลที่สุดของการจัดการศึกษาแต่ละสถานศึกษา คือ คุณลักษณะความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผลการเก็บข้อมูลพบข้อเท็จจริงเหมือนกันในหลายสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นผู้นำสูงจะเป็นปัจจัยที่สามารถทดแทนหรือบรรเทาผลกระทบจากการขาดแคลนทรัพยากรด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี สถานศึกษาขนาดเล็กที่ขาดทรัพยากรด้านต่างๆ หรือสถานศึกษาที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน หากได้ผู้อำนวยการที่มีความเป็นผู้นำมาบริหารสถานศึกษาก็จะสามารถพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากกว่าเมื่อเทียบกับสถานศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสูงจะสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี คุณลักษณะต่างๆ ของผู้นำที่ดีที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา อาทิ

- **กล้าตัดสินใจ** ผู้บริหารที่กล้าตัดสินใจจะสามารถแก้ไขปัญหาของสถานศึกษาได้อย่างรวดเร็ว ทันท่วงที่ไม่เก็บสะสมปัญหาไว้เป็นระยะเวลาจนกลายเป็นปัญหาที่ซับซ้อนแก้ไขยาก อีกทั้งยังสามารถนำความเปลี่ยนแปลงที่ดีมาสู่สถานศึกษา ทำให้สถานศึกษาและผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพสูงขึ้น

- **ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์** ผู้บริหารที่มีความคิดสร้างสรรค์ จะมีความเข้าใจสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สามารถคิดค้นหรือพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาใหม่ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา รวมทั้งสามารถริเริ่มและประยุกต์นวัตกรรมทางการศึกษาที่ทันสมัยมาพัฒนาผู้เรียนได้เป็นอย่างดี
- **รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น** ผู้บริหารที่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จะได้รับความร่วมมือในการพัฒนาสถานศึกษาจากทุกภาคส่วน ทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นไปด้วยความราบรื่นและได้รับการยอมรับ รวมถึงสามารถสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและระดมทรัพยากรมาสนับสนุนการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ การลงพื้นที่เก็บข้อมูลยังพบว่า ยังมีสถานศึกษาอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่มีความพร้อมในการดำเนินงานด้านนี้ เนื่องจากหลากหลายสาเหตุ และผลที่เกิดขึ้น คือ การบริหารจัดการต่างๆ ติดขัด และไม่สามารถพัฒนาสถานศึกษาได้ดีเท่าที่ควร ดังนั้น การบรรจุแต่งตั้งผู้บริหารสถานศึกษาแทนตำแหน่งที่ว่างควรดำเนินการด้วยความรวดเร็ว ซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

2) ครูผู้สอน อีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง คือ ครูผู้สอน การมีครูผู้สอนมีคุณภาพ มีความสำคัญมากกว่าปริมาณครูผู้สอนเป็นจำนวนมาก และการมีครูผู้สอนที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูสูง มีความสำคัญกว่าการมีครูที่ความรู้และทักษะวิชาชีพสูง จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล พบว่า บางสถานศึกษาแม้จะมีครูครบตามเกณฑ์และครบทุกสาขาวิชา แต่ผลการทดสอบ O-NET กลับไม่ได้โดดเด่น จากปริมาณครูที่มีอยู่ แต่บางสถานศึกษา แม้มีครูไม่ครบตามเกณฑ์ที่กำหนด และไม่ครบทุกสาขาวิชา แต่กลับสามารถพัฒนานักเรียนให้มีผลการทดสอบ O-NET ให้อยู่ในระดับที่น่าพอใจได้ และคุณลักษณะของครูที่พบใกล้เคียงกัน คือ เป็นครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูสูง มีความเสียสละ เอาใจใส่ เข้าใจและให้ความสำคัญกับนักเรียนเป็นสำคัญ ครูที่มีคุณลักษณะเหล่านี้จะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดี เมื่อเทียบกับสถานศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน การมีครูที่มีคุณภาพ มีจิตวิญญาณความเป็นครูสูง จะช่วยลดผลกระทบจากปัญหาการขาดแคลนทรัพยากร และลดปัญหาในการบริหารจัดการด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ยังมีอีก 2 ปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมให้ครูสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ

- **ภาระงานของครู** ภาระการทำงานของครูในสถานศึกษาไม่ได้มีเพียงแค่การสอนนักเรียนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีภาระงานอื่นอีกหลายอย่าง อาทิ งานด้านธุรการ งานด้านพัสดุ การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ภาระงานเหล่านี้ จะทำให้ครูมีสมาธิกับการสอนลดน้อยลงและประสิทธิภาพในการสอนลดลงเป็นอย่างมาก แม้ครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูสูง มีทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่ดีเยี่ยม ก็อาจไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ หากมีภาระงานอื่นๆ เข้ามาเบียดบังเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น การลดภาระงานอื่นนอกเหนือจากการสอน จะเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการช่วยให้ครูสามารถทำหน้าที่ในการสอนนักเรียนได้อย่างเต็มที่
- **การใช้เวลาในการทำงานของครู** นอกเหนือจากภาระงานที่ครูต้องดำเนินงานตามหัวข้อที่ผ่านมาแล้วนั้น การจัดสรรเวลาในการทำงานของครูมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การพัฒนานักเรียนประสบความสำเร็จ หากครูใช้เวลาในการทำงานส่วนใหญ่อยู่ในห้องเรียนกับนักเรียน โอกาสในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพก็จะมีมากขึ้น แต่หากใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่นอกห้องเรียน โอกาสในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพก็จะมีน้อยลง และจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลมี 2 สิ่งที่เป็นกิจกรรมที่ดึงครูให้ออกนอกห้องเรียน คือ การใช้เวลาในการอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง และการทำเอกสารและงานวิจัยต่างๆ เพื่อขอ

วิทยฐานะให้สูงขึ้น แม้ทั้ง 2 สิ่งนี้จะป็นสิ่งที่จำเป็นและเพื่อความเจริญก้าวหน้าในอาชีพของครู แต่หากใช้เวลากับ 2 สิ่งนี้มากเกินไป จะทำให้ประสิทธิภาพในการสอนลดน้อยลง

ดังนั้น นโยบายการผลิตและพัฒนาครู ควรให้ความสำคัญกับการคัดเลือกบุคคลที่มีความเหมาะสมกับอาชีพครูให้มากขึ้น ดึงดูดคนที่มีความพร้อม ความต้องการ และมีจิตวิญญาณความเป็นครูเข้ามาเป็นครูให้มากขึ้น เพราะจะทำให้การพัฒนาครูประสบความสำเร็จมากขึ้น ขณะที่การพัฒนาครูอาจสามารถสร้างหลักสูตร การฝึกอบรมให้พัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นต่างๆ ได้ แต่จะทำอย่างไรให้การพัฒนาครูสามารถพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้เกิดขึ้นกับครูทุกคนได้ และประการสุดท้าย คือ การสร้างสมดุลระหว่างเวลาที่ใช้ในการสอนนักเรียนกับเวลาที่ต้องใช้ในการพัฒนาตนเองและการขอวิทยฐานะของครู ทำให้ครูไม่ต้องกังวลกับการอบรมหรือการขอวิทยฐานะมากเกินไป หรือต้องสร้างแนวทางในการบูรณาการทั้ง 2 สิ่งนี้ไปอยู่ในการสอนของครู จะทำให้ครูมีสมาธิอยู่กับการสอนนักเรียนมากขึ้น สุดท้ายที่สุด หากทำสำเร็จก็จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ครู และการศึกษาในภาพรวม

3) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

ผลการลงพื้นที่เก็บข้อมูล พบว่า แต่ละสถานศึกษาจะมีปัญหาที่แตกต่างกัน ตามสภาพและบริบทของแต่ละสถานศึกษา หากกระบวนการแก้ไขปัญหามีต้นตอจากบุคลากรภายในสถานศึกษาเป็นผู้ริเริ่ม และร่วมมือดำเนินการก่อน จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้เป็นอย่างดี และหนึ่งในแนวทางที่สถานศึกษาหลายแห่งดำเนินการและประสบความสำเร็จที่พบเห็นจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในหลายสถานศึกษา ก็คือ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC และที่น่าสนใจ คือ กระบวนการ PLC ที่พบในสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ มีใช้มีเฉพาะแต่ในครูเท่านั้น แต่ยังพบกระบวนการที่มีลักษณะเหมือน PLC เกิดขึ้นกับผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เรียนได้อีกด้วย

กระบวนการ PLC พบในสถานศึกษา จะมีลักษณะการรวมตัว รวมพลัง ทำงานร่วมกันของครู ผู้บริหาร หรือนักเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน วิเคราะห์หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างกัลยาณมิตร ต่อเนื่อง เป็นระบบ และสร้างสรรค์ อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาตัวอย่างกระบวนการ PLC ที่พบ อาทิ

- PLC ของผู้บริหาร ผู้บริหารของแต่ละสถานศึกษาที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกันร่วมปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการศึกษาของตนเอง อันนำไปสู่การช่วยเหลือ แลกเปลี่ยน แบ่งปันทรัพยากรซึ่งกันและกัน ทำให้ทุกสถานศึกษามีคุณภาพที่สูงขึ้น
- PLC ของครู ครูในสถานศึกษาแต่ละกลุ่มสาขาวิชา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์หาสาเหตุ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาของผู้เรียนทั้งในด้านการเรียน และปัญหาส่วนตัว ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่สูงขึ้น
- PLC ของนักเรียน นักเรียนแต่ละระดับ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาซึ่งกันและกัน ที่ช่วยเหลือน้อง เพื่อนที่เรียนเก่งกว่าช่วยเพื่อนที่เรียนอ่อนกว่า ทำให้นักเรียนทุกคนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น มีความสุขในการเรียนเพิ่มมากขึ้น
- กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหาร ผู้บริหารของแต่ละสถานศึกษาที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกันร่วมปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการศึกษาของตนเอง อันนำไปสู่การช่วยเหลือ แลกเปลี่ยน แบ่งปันทรัพยากรซึ่งกันและกัน ทำให้ทุกสถานศึกษามีคุณภาพที่สูงขึ้น

- กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองของนักเรียน นักเรียนแต่ละระดับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาซึ่งกันและกัน พี่ช่วยเหลือน้อง เพื่อนที่เรียนเก่งกว่าช่วยเพื่อนที่เรียนเก่งน้อยกว่า ทำให้นักเรียนทุกคนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น มีความสุขในการเรียนเพิ่มมากขึ้น

สถานศึกษาที่ใช้กระบวนการ PLC ในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน จะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดี และเมื่อเปรียบเทียบผลการทดสอบ O-NET ก่อนและหลังทำ PLC พบว่า เกือบทุกสถานศึกษามีผลการทดสอบ O-NET สูงขึ้น PLC จึงเป็นกระบวนการที่ได้ผลเป็นอย่างดีในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม กระบวนการ PLC จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการ PLC และทำให้กระบวนการ PLC ประสบความสำเร็จในสถานศึกษา คือ การสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หลายสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการใช้ PLC มักสร้างบรรยากาศที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน อาทิ ในหลายสถานศึกษาจัดห้องพักรู้ ให้ครูทุกกลุ่มสาระวิชาได้นั่งรวมกัน ไม่แยกเป็นสาขาใดสาขาหนึ่ง มีการจัดช่วงเวลาให้ครูได้ปรึกษาหารือพูดคุยกันในช่วงก่อนหรือหลังสอนเสร็จ สนับสนุนให้นักเรียนรวมกลุ่มจัดตั้งชมรมตามความถนัดตามความสนใจ โดยผู้อำนวยการและครูคอยช่วยเหลือให้คำปรึกษา การสร้างเวทีแห่งการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ปรึกษาหารือและพูดคุยในช่วงเวลาว่าง สิ่งเหล่านี้ เป็นบรรยากาศที่กระตุ้นให้เกิดกระบวนการ PLC ในสถานศึกษา และเป็นปัจจัยที่ทำให้กระบวนการ PLC ในสถานศึกษาประสบความสำเร็จ

นอกจากนี้ อีกหนึ่งปัจจัยที่จะทำให้กระบวนการ PLC มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น คือ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยในแพลตฟอร์มต่างๆ เข้ามาเสริมให้เกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ค้นหาความรู้ใหม่ที่ทันสมัย รวมทั้งตัวอย่างความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาลักษณะเดียวกัน ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น และเกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

4) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากภาคส่วนต่างๆ ด้วยความจำกัดของงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ ทำให้รัฐไม่สามารถจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ ได้อย่างเพียงพอ และทั่วถึงทุกสถานศึกษา ผลจากการลงพื้นที่พบว่า หนึ่งในแนวทางที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในหลายสถานศึกษาภายใต้ข้อจำกัดด้านต่างๆ คือ การส่งเสริม สนับสนุน และดึงดูดให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชน ชุมชน องค์กรทางศาสนา ผู้ปกครอง ครูเก่าที่เกษียณอายุราชการแล้ว ศิษย์เก่า และ นักเรียน สถานศึกษาที่สามารถดึงดูดให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะสามารถลดผลกระทบที่เกิดจากการขาดแคลนทรัพยากรในต่างๆ รวมทั้งยังสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้นอีกด้วย ตัวอย่างเช่น

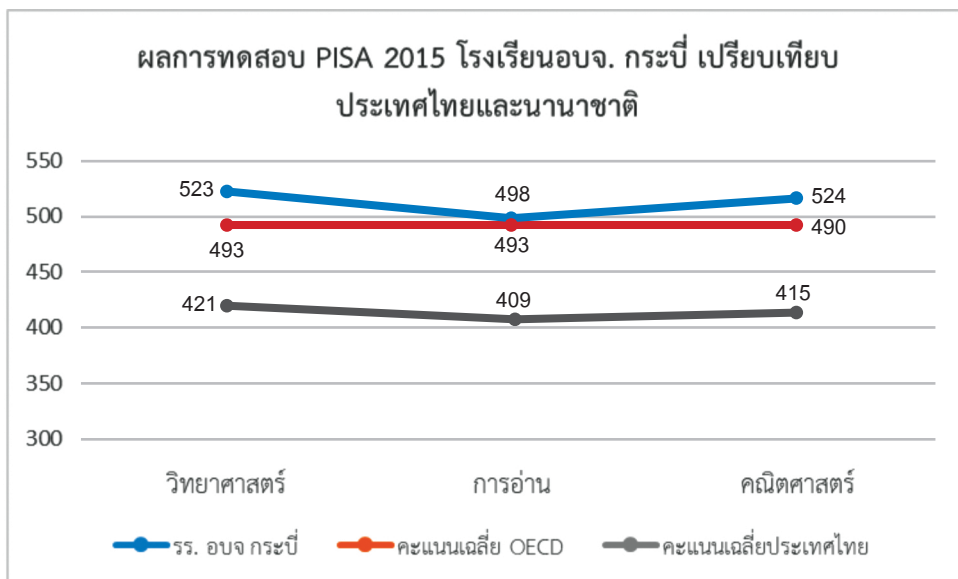
- การเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดการศึกษาและเลือกวิชาเรียนได้อย่างเสรีตามความสนใจและความถนัด จะทำให้นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจเรียนมากยิ่งขึ้น และยังสามารถดึงดูดนักเรียนให้เข้ามาศึกษาในสถานศึกษามากขึ้น ทำให้สถานศึกษามีขนาดใหญ่ขึ้นอีกด้วย
- การเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะสามารถระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนเข้ามาทดแทนความขาดแคลนในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านงบประมาณ บุคลากร ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น
- ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และครูเก่า เป็นภาคส่วนที่มีความเข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาเป็นอย่างดี การเปิดโอกาสให้กลุ่มบุคคลเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะสามารถแก้ไขปัญหาของผู้เรียน/พัฒนาผู้เรียนได้ตรงประเด็น และเป็นรูปธรรม

ท้ายที่สุดแล้ว ปัจจัยข้อนี้ สะท้อนให้เห็นว่า การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วน และต้องเริ่มต้นจากชุมชน และอาศัยการมีส่วนร่วมจากคนในพื้นที่เป็นหลัก จึงจะทำให้เกิดการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างแท้จริง ดังนั้น หน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ คือ ต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้ได้มากที่สุด ปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบต่างๆ ที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ กระจายอำนาจการจัดการศึกษา และทำให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น จึงจะทำให้ได้การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างแท้จริงและยั่งยืน

3.3 กอบกเรียนสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการเข้าร่วมโครงการ PISA

ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลได้พบสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในการพัฒนาผู้เรียนจนมีผลการประเมินโครงการ PISA 2015 ที่เป็นเลิศ โดยได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ และกลุ่มประเทศ OECD ในทุกรายวิชา รายละเอียดตามแผนภาพที่ 1 ซึ่งโรงเรียนดังกล่าวนี้คือ โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่

แผนภาพที่ 1 ผลการทดสอบ PISA 2015 ของโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ และกลุ่มประเทศ OECD

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เห็นว่า หากสามารถถอดบทเรียนศึกษาความสำเร็จของโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ ก็จะเป็นตัวอย่างที่ดีของโรงเรียนอื่นๆ และเป็นประโยชน์ในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาการศึกษาให้เห็นเป็นรูปธรรม ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้ลงพื้นที่ถอดบทเรียนความสำเร็จในการจัดการศึกษาของโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ในระหว่างวันที่ 16 - 18 ธันวาคม 2562 เพื่อถอดบทเรียน ศึกษา วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่สามารถทำคะแนน PISA ได้เทียบเท่ากับมาตรฐานระดับโลก ซึ่งได้ผลการเก็บข้อมูลเชิงลึกค้นพบว่า ปัจจัยที่ทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียน อบจ. กระบี่ ประสบความสำเร็จมี 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. **ปรัชญาและแนวทางการบริหารสถานศึกษา** โรงเรียน อบจ. กระบี่ เริ่มต้นก่อตั้งในปี พ.ศ. 2555 แต่มีปรัชญาในการจัดการศึกษาที่ชัดเจน คือ ต้องการสร้างโรงเรียนที่มีคุณภาพสำหรับคนกระบี่ได้เรียน และเป็นโรงเรียนเฉพาะทาง คือ โรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์ เหมือนกับ โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ และโรงเรียนวิทยาศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ด้วยความชัดเจนดังกล่าวนี้ ส่งผลถึงกระบวนการในบริหารสถานศึกษา โดยเริ่มต้นจากแนวทางการคัดเลือกนักเรียนที่รับเฉพาะนักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกระบี่เท่านั้น เป็นการสอบคัดสอบทั้งหมด และที่สำคัญที่สุด นโยบายจากผู้บริหาร อบจ. กระบี่ คือ การไม่รับเด็กฝาก ทำให้การคัดเลือกนักเรียนอยู่บนพื้นฐานของคุณภาพอย่างแท้จริง และยังมีกรให้ทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนที่ผ่านการคัดเลือกแต่มีฐานะยากจน ไม่ให้ฐานะทางบ้านมาเป็นอุปสรรคของการศึกษา นอกจากนี้ การจัดสรรและการใช้ทรัพยากร แม้โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักไม่ประสบปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ แต่ข้อได้เปรียบในการบริหารทรัพยากรของโรงเรียน อบจ. กระบี่ คือ ความชัดเจนของอัตลักษณ์ของโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนวิทยาศาสตร์ **ทำให้การใช้ทรัพยากรทุกด้าน ชัดเจน ตรงเป้าหมาย และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างประสิทธิผล**

2. ผู้บริหาร นายองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง โดยงบประมาณของ อบจ. กระบี่ ในแต่ละปีงบประมาณจะจัดสรรให้งานด้านการศึกษาในสัดส่วนที่สูงที่สุด ทำให้มีทรัพยากรมาสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างเพียงพอ อีกทั้งในการด้านการบริหารจัดการโรงเรียนก็ยิ่งเข้ามามีส่วนร่วมและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึง**ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียน** ทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียน อบจ. กระบี่จึงพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ในทีมผู้บริหารของโรงเรียนยังมีผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์จากภายนอกมาช่วยเหลือและให้คำปรึกษาในการพัฒนาโรงเรียน อาทิ อดีตรองผู้อำนวยการโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนอำมาตย์พานิชนุกูล ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดของจังหวัดกระบี่ **นำบทเรียนความสำเร็จและความล้มเหลวของโรงเรียนต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับอัตลักษณ์ของโรงเรียน ทำให้สามารถพัฒนาโรงเรียนได้อย่างก้าวกระโดด**

นอกจากนี้ เพื่อให้การบริหารวิชาการของโรงเรียนมีความสะดวกและคล่องตัวมากยิ่งขึ้นจึงมีการจัดตั้งมูลนิธิเพื่อพัฒนาการสอน ให้โรงเรียนสามารถทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้เพิ่มมากขึ้น อาทิ การพานักเรียนไปทัศนศึกษาในต่างประเทศ การจัดซื้อเครื่องมือที่ทันสมัยสำหรับการทดลองทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งการให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่มีฐานะยากจน สิ่งเหล่านี้เป็นการเปิดโลกทัศน์ของนักเรียนให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก

3. ครูผู้สอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีอายุน้อย เป็นครูรุ่นใหม่ โรงเรียนให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูเป็นอย่างยิ่ง มีการสร้างแรงจูงใจโดยการกำหนดเงินตอบแทนพิเศษให้แก่ครูตามตัวชี้วัดที่กำหนด การพัฒนาครูจะมีพี่เลี้ยงจากมหาวิทยาลัยมาช่วยในการพัฒนาครูรายบุคคล ทำให้การพัฒนาครูเป็นไปตามความต้องการของครู สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เสริมจุดแข็งและลดจุดอ่อนของครูแต่ละคน การพัฒนาจะเน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการ และดำเนินการภายในโรงเรียน ในช่วงปิดภาคเรียน เพื่อไม่ให้กระทบต่อการสอนของครู อีกจุดเด่นของการพัฒนาครูของโรงเรียน อบจ. กระบี่ คือ **การใช้กระบวนการ PLC (Professional Learning Community) เป็นกระบวนการหลักในการพัฒนาครู** โดยเริ่มต้นจากผู้บริหาร ในทุกวันอังคารตอนเช้าจะมีการประชุมร่วมกันระหว่างครูกับผู้บริหารเพื่อสื่อสาร และทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลด้านต่างๆ สถานการณ์ปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอน หากมีปัญหาเกิดขึ้นจะสามารถแก้ไขได้อย่างทันที่ ขณะที่ห้องพักครูจะเป็นห้องโถงใหญ่ให้ครูทุกสาระวิชาอยู่ร่วมกัน ปรึกษาปัญหาในการสอน เรียนรู้ความรู้ต่างๆ ร่วมกัน ทำให้เกิดการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนได้ง่าย ครูทุกกลุ่มสาระวิชาต้องออกแบบการสอนร่วมกัน และมีวิชาปฏิบัติการแยกต่างหากและรวมความรู้หลายศาสตร์เข้าด้วยกัน นอกจากนี้ ครูต้องคิดตัวชี้วัดการวัดประเมินผลนักเรียนที่นอกกรอบเพื่อใช้ในการพัฒนาทั้งตัวครูผู้สอนและนักเรียน

4. หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนให้เชิญผู้เชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยต่างๆ เข้ามาช่วยในจัดทำหลักสูตร มีการปรับปรุงหลักสูตรเป็นประจำทุกปี โดยแทรกความคิดให้นักเรียนเรียนอย่างมีความหมาย ไม่แยกทฤษฎีและการปฏิบัติขาดออกจากกัน เพื่อ**ฝึกให้นักเรียนทำงานอย่างนักวิทยาศาสตร์** นักเรียนจะต้องเรียน 6 วันต่อสัปดาห์ และมีการสอนเสริมหลังเลิกเรียนและในวันเสาร์ โดยในวันเสาร์จะมีอาจารย์จากมหาวิทยาลัยต่างๆ เข้ามาสอนเพิ่มเติมให้ ทั้งนี้ สาเหตุที่ต้องเรียนในวันเสาร์เพิ่มเติมเนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่มักจะเรียนพิเศษในวันหยุดอยู่แล้ว ดังนั้น โรงเรียนจึงเห็นว่าควรจัดเรียนพิเศษวันเสาร์เสียเอง เพื่อให้ นักเรียนทุกคนได้เรียนเพิ่มและต่อเนื่องจากเวลาเรียนปกติลดปัญหาเวลาเรียนไม่เพียงพอเนื่องจากกิจกรรมต่างๆ จากภายนอก อีกหนึ่งจุดเด่นของการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน อบจ. กระบี่ คือ การส่งเสริมการอ่าน การอ่านเป็นอุปนิสัยขั้นพื้นฐานที่ต่อยอดไปสู่ทักษะอื่นๆ การอ่านจึงมีความสำคัญมาก หลักสูตรการศึกษากำหนดให้นักเรียนทุกคนจะต้องอ่านหนังสือนอกเวลาจำนวน 30 เล่มต่อปี เป็นการฝึกให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน รู้จักการสรุป วิเคราะห์สิ่งที่อ่าน **เมื่อเด็กมีนิสัยรักการอ่าน ก็จะนำไปสู่ทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการสอบ PISA นักเรียนจะต้องทำโครงการวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ทุกคนและนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษให้นักเรียนคุ้นเคยกับวิธีการเรียนของระดับอุดมศึกษา เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนทำข้อสอบ PISA** ได้ดี นอกเหนือจากความเข้มข้นทางวิชาการแล้ว ความพร้อมทางด้านร่างกายก็มีส่วนสำคัญที่จะทำให้นักเรียนมีความพร้อมในการเรียนด้วย โรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับกีฬาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีสภาพร่างกายที่แข็งแรง โดยในทุกระดับชั้นนักเรียนจะต้องเรียนวิชากีฬาอย่างน้อย 1 รายวิชา นอกจากนี้โรงเรียนยังให้นักเรียนทำ Portfolio ของตนเองเพื่อสะสมผลการทำกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ประกอบการประเมินผลทางการศึกษาด้วย ทำยที่สุดแล้วต้องทำให้**การเรียนที่โรงเรียนเป็นสิ่งที่ทำที่บ้านไม่ได้** จึงจะทำให้นักเรียนตั้งใจ และกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น

4. ข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษา

1) ผลการทดสอบ O-NET ควรจะถูกนำมาใช้ในการวัดคุณภาพขั้นต่ำที่ทุกสถานศึกษาพึงมี มากกว่าการใช้วัดความเป็นเลิศของสถานศึกษา และพยายามผลักดันให้นักเรียนได้คะแนน O-NET สูงแต่เพียงอย่างเดียว ควรพิจารณาผลการทดสอบ O-NET ออกเป็นช่วงระดับคะแนนต่างๆ มากกว่าการพิจารณาที่คะแนนแต่เพียงอย่างเดียว กล่าวคือ ควรมีการกำหนดระดับคะแนน O-NET ออกเป็นช่วงคะแนนคล้ายกับการทดสอบ PISA โดยเริ่มต้นจากช่วงคะแนนขั้นพื้นฐานที่เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่นักเรียนทุกคนต้องทำได้ที่เน้นทักษะการอ่านออก เขียนได้ คำนวณเป็น คิดวิเคราะห์อย่างง่าย ซึ่งจะเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล โรงเรียนที่ยังไม่มีความพร้อม ไปจนถึงช่วงคะแนนขั้นสูงที่เป็นเกณฑ์สำหรับโรงเรียนที่มีความพร้อม โรงเรียนวิทยาศาสตร์ จึงจะทำให้การทดสอบ O-NET เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ควรพัฒนาการทดสอบ O-NET โดยใช้การทดสอบ PISA เป็นแนวทางในการพัฒนา กล่าวคือ ทำให้ข้อสอบ O-NET สามารถวัดทักษะการคิดวิเคราะห์และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้น

ขณะที่รูปแบบการทดสอบ เปลี่ยนมาใช้รูปแบบตามความสมัครใจของนักเรียนเป็นหลัก โดยนักเรียนมีความสนใจเข้าสอบ ขณะที่ ไม่ใช้ประโยชน์จากผลการทดสอบ O-NET อาจไม่จำเป็นต้องเข้ารับการทดสอบก็ได้ ลักษณะข้อสอบ เน้นการวัดและประเมินผลทักษะการคิดวิเคราะห์มากกว่าความรู้ที่ได้รับจากการเรียน

นอกจากนี้ การนำไปใช้ประโยชน์ อาจเน้นที่นำคะแนนเฉลี่ยที่ได้ไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มากกว่านำไปใช้ในการศึกษาต่อ หรือเกณฑ์ในการจบการศึกษาแต่ละระดับ และเน้นให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษา นำผลการทดสอบ O-NET ไปใช้ในการพัฒนานักเรียนรายบุคคลมากกว่านำไปใช้ในการกำหนดเป็นตัวชี้วัด ในการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหารสถานศึกษา

2) การทดสอบ O-NET ไม่ควรถูกนำไปใช้ในเชิงนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลและเป็นตัวชี้วัดในการทำงานของสถานศึกษา แต่ควรนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน กล่าวคือ ผลการทดสอบ O-NET มักถูกนำไปใช้เป็นตัวชี้วัดของสถานศึกษาและครูในการประเมินผลการปฏิบัติราชการ จึงทำให้เกิดการติว O-NET เพื่อให้ นักเรียนได้คะแนน O-NET สูง ทำให้การทดสอบ O-NET ไม่ได้สะท้อนถึงคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดควรใช้ผลการทดสอบ O-NET ในเชิงการพัฒนาสถานศึกษามากกว่าการประเมินสถานศึกษา

3) ผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของครู และผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณลักษณะเกี่ยวกับ Soft skill อาทิ ความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จิตวิญญาณความเป็นครู ดังนั้น ในขั้นตอนของการผลิต คัดกรอง และพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับ Soft skill ดังกล่าว เพิ่มมากขึ้น โดยใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการผลิต คัดกรอง และพัฒนาเพิ่มมากขึ้น เพื่อที่จะทำให้ได้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่คุณลักษณะดังกล่าวเข้าสู่สายอาชีพเพิ่มมากขึ้น

4) ในการพัฒนาผู้เรียนนอกเหนือจากการพัฒนาทักษะที่จำเป็นให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถ ประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงแล้ว อีกคุณลักษณะหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าทักษะ คือ Growth Mindset เนื่องจากแนวคิดลักษณะเช่นนี้จะเป็แรงกระตุ้นและแรงผลักดันจากภายในตัวนักเรียนให้มีความเชื่อ และความพยายามที่จะพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคปัญหาและสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง และที่สำคัญที่สุด แนวคิดดังกล่าวนี้จะเป็รากฐานที่นำไปสู่การเรียนรู้ ตลอดชีวิตและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนในสังคมไทย

5) ผลการวิจัย สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษากับคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลนอกจากจะมีปัญหาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในด้านต่างๆ ที่เป็น อุปสรรคในการพัฒนาผู้เรียน ยังพบวิกฤติเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาซ้ำเติมปัญหาอีกด้วย ดังนั้น เพื่อให้สามารถ แก้ไขคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จในพื้นที่ของประเทศจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาด้วยเช่นกัน จึงควรมีการปรับเปลี่ยนแนวทางในการจัดสรรทรัพยากรในด้านต่างๆ ทั้งงบประมาณ บุคลากร จากพื้นฐานแนวคิดที่จัดสรรด้วยหลักเกณฑ์เดียวกันในทุกพื้นที่เพื่อสร้างความเท่าเทียม ทางการศึกษา ควรต้องให้ความสำคัญกับสถานศึกษาที่ยากลำบากในพื้นที่พิเศษก่อน เพื่อสร้างความเสมอภาค ให้เกิดขึ้นกับการจัดการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล ควรได้รับการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ตามความจำเป็นและตามสภาพจริง แม้จะเกินกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อให้โรงเรียนเหล่านั้นสามารถพัฒนา นักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดได้

6) จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่มีลักษณะเฉพาะ และเป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากพื้นที่ส่วนอื่นๆ ของประเทศ การพัฒนาการจัดการศึกษาในรูปแบบเดียวกับพื้นที่อื่นๆ ไม่สามารถกระทำได้ จึงควรมีการศึกษาและ กำหนดนโยบายเป็นการเฉพาะให้กับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
สารบัญ	ต
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	4
1.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา	4
1.4 ขอบเขตการศึกษา	8
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน	9
2.2 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET)	19
2.3 ผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (PISA)	25
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน	35
3.1 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง	35
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	37
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	38
3.4 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย	38
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	39
4.1 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา	39
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึกในส่วนภูมิภาค	66
4.3 ถอดบทเรียนสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการเข้าร่วมโครงการ PISA	89
4.4 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดด้านคุณภาพผู้เรียนของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579	100
บทที่ 5 สรุป และอภิปรายผลการวิเคราะห์	123
บรรณานุกรม	129

สารบัญแผนภาพ

	หน้า	
แผนภาพที่ 1	ผลการทดสอบ PISA 2015 ของโรงเรียนองค์กรบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ เปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ และกลุ่มประเทศ OECD	๗
แผนภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดการดำเนินการโครงการศึกษาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จากผลการทดสอบ O-NET และ PISA	7
แผนภาพที่ 2.1	ผลคะแนน PISA 2018 ของนักเรียนเปรียบเทียบกับนานาชาติ	28
แผนภาพที่ 2.2	แนวโน้มผลการทดสอบ PISA ของนักเรียนไทย	29
แผนภาพที่ 2.3	ผลของปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมต่อผลการทดสอบ PISA 2018	30
แผนภาพที่ 2.4	ผลของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาต่อผลการทดสอบ PISA 2018	31
แผนภาพที่ 2.5	ปัจจัยด้านการใช้ชีวิตและทัศนคติของนักเรียนไทยเปรียบเทียบกับนานาชาติ	32
แผนภาพที่ 4.1	ผลการทดสอบ PISA 2015 ของโรงเรียนองค์กรบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ เปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ และกลุ่มประเทศ CECP	90
แผนภาพที่ 4.2	ร้อยละของนักเรียนที่ได้คะแนน O-NET ตั้งแต่ 50 คะแนนขึ้นไป ระดับชั้น ม. 6 ปีการศึกษา 2556 - 2563	100
แผนภาพที่ 4.3	ร้อยละของนักเรียนที่ได้คะแนน O-NET ตั้งแต่ 50 คะแนนขึ้นไป ระดับชั้น ม. 3 ปีการศึกษา 2556 - 2563	101
แผนภาพที่ 4.4	ร้อยละของนักเรียนที่ได้คะแนน O-NET ตั้งแต่ 50 คะแนนขึ้นไป ระดับชั้น ป. 6 ปีการศึกษา 2556 - 2563	102
แผนภาพที่ 4.5	ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาภาษาไทย ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563	112
แผนภาพที่ 4.6	ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาภาษาไทย ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563	112
แผนภาพที่ 4.7	ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาภาษาไทยผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563	113
แผนภาพที่ 4.8	ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563	114

สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

	หน้า	
แผนภาพที่ 4.9	ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 - 2563	115
แผนภาพที่ 4.10	ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563	115
แผนภาพที่ 4.11	ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาคณิตศาสตร์ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563	116
แผนภาพที่ 4.12	ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาคณิตศาสตร์ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 - 2563	117
แผนภาพที่ 4.13	ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาคณิตศาสตร์ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563	117
แผนภาพที่ 4.14	ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาวิทยาศาสตร์ ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563	118
แผนภาพที่ 4.15	ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาวิทยาศาสตร์ผ่านเกณฑ์ คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 - 2563	119
แผนภาพที่ 4.16	ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาวิทยาศาสตร์ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563	119
แผนภาพที่ 4.17	คะแนนเฉลี่ย PISA ของไทย ตั้งแต่ปี 2000 - 2018	120

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 2.1	รูปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน	18
ตารางที่ 2.2	ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ของเพศชายและเพศหญิง ปีการศึกษา 2561 - 2563	19
ตารางที่ 2.3	ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษของเพศชายและเพศหญิง ปีการศึกษา 2561 - 2563	20
ตารางที่ 2.4	ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 - 2563	21
ตารางที่ 2.5	ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 - 2563	22
ตารางที่ 2.6	ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ จำแนกตามสังกัดของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 - 2563	23
ตารางที่ 2.7	ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ จำแนกตามสังกัดของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 - 2563	24
ตารางที่ 2.8	ผลการทดสอบ PISA ของประเทศไทยตั้งแต่ปี 2003 - 2015	26
ตารางที่ 3.1	กลุ่มตัวอย่างการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจำแนกตามสังกัด	36
ตารางที่ 3.2	กลุ่มตัวอย่างการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจำแนกตามภูมิภาค	36
ตารางที่ 3.3	กลุ่มตัวอย่างในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล	37
ตารางที่ 4.1	จำนวนและร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามสังกัด/หน่วยงานที่จัดการศึกษา	40
ตารางที่ 4.2	จำนวนและร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา	40
ตารางที่ 4.3	จำนวนและร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามที่ตั้งสถานศึกษา (ในอำเภอเมือง - อำเภออื่น)	41
ตารางที่ 4.4	จำนวนและร้อยละของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภูมิภาคที่สถานศึกษาตั้งอยู่	41
ตารางที่ 4.5	จำนวนและร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถามสถานศึกษา	41
ตารางที่ 4.6	จำนวนและร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้แทน จำแนกตามเพศ	42
ตารางที่ 4.7	จำนวนและร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้แทน จำแนกตามอายุ	42
ตารางที่ 4.8	จำนวนและร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้แทน จำแนกตามอายุราชการ	43
ตารางที่ 4.9	จำนวนและร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้แทน จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหาร	43
ตารางที่ 4.10	จำนวนและร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้แทน จำแนกตามระดับการศึกษา	44
ตารางที่ 4.11	จำนวนและร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้แทน จำแนกตามสาขา/วิชาเอกที่จบการศึกษา	44

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า	
ตารางที่ 4.12	ค่าสถิติพื้นฐานของรายการ/ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา	45
ตารางที่ 4.13	ค่าสถิติพื้นฐานของคุณลักษณะด้านความเป็นนักบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	46
ตารางที่ 4.14	ค่าสถิติพื้นฐานของการดำเนินงานด้านการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	46
ตารางที่ 4.15	ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการดำเนินงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	47
ตารางที่ 4.16	ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานและคุณลักษณะ ของผู้เรียนในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	47
ตารางที่ 4.17	การเปรียบเทียบความเป็นนักบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามสังกัด/ประเภท	48
ตารางที่ 4.18	การเปรียบเทียบความเป็นนักบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา	49
ตารางที่ 4.19	การเปรียบเทียบความเป็นนักบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามที่ตั้งสถานศึกษา	49
ตารางที่ 4.20	การเปรียบเทียบความเป็นนักบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามที่ตั้งภาคภูมิศาสตร์	50
ตารางที่ 4.21	การเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสังกัด	51
ตารางที่ 4.22	การเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา	51
ตารางที่ 4.23	การเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามที่ตั้งสถานศึกษา	52
ตารางที่ 4.24	การเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามภาคภูมิศาสตร์	52
ตารางที่ 4.25	การเปรียบเทียบการดำเนินงานของครูผู้สอนและคุณลักษณะของครูผู้สอน ในสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสังกัด	53
ตารางที่ 4.26	การเปรียบเทียบการดำเนินงานของครูผู้สอนและคุณลักษณะของครูในสถานศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา	54
ตารางที่ 4.27	การเปรียบเทียบการดำเนินงานของครูผู้สอนและคุณลักษณะของครู ในสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามที่ตั้งสถานศึกษา	54
ตารางที่ 4.28	การเปรียบเทียบการดำเนินงานของครูผู้สอนและคุณลักษณะของครู ในสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามภาคภูมิศาสตร์	55
ตารางที่ 4.29	การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้เรียนในสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสังกัด	55

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.30 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้เรียนในสถานศึกษาการศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา	56
ตารางที่ 4.31 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้เรียนในสถานศึกษาการศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน จำแนกตามที่ตั้งสถานศึกษา	56
ตารางที่ 4.32 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้เรียนในสถานศึกษาการศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน จำแนกตามภาคภูมิศาสตร์	56
ตารางที่ 4.33 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานศึกษากับ ผลการทดสอบระดับชาติ รวม 4 วิชา	57
ตารางที่ 4.34 ค่าสหสัมพันธ์สัมพัทธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้บริหารและการบริหารกับ ผลการทดสอบระดับชาติ รวม 4 วิชา	59
ตารางที่ 4.35 ค่าสหสัมพันธ์สัมพัทธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวกับครู การเรียนการสอน และผู้เรียนกับ ผลการทดสอบระดับชาติ รวม 4 วิชา	60
ตารางที่ 4.36 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานศึกษาเป็นตัวแปรอิสระ และใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวม 4 วิชา เป็นตัวแปรตาม	61
ตารางที่ 4.37 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้บริหารและการบริหาร เป็นตัวแปรอิสระ และใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวม 4 วิชา เป็นตัวแปรตาม	61
ตารางที่ 4.38 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับครู การเรียนการสอน และผู้เรียน เป็นตัวแปรอิสระ และใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวม 4 วิชา เป็นตัวแปรตาม	62
ตารางที่ 4.39 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้กลุ่มตัวแปรทุกกลุ่มเป็นตัวแปรอิสระ และใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวม 4 วิชา เป็นตัวแปรตาม	62
ตารางที่ 4.40 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานศึกษาเป็นตัวแปรอิสระ และใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวม 4 วิชา เป็นตัวแปรตาม	63
ตารางที่ 4.41 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้บริหารและการบริหาร เป็นตัวแปรอิสระ และใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวม 4 วิชา เป็นตัวแปรตาม	63

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.42 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องครู การเรียนการสอน และผู้เรียน เป็นตัวแปรอิสระ และใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวม 4 วิชา เป็นตัวแปรตาม	63
ตารางที่ 4.43 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้กลุ่มตัวแปรทุกกลุ่มเป็นตัวแปรอิสระ และใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวม 4 วิชา เป็นตัวแปรตาม	64
ตารางที่ 4.44 เปรียบเทียบอิทธิพลของตัวแปรอิสระทุกกลุ่มที่ส่งผลต่อผลการทดสอบ O-NET ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3	65
ตารางที่ 4.45 จำนวนสถานศึกษาจำแนกตามขนาดสถานศึกษาและสังกัดสถานศึกษา	67
ตารางที่ 4.46 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง และอำเภออื่นๆ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563	103
ตารางที่ 4.47 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง และอำเภออื่นๆ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 - 2563	104
ตารางที่ 4.48 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง และอำเภออื่นๆ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563	104
ตารางที่ 4.49 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง และอำเภออื่นๆ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563	105
ตารางที่ 4.50 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง และอำเภออื่นๆ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 - 2563	105
ตารางที่ 4.51 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง และอำเภออื่นๆ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปี การศึกษา 2558 - 2563	106
ตารางที่ 4.52 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ ของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563	107

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.53 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ ของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 - 25603	107
ตารางที่ 4.54 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ ของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 25603	108
ตารางที่ 4.55 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ ของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563	109
ตารางที่ 4.56 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ ของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 - 2563	109
ตารางที่ 4.57 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ ของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563	110
ตารางที่ 5.1 การสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน	126

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ เท่าเทียม ทัวถึง ยืดหยุ่น ตอบสนองความต้องการผู้เรียนทุกกลุ่ม เป้าหมาย และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ สมรรถนะที่จำเป็นในโลกยุคปัจจุบัน เป็นสิ่งที่ทุกประเทศ ต้องการให้เกิดขึ้นกับระบบการศึกษาของตน สำหรับประเทศไทย มีความพยายามที่จะพัฒนาการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานตลอดมา แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรและยังมีปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา เกิดขึ้นมากมาย รวมทั้ง ผลลัพธ์ที่ปรากฏกลับไม่น่าพึงพอใจในหลายมิติ เช่น ในด้านคุณภาพการศึกษา จากข้อมูลพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนจากการทดสอบระดับชาติ อาทิจ การทดสอบ O-NET และจากผลการจัดอันดับ ที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาในระดับนานาชาติของหน่วยงานในต่างประเทศ อาทิ PISA ยังอยู่ในระดับต่ำ ในด้าน ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มีเด็กเป็นจำนวนมากที่ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพด้วยข้อจำกัด หลากหลายประการ อีกทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่ ได้รับการจัดสรรทรัพยากรเป็นจำนวนมาก ขณะที่โรงเรียนขนาดเล็ก ในพื้นที่ห่างไกลมีทรัพยากรไม่เพียงพอในการจัดการศึกษา ในด้านประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ประเทศไทย ลงทุนทางการศึกษาเป็นจำนวนมาก แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนกลับเป็นไม่ไปตามจำนวนงบประมาณ ที่จัดสรรลงไป และสุดท้ายด้านการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง พบว่า บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาบางส่วน มีทักษะและสมรรถนะไม่ตรงต่อความต้องการของสถานประกอบการ ปัญหาเหล่านี้ ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ และความสามารถในการแข่งขันของประเทศเป็นอย่างมาก โดยเห็นได้จากผลการจัดอันดับขององค์การระหว่าง ประเทศ เช่น International Institute for Management Development (IMD) จัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน เฉพาะประเทศในกลุ่มรายได้สูงและปานกลาง ปี 2564 ไทยอยู่ลำดับที่ 28 จาก 64 ประเทศ โดยประเทศในเอเชีย ที่ได้ลำดับสูงกว่าไทย คือ ฮองกง สิงคโปร์ ใต้หวัน มาเลเซีย เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น แต่สิ่งที่น่ากังวล คือ ผลการจัดอันดับ ด้านการศึกษา ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่อยู่ในหมวดโครงสร้างพื้นฐาน ไทยได้คะแนนต่ำที่สุด เมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ เช่น ศักยภาพทางเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพการบริการ ประสิทธิภาพทางธุรกิจ เมื่อแยกเฉพาะเรื่องสมรรถนะ ด้านการศึกษาไทยอยู่อันดับที่ 56 สิ่งเหล่านี้ ตอกย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา และความเร่งด่วน ในการแก้ไขปัญหาด้านการศึกษา

จากปัญหาดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ระบบการศึกษาเป็นระบบที่มีความซับซ้อนและมีพลวัต ปัญหา ในแต่ละด้านเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและต่อเนื่อง ดังนั้น การแก้ไขปัญหา ทางการศึกษาจึงต้องทำอย่างเป็นระบบ และอาศัยระยะเวลาในการแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาด้าน คุณภาพผู้เรียนซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากผลการทดสอบต่างๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้มีการจัดทำแผนการศึกษาของชาติ เพื่อเป็นแผน แม่บทในการพัฒนาการจัดการศึกษาในทุกระดับและประเภทการศึกษา ทุกสังกัด ให้มีความเป็นเอกภาพ ต่อเนื่องเป็นระบบตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงการศึกษาของผู้สูงอายุ ซึ่งจุดเน้นสำคัญประการหนึ่งที่แผน การศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือ คุณภาพของผู้เรียน

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจัดทำขึ้นมีเป้าหมายสำคัญ 2 ด้าน คือ เป้าหมายด้านผู้เรียน และเป้าหมายของการจัดการศึกษา

เป้าหมายด้านผู้เรียน การจัดการศึกษาจะต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย

3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics)

8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)

เป้าหมายของการจัดการศึกษา 5 ประการ ประกอบด้วย

- 1) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างทั่วถึง (Access)
- 2) ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม (Equity)
- 3) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถและเต็มตามศักยภาพ (Quality)
- 4) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency)
- 5) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy)

และเพื่อไปถึงเป้าหมายของการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณภาพผู้เรียน แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 จึงได้กำหนดตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียนไว้ 4 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของนักเรียนที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป เพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัดที่ 2 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระหว่างพื้นที่/ภาคการศึกษาในวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ ลดลง

ตัวชี้วัดที่ 3 ร้อยละของนักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป เพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัดที่ 4 คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) ของนักเรียนอายุ 15 ปี ในวิชาวิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์สูงขึ้น

ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของแผนการศึกษาแห่งชาติได้เป็นอย่างดีปัจจัยหนึ่ง คือ คุณภาพการศึกษา โดยแผนการศึกษาแห่งชาติกำหนดแนวทางการวิเคราะห์คุณภาพผู้เรียนของประเทศไทย โดยใช้ผลการทดสอบต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศเป็นตัวชี้วัดในการวิเคราะห์ โดยผลการทดสอบระดับประเทศจะ ใช้ การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน หรือ O-NET ซึ่งจัดโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์คุณภาพผู้เรียน ขณะที่ผลการทดสอบต่างประเทศจะ ใช้ การทดสอบโครงการประเมินผล นักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) ซึ่งจัดโดยองค์การ เพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development หรือ OECD)

การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน หรือ O-NET เป็นการทดสอบเพื่อวัดความรู้และความคิด ของนักเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยทำการทดสอบ ผู้เรียนใน 3 ระดับชั้น ประกอบด้วย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในวิชาต่างๆ ประกอบด้วย วิชาภาษาไทย วิชาสังคมศึกษา วิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาวิทยาศาสตร์ โดยมีเป้าหมายในการนำผลการทดสอบไปใช้สำหรับเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการจบการศึกษา ปรับปรุงคุณภาพ การเรียนการสอนของโรงเรียน และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับชาติ

ขณะที่ โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ หรือ PISA คือ โครงการประเมินคุณภาพระบบการศึกษา ในการเตรียมเยาวชนอายุ 15 ปี ให้เป็นพลเมืองที่มีศักยภาพสำหรับการแข่งขันในอนาคต โดยเป็นโครงการต่อเนื่อง ที่ทำการสำรวจผลการเรียนของเด็กและเยาวชนในประเทศต่างๆ เกี่ยวกับความรู้และทักษะสำคัญที่นักเรียนได้รับ จากการศึกษาในทุก 3 ปี โดยเริ่มต้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 2000 เป้าหมายหลักของ PISA คือ การให้ข้อมูลแก่ระดับ นโยบายว่า ระบบการศึกษาของแต่ละประเทศสามารถเตรียมความพร้อมให้เยาวชนเพื่อใช้ชีวิตและการทำงาน ในอนาคตได้มากน้อยเพียงใด เมื่อเยาวชนเหล่านั้น ได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่และออกไปใช้ชีวิตในโลกที่ประชาชน ต่างชาติ ต่างภาษาเข้ามาอยู่ร่วมกันใกล้ชิดมากขึ้นในโลก ปัจจุบัน PISA วัดความสามารถและทักษะในการนำ ความรู้ที่ได้เรียนมาไปใช้ในชีวิตจริงนอกห้องเรียน หรือ ทักษะในการใช้ชีวิต และนิยามว่าเป็น การรู้เรื่อง (Literacy) ซึ่งวัดการรู้เรื่อง 3 ด้าน ได้แก่ การอ่าน (Reading Literacy) คณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) และวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy)

เมื่อพิจารณาผลการทดสอบ O-NET และ PISA จะพบว่า ทั้งสองการทดสอบนักเรียนไทยมีคะแนน ที่ค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเปรียบเทียบคุณภาพทางการศึกษาของประเทศไทยกับนานาชาติ ผลคะแนน การทดสอบ PISA ของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับ ประเทศเวียดนาม ซึ่งเป็นประเทศที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกับประเทศไทย สะท้อนให้เห็นว่า คุณภาพการศึกษา ของประเทศไทยในระดับนานาชาติอยู่ในระดับต่ำ และความรู้ ทักษะ และสมรรถนะของนักเรียนไทยยังไม่สามารถ แข่งขันได้ในระดับนานาชาติ

ผลทดสอบทางการศึกษาทั้งในระดับชาติ (O-NET) และระดับนานาชาติ (PISA) จึงเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนผล สัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน และคุณภาพการจัดการศึกษา ดังนั้น หากต้องการจะพัฒนาระบบการศึกษาให้ มีคุณภาพและได้มาตรฐานเทียบเท่านานาชาติอย่างเป็นรูปธรรม จะต้องวิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษา เพื่อค้นหาปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่ทำให้นักเรียนไทยมีผลคะแนนต่ำ และปัจจัยแห่งความสำเร็จของนักเรียนที่ทำให้ นักเรียนไทยบางกลุ่มมีผลการทดสอบสูง เพื่อพัฒนากลไกในการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยต่อไป

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำโครงการศึกษาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA ขึ้น เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษาที่ได้จากผลการทดสอบ O-NET และ PISA อันจะทำให้ทราบสถานการณ์การจัดการศึกษาตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 และนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรมต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) ศึกษา และวิเคราะห์สถานการณ์การจัดการศึกษาตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (เป้าหมายด้านผู้เรียนและเป้าหมายของการจัดการศึกษา) ผ่านผลการทดสอบ O-NET และ PISA
- 2) ศึกษา และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนที่ได้จากผลการทดสอบ O-NET และ PISA
- 3) จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA

1.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษา วิเคราะห์ระบบการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งเป็นระบบที่มีขนาดใหญ่ ซับซ้อน เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน และมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวนมาก จำเป็นต้องเริ่มต้นจากการมองภาพรวมของระบบการศึกษาให้เข้าใจเสียก่อน วิธีการเชิงระบบ (System Approach) เป็นหนึ่งในแนวคิดที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ปัญหาของระบบการศึกษาไทย โดยวิธีการเชิงระบบ¹ (System Approach) หมายถึง วิธีการทางความคิดที่เป็นรูปแบบ ซึ่งแสดงให้เห็นวิธีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการมองปัญหาอย่างองค์รวม โดยประกอบด้วย²

1. **ตัวป้อน (Input)** คือ องค์ประกอบต่างๆ ของระบบนั้น หรืออีกนัยหนึ่งก็คือสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบนั้น
2. **กระบวนการ/ประมวลผล (Process)** คือ การจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ของระบบให้มีความสัมพันธ์ที่เอื้ออำนวยต่อการบรรลุเป้าหมาย ระบบใดระบบหนึ่งอาจมีองค์ประกอบเหมือนกัน แต่อาจมีลักษณะของการจัดความสัมพันธ์แตกต่างกันได้
3. **ผลผลิต (Output)** คือ ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดำเนินงาน หากผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้ แสดงว่า ระบบนั้นมีประสิทธิภาพ หากผลที่เกิดขึ้นไม่เป็นไปตามที่คาดหวังแสดงว่าระบบนั้นยังมีจุดบกพร่อง ควรที่จะพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกระบวนการหรือตัวป้อนซึ่งเป็นเหตุให้เกิดผลนั้น

¹ วิธีการเชิงระบบ (System Approach) <http://doed.edu.ku.ac.th/article/systemmethod.pdf> สืบค้นเมื่อวันที่ 2 ก.พ. 63

² หลักสูตรและสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ <http://old-book.ru.ac.th/e-book/s/SE742/chapter2.pdf> สืบค้นเมื่อวันที่ 2 ก.พ. 63

4. **กลไกควบคุม (Control)** คือ กลไกหรือวิธีการที่ใช้ในการควบคุมหรือตรวจสอบ กระบวนการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. **ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)** คือ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิต กับจุดมุ่งหมาย ซึ่งจะเป็นข้อมูลป้อนกลับไปสู่การปรับปรุงกระบวนการและตัวป้อน

โครงการศึกษาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA ได้ประยุกต์ใช้วิธีการเชิงระบบ (System Approach) มาเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการโครงการ โดยเริ่มต้นจากการกำหนดข้อมูลป้อนเข้า (Input) สู่พัฒนากระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูล (Process) ไปสู่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อสรุปของการวิจัย (Output) โดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดข้อมูลป้อนเข้า (Input) ข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินงานโครงการวิจัยมีที่มาจาก

3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผลการทดสอบ O-NET และ PISA ของนักเรียนไทย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลจากนโยบายและแผนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อาทิ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579

ส่วนที่ 3 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึกภาคสนาม

ขั้นตอนที่ 2 กระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูล (Process) ก่อนเข้าสู่การวิเคราะห์ข้อมูล กระบวนการวิจัยจะเริ่มต้นจำแนกและสรุปปัจจัยที่ต้องการจะค้นหาข้อสรุป คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน อาทิ ภูมิหลังของผู้เรียน ครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอน และผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา อาทิ ผู้เรียน ครูผู้สอน การจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษา ทรัพยากรของสถานศึกษา รวมทั้งตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับผลการทดสอบ O-NET และ PISA ที่ปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งของโครงการ ขณะที่การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญของโครงการจะแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วนตามลักษณะของข้อมูล ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ผลการทดสอบ O-NET และ PISA และการวิเคราะห์ผลตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับผลการทดสอบ O-NET และ PISA

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามสำรวจผลการดำเนินการของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนผ่านผลการทดสอบ O-NET จากสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย และวิเคราะห์ผลโดยใช้โปรแกรมและเทคนิคทางสถิติ

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึกภาคสนามในสถานศึกษาเป้าหมาย การประชุมสัมมนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

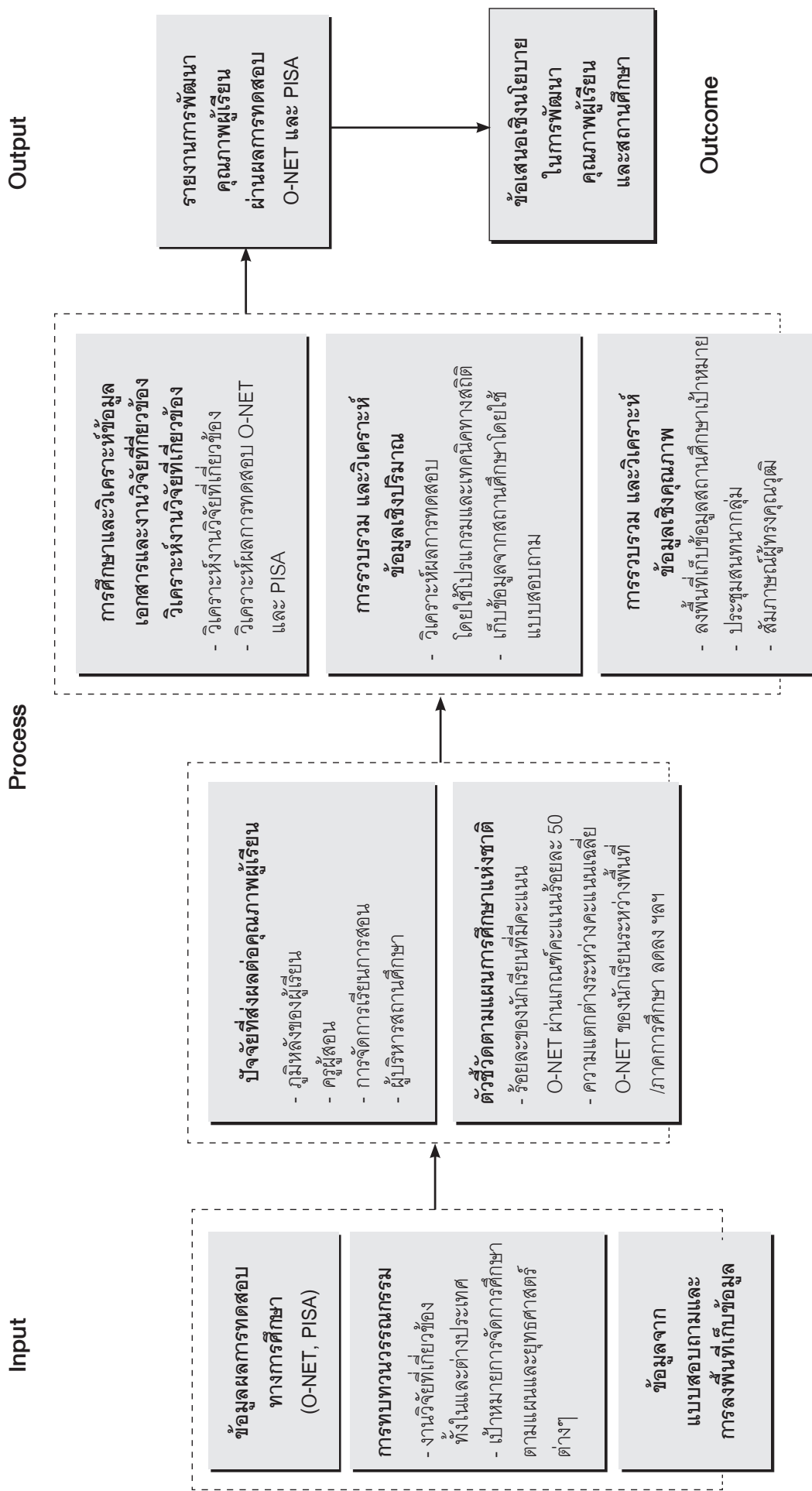
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้ง 3 ส่วนนี้ จะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน โดยใช้ผลการทดสอบ O-NET และ PISA เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

ขั้นตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อสรุปของการวิจัย (Output) เป็นขั้นตอนของการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 เพื่อนำไปสู่บทสรุปของการวิจัย อันประกอบด้วย

- สภากรรมการจัดการศึกษาตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (เป้าหมายด้านผู้เรียนและเป้าหมายของการจัดการศึกษา) ผ่านผลการทดสอบ O-NET และ PISA
- รูปแบบการจัดการศึกษาที่สามารถยกระดับคะแนน O-NET และ PISA ที่สอดคล้องกับบริบทและอัตลักษณ์ของสถานศึกษาแต่ละประเภท
- ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษาจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA

รายละเอียดของกรอบแนวคิดในการศึกษา ตามแผนภาพที่ 1.1

แผนภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการดำเนินการโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA

1.4 วัตถุประสงค์การศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ จะศึกษาผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET ย้อนหลัง 8 ปี ตั้งแต่ปี 2556 - 2563 และผลการทดสอบ PISA ย้อนหลัง 3 ครั้ง ในปี 2552 - 2558 โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้ารับการทดสอบ O-NET และ PISA สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาเอกชน ที่ครอบคลุมทุกขนาดสถานศึกษา และทุกภูมิภาคของประเทศ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ได้ข้อมูลสภาพการณ์การจัดการศึกษาตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (เป้าหมายด้านผู้เรียนและเป้าหมายของการจัดการศึกษา) ผ่านผลการทดสอบ O-NET และ PISA
- 2) ได้รูปแบบการจัดการศึกษาที่สามารถยกระดับคะแนน O-NET และ PISA ที่สอดคล้องกับบริบทและอัตลักษณ์ของสถานศึกษาแต่ละประเภท
- 3) ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษาจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็นเป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่งของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไว้ทั้งในส่วนที่เป็นตัวชี้วัดภาพรวม และตัวชี้วัดของแต่ละยุทธศาสตร์ อาทิ

- ร้อยละของนักเรียนที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป เพิ่มขึ้น

- ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระหว่างพื้นที่/ภาคการศึกษาในวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ ลดลง

- คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) ของนักเรียนอายุ 15 ปี ในวิชาวิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์ สูงขึ้น

- ร้อยละของนักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป เพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานต่างๆ ที่จัดทำองค์ความรู้และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นจำนวนมาก ในหัวข้อนี้จึงได้ทำการศึกษาวเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมีผลสรุป ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้จัดทำรายงานการวิจัยประเมินผล ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีผลสรุป ดังนี้

1) ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่ามี 10 ตัวแปร แบ่งเป็น

+ ตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานศึกษา 6 ตัวแปร คือ

- 1) การเป็นโรงเรียนเอกชน
- 2) การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในภาคกลาง (อิทธิพลทางลบ)
- 3) การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในภาคเหนือ
- 4) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อิทธิพลทางลบ)
- 5) ความพอเพียงของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
- 6) ความพอเพียงของเครื่องคอมพิวเตอร์

+ ตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้บริหารและการบริหาร 3 ตัวแปร คือ

- 1) การที่ผู้บริหารเป็นเพศหญิง
- 2) ระดับการศึกษาของผู้บริหาร
- 3) ความเชื่อมั่นในตัวเองของผู้บริหาร (อิทธิพลทางลบ)

+ สำหรับตัวแปรที่เกี่ยวกับครูและการเรียนการสอน มีเพียงตัวแปรเดียว คือ

- 1) คุณลักษณะของครู

โดยตัวแปรทั้ง 10 ตัวดังกล่าวส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น ป.6 ประมาณร้อยละ 12

2) ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่ามี 6 ตัวแปร แบ่งเป็น

+ ตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานศึกษา 3 ตัวแปร คือ

- 1) การเป็นโรงเรียนเอกชน
- 2) การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ/ปริมณฑล
- 3) จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

+ ตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้บริหารและการบริหาร มีเพียงตัวแปรเดียว คือ

- 1) การที่ผู้บริหารจบทางด้านการบริหารการศึกษาโดยตรง

+ ตัวแปรที่เกี่ยวกับครูและการเรียนการสอน มี 2 ตัวแปร คือ

- 1) คุณลักษณะของครู
- 2) การประเมินพัฒนาการของผู้เรียน (อิทธิพลทางลบ)

โดยตัวแปรทั้ง 6 ตัวดังกล่าวส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น ม.3 ประมาณร้อยละ 10

3) ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่ามี 7 ตัวแปร แบ่งเป็น

+ ตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานศึกษา 4 ตัวแปร คือ

- 1) การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในอำเภอเมือง
- 2) การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ/ปริมณฑล
- 3) การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในภาคตะวันออก
- 4) จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

+ ตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้บริหารและการบริหาร มี 2 ตัวแปร คือ

- 1) การที่ผู้บริหารเป็นเพศหญิง
- 2) ความสามารถในการจัดการของผู้บริหาร

+ ตัวแปรที่เกี่ยวกับครูและการเรียนการสอน มีตัวแปรเดียว คือ

- 1) คุณลักษณะของครู

โดยตัวแปรทั้ง 7 ตัวดังกล่าวส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น ม.6 ประมาณร้อยละ 48

4) ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะของผู้เรียน พบว่ามี 6 ตัวแปร แบ่งเป็น

+ ตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานศึกษา 3 ตัวแปร คือ

- 1) การเป็นโรงเรียนเอกชน (อิทธิพลทางลบ)
- 2) การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในภาคเหนือ (อิทธิพลทางลบ)
- 3) การที่โรงเรียนขาดแคลนครู (อิทธิพลทางลบ)

+ ตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้บริหารและการบริหาร มีตัวแปรเดียว คือ

- 1) การที่ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

+ ตัวแปรที่เกี่ยวกับครูและการเรียนการสอน มี 2 ตัวแปร คือ

- 1) คุณลักษณะของครู
- 2) พฤติกรรมของครูด้านลักษณะนิสัย

โดยตัวแปรทั้ง 7 ตัวดังกล่าวส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้เรียน ประมาณร้อยละ 23

5) ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของสถานศึกษา พบว่ามี 6 ตัวแปร แบ่งเป็น

+ ตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานศึกษา 4 ตัวแปร คือ

- 1) การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในอำเภอเมือง
- 2) พื้นที่บริเวณโรงเรียน (อิทธิพลทางลบ)
- 3) จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
- 4) ความพอเพียงของสิ่งอำนวยความสะดวก

+ ตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้บริหารและการบริหาร มี 2 ตัวแปร คือ

- 1) การที่ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2) การที่ผู้บริหารเป็นเพศหญิง

โดยตัวแปรทั้ง 6 ตัวดังกล่าวส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้เรียน ประมาณร้อยละ 7.1

ตัวแปรที่พบว่ามีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน/คุณลักษณะของผู้เรียน ที่เป็นตัวแปรหลักและพบทุกครั้งในการวิเคราะห์ 4 ครั้ง คือ คุณลักษณะของครู ซึ่งนอกจากจะพบบ่อยแล้ว ค่าน้ำหนักของตัวแปรนี้ก็ค่อนข้างสูงอยู่ในลำดับต้น ๆ ในการพบแต่ละครั้ง แสดงว่า การที่ครูมีคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดี ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและคุณลักษณะของนักเรียน (ซึ่งก็คือคุณภาพของการศึกษา) มากกว่าตัวแปรอื่น และอีกตัวแปรหนึ่งที่เกี่ยวข้องกัน คือ พฤติกรรมของครูด้านลักษณะนิสัย ที่พบว่าส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้เรียนในลำดับที่สองรองจากคุณลักษณะของครู กล่าวคือ โรงเรียนที่ครูมีพฤติกรรมด้านลักษณะนิสัยดี นักเรียนโรงเรียนนั้นก็เป็นคนดี เป็นการยืนยันความเชื่อที่ว่า อยากให้นักเรียนเป็นคนอย่างไร ครูต้องทำเป็นตัวอย่าง

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) (2558) ได้จัดทำรายงาน เรื่อง **ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ ข้อมูลพื้นฐานจากโครงการ PISA 2012** โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างผลการผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษากับลักษณะต่าง ๆ ของโรงเรียนและระบบโรงเรียน มีดังนี้

- ค่าเฉลี่ยในประเทศสมาชิก OECD นักเรียนจากโรงเรียนที่ไม่มีการแบ่งแยกห้องเรียนตามความสามารถ มีผลการประเมินคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนที่มีการแบ่งแยกห้องเรียนเป็นบางชั้นหรือทุกชั้น การแยกสายการเรียนตั้งแต่อายุน้อยเป็นผลเชิงลบต่อการเรียนรู้ การแยกสายควรเริ่มต้นอย่างรวดเร็วที่สุดเมื่อนักเรียนอายุ 15 ปีแล้ว เช่นเดียวกับการคัดเลือกนักเรียนเข้าโรงเรียนที่เน้นความเข้มข้นการคัดเลือกทางวิชาการและการคัดนักเรียนออกเนื่องจากผลการเรียนไม่เป็นที่พอใจหรือปัญหาด้านพฤติกรรมส่งผลทางลบต่อผลการประเมินคณิตศาสตร์

2) การจัดสรรทรัพยากรกับผลการเรียนรู้

การมีทรัพยากรอย่างเพียงพอ คือ สิ่งจำเป็นสำหรับการสร้างโอกาสในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ให้นักเรียนสามารถเรียนรู้อย่างมีคุณภาพสูง แต่การแปลงทรัพยากรให้เป็นผลการเรียนรู้ได้ก็ต่อเมื่อทรัพยากรนั้นถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาสะสมต่อหัวไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนที่ได้ โดยมีตัวอย่างให้เห็นหลายกรณี อาทิ ค่าใช้จ่ายต่ำกว่า-คะแนนสูงกว่า ประเทศเวียดนามมีค่าใช้จ่ายสะสมต่อหัวต่ำกว่าไทย แต่มีผลคะแนนที่สูงกว่าไทย

- การขาดแคลนครูที่มีคุณวุฒิเหมาะสมส่งผลกระทบต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียนมากกว่าตัวแปรด้านทรัพยากรอื่น

- ความพอเพียงของทรัพยากรวัสดุ เช่น วัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการ วิทยาศาสตร์ วัสดุการเรียนการสอน (เช่น หนังสือเรียน) คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน และวัสดุห้องสมุด มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนรู้ของนักเรียน ขณะที่ทรัพยากรโครงสร้างพื้นฐานไม่มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนรู้ของนักเรียน

- อัตราส่วนครูต่อนักเรียนไม่ค่อยมีความสัมพันธ์กับผลการประเมินคณิตศาสตร์

- ความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินกับปริมาณเวลาเรียนมีรูปแบบที่ไม่แน่นอนเพราะคุณภาพการเรียนรู้ นอกจากขึ้นกับปริมาณเวลาเรียนแล้วยังขึ้นกับคุณภาพของการใช้เวลาการเรียนการสอนอีกด้วย ขณะที่สัดส่วนของนักเรียนที่เรียนเพิ่มเติมนอกเวลาเรียนมักไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการประเมิน นอกจากนี้ โรงเรียนที่นักเรียนใช้เวลามากกว่าสำหรับทำการบ้านหรือทำงานที่ครูมอบหมายมีแนวโน้มที่จะมีผลการประเมินสูงกว่า

- โรงเรียนที่พยายามจัดกิจกรรมประเภทสร้างสรรค์นอกหลักสูตรมาก (เช่น ดนตรี ร้องเพลง ละคร กิจกรรมทางด้านศิลปะ) มักมีผลการประเมินสูง

- นักเรียนที่เคยเข้าเรียนในระดับก่อนวัยเรียนมีแนวโน้มผลการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าเรียนก่อนวัยเรียน

3) การกำกับดูแลโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพกับผลการเรียนรู้

ปัจจัยที่ OECD ศึกษาประกอบด้วยอำนาจอิสระของโรงเรียน (School autonomy) การแข่งขันของโรงเรียน การมีส่วนร่วมของโรงเรียนของรัฐบาลและเอกชน การประเมินผลและความรับผิดชอบที่ทำให้โรงเรียนเป็นที่ไว้วางใจของผู้เกี่ยวข้อง (Assessment and Accountability)

- อำนาจอิสระที่โรงเรียนได้รับมอบหมาย คือ การที่โรงเรียนสามารถกำหนดหลักสูตรและดำเนินการในรายละเอียดของหลักสูตร การสอน และการประเมินผลนักเรียน (การเปิดเผยผลการประเมินภายนอกให้พ่อแม่และสาธารณชนรับรู้และโรงเรียนสามารถตัดสินใจจัดการอย่างเหมาะสมสำหรับนักเรียน) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการเรียนรู้ของนักเรียน

- การที่ครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียนมากส่งผลในเชิงบวกกับผลการเรียนรู้ของนักเรียน
- โรงเรียนที่มีการเสาะหาข้อมูลป้อนกลับจากนักเรียนเกี่ยวกับบทเรียน ครู และทรัพยากร มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนรู้ของนักเรียน

4) **สิ่งแวดล้อมทางการเรียนกับผลการเรียนรู้ของนักเรียน** OECD ได้สำรวจบรรยากาศทางการเรียน ได้แก่ บรรยากาศทางระเบียบวินัย ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และปัจจัยต่างๆ เกี่ยวกับครูที่ส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนขวัญกำลังใจของครู ปัจจัยต่างๆ เกี่ยวกับนักเรียนที่มีผลต่อบรรยากาศทางการเรียน ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน นักเรียนหนีโรงเรียน รวมทั้งการมาโรงเรียนสาย การขาดเรียนและการออกจากโรงเรียนกลางคัน โดยพบว่า นักเรียนเรียนได้ดีกว่าในโรงเรียนที่จัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนที่ดี หรือโรงเรียนให้ความสำคัญกับวิชาการ นอกจากนี้ยังต้องมีปัจจัยที่สนับสนุน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน และสิ่งที่ครูและนักเรียนให้คุณค่า

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561) ได้จัดทำรายงานการพัฒนาตัวชี้วัดที่สะท้อนประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการของสถานศึกษาประกอบด้วยครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลให้นักเรียนมีสมรรถนะเต็มตามศักยภาพของตนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งปัจจัยที่ทำให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่

- 1) การจัดการเรียนรู้ของครู จะมีประสิทธิภาพได้นั้น ครูจะต้องมีความรู้ความสามารถในเนื้อหาที่สอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การจัดหาหรือพัฒนาสื่อที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ ภายใต้จิตวิทยาการเรียนรู้ มีทักษะที่ดีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนจมีความเป็นครู
- 2) การบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้บริหาร ประกอบด้วยตัวชี้วัดสำคัญ คือ ความรู้และทักษะการบริหารงานวิชาการ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ การสื่อสาร และการสร้างขวัญกำลังใจ
- 3) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายและความร่วมมือของภาคีเครือข่าย ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ การส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสมาคม ชมรม กลุ่มหรือเครือข่ายผู้ปกครอง การระดมทรัพยากร และการจัดกิจกรรมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของภาคีเครือข่าย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2556) ได้จัดทำ**บทวิเคราะห์สถานภาพการพัฒนาครูทั้งระบบและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูเพื่อคุณภาพผู้เรียน** โดยพบว่า คุณภาพของครูมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีข้อค้นพบจากงานวิจัยหลายฉบับระบุว่านักเรียนที่มีโอกาสได้เรียนกับครูที่สอนเก่งจะมีพัฒนาการที่ก้าวหน้ามากกว่านักเรียนที่เรียนกับครูที่สอนไม่เก่งถึง 3 เท่า ครูจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน บทวิเคราะห์ฉบับนี้ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูเพื่อพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

1. ระบบบริหารจัดการ ในเรื่องการกระจายอำนาจ ทำให้ขาดอิสระทางความคิด ระบบบริหารจัดการเรื่องการใช้หลักสูตร การปรับหลักสูตรการเรียนการสอนแต่ละครั้งครูไม่สามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงได้
2. ประสิทธิภาพการใช้ครูและศักยภาพครู ครูขาดเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ให้เหตุผล โรงเรียนประสบปัญหาครูที่บรรจุมาไม่ตรงตามวุฒิการศึกษาที่ต้องการใช้งาน ครูขาดความสามารถทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
3. ผู้บริหารสถานศึกษา ขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการ

4. ภาระงานของครู ครูมีภาระงานสอนมากทำให้ไม่มีเวลาทุ่มเทให้กับการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาตนเอง

5. พฤติกรรมของครู ครูสอนโดยไม่ใช้สื่อการสอนและขาดแคลนการพัฒนาเทคโนโลยีและการสื่อสาร ไม่รักการอ่าน ไม่รักการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาตนเอง ไม่สามารถคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ได้

6. ขวัญและกำลังใจของครู ครูขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน ความไม่เป็นธรรมในระบบสายงานการบังคับบัญชา ความไม่ชัดเจนในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ภาพลักษณ์ครูไม่จูงใจให้คนเก่งเข้าสู่วิชาชีพครู

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) ได้จัดทำรายงาน **เรื่อง ระบบโรงเรียนคุณภาพระดับโลกขึ้นมาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพชั้นนำได้อย่างไร** โดยผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับโรงเรียน คือ คุณภาพของครูผู้สอน โดยนักเรียนที่ได้เรียนกับครูที่สอนเก่งจะมีผลการเรียนที่สูงกว่านักเรียนที่ได้เรียนกับครูที่สอนไม่เก่ง จากประสบการณ์ของประเทศที่มีผลการประเมินสูงใน 10 อันดับแรก สรุปได้ถึงปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของระบบโรงเรียน 3 ประการ คือ

1) การคัดคนที่เหมาะสมเพื่อเป็นครู (Getting the right people to become teachers) คุณภาพของระบบการศึกษาไม่สามารถสูงกว่าคุณภาพของครู

2) การพัฒนาให้เป็นผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ (Developing them into effective instructors) การปรับปรุงคุณภาพของผู้เรียนเป็นผลมาจากการปรับปรุงการเรียนการสอนเท่านั้น

3) การประกันระบบการจัดการเรียนการสอนที่ดีที่สุดสำหรับนักเรียนทุกคน (Ensuring that the system is able to deliver the best possible instruction for every child) ระบบที่ดีมีคุณภาพสูงสุดจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการยกระดับมาตรฐานของนักเรียนทุกคนเท่านั้น

การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน ดังนั้น การจะปรับปรุงการเรียนรู้ จึงหมายถึงการปรับปรุงคุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งมาตรการที่มีประสิทธิภาพอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดความสำเร็จ คือ การมีระบบผู้ให้คำแนะนำในการสอน ผูกอบรวมจากประสบการณ์ตรงในห้องเรียน พัฒนาผู้บริหารที่เข้มแข็ง และอำนวยความสะดวกให้ครูเรียนรู้ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ระบบโรงเรียนที่มีคุณภาพจะเน้นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการสอนในชั้นเรียนอย่างมาก แต่ไม่เพียงพอที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้ ต้องทำให้ครูมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ต้องตระหนักถึงจุดอ่อนในการสอนของตน 2) ต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับตัวอย่างที่ดี (Best practice) ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ และความเข้าใจดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ด้วยการสังเกตการนำสู่การปฏิบัติในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเท่านั้น และ 3) ครูจำเป็นที่จะได้รับการจูงใจให้เห็นความจำเป็นที่จะต้องพัฒนา ซึ่งเกิดจากการมีความคาดหวังอย่างสูง มีความรู้สึกร่วมกับเป้าหมาย และมีความเชื่อมั่นว่าตนมีศักยภาพที่จะทำให้เกิดการพัฒนาในตัวผู้เรียนได้ นอกจากนี้ โรงเรียนที่จะมีคุณภาพได้จะต้องมีการพัฒนาผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพจำเป็น โดยโรงเรียนจะต้องมีระบบการคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมมาเป็นผู้บริหาร การส่งเสริมให้ครูมีการเรียนรู้จากเพื่อนครูด้วยกัน มีการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งครูส่วนใหญ่ทำงานตามลำพัง จึงมักไม่มีโอกาสเรียนรู้จากเพื่อนร่วมอาชีพ จึงไม่เกิดสภาพแวดล้อมในการแลกเปลี่ยนความรู้การสอนซึ่งกันและกัน

ระบบโรงเรียนที่มีคุณภาพและมีการปรับปรุงอย่างรวดเร็วมีการกำหนดมาตรฐานหลักสูตรที่ระบุความคาดหวังที่นักเรียนจะต้องประสบความสำเร็จไว้อย่างชัดเจน มีการกำกับติดตามคุณภาพจะเปิดโอกาสให้โรงเรียนมีการนำเสนอและเผยแพร่ตัวแบบที่ดี รวมถึงจุดอ่อนและกำหนดให้โรงเรียนมีความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงานของตน รวมทั้งมีการเผยแพร่ผลการกำกับติดตามคุณภาพให้สาธารณชนทราบ

ในการดำเนินงานจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงส่วนต่างๆ ของระบบ ตั้งแต่การจัดโครงสร้างงบประมาณจนถึงการบริหารจัดการ รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจในรูปแบบต่างๆ นอกจากนั้น จำเป็นต้องออกแบบระบบให้มีลักษณะ/สภาพพื้นฐานที่จำเป็นต่างๆ เช่น มาตรฐานและการประเมินอย่างจริงจัง ความคาดหวัง/เป้าหมายที่ชัดเจนมาตรการสนับสนุนครูและนักเรียนในรูปแบบที่หลากหลายงบประมาณที่เพียงพอรวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกและทรัพยากรที่จำเป็นอื่นๆ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้จัดทำรายงานการสังเคราะห์สภาวะการณ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทย ซึ่งได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทยไว้ ดังนี้

- 1) ปัจจัยด้านคน แม้มีความพยายามมากมายที่จะยกระดับการศึกษา และทุ่มเทงบประมาณและทรัพยากรมากมาย แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษากลับไม่ได้เป็นตามที่คาดหวังไว้ ปัจจัยส่วนใหญ่จึงอยู่ที่คน
  - ครู มีภารกิจการสอนมากทำให้ไม่มีเวลาในการพัฒนาและจัดการเรียนรู้มากนัก ใช้เวลาจำนวนมากในการจัดทำเอกสารรายงานต่างๆ ครูบางส่วนไม่ยอมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนให้เน้นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บางส่วนไม่ได้จวิวิชาเอก/โทตามภารกิจงานสอนของตน
  - ผู้บริหาร เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะสร้างบรรยากาศและสภาพที่เอื้อต่อการพัฒนา การสร้างสรรค์คุณภาพการเรียนการสอน สามารถสร้างระบบการบริหารที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ ส่งเสริมให้มีระบบการประกันคุณภาพอย่างจริงจังลงไปสู่วัฒนธรรมการทำงานอย่างแท้จริง
  - ผู้เรียน ต้องพบกับ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีลักษณะรุนแรง และมีทั้งความขาดความอบอุ่นทางใจและครอบครัว ขาดตัวแบบ/ผู้ชี้ในทางที่ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนนอกเขตเมืองและชานเมือง
  - ผู้สนับสนุน ได้แก่ ผู้ปกครอง ประชาชนในชุมชน ยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้กับสถานศึกษา ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและวิธีการในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2) ปัจจัยในเชิงระบบและกระบวนการ ได้แก่ ระบบการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และระบบความคิดความเข้าใจ ซึ่งผลการวิจัยชี้ชัดตรงกันว่า หากโรงเรียนสามารถปรับระบบการบริหารโรงเรียนพร้อมกันทั้งระบบโรงเรียน ทุกมิติ และบุคลากรทุกฝ่ายทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับสังคมภายนอก หากโรงเรียนทำได้ครบวงจรทั้งชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานระดับบน โรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดี

3) สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคม ด้านการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ไม่มีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ห้องปฏิบัติการไม่เพียงพอ ด้านกายภาพ โรงเรียนที่อยู่ในกรุงเทพฯ/ปริมณฑลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคอื่นๆ ขณะที่ขนาดของโรงเรียน โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงกว่าโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก

4) ทรัพยากรสนับสนุน ได้แก่ งบประมาณ จำนวนครู และอื่นๆ ประสิทธิภาพการใช้จ่ายเงินเพื่อพัฒนาการศึกษาของไทยค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงบประมาณไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 จัดสรรไปในเรื่องค่าตอบแทนใช้สอย ในด้านจำนวนครูโดยทั่วไปอยู่ในภาวะขาดแคลนไม่เพียงพอ ครูทุกระดับการศึกษาจึงยังมีภาระงานเพิ่มขึ้น ส่วนทรัพยากรอื่น ๆ มีลักษณะกระจายอย่างไม่ทั่วถึงและเป็นธรรม โดยโรงเรียนขนาดใหญ่จะได้รับงบประมาณและอุปกรณ์สนับสนุนสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) ได้จัดทำรายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาไทย : การวิเคราะห์ห่อภิมาณ (Meta-analysis) ซึ่งได้ทำการสังเคราะห์งานวิจัยที่ทำเสร็จในช่วงปี

พ.ศ. 2542 - 2550 และมีคุณสมบัติผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 188 เล่ม แบ่งเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ 180 เล่ม การวิจัยเชิงคุณภาพ 8 เล่ม ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1) ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณด้วยวิธีการวิเคราะห์หोภิมาน

1.1) ผลการวิเคราะห์อิทธิพลโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณภาพการศึกษา

- ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนสูงสุด คือ ลักษณะของครู/อาจารย์ รองลงมา ได้แก่ กระบวนการครู/อาจารย์ และลักษณะของผู้บริหาร

- ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพครู/อาจารย์สูงสุด คือ ลักษณะของครู/อาจารย์ รองลงมา ได้แก่ ลักษณะของผู้เรียน

- ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้บริหารสูงสุด คือ ลักษณะของผู้เรียน

- ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพสถานศึกษาสูงสุด คือ กระบวนการผู้เรียน รองลงมา ได้แก่ กระบวนการของผู้บริหาร ลักษณะของผู้บริหาร และลักษณะของครู/อาจารย์

- ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชุมชนสูงสุด คือ ลักษณะของครู/อาจารย์

1.2) ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่แยกตามค่าของตัวแปรกำกับ

- ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คือ ลักษณะของผู้เรียน ลักษณะของครู/อาจารย์ และกระบวนการของครู/อาจารย์

- ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพครู/อาจารย์ คือ ลักษณะของผู้เรียน ลักษณะของครู/อาจารย์ และกระบวนการของผู้บริหาร

- ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้บริหาร คือ ลักษณะของผู้เรียน ลักษณะของครู/อาจารย์ ลักษณะของผู้บริหาร กระบวนการของผู้บริหาร และกระบวนการของครู/อาจารย์

ตัวแปรสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม คือ จิตลักษณะ ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มลักษณะของผู้เรียนและลักษณะของครู/อาจารย์ ซึ่งพบว่าส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพทั้งผู้เรียน ครู/อาจารย์ และผู้บริหาร แม้จิตลักษณะจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพไม่มากนัก แต่หากมีการพัฒนาด้านจิตลักษณะของผู้เรียน ความพึงพอใจในตนเอง การตระหนักรู้ในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผู้เรียนจะเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี และส่งผลทางอ้อมต่อครูและผู้บริหารด้วย เช่นเดียวกับการพัฒนาให้ครู/อาจารย์มีความพึงพอใจในตนเอง การตระหนักรู้ในตนเอง แม้จะส่งผลกระทบต่อตนเองน้อย แต่กลับส่งผลอย่างมากต่อทั้งผู้เรียนและผู้บริหาร ฉะนั้น การขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาจึงควรให้ความสำคัญต่อเรื่องจิตลักษณะของผู้เรียนและครู/อาจารย์ด้วย

2) ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณาหิภิมานและเมทริกซ์กระทบไขว้

- ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนในระดับสูงมี 4 ปัจจัย ได้แก่ ลักษณะของโรงเรียน กระบวนการของครู กระบวนการของผู้บริหาร และกระบวนการของชุมชนผู้เรียน

- ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในระดับสูงมี 5 ปัจจัย ได้แก่ ลักษณะของโรงเรียน ลักษณะของครู กระบวนการของครู กระบวนการของผู้บริหาร และกระบวนการของชุมชนผู้เรียน

- ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาโดยรวม ในระดับสูงมี 8 ปัจจัย ได้แก่ ลักษณะของโรงเรียน กระบวนการของโรงเรียน ลักษณะของครู กระบวนการของครู ลักษณะของผู้บริหาร กระบวนการของผู้บริหาร ลักษณะของชุมชนผู้เรียน และกระบวนการของชุมชนผู้เรียน

สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

ผลการวิจัยทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน พบว่า มีหลากหลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม แต่ละงานวิจัยค้นพบปัจจัยสำคัญและส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนแตกต่างกัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- **ปัจจัยที่ 1 ครูผู้สอน** พบว่า คุณลักษณะและพฤติกรรมของครูส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นอย่างมาก ในโรงเรียนที่มีครูที่มีลักษณะความเป็นครูที่ดี มักมีนักเรียนที่มีคุณภาพสูงตามไปด้วย ซึ่งเป็นการยืนยันความเชื่อที่ว่าอยากให้นักเรียนเป็นเช่นไร ครูต้องทำเป็นตัวอย่าง
- **ปัจจัยที่ 2 สถานที่ตั้งของสถานศึกษา** พบว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง หรือภูมิภาคที่มีความเจริญ จะพบนักเรียนที่มีคุณภาพมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งอาจเป็นผลมาจากทรัพยากร และความเจริญด้านต่างๆ ช่วยสนับสนุนให้นักเรียนมีโอกาสทางการศึกษามากกว่า
- **ปัจจัยที่ 3 สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน** อาทิ ห้องปฏิบัติการ หนังสือเรียน คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ส่งผลต่อการเรียนรู้และคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งพบในหลายงานวิจัย เนื่องจากเป็นส่วนช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเรียนรู้เนื้อหาต่างๆ ได้ดีขึ้น
- **ปัจจัยที่ 4 อำนาจอิสระของโรงเรียน** ในโรงเรียนที่สามารถกำหนดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินเองได้อย่างอิสระ จะส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพที่ดี
- **ปัจจัยที่ 5 ผู้บริหารสถานศึกษา** ความเป็นผู้นำและลักษณะการบริหารสถานศึกษา อาทิ การบริหารจัดการแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน
- **ปัจจัยที่ 6 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา** โรงเรียนที่ได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายต่างๆ มาช่วยในการจัดการศึกษา หรือระดมทรัพยากรมาใช้ในการจัดการศึกษา

จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน

- **ปัจจัยที่ 7 ระบบบริหารจัดการ** โรงเรียนที่มีระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ มีการกำกับติดตาม การดำเนินงาน และบูรณาการการทำงานของบุคลากรทุกฝ่ายอย่างมีประสิทธิภาพจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน

ตารางที่ 2.1 สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน

ปี พ.ศ. ที่จัดทำ	หน่วยงาน ที่จัดทำ	ชื่องานวิจัย	ปัจจัย						
			1	2	3	4	5	6	7
2550	สกศ.	รายงานการวิจัยประเมินผล ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	✓	✓			✓		
2550	สกศ.	รายงานการสังเคราะห์สภาวะการณ์และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาไทย	✓		✓		✓	✓	✓
2552	สกศ.	รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาไทย : การวิเคราะห์อภิมาน (Meta-analysis)	✓				✓		
2553	สกศ.	รายงาน เรื่อง ระบบโรงเรียนคุณภาพระดับโลกขึ้นมาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพชั้นนำได้อย่างไร	✓						✓
2556	สกศ.	บทวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนาครูทั้งระบบและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูเพื่อคุณภาพผู้เรียน	✓			✓	✓		✓
2558	สสวท.	รายงาน เรื่อง ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ ข้อมูลพื้นฐานจากโครงการ PISA 2012	✓		✓	✓			
2561	สกศ.	รายงานการพัฒนาตัวชี้วัดที่สะท้อนประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	✓				✓	✓	

จากตารางแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ครู และผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน โดยครูนั้นต้องเป็นครูที่มีคุณภาพ ความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ และหากโรงเรียนเปิดโอกาสให้ครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา และครูกับนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันจะทำให้คุณภาพของนักเรียนดีขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ ในงานวิจัยยังค้นพบว่า ภาระงานของครู หากครูต้องทำงานอย่างอื่นนอกเหนือจากการสอนและการขาดแคลนครูในสาขาวิชาต่างๆ ส่งผลในทางลบกับคุณภาพของผู้เรียน ขณะที่การให้ครูได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันในลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จะส่งผลกระทบต่อในทางบวกกับคุณภาพของผู้เรียน

ปัจจัยถัดมา คือ ผู้บริหาร ซึ่งจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศและสภาพที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำสูง ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะส่งผลกระทบต่อเชิงบวกต่อคุณภาพของผู้เรียน

ปัจจัยสุดท้าย คือ ระบบบริหารจัดการ กระบวนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และมีการบูรณาการการทำงาน มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการสนับสนุนให้สร้างคุณภาพที่ดีให้เกิดขึ้นแก่ตัวผู้เรียน

2.2 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินับพื้นฐาน (O-NET)

นอกเหนือจากการวัดคุณภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคลแล้ว ผลการทดสอบ O-NET ยังสามารถวิเคราะห์ให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้หลายมิติ โดยในหัวข้อนี้จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลรายบุคคล O-NET ปีการศึกษา พ.ศ. 2561 - 2563 ในวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นวิชาที่มีความสำคัญและเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญของคนในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เห็นถึงปัจจัยหรือตัวแปรที่บ่งชี้ความแตกต่างของผลการทดสอบ O-NET อันนำไปสู่การสรุปเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งจะทำการวิเคราะห์ใน 3 ตัวแปรหลักประกอบด้วย เพศ ขนาดของสถานศึกษา และสังกัดของสถานศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความแตกต่างของผลการทดสอบ O-NET ระหว่างเพศหญิงและเพศชาย

ตารางที่ 2.2 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ ของเพศชายและเพศหญิง ปีการศึกษา 2561 - 2563

เพศ	ประถมศึกษาปีที่ 6			มัธยมศึกษาปีที่ 3			มัธยมศึกษาปีที่ 6		
	2561	2562	2563	2561	2562	2563	2561	2562	2563
หญิง	37.33	32.53	29.15	29.90	26.48	25.05	30.47	24.93	25.83
ชาย	34.63	30.98	29.55	29.56	26.44	25.54	30.76	25.93	26.18
ความแตกต่าง	2.70	1.55	-0.40	0.34	0.04	-0.49	-0.29	-1.00	-0.35
ค่าเฉลี่ยระดับประเทศ	35.95	31.73	29.35	29.73	26.49	25.26	30.58	25.32	25.96

เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ ของเพศชายและเพศหญิง ปีการศึกษา 2561 - 2563 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของเพศชายและเพศหญิง ส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกัน โดยเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละระดับชั้น จะพบว่า

- ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพศหญิง ส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเพศชาย แต่ไม่แตกต่างกันมาก อีกทั้งคะแนนเฉลี่ยของเพศหญิงยังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพศหญิง ส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเพศชาย แต่ไม่แตกต่างกันมาก อีกทั้งคะแนนเฉลี่ยของเพศหญิงยังใกล้เคียงกับคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพศหญิงและเพศชาย มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า ต่ำกว่า สลับกัน ซึ่งไม่แตกต่างกันมาก แต่คะแนนเฉลี่ยของเพศชายสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ ของเพศชาย และเพศหญิง พบว่า เพศชายและเพศหญิงส่วนใหญ่ในทุกระดับชั้น ทุกปี ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างคะแนนเฉลี่ยที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน

ตารางที่ 2.3 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ ของเพศชายและเพศหญิง ปีการศึกษา 2561 - 2563

เพศ	ประถมศึกษาปีที่ 6			มัธยมศึกษาปีที่ 3			มัธยมศึกษาปีที่ 6		
	2561	2562	2563	2561	2562	2563	2561	2562	2563
หญิง	40.54	35.15	44.56	29.82	34.21	35.32	31.82	29.40	30.24
ชาย	35.59	31.82	39.49	28.74	31.63	32.44	30.49	28.69	29.31
ความแตกต่าง	4.96	3.34	5.07	1.09	2.58	2.89	1.33	0.71	0.93
ค่าเฉลี่ยระดับประเทศ	38.01	33.45	42.11	29.3	32.97	34.07	31.3	29.13	29.88

เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ ของเพศชายและเพศหญิง ปีการศึกษา 2561 - 2563 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเพศชาย โดยเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละระดับชั้น จะพบว่า

- ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพศหญิง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเพศชายค่อนข้างมาก อีกทั้งคะแนนเฉลี่ยของเพศหญิงยังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพศหญิง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเพศชาย แต่ไม่แตกต่างกันมาก อีกทั้งคะแนนเฉลี่ยของเพศหญิงยังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพศหญิง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเพศชาย แต่ไม่แตกต่างกันมาก อีกทั้งคะแนนเฉลี่ยของเพศหญิงยังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ ของเพศชายและเพศหญิง พบว่า เพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเพศชายทุกระดับชั้น ทุกปี และมีความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยกันค่อนข้างมาก

ข้อสังเกต เมื่อพิจารณาจากความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ของเพศชายและเพศหญิง ปีการศึกษา 2561 - 2563 ในทุกวิชา ทุกระดับชั้น ทุกปี พบว่า มีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน คือ ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของเพศหญิงสูงกว่าเพศชายค่อนข้างมาก นอกจากนั้น คะแนนเฉลี่ยของเพศหญิงสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย เพศที่แตกต่างกัน ทำให้คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน เพศจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ค่าของคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นได้

2. ความแตกต่างของผลการทดสอบ O-NET จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ตารางที่ 2.4 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 - 2563

ขนาดสถานศึกษา	ประถมศึกษาปีที่ 6			มัธยมศึกษาปีที่ 3			มัธยมศึกษาปีที่ 6		
	2561	2562	2563	2561	2562	2563	2561	2562	2563
เล็ก	32.18	29.13	26.47	24.85	21.89	20.77	20.49	17.52	19.35
กลาง	33.68	30.05	28.05	25.96	22.73	21.97	23.28	19.65	21.14
ใหญ่	39.78	34.48	32.01	28.07	24.88	24.10	26.93	22.30	23.10
ใหญ่พิเศษ	49.14	40.97	37.81	36.55	33.11	31.98	37.16	30.54	30.52
ค่าเฉลี่ยระดับประเทศ	35.95	31.73	29.35	29.73	26.49	25.26	30.58	25.32	25.96

เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 - 2563 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของวิชาคณิตศาสตร์ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสถานศึกษาขนาดอื่น ๆ ทั้งหมด โดยเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละระดับชั้น จะพบว่า

- ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กทั้งหมดค่อนข้างมาก โดยสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่กว่าจะมีคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่าสถานศึกษาที่ขนาดเล็กกว่าเสมอ อีกทั้ง สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษและขนาดใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กทั้งหมดค่อนข้างมาก โดยสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่กว่าจะมีคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่าสถานศึกษาที่ขนาดเล็กกว่าเสมอ อีกทั้ง สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษยังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กทั้งหมดค่อนข้างมาก โดยสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่กว่าจะมีคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่าสถานศึกษาที่ขนาดเล็กกว่าเสมอ อีกทั้ง สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษยังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 - 2563 พบว่า สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ สูงกว่าสถานศึกษาขนาดต่าง ๆ ทั้งหมด และสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ในทุกระดับชั้น ทุกปี

ตารางที่ 2.5 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 - 2563

ขนาดสถานศึกษา	ประถมศึกษาปีที่ 6			มัธยมศึกษาปีที่ 3			มัธยมศึกษาปีที่ 6		
	2561	2562	2563	2561	2562	2563	2561	2562	2563
เล็ก	32.64	28.63	34.81	26.09	28.13	28.22	23.25	22.69	23.26
กลาง	35.90	31.41	39.91	26.73	29.13	29.98	25.10	24.04	24.52
ใหญ่	43.27	38.02	49.47	28.23	31.84	33.48	28.18	26.29	26.87
ใหญ่พิเศษ	53.83	48.29	60.00	33.86	39.52	42.13	36.88	33.80	37.76
ค่าเฉลี่ยระดับประเทศ	38.01	33.45	42.11	29.3	32.97	34.07	31.3	29.13	29.88

เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 - 2563 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของวิชาภาษาอังกฤษ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสถานศึกษาขนาดอื่น ๆ ทั้งหมด โดยเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละระดับชั้น จะพบว่า

- ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กทั้งหมดค่อนข้างมาก โดยสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่กว่าจะมีคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่าสถานศึกษาที่ขนาดเล็กกว่าเสมอ อีกทั้ง สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษและขนาดใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กทั้งหมดค่อนข้างมาก โดยสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่กว่าจะมีคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่าสถานศึกษาที่ขนาดเล็กกว่าเสมอ อีกทั้ง สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กทั้งหมดค่อนข้างมาก โดยสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่กว่าจะมีคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่าสถานศึกษาที่ขนาดเล็กกว่าเสมอ อีกทั้ง สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 - 2563 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาอังกฤษ สูงกว่าสถานศึกษาขนาดต่าง ๆ ทั้งหมด และสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ในทุกระดับชั้น ทุกปี

ข้อสังเกต เมื่อพิจารณาจากความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 - 2563 ในทุกวิชา ทุกระดับชั้น ทุกปี พบว่า มีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน คือ ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษสูงกว่าสถานศึกษาขนาดต่าง ๆ ค่อนข้างมาก นอกจากนั้น คะแนนเฉลี่ยของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกัน เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาว่าสถานศึกษาในแต่ละขนาดคุณภาพการศึกษาไม่เท่าเทียมกัน ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ร้อยละคะแนนเฉลี่ยของสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กต่ำกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ

3. ความแตกต่างของผลการทดสอบ O-NET จำแนกตามสังกัดของสถานศึกษา

ตารางที่ 2.6 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ จำแนกตามสังกัดของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 - 2563

สังกัดสถานศึกษา	ประถมศึกษาปีที่ 6			มัธยมศึกษาปีที่ 3			มัธยมศึกษาปีที่ 6		
	2561	2562	2563	2561	2562	2563	2561	2562	2563
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	33.76	30.17	27.86	29.9	26.64	25.55	30.89	25.51	26.22
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน (เอกชน)	42.67	36.41	33.77	30.3	27.06	25.43	30.78	25.04	25.39
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)	34.1	30.09	28.4	26.32	22.93	22.01	23.07	19.6	20.85
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.)	61.88	52.19	49.72	57.21	52.63	46.77	56.69	47.99	46.83
ค่าเฉลี่ยระดับประเทศ	35.95	31.73	29.35	29.73	26.49	25.26	30.58	25.32	25.96

เมื่อพิจารณาความแตกต่างของผลการทดสอบ O-NET จำแนกตามสังกัดของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 - 2563 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของวิชาคณิตศาสตร์ สถานศึกษาสังกัด อว. (โรงเรียนสาธิต) และสังกัดเอกชน ส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสถานศึกษาสังกัด สพฐ. และสังกัด อปท. โดยเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละระดับชั้น จะพบว่า

- ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สถานศึกษาสังกัด อว. มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสังกัดเอกชน และสังกัดเอกชน มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสังกัด อปท. โดยที่สถานศึกษาสังกัด สพฐ. มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด อีกทั้ง สถานศึกษาสังกัด อว. และสังกัดเอกชนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สถานศึกษาสังกัด อว. มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสังกัดเอกชน และสังกัดเอกชน มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสังกัด สพฐ. โดยที่สถานศึกษาสังกัด อปท. มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด อีกทั้ง สถานศึกษาสังกัด อว. สังกัดเอกชน และสังกัด สพฐ. มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สถานศึกษาสังกัด อว. มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสังกัดเอกชน และสังกัดเอกชน มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสังกัด สพฐ. โดยที่สถานศึกษาสังกัด อปท. มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด อีกทั้ง สถานศึกษาสังกัด อว. สังกัดเอกชน และสังกัด สพฐ. มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาความแตกต่างของผลการทดสอบ O-NET จำแนกตามสังกัดของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 - 2563 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของสถานศึกษาสังกัด อว. มีคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ สูงกว่าสถานศึกษา สังกัดต่าง ๆ ทั้งหมด และสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ในทุกระดับชั้น ทุกปี โดยสถานศึกษามีคะแนนเฉลี่ย ต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับสังกัดต่าง ๆ และเทียบกับคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาสังกัด อปท.

ตารางที่ 2.7 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ จำแนกตามสังกัดของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 - 2563

สังกัดสถานศึกษา	ประถมศึกษาปีที่ 6			มัธยมศึกษาปีที่ 3			มัธยมศึกษาปีที่ 6		
	2561	2562	2563	2561	2562	2563	2561	2562	2563
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	34.27	30.02	37.43	28.94	32.64	33.75	31.04	28.89	29.63
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (เอกชน)	48.88	43.41	55.35	31.84	35.92	36.94	34.34	31.2	32
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)	36.33	31.66	41.4	26.81	29.46	30.68	24.97	24.02	24.48
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.)	65.56	62.4	74.4	52.79	59.17	59.26	55.61	51.64	53.26
ค่าเฉลี่ยระดับประเทศ	38.01	33.45	42.11	29.3	32.97	34.07	31.3	29.13	29.88

เมื่อพิจารณาความแตกต่างของผลการทดสอบ O-NET จำแนกตามสังกัดของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 - 2563 พบว่าคะแนนเฉลี่ยของวิชาภาษาอังกฤษ สถานศึกษาสังกัด อว. และสังกัดเอกชน ส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสถานศึกษาสังกัด สพฐ. และสังกัด อปท. โดยเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละระดับชั้น จะพบว่า

- ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สถานศึกษาสังกัด อว. มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสังกัดเอกชน และสังกัดเอกชน มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสังกัด อปท. โดยที่สถานศึกษาสังกัด สพฐ. มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด อีกทั้งสถานศึกษาสังกัด อว. และสังกัดเอกชนยังมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สถานศึกษาสังกัด อว. มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสังกัดเอกชน และสังกัดเอกชน มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสังกัด สพฐ. โดยที่สถานศึกษาสังกัด อปท. มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด อีกทั้งสถานศึกษาสังกัด อว. และสังกัดเอกชนยังมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สถานศึกษาสังกัด อว. มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสังกัดเอกชน และสังกัดเอกชน มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าสังกัด สพฐ. โดยที่สถานศึกษาสังกัด อปท. มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด อีกทั้งสถานศึกษาสังกัด อว. และสังกัดเอกชนยังมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาความแตกต่างของผลการทดสอบ O-NET จำแนกตามสังกัดของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 - 2563 พบว่าคะแนนเฉลี่ยของสถานศึกษาสังกัด อว. มีคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาอังกฤษ สูงกว่าสถานศึกษาสังกัดต่าง ๆ ทั้งหมด และสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ในทุกระดับชั้น ทุกปี โดยสถานศึกษามีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดทั้งเทียบกับสังกัดต่าง ๆ และเทียบกับคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาสังกัด อปท.

ข้อสังเกต เมื่อพิจารณาจากความแตกต่างของผลการทดสอบ O-NET จำแนกตามสังกัดของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561 - 2563 ในทุกวิชา ทุกระดับชั้น ทุกปี พบว่ามีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน คือ ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของสถานศึกษาสังกัด อว. สูงกว่าสถานศึกษาสังกัดต่าง ๆ ค่อนข้างมาก นอกจากนั้นคะแนนเฉลี่ยของสถานศึกษาสังกัด อว. ยังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของสถานศึกษาที่มีสังกัดแตกต่างกัน เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ว่าสถานศึกษาในแต่ละสังกัดได้รับคุณภาพการศึกษาไม่เท่าเทียมกัน ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ร้อยละคะแนนเฉลี่ยของสถานศึกษาสังกัด เอกชน สังกัด สพฐ. และสังกัด อปท. ต่ำกว่าสถานศึกษาสังกัด อว.

2.3 ผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (PISA)

โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ¹ หรือ PISA (Programme for International Student Assessment) เป็นโครงการต่อเนื่องที่ทำการสำรวจผลการเรียนของเด็กและเยาวชนในประเทศต่างๆ เกี่ยวกับความรู้และทักษะสำคัญที่นักเรียนได้รับจากการศึกษา เป้าหมายหลักของ PISA คือ การให้ข้อมูลแก่ระดับนโยบายว่าระบบการศึกษาของแต่ละประเทศสามารถเตรียมความพร้อมให้เยาวชนเพื่อใช้ชีวิตและการทำงานในอนาคตได้มากน้อยเพียงใด เมื่อเยาวชนเหล่านั้นได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่และออกไปใช้ชีวิตในโลกที่ประชาชนต่างชาติต่างภาษาเข้ามาอยู่ร่วมกันใกล้ชิดมากขึ้นในโลก ปัจจุบัน PISA วัดความสามารถและทักษะในการนำความรู้ที่ได้เรียนมาไปใช้ในชีวิตจริงนอกห้องเรียน หรือ ทักษะในการใช้ชีวิต และนิยามว่าเป็น **การรู้เรื่อง** (Literacy) ซึ่งวัดการรู้เรื่อง 3 ด้าน ได้แก่ การอ่าน (Reading Literacy) คณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) และวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) โดยในหัวข้อนี้ได้ประมวล และวิเคราะห์ข้อมูลผลการทดสอบ PISA จาก บทความวิเคราะห์ประเด็นจาก PISA ฉบับที่ 1 - 57 ซึ่งจัดทำโดยสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

โดยตั้งแต่ ปี 2015 ใช้การทดสอบบนคอมพิวเตอร์เป็นหลัก นักเรียนแต่ละคนใช้เวลาสอบ 2 ชั่วโมง ข้อสอบประกอบด้วยแบบเลือกตอบ และแบบที่นักเรียนเขียนคำตอบอย่างอิสระ ข้อสอบถูกจัดเป็นกลุ่มตามเรื่องราวในถ้อยความบนพื้นฐานของชีวิตจริง นอกจากนี้ ยังมีการตอบแบบสอบถามการสำรวจภูมิหลังเกี่ยวกับตัวนักเรียน บ้าน โรงเรียน ประสบการณ์การเรียน และมีแบบสอบถามสำหรับครูใหญ่ ที่ถามเกี่ยวกับระบบโรงเรียน และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน แบบสอบถามสำหรับครู แบบสอบถามพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ถามเกี่ยวกับการเรียนของลูก การมีส่วนร่วมกับการเรียนของลูก ความคาดหวังของพ่อแม่ด้านการงานของลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสายงานที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกนักเรียนตามกรอบการประเมินของ PISA มีรายละเอียด ดังนี้

- เป็นนักเรียนวัยจบการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งหมายถึง นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 15 ปี 3 เดือน ถึง 16 ปี 2 เดือน ที่อยู่ในช่วงเวลาของการประเมิน และต้องเรียนในโรงเรียนตามระบบมาไม่ต่ำกว่า 6 ปี ไม่ว่าจะเป็นสายวิชาสามัญ สายอาชีวศึกษา ในโรงเรียนของรัฐ หรือโรงเรียนเอกชน
- กลุ่มประชากรนักเรียนเป้าหมายในกรอบการประเมิน ต้องครอบคลุมอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 95% ของกลุ่มประชากร นั่นคือ ยอมให้ตัดออกได้รวมทั้งหมดไม่เกิน 5% ของประชากร โดยการตัดออกต้องเป็นไปตามเกณฑ์ ดังนี้
  - * ในระดับโรงเรียนที่ยอมให้ตัดออกได้ คือ โรงเรียนที่อยู่ห่างไกลมาก โรงเรียนในเขตอันตรายที่เข้าไปเก็บข้อมูลไม่ได้ โรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนไม่พอที่จะเก็บข้อมูล โรงเรียนที่นักเรียนมีสภาพไม่พร้อมที่จะให้เก็บข้อมูล เช่น โรงเรียนที่มีการจัดการไม่เป็นไปตามระบบการศึกษาปกติ ซึ่งในระดับโรงเรียนยอมให้ตัดผลได้ไม่เกิน 0.5% ของโรงเรียนเป้าหมาย
  - * ในระดับโรงเรียนที่ยอมให้ตัดโรงเรียนที่มีนักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ต้องตัดออก เช่น โรงเรียนสำหรับคนพิการ โรงเรียนที่ไม่ใช้ภาษาที่ใช้ในการทดสอบ ทั้งนี้ ต้องไม่เกิน 2% ของกลุ่มประชากร
  - * ภายในโรงเรียน (ที่มีนักเรียนทั่วไป) สามารถตัดนักเรียนออกได้ไม่เกิน 2.5% ของกลุ่มประชากรเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนที่มีสภาพร่างกายไม่พร้อมที่จะสอบได้ เช่น มีปัญหาด้านสติปัญญา หรือทุพพลภาพทางร่างกายที่ไม่สามารถมาสอบได้

¹ Focus18 PISA กับประเทศไทย : ความจริงที่ต้องยอมรับ <https://pisathailand.ipst.ac.th/pisa/focus/> สืบค้นเมื่อวันที่ 3 ก.พ. 63

ภายหลังการสุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างจะนำมาให้น้ำหนัก ว่าเป็นตัวแทนของนักเรียนอายุ 15 ปีทั้งหมด โดยโปรแกรมของ OECD เมื่อได้โรงเรียนหลังจากที่ตัดออกไปตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว ก็ทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบเป็นระบบโดยใช้โปรแกรมการสุ่มตัวอย่างของ OECD ว่าจะมีโรงเรียนใดถูกสุ่มบ้าง แต่ละประเทศสามารถกำหนดได้ว่าจะใช้ตัวแปรใดในการสุ่มเลือกโรงเรียนตามวัตถุประสงค์ของแต่ละประเทศ เช่น กรณีระบบโรงเรียนไทยที่มีหลายองค์กรที่รับผิดชอบ อาจเลือกสุ่มสถานศึกษาตามหน่วยงานที่สังกัดอยู่ หรือ อาจเลือกการสุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนที่รับการส่งเสริมเป็นพิเศษ เช่น โรงเรียนวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะทำให้ผลการประเมินสะท้อนประสิทธิภาพของการดำเนินงานของสถานศึกษาตามลักษณะของแต่ละประเทศ นอกจากนี้ ยังสามารถกำหนดตัวแปรลึกลงไปถึงสถานะทางเศรษฐกิจสังคม ลักษณะและที่ตั้งของโรงเรียนได้อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ในขณะนี้ PISA กำลังเผชิญปัญหาอุปสรรค เนื่องจากเป้าหมายหลัก คือ ต้องการให้สาระที่เป็นรูปธรรมแก่ระบบการศึกษา เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพและสามารถเรียนรู้จากระบบที่ประสบความสำเร็จ ผลการประเมินที่เปิดเผยออกมา ซึ่งควรจะถูกใช้เพื่อชี้แจงถึงศักยภาพของกำลังคนในอนาคตของชาติว่าจะสามารถนำพาประเทศไปสู่การแข่งขันได้หรือไม่ กลับถูกมองไปในมุมที่แตกต่าง กล่าวคือ ผลการประเมิน คือ การแสดงถึงความเป็นเลิศ เพื่อให้ดูว่าระบบมีการจัดการที่ดีเยี่ยมและผลักดันให้นโยบายหาวิธีทำให้คะแนนสูงขึ้น PISA จึงมักถูกวิจารณ์ว่าเป็นตัวส่งเสริมการสอนเพื่อสอบแข่งขัน ทำให้ระบบที่ไม่ประสบความสำเร็จพยายามทำทุกทางเพื่อที่จะให้คะแนนสูง จึงนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนสามารถทำข้อสอบ PISA ได้

เมื่อติดตามดูการขึ้นลงของคะแนน ตั้งแต่ PISA 2000 ถึง PISA 2015 ในแต่ละช่วงของการประเมิน พบว่าการอ่านมีแนวโน้มลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แต่คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ แนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อผลการประเมินออกมาไม่เป็นที่พอใจ ผู้กำหนดนโยบายและสาธารณะก็มุ่งเป้าไปที่ 3 ประเด็นหลัก คือ ครู นักเรียน และหลักสูตร แต่แท้ที่จริงแล้ว ยังมีตัวแปรสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาไทย คือ การเปลี่ยนแปลงทางนโยบาย การทดสอบ PISA 2000 เกิดขึ้นก่อนมีการปฏิรูปการศึกษา ในปี พ.ศ. 2542 และหลังการปฏิรูปการศึกษาแล้ว ผลการประเมิน ใน PISA 2003 และ PISA 2006 ตกต่ำอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้จากการประเมิน PISA พบว่า ตัวแปรที่เกิดจากระบบมีหลายตัว ซึ่งส่วนมากเป็นแนวปฏิบัติที่ระบบโรงเรียนไทยใช้เป็นปกติ โดยไม่คำนึงว่าการปฏิบัตินั้น คือ ตัวแปรที่ส่งผลทางลบ ได้แก่ การรับนักเรียนเข้าโรงเรียนโดยวิธีการคัดเลือกทางวิชาการ ซึ่งไม่มีการปฏิบัติกันในหลายประเทศที่มีผลการประเมินสูง เช่น ฟินแลนด์ เกาหลีใต้

ตารางที่ 2.8 ผลการทดสอบ PISA ของประเทศไทยตั้งแต่ปี 2003 - 2015

คะแนนเฉลี่ย	PISA 2003			PISA 2006			PISA 2009			PISA 2012			PISA 2015		
	การอ่าน	คณิต	วิทย์	การอ่าน	คณิต	วิทย์	การอ่าน	คณิต	วิทย์	การอ่าน	คณิต	วิทย์	การอ่าน	คณิต	วิทย์
OECD	494	500	500	492	498	500	493	496	501	496	494	501	493	490	493
ไทย	420	417	429	417	417	421	421	419	425	441	427	444	409	415	421

นอกจากนี้ ผลการประเมินโครงการ PISA 2015 ของประเทศไทยยังมีประเด็นที่น่าเป็นห่วงและยังไม่สามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นหลายประการ นอกจากนี้ OECD ได้สำรวจและวิเคราะห์วิธีปฏิบัติของระบบโรงเรียน ทำให้ทราบถึงข้อมูลระบบโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการจัดการ วิธีการ แนวปฏิบัติ และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ซึ่งประเทศไทยยังมีอีกหลายประเด็นที่ไม่ส่งผลทางบวกต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ในประเด็นดังต่อไปนี้

1) **สัดส่วนของจำนวนนักเรียนที่มีผลการประเมินไม่ถึงระดับพื้นฐาน** เป็นข้อมูลที่กระทรวงศึกษาธิการของทุกประเทศต้องให้ความสำคัญ เพราะเป็นข้อมูลที่ชี้ถึงถึงความไม่พร้อมของประเทศในการเตรียมต้นทุนมนุษย์สำหรับการแข่งขันในอนาคต สำหรับประเทศไทยมีนักเรียนเกือบครึ่งที่รู้เรื่องวิทยาศาสตร์ไม่ถึงระดับพื้นฐาน (46%) และมีนักเรียนที่รู้วิทยาศาสตร์สูงกว่าระดับพื้นฐาน 21% ส่วนประเทศที่มีรายได้สูงมักมีนักเรียนที่มีผลการประเมินสูงกว่าระดับพื้นฐานมากกว่า 80% เช่น แคนาดา ฟินแลนด์ สิงคโปร์ ฮังการี ญี่ปุ่น และมาเก๊า จาก PISA 2006 ที่มีวิทยาศาสตร์เป็นการประเมินหลัก ครั้งแรก จนถึง PISA 2015 นักเรียนไทยไม่มีสัญญาณความก้าวหน้าแต่อย่างใด คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD เทียบเท่ากับเวลาที่เรียนในโรงเรียนต่างกันถึง 2 ปีครึ่ง และมีสัญญาณที่ไม่พึงประสงค์ คือ สัดส่วนนักเรียนที่มีผลการประเมินไม่ถึงระดับ 1 เพิ่มขึ้น และสัดส่วนนักเรียนที่ระดับ 2 และระดับ 3 ลดลง ยิ่งไปกว่านั้นยังมีนักเรียนไทยถึง 13% ที่มีผลการประเมินต่ำจนไม่สามารถจัดอันดับได้

2) **การศึกษานอกระบบมีเป้าหมายสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษา** ซึ่งไม่ได้หมายถึงเฉพาะโอกาสการเข้าถึงโรงเรียนเท่านั้น แต่หากหมายถึง ความเท่าเทียมในคุณภาพการศึกษาที่นักเรียนพึงได้รับด้วย แต่ระบบการศึกษาไทยนักเรียนต่างกลุ่มโรงเรียนมีผลการประเมินที่แตกต่างกันในช่องว่างกว้างมากเทียบเท่ากับเวลาที่เรียนในโรงเรียนที่ต่างกันมากกว่า 6 ปี

3) **การรับนักเรียนเข้าโรงเรียนโดยการแข่งขันทางวิชาการ** ทำให้โรงเรียนดีและมีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมสามารถดึงดูดนักเรียนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับเดียวกันได้หมด แต่นักเรียนอ่อนและนักเรียนยากจนต้องไปรวมกันอยู่ในโรงเรียนที่มีสถานะในระดับเดียวกันจึงทำให้ตัวแปรทางสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมส่งผลกระทบมากขึ้น ผลการเรียนรู้ของนักเรียนจึงเป็นผลจากตัวแปรนั้นมากกว่าจะมาจากการเรียนการสอนโดยตรง ยิ่งไปกว่านั้นโรงเรียนที่ด้อยกว่าก็มีโอกาสที่จะมีครูและทรัพยากรการเรียนที่ดีน้อยกว่าผลกระทบทางลบยิ่งมีมากขึ้นประเทศคะแนนสูง ในประเทศไม่มีการสอบคัดเลือกนักเรียน เช่น ฟินแลนด์ เกาหลีใต้

4) **การแยกกลุ่มนักเรียนตามความสามารถ** การแยกชั้นเรียนถาวร การแบ่งกลุ่มนักเรียนเก่ง-อ่อน การแยกนักเรียนอ่อนไปรวมไว้ด้วยกัน เป็นสถานการณ์ที่ส่งผลทางลบ เพราะนักเรียนอ่อนได้แต่รวมกลุ่มกันเอง จึงไม่มีโอกาสได้เรียนรู้วิธีการเรียนของนักเรียนที่เรียนดี

5) **ตัวแปรทางวัฒนธรรม** นักเรียนไทยยังอ่อนด้านวัฒนธรรมการให้ความสำคัญแก่การศึกษาเล่าเรียน ความขยันและการทำงานหนักต่างจากนักเรียนเกาหลี ญี่ปุ่น และเวียดนามที่มีนักเรียนขยันเรียนทำงานอย่างหนักและมีวินัยสูง แต่โรงเรียนไทย กลับเน้นความเป็นระเบียบภายนอก เช่น ฝืนยืน กระโปรงยาว ถ้าผิดจากนั้นต้องมีการลงโทษทำให้นักเรียนขาดความมั่นใจที่จะอยู่ในโรงเรียน

6) **การใช้เวลาเรียน** ในโรงเรียนไทย นักเรียนใช้เวลาเรียนมากเพราะมีวิชาเรียนมาก แต่ไม่มีการจัดลำดับความสำคัญของการใช้เวลาเรียน การใช้เวลาเรียนต้องดูประกอบกับจำนวนวิชาที่เรียนและการให้ลำดับความสำคัญแก่วิชาด้วย จากการสำรวจของ PISA ฮังการีมีเวลาเรียนตามตารางปกติ 697 ชั่วโมงต่อปี และให้เวลาเรียนคณิตศาสตร์ 267.6 นาทีต่อสัปดาห์ ขณะที่ไทยมีเวลาเรียน 1,200 ชั่วโมงต่อปี และให้เวลาเรียนคณิตศาสตร์ 205.9 นาทีต่อสัปดาห์ แสดงว่านักเรียนไทยใช้เวลาด้านอื่นๆ มากกว่าทำให้วิชาเรียนหลักได้น้อย

7) **เวลาที่นักเรียนใช้ทำการบ้าน** โรงเรียนไทยยังให้นักเรียนทำการบ้านมาก หรือมอบหมายงานให้ทำเกินเวลาที่นักเรียนจะสามารถทำได้ การใช้เวลาทำการบ้านมากไม่เป็นผลดีต่อการเรียนรู้แต่ส่งผลกระทบจากการสำรวจของ PISA 2015 ค่าเฉลี่ยของ OECD ชี้ว่า เวลาทำการบ้านที่เพิ่มขึ้น 1 ชั่วโมง ส่งผลให้คะแนนวิทยาศาสตร์

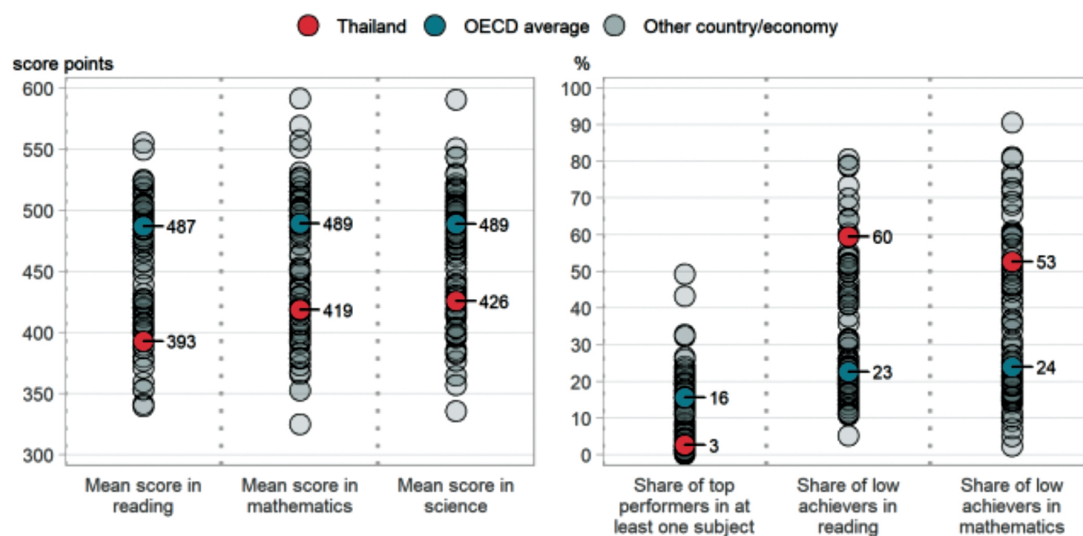
ลดลง 1.5 คะแนน นักเรียนไทยใช้เวลาการทำงานบ้าน (เฉลี่ย 5.4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์) สูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ยิ่งไปกว่านั้น พ่อแม่และนักเรียนนิยมการเรียนพิเศษนอกเวลา นักเรียนจึงไม่มีเวลาย่อย ทำความเข้าใจ หรือทบทวนสิ่งที่เรียนมาจากโรงเรียน ข้อมูลจาก PISA ชี้ว่า การใช้เวลาทำงานบ้านและการเรียนพิเศษนอกเวลาส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ เรื่องการกวดวิชานี้กระทรวงศึกษาธิการของเวียดนามมีการออกกฎระเบียบควบคุมอย่างเข้มงวด โดยยอมให้มีโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และภาษาญี่ปุ่น เท่านั้น เพราะถือว่าเป็นความต้องการของชาติ นอกจากนี้ ในเกาหลีใต้บางจังหวัด ก็เริ่มทำให้เป็นสิ่งผิดกฎหมาย และหลายจังหวัดใช้กฎหมายบังคับเวลาเปิดปิดโรงเรียนทำให้โรงเรียนกวดวิชาต้องเลิกกิจการไปเอง และปัจจุบันการกวดวิชาเป็นสิ่งผิดกฎหมายในเกาหลี

8) ความต้องการทำงานที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ ค่าเฉลี่ยของประเทศไทยมีนักเรียนที่ต้องการทำงานเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ คือ 20% แบ่งเป็นด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรม 4% วิทยาศาสตร์สุขภาพ 14% เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 1.4% ซึ่งความต้องการทำงานด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมของไทยลดลงอย่างมากเมื่อเทียบกับ PISA 2006 ลดลง 8% ตัวเลขนี้มีแนวโน้มถึงอนาคตของงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของชาติที่อาจจะถดถอยอยู่บ้าง แต่กลุ่มนักเรียนที่มีผลการประเมินสูงมีนักเรียนประมาณ 50% ต้องการทำงานที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (สูงกว่า ค่าเฉลี่ย OECD) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

PISA 2018 เน้นการประเมินด้านการอ่าน มีนักเรียนเข้าร่วมการประเมินประมาณ 600,000 คน ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของนักเรียนอายุ 15 ปี จำนวนประมาณ 32 ล้านคนทั่วโลกจาก 79 ประเทศ/เขตเศรษฐกิจสำหรับประเทศไทย สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ทำหน้าที่เป็น ศูนย์แห่งชาติ (National Center) ได้ดำเนินการจัดสอบเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2561 ที่ผ่านมา มีนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8,633 คน จาก 290 โรงเรียนในทุกสังกัดการศึกษาเข้าร่วมการประเมินในรอบนี้

แผนภาพที่ 2.1 ผลคะแนน PISA 2018 ของนักเรียนเปรียบเทียบกับนานาชาติ

Figure 1. Snapshot of performance in reading, mathematics and science

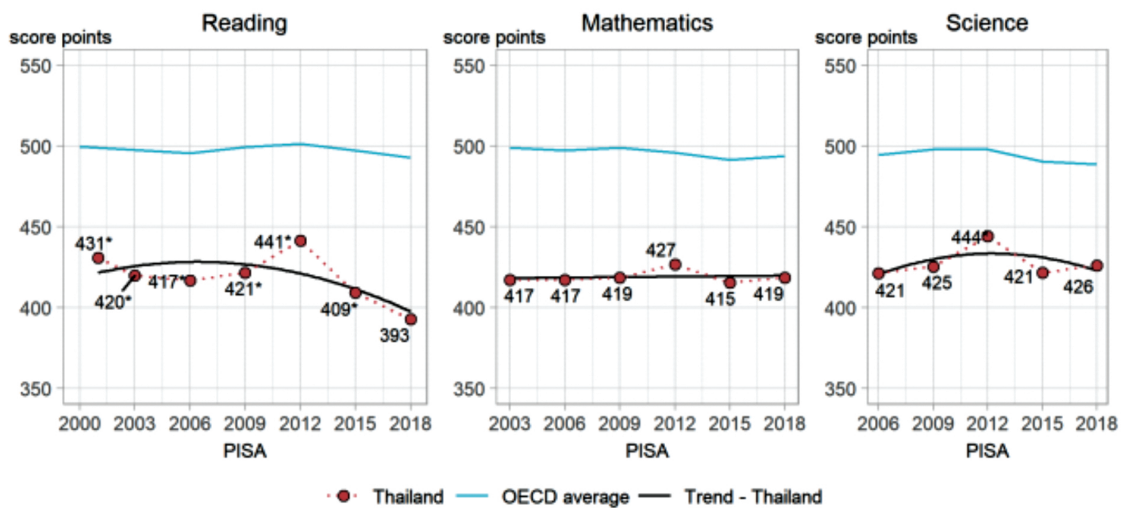
Note: Only countries and economies with available data are shown.
Source: OECD, PISA 2018 Database, Tables I.1 and I.10.1.

ที่มา : OECD, PISA 2018 Database

- นักเรียนไทยได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD ในทุกวิชา
  - การอ่าน ไทย 393 คะแนน OECD 487 คะแนน
  - คณิตศาสตร์ไทย 419 คะแนน OECD 489 คะแนน
  - วิทยาศาสตร์ไทย 426 คะแนน OECD 489 คะแนน
- มีนักเรียนไทยเพียง 3% ที่ทำคะแนนได้ในระดับสูงอย่างน้อย 1 วิชา (ระดับ 5 และ 6) ขณะที่ค่าเฉลี่ย OECD อยู่ที่ 16% และเมื่อพิจารณาในแต่ละรายวิชาจะพบว่า
  - มีนักเรียนไทยถึง 60% ที่ทำคะแนนอยู่ในระดับต่ำสุดในวิชาการอ่าน (ระดับ 1) ขณะที่ค่าเฉลี่ย OECD อยู่ที่ 23% และมีนักเรียนไทยจำนวนน้อยมากที่ทำคะแนนอยู่ในระดับสูงสุด ขณะที่ค่าเฉลี่ย OECD อยู่ที่ 9%
  - มีนักเรียนไทยถึง 53% ที่ทำคะแนนอยู่ในระดับต่ำสุดในวิชาคณิตศาสตร์ (ระดับ 1) ขณะที่ค่าเฉลี่ย OECD อยู่ที่ 24% และมีนักเรียนไทยเพียง 2% ที่ทำคะแนนอยู่ในระดับสูงสุด ขณะที่ค่าเฉลี่ย OECD อยู่ที่ 11%
  - มีนักเรียนไทยถึง 44% ที่ทำคะแนนอยู่ในระดับต่ำสุดในวิชาคณิตศาสตร์ (ระดับ 1) ขณะที่ค่าเฉลี่ย OECD อยู่ที่ 22% และมีนักเรียนไทยเพียง 1% ที่ทำคะแนนอยู่ในระดับสูงสุด ขณะที่ค่าเฉลี่ย OECD อยู่ที่ 7%

แผนภาพที่ 2.2 แนวโน้มผลการทดสอบ PISA ของนักเรียนไทย

Figure 2. Trends in performance in reading, mathematics and science

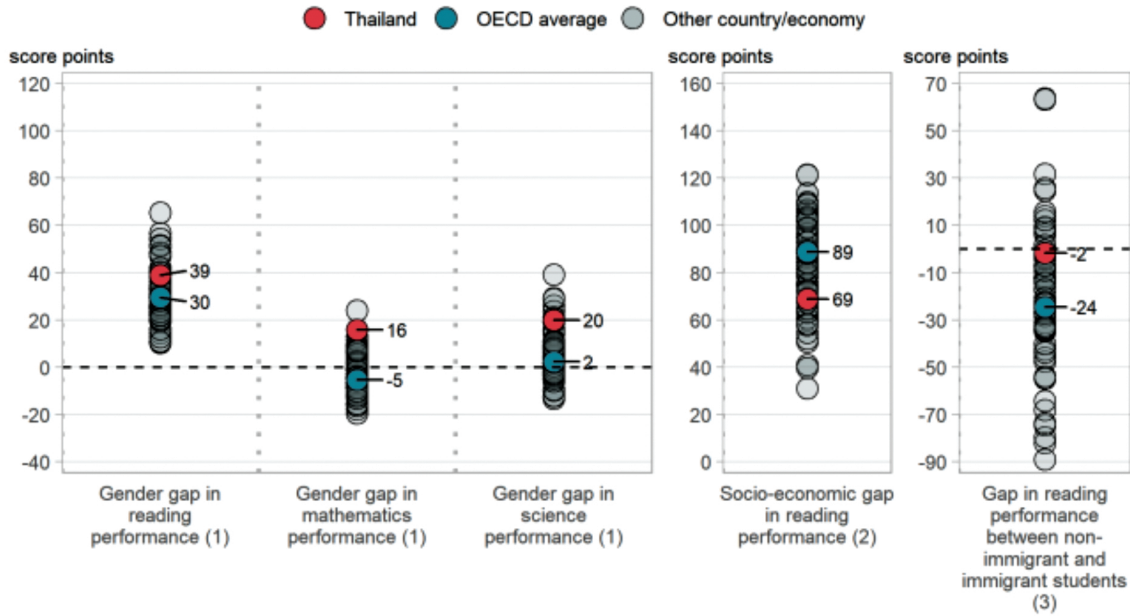
Notes: * indicates mean-performance estimates that are statistically significantly above or below PISA 2018 estimates for Thailand. The blue line indicates the average mean performance across OECD countries with valid data in all PISA assessments. The red dotted line indicates mean performance in Thailand. The black line represents a trend line for Thailand (line of best fit).
Source: OECD. PISA 2018 Database. Tables I. B1.10, I. B1.11 and I. B1.12.

ที่มา : OECD, PISA 2018 Database

- ค่าเฉลี่ยวิชาการอ่านของประเทศไทยในปี 2018 มีค่าต่ำกว่าครั้งที่ผ่านมา 16 คะแนน และมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ค่าเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์และวิชาวิทยาศาสตร์มีแนวโน้มไม่เปลี่ยนแปลง ยกเว้นปี 2012 ที่มีคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

แผนภาพที่ 2.3 ผลของปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมต่อผลการทดสอบ PISA 2018

Figure 3. Differences in performance related to personal characteristics

Notes: Only countries and economies with available data are shown. (1) Girls' minus boys' performance; (2) Advantaged minus disadvantaged students' performance; (3) Immigrants' minus non-immigrants' performance in reading; After accounting for students' and schools' socio-economic profile.

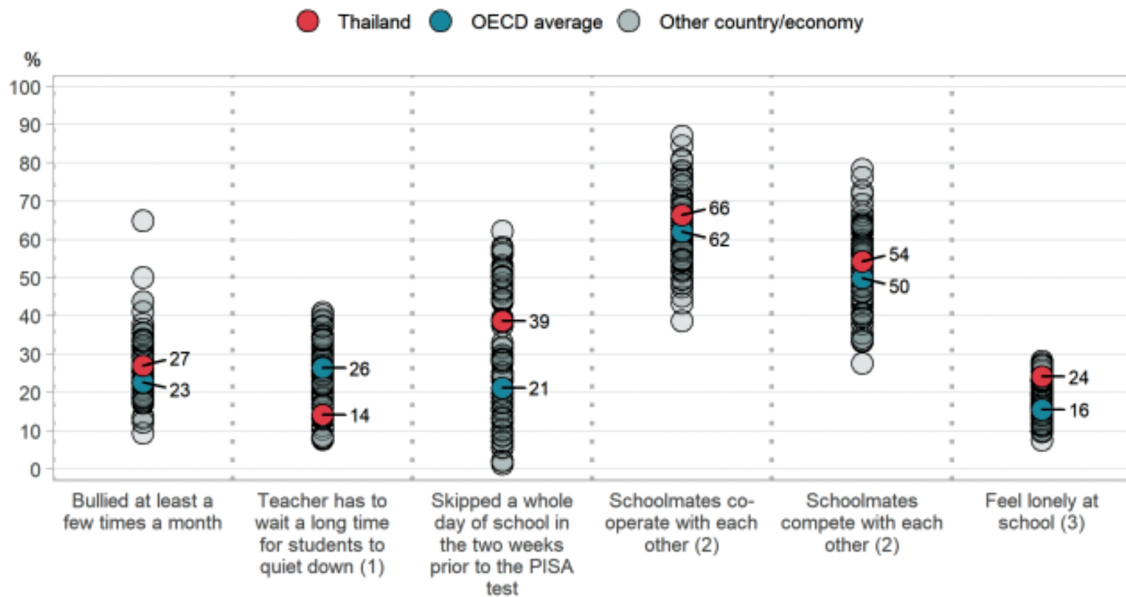
Source: OECD, PISA 2018 Database, Tables II.B1.2.3, II.B1.7.1, II.B1.7.3, II.B1.7.5 and II.B1.9.3.

ที่มา : OECD, PISA 2018 Database

- ในปี 2018 นักเรียนไทยที่ได้เปรียบทางฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม (socio-economically advantaged students) ทำคะแนนในวิชาการอ่านได้มากกว่านักเรียนไทยที่เสียเปรียบทางฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม (socio-economically disadvantaged students) อยู่ 69 คะแนน ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD ที่มีค่าอยู่ที่ 89 คะแนน ขณะที่ปี 2009 ช่องว่างดังกล่าวของประเทศไทยอยู่ที่ 63 คะแนนและค่าเฉลี่ยของ OECD อยู่ที่ 87 คะแนน
- มีนักเรียนไทยที่ได้เปรียบทางฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม 1% และนักเรียนไทยที่เสียเปรียบทางฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม 0% ที่มีผลคะแนนอยู่ในระดับสูงสุดในการอ่าน ขณะที่ค่าเฉลี่ยของ OECD อยู่ที่ 17% และ 3% ตามลำดับ
- นักเรียนหญิงไทยทำคะแนนได้มากกว่านักเรียนชายในวิชาการอ่าน 19 คะแนน ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของ OECD อยู่ที่ 30 คะแนน วิชาคณิตศาสตร์นักเรียนหญิงไทยทำคะแนนได้มากกว่านักเรียนชาย 60 คะแนน ขณะที่ค่าเฉลี่ย OECD นักเรียนชายทำคะแนนได้มากกว่านักเรียนหญิง 5 คะแนน และวิชาวิทยาศาสตร์นักเรียนหญิงไทยทำคะแนนได้มากกว่านักเรียนชาย 20 คะแนน ขณะที่ค่าเฉลี่ย OECD อยู่ที่ 2 คะแนน
- ในนักเรียนไทยที่ทำคะแนนได้สูงในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ พบว่า
  - นักเรียนชายประมาณ 1 ใน 5 และนักเรียนหญิงประมาณ 1 ใน 7 อยากเป็นวิศวกรหรือทำงานในสายวิทยาศาสตร์
  - นักเรียนชายประมาณ 1 ใน 5 และนักเรียนหญิงประมาณ 3 ใน 7 อยากทำงานในสายวิชาชีพสุขภาพ
  - นักเรียนชายประมาณ 3% และนักเรียนหญิง 1% อยากทำงานด้าน ICT

แผนภาพที่ 2.4 ผลของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาต่อผลการทดสอบ PISA 2018

Figure 5. School climate

Notes: Only countries and economies with available data are shown. (1) In every or most language-of-instruction lessons; (2) Very or extremely true; (3) Agreed or strongly agreed.

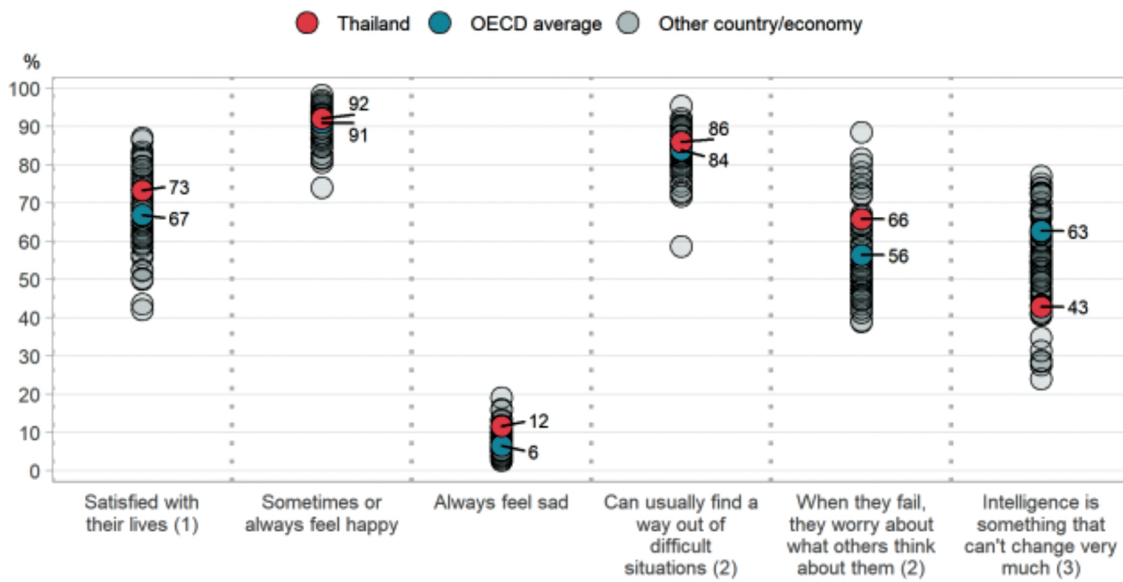
Source: OECD, PISA 2018 Database, Tables III.B1.2.1, III.B1.3.1, III.B1.4.1, III.B1.8.1, III.B1.8.2 and III.B1.9.1

ที่มา : OECD, PISA 2018 Database

- นักเรียนไทยประมาณ 27% รายงานว่า ถูกรังแก 1 - 2% ต่อเดือน ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของ OECD อยู่ที่ 23%
- นักเรียนไทยประมาณ 14% รายงานว่า ครูจะต้องใช้เวลาอันยาวนานเพื่อรอให้นักเรียนเงียบลงในเกือบทุกคาบเรียน ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของ OECD อยู่ที่ 26% และนักเรียนเหล่านี้จะได้คะแนนเฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มนักเรียนที่รายงานว่าครูไม่ต้องรอให้นักเรียนเงียบลงเพื่อเริ่มสอนถึง 25 คะแนน
- นักเรียนไทยประมาณ 88% รายงานว่า ครูสอนอย่างมีความสุข ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของ OECD อยู่ที่ 74% และนักเรียนจะมีคะแนนในวิชาการอ่านสูง หากรู้สึกว่าคุณครูสอนด้วยความกระตือรือร้น
- นักเรียนไทยประมาณ 66% รู้สึกว่าเพื่อนในโรงเรียนมีความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประมาณ 54% รู้สึกว่าเพื่อนในโรงเรียนแข่งขันกัน และประมาณ 24% รู้สึกโดดเดี่ยวเมื่ออยู่ที่โรงเรียน ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของ OECD อยู่ที่ 62% 50% และ 16% ตามลำดับ

แผนภาพที่ 2.5 ปัจจัยด้านการใช้ชีวิตและทัศนคติของนักเรียนไทยเปรียบเทียบกับนานาชาติ

Figure 6. Student well-being and growth mindset

Notes: Only countries and economies with available data are shown. (1) Between 7 and 10 on the life-satisfaction scale; (2) Agreed or strongly agreed; (3) Disagreed or strongly disagreed.
Source: OECD, PISA 2018 Database, Tables III.B1.11.1, III.B1.12.1, III.B1.12.2, III.B1.13.1, III.B1.13.2 and III.B1.14.1

ที่มา : OECD, PISA 2018 Database

- นักเรียนไทยประมาณ 73% รายงานว่า รู้สึกพึงพอใจในชีวิตของตนเอง ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของ OECD อยู่ที่ 67%
- นักเรียนไทยประมาณ 43% มีทัศนคติที่เป็น Growth Mindset ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของ OECD อยู่ที่ 63% ซึ่งนักเรียนที่มี Growth Mindset หมายถึง ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับข้อความที่ว่า ความรู้ความสามารถของเราไม่สามารถเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นได้

สรุป จากบทวิเคราะห์ เรื่อง Focus 12 PISA ที่ผ่านมามอบอะไรให้เราทราบบ้าง² ซึ่งจัดทำโดยสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาไว้ที่น่าสนใจ ดังนี้

คุณภาพการศึกษาส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับตัวแปรด้านบริหารจัดการในระบบและการจัดการสิ่งแวดล้อมในการเรียน เช่น การจัดการด้านครู ทรัพยากร เวลาเรียน และสิ่งแวดล้อมด้านอื่นๆ เช่น ระเบียบวินัย ความเป็นธรรมชาติทางการศึกษา สถานการณ์ที่เป็นอยู่ของการศึกษาของประเทศไทยนั้น มีบางส่วนที่ถือว่าประสบความสำเร็จ นั่นคือระบบโรงเรียนในกรุงเทพฯ ซึ่งเมื่อดูผลการประเมินของนักเรียนในเขตกรุงเทพฯพบว่า การกระจายของคะแนน PISA เกือบจะไม่มีแตกต่างจากนักเรียนในสหรัฐอเมริกา ถ้าสามารถขยายผลการจัดการศึกษารูปแบบนี้ไปยังภูมิภาคอื่นๆ ทั่วประเทศ คุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนก็จะสามารถยกระดับสูงขึ้นได้ แต่ในระบบโรงเรียนไทย พบว่า คุณภาพการศึกษาไม่เป็นไปตามที่หวัง หลักสูตรมักตกเป็นจำเลยที่ 1 การตอบสนองพุ่งเป้าไปที่การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นอันดับแรก และที่สำคัญคือ การเปลี่ยนหลักสูตรที่เกิดขึ้นในอดีต จะเกิดการเปลี่ยนแปลง

² Focus 12 PISA ที่ผ่านมามอบอะไรให้เราทราบบ้าง <https://pisathailand.ipst.ac.th/issue-2018-29/> สืบค้นเมื่อวันที่ 3 ก.พ. 63

เนื้อหาสาระ และการเปลี่ยนหนังสือเรียน โดยองค์ประกอบอื่นๆ ยังคงเดิม และเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหัน โดยไม่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในโลก ใน 16 ปีที่ผ่านมา การศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า การปฏิรูป การศึกษา มีอะไรเกิดขึ้นบ้าง ใน PISA 2000 ถือว่าเป็นการเรียนการสอนก่อนการปฏิรูปการศึกษา และเมื่อเก็บข้อมูล อีกครั้งหนึ่งในปี 2003 จะเห็นว่าคะแนนลดลงอย่างน่าตกใจ และยังมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องในปี 2006 แล้ว มีแนวโน้มดีขึ้นในปี 2009 และเริ่มดีขึ้นอย่างชัดเจนในปี 2012 ต้องใช้เวลามากกว่า 10 ปีระบบจึงสามารถปรับตัว เข้าสู่สมดุลหลังจากการปฏิรูปอีกครั้ง จากข้อมูลที่ผลการวิจัยเสนอไว้สามารถพุ่งเป้าไปที่จุดอ่อนในระบบการศึกษา ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงคุณภาพการศึกษาได้โดยไม่ต้องเปลี่ยนทั้งระบบ ดังนั้น จึงควรหันมาทบทวนประเด็นที่เป็น จุดอ่อน ซึ่งโรงเรียนไทยมีแนวปฏิบัติที่ผลการวิจัยชี้ว่าส่งผลทางลบต่อคุณภาพการเรียนรู้หลายประการ ไม่ว่าจะเป็น การกระจายทรัพยากรระบบการผลิตครูคุณภาพสูง ถ้าจุดอ่อนเหล่านี้ได้รับการปฏิบัติใหม่จะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา

การศึกษาวิจัยของ OECD ร่วมกับ Pearson's Education ได้ศึกษาปัจจัยที่ทำให้ระบบโรงเรียนประสบความสำเร็จและสรุปเป็นบทเรียนไว้ได้ ดังนี้

1) **ไม่มีกระสุนวิเศษ (There are no magic bullets)** ไม่มีการศึกษาที่สรุปได้ชัดเจนว่าตัวแปรตัวหนึ่ง ตัวใด คือ ตัวที่ทำให้ประสบความสำเร็จ การทุ่มเงินและงบประมาณลงไปในการศึกษาไม่สามารถสร้างผลผลิต ที่ต้องการได้ การศึกษาต้องการระยะเวลาการปรับตัวที่ยาวนานและต้องเอาใจใส่ทั้งระบบการปรับปรุงจึงจะเกิด

2) **ยกย่องครู (Respect Teachers)** ครูดี คือ หัวใจของการศึกษาคุณภาพสูง การจะหาครูดี หรือจะปรับครู ให้เป็นครูคุณภาพสูง ไม่ใช่เรื่องเดียวกับการจ่ายค่าตอบแทนสูงเสมอไป แต่ครูดีต้องการเพียงการยกย่องในวิชาชีพ ของตน และได้รับการเชิดชูในสังคม ไม่ใช่ปฏิบัติเยี่ยงพนักงานเทคนิค หรือเครื่องจักรอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ต้อง คอยตรวจสอบ

3) **วัฒนธรรมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ (Culture can be changed)** วัฒนธรรมที่ล้อมรอบระบบ การศึกษาสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้มากกว่าตัวระบบเอง เช่น วัฒนธรรมการเคารพครู ความขยัน ทำงานหนัก การศึกษาจะก้าวไกลได้ด้วยการเก็บรักษาวัฒนธรรมที่เป็นเชิงบวก และพยายามหาทางเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมที่ส่งผลลบต่อการศึกษา

4) **พ่อแม่ไม่ใช่อุปสรรคหรือตัวช่วย (Parents are neither impediments to nor saviours of education)** ความต้องการของพ่อแม่เพียงให้ลูกได้รับการศึกษาที่ดีที่สุด ดังนั้น ระบบโรงเรียนต้องไม่นำความต้องการ ของพ่อแม่มากดดันการทำงาน อีกทั้งไม่ควรนับว่าการสนับสนุนจากพ่อแม่เป็นสิ่งจำเป็น โรงเรียนควรทำเพียง การให้พ่อแม่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนและทำงานร่วมกับพ่อแม่บ้างบางโอกาส

5) **การศึกษาเพื่ออนาคตไม่ใช่ปัจจุบัน (Educate for the future, not just the present)** ขอเพียง ระลึกไว้ว่าทักษะการทำงานในอนาคตจะไม่เหมือนทักษะในวันนี้ ระบบการศึกษาต้องรู้ล่วงหน้าว่าจะเตรียมคน อย่างไร

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงาน

โครงการศึกษาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา นโยบายทางการศึกษา โดยออกแบบการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัย เชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลจากสถานศึกษาในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานที่ครบถ้วนทุกสังกัด ทุกพื้นที่ และใช้ข้อมูลผลการทดสอบ O-NET จากสถาบันทดสอบทางการศึกษา แห่งชาติ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา ขณะที่การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลเชิงลึกสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย การสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา

3.1 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ และ 2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

ข้อมูลเชิงปริมาณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยข้อมูล 2 ชุด คือ ก) ผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนในระดับประถมศึกษาศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ย้อนหลัง 5 ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2556 - 2560 โดยใช้ข้อมูลนักเรียนที่เข้ารับการทดสอบในระดับการศึกษาและช่วงเวลา ดังกล่าวในการวิเคราะห์ และ ข) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสำรวจผลการดำเนินการของสถานศึกษาที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนผ่านผลการทดสอบ O-NET โดยมีสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษา และทำการสุ่มตัวอย่างประชากรโดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสังกัด ของสถานศึกษา อันประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random) ตามสัดส่วน ของสถานศึกษาแต่ละสังกัด โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณทั้ง 2 ชุดนี้ จะใช้เพื่อตอบวัตถุประสงค์ เกี่ยวกับสภาวะการณ์การจัดการศึกษาตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (เป้าหมาย ด้านผู้เรียนและเป้าหมายของการจัดการศึกษา) ผ่านผลการทดสอบ O-NET และ PISA และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษาที่ได้จากผลการทดสอบ O-NET และ PISA

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจำแนกตามสังกัด

สังกัด	จำนวนสถานศึกษา (โรง)	กลุ่มตัวอย่าง (โรง)
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	28,797	2,880
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	2,738	274
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1,141	114
กรุงเทพมหานคร	436	44
กระทรวงการอุดมศึกษาฯ	51	10
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	196	20
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	408	41
รวม	33,767	3,383

ตารางที่ 3.2 กลุ่มตัวอย่างการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจำแนกตามภูมิภาค¹

ภูมิภาค	กลุ่มตัวอย่าง (โรง)
ภาคกลาง	454
ภาคตะวันออก	213
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1,397
ภาคใต้	377
ภาคใต้ (ชายแดน)	121
ภาคเหนือ	717
กรุงเทพมหานคร	104
รวม	3,383

2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จะมาจากวิธีการเก็บรวบรวม คือ การลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึก สถานศึกษาเป้าหมายในประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน กระบวนการ ปัญหา อุปสรรค และตัวอย่างความสำเร็จ เกี่ยวกับผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนผ่านผลการทดสอบ O-NET โดยกลุ่มตัวอย่างที่เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจะครอบคลุมทุกภูมิภาค ทุกสังกัด และทุกขนาดสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพดังกล่าวจะใช้เพื่อตอบวัตถุประสงค์เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาที่สามารถยกระดับคะแนน O-NET และ PISA ที่สอดคล้องกับบริบทและอัตลักษณ์ของสถานศึกษาแต่ละประเภท โดยมีรายละเอียด ดังนี้

¹ การแบ่งภูมิภาคอ้างอิงจากแผนพัฒนาภาคในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

ตารางที่ 3.3 กลุ่มตัวอย่างในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ภูมิภาค	สพฐ.	อปท.	เอกชน	รวม
ภาคเหนือ	2	1	1	4
ภาคใต้	2	2	2	6
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2	2	1	5
ภาคกลางและภาคตะวันออก	5	3	2	10
รวม	11	8	6	25

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจะทำให้ทราบปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน สถานศึกษา และการจัดการศึกษา รวมทั้งเป็นการประเมินผลตัวชี้วัดด้านคุณภาพผู้เรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ซึ่งสุดท้ายจะนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษาบนพื้นฐานของการทดสอบ O-NET และ PISA ในลำดับต่อไป

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย 3 แบบสอบถาม คือ 1) แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา 2) แบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) แบบสอบถามครูผู้สอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานศึกษา ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป อาคารสถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ นักเรียน ครู การจัดการเรียนการสอน จำนวน 12 ข้อ
- แบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 40 ข้อ และส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 ข้อ
- แบบสอบถามครูผู้สอนประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การดำเนินงานของสถานศึกษา จำนวน 26 ข้อ ส่วนที่ 2 การดำเนินงาน/การปฏิบัติของครูผู้สอน จำนวน 31 ข้อ ส่วนที่ 3 ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับนักเรียน จำนวน 12 ข้อ ส่วนที่ 4 ข้อเท็จจริง/ความคิดเห็นของครู และส่วนที่ 5 ข้อมูลทั่วไปของครู

เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แบบบันทึกการลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการสนทนา คือ 1) ครูและผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) นักเรียนโดยมีประเด็นในการสนทนา คือ

- ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา
- ทรัพยากรของสถานศึกษา
- บุคลากรของสถานศึกษา
- การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน
- ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา
- ความคิดเห็นของนักเรียน
- ข้อเสนอแนะ

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่และร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ขณะนี้การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของสถานศึกษาระหว่างสังกัด ขนาดสถานศึกษา ที่ตั้ง ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way analysis of Variance) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) และการวิเคราะห์หาปัจจัยหรือตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis)

ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Constant Comparison) และการวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Componential Analysis) นำเสนอข้อมูลโดยใช้การบรรยาย

3.4 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสารทั้งผลงานวิจัย ผลการศึกษา ตัวอย่างความสำเร็จของประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบ PISA เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษา
- 2) รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลผลการทดสอบ O-NET เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษา
- 3) ศึกษา และวิเคราะห์ความเชื่อมโยงและความสอดคล้องระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษาของผลการทดสอบ O-NET และ PISA
- 4) ศึกษา และวิเคราะห์ผลการทดสอบ O-NET และ PISA เพื่อประเมินสภาพการณ์การจัดการศึกษาตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 อันประกอบด้วยเป้าหมายด้านผู้เรียน 3Rs8Cs และเป้าหมายของการจัดการศึกษา 5 ประการ
- 5) จัดทำเครื่องมือ (แบบสอบถาม) ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและสถานศึกษา และจัดส่งแบบสอบถามให้สถานศึกษาตอบแบบสอบถาม
- 6) สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษาจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA
- 7) ประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกสังกัด รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นทุกภาคส่วน
- 8) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกสังกัด
- 9) ยกร่าง รายงาน เรื่อง การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA
- 10) นำเสนอ (ร่าง) รายงาน เรื่อง การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ
- 11) ปรับปรุงและจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์และจัดพิมพ์เอกสารรายงาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

โครงการศึกษาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA มีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วนมากที่สุด โดยข้อมูลเชิงปริมาณ เกิดจากการจัดส่งแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษาไปยังสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งสังกัดทั่วประเทศ จำนวน 3,383 แห่งขณะที่ข้อมูลเชิงคุณภาพ เกิดจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัด จำนวน 25 แห่ง

4.1 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา

โครงการศึกษาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA ได้จัดทำแบบสอบถามสำรวจผลการดำเนินการของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนผ่านผลการทดสอบ O-NET โดยมีสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษา เพื่อศึกษาสภาวะการณ์การจัดการศึกษาตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (เป้าหมายด้านผู้เรียนและเป้าหมายของการจัดการศึกษา) ผ่านผลการทดสอบ O-NET และ PISA และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษาที่ได้จากผลการทดสอบ O-NET และ PISA โดยได้จัดส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 3,383 แห่ง

ทั้งนี้ แบบสอบถามดังกล่าว ประกอบด้วย แบบสอบถามทั้งสิ้น 3 ชุด ดังนี้

- 1) แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา จะสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางกายภาพ และทรัพยากรด้านต่างๆ ของสถานศึกษา
- 2) แบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา จะสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา และความเป็นนักบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา
- 3) แบบสอบถามครูผู้สอน จะสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของครูผู้สอน การดำเนินงานของสถานศึกษา การดำเนินงาน/การปฏิบัติของครูผู้สอน และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เรียน

4.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาที่ทำการศึกษาในแบบสอบถาม ประกอบด้วย สังกัด ขนาด ที่ตั้งของสถานศึกษา ความพอเพียงของทรัพยากรด้านต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา อาทิ ห้องเรียน อุปกรณ์ในการจัดการศึกษา รวมทั้งอินเทอร์เน็ต ขณะที่ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษาที่ทำการศึกษาประกอบด้วย เพศ อายุ อายุราชการ ประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหาร ระดับการศึกษา สาขาที่จบ โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา มีดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามสังกัด/หน่วยงานที่จัดการศึกษา

สังกัด	จำนวน	ร้อยละ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	1,371	85.7
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (เอกชน)	114	7.1
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)	64	4.0
สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (กทม.)	22	1.4
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.)	6	0.4
กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.)	5	0.3
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (ส.พระพุทธฯ)	17	1.1
รวม	1,599	100.0

เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบถามในด้านสังกัด/หน่วยงานที่จัดการศึกษา จะพบว่า สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.7 รองลงมาเป็น สถานศึกษาเอกชน และสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ขนาดสถานศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 120 คน	589	36.8
121 - 300 คน	604	37.8
301 - 900 คน	274	17.1
901 - 1,500 คน	36	2.3
1,501 - 2,499 คน	36	2.3
2,500 คนขึ้นไป	60	3.8
รวม	1,599	100.0

เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบถามในด้านขนาดของสถานศึกษา จะพบว่า สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียน 121 - 300 คน ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.8 รองลงมาเป็น สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน และสถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียน 301 - 900 คนตามลำดับ รายละเอียด

ตาราง 4.3 จำนวนและร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามที่ตั้งสถานศึกษา (ในอำเภอเมือง - อำเภออื่น)

ที่ตั้งสถานศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ในอำเภอเมือง	216	13.5
ในอำเภออื่นๆ	1,383	86.5
รวม	1,599	100.0

เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบถามในด้านที่ตั้งสถานศึกษา (ในอำเภอเมือง - อำเภออื่น) จะพบว่า สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภออื่นๆ ของจังหวัด ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.5 ขณะที่สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองมีจำนวนคิดเป็นร้อยละ 13.5

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภูมิภาคที่สถานศึกษาตั้งอยู่

กลุ่มจังหวัด	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพฯ/ปริมณฑล	74	4.6
ภาคกลาง	204	12.8
ภาคตะวันออก	98	6.1
ภาคเหนือ	348	21.8
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	649	40.6
ภาคใต้	186	11.6
ภาคใต้ (ชายแดน)	40	2.5
รวม	1,599	100.0

เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบถามในด้านภูมิภาคที่สถานศึกษาตั้งอยู่ จะพบว่า สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.6 รองลงมาเป็น สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในภาคเหนือ และภาคกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถามสถานศึกษา

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้อำนวยการ	665	36.3
รองผู้อำนวยการ	121	6.6
ผู้รักษาการฯ/ครูอาวุโส	80	4.4
ไม่ระบุ	965	52.7
รวม	1,831	100.0

เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าสถานศึกษาร้อยละ 36.3 มีผู้อำนวยการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ขณะที่ประมาณร้อยละ 11 ไม่มีผู้อำนวยการ อย่างไรก็ตาม มีสถานศึกษาที่ไม่ตอบคำถามนี้ถึงร้อยละ 52.7

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้แทน จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	540	29.5
หญิง	322	17.6
ไม่ระบุ	969	52.9
รวม	1,831	100.0
รวม	1,831	100.0

เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศของผู้บริหารสถานศึกษาจะพบว่าสถานศึกษาร้อยละ 29.5 มีผู้อำนวยการเป็นเพศชาย ขณะที่ประมาณร้อยละ 17.6 มีผู้บริหารเป็นเพศหญิง อย่างไรก็ตาม มีสถานศึกษาที่ไม่ตอบคำถามนี้ถึงร้อยละ 52.9

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้แทน จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 30 ปี	9	0.5
31 - 40 ปี	105	5.7
41 - 50 ปี	269	14.7
51 - 60 ปี	480	26.2
ไม่ระบุ	968	52.9
รวม	1,831	100.0

เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับอายุของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าสถานศึกษาร้อยละ 26.2 มีผู้บริหารสถานศึกษาอายุ ระหว่าง 51 - 60 ปี รองลงมาคือผู้บริหารอายุระหว่าง 41 - 50 ปี และ 31 - 40 ปี ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม มีสถานศึกษาที่ไม่ตอบคำถามนี้ถึงร้อยละ 52.9

ตารางที่ 4.8 จำนวนและร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้แทน จำแนกตามอายุราชการ

อายุราชการ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 5 ปี	11	0.6
6 - 10 ปี	61	3.3
11 - 15 ปี	83	4.5
16 - 20 ปี	92	5.0
21 - 25 ปี	139	7.6
26 - 30 ปี	123	6.7
31 - 35 ปี	139	7.6
36 ปีขึ้นไป	185	10.1
ไม่ระบุ	998	54.5
รวม	1,831	100.0

เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับอายุราชการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาร้อยละ 10.1 มีผู้บริหารสถานศึกษาอายุราชการ ระหว่าง 36 ปีขึ้นไป รองลงมา มีผู้บริหารอายุราชการ ระหว่าง 31 - 35 ปี และ 21 - 25 ปี ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม มีสถานศึกษาที่ไม่ตอบคำถามนี้ ถึงร้อยละ 54.5

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้แทนจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหาร

ประสบการณ์ในการบริหาร	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 5 ปี	377	20.6
6 - 10 ปี	205	11.2
11 - 15 ปี	132	7.2
16 - 20 ปี	142	7.8
21 ปีขึ้นไป	134	7.3
ไม่ระบุ	841	45.9
รวม	1,831	100.0
36 ปีขึ้นไป	185	10.1
ไม่ระบุ	998	54.5
รวม	1,831	100.0

เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาร้อยละ 20.6 ผู้บริหารสถานศึกษามีประสบการณ์ ไม่เกิน 5 ปี รองลงมา มีประสบการณ์ ระหว่าง 6 - 10 ปี และ 16 - 20 ปี ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม มีสถานศึกษาที่ไม่ตอบคำถามนี้ถึงร้อยละ 45.9

ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้แทน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาตรี	250	13.7
ปริญญาโท	1,462	79.8
ปริญญาเอก	119	6.5
รวม	1,831	100.0

เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาสูงสุดของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาศึกษาร้อยละ 79.8 ผู้บริหารสถานศึกษามีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาโท รองลงมา เป็นระดับปริญญาตรี และปริญญาเอก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 จำนวนและร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้แทน จำแนกตามสาขา/วิชาเอกที่จบการศึกษา

สาขา/วิชาเอก	จำนวน	ร้อยละ
การบริหารการศึกษา	1,476	80.6
การศึกษา/ครุศาสตร์	261	14.3
สาขาอื่น ๆ	75	4.1
ไม่ระบุ	19	1.0
รวม	1,831	100.0

เมื่อพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับวิชาเอกของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาร้อยละ 80.6 ผู้บริหารสถานศึกษาสำเร็จการศึกษาในสาขาการบริหารการศึกษา รองลงมา เป็นสาขาการศึกษา/ครุศาสตร์

ตารางที่ 4.12 ค่าสถิติพื้นฐานของรายการ/ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

รายการ/ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. ระยะทางจากสถานศึกษาถึงที่ตั้งอำเภอ (ก.ม.)	0	900	13.42	28.02
2. ระยะทางจากสถานศึกษาถึงตัวจังหวัด (ก.ม.)	0	260	47.76	37.54
3. พื้นที่บริเวณสถานศึกษาทั้งหมด (ไร่)	0	500	17.69	28.86
4. ความพอเพียงของสถานที่/อุปกรณ์ต่าง ๆ				
4.1 ความพอเพียงของห้องเรียน	1	3	1.26	0.45
4.2 ความพอเพียงของหนังสือในห้องสมุด	1	3	2.34	0.54
4.3 ความพอเพียงของห้องทดลองวิทยาศาสตร์	1	3	1.82	0.81
4.4 ความพอเพียงของห้องเรียนภาษาอังกฤษ	1	3	1.35	0.67
4.5 ความพอเพียงของโรงฝึกพลศึกษา	1	3	1.57	0.82
4.6 ความพอเพียงของสนามกีฬา	1	3	2.55	0.59
4.7 ความพอเพียงของแปลงเกษตร	1	3	2.44	0.72
4.8 ความพอเพียงของเครื่องคอมพิวเตอร์	1	3	2.18	0.51
4.9 สัญญาณอินเทอร์เน็ต	1	3	2.59	0.53

เมื่อพิจารณาถึงความพอเพียงของทรัพยากรด้านต่างๆ ของสถานศึกษา พบว่า สัญญาณอินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่สถานศึกษาส่วนใหญ่มีความขาดแคลนมากที่สุด รองลงมาเป็นสนามกีฬา และแปลงเกษตร ขณะที่สิ่งที่สถานศึกษาขาดแคลนน้อยที่สุด คือ ห้องเรียน รองลงมาเป็นห้องเรียนภาษาอังกฤษ และโรงฝึกพลศึกษา ขณะที่พื้นที่ของสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบถามมีพื้นที่เฉลี่ย 17.69 ไร่ และตั้งอยู่ห่างจากอำเภอ และจังหวัด โดยเฉลี่ย 13.42 ก.ม. และ 47.76 ก.ม. ตามลำดับ

4.1.2 ข้อมูลการดำเนินงานของผู้บริหารและครูผู้สอน

ข้อมูลการดำเนินงานของผู้บริหารที่ทำการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย ความเป็นนักบริการ 8 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านความสามารถในการสื่อสาร 2. ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง 3. ด้านมนุษยสัมพันธ์ 4. ด้านนิสัยในการทำงาน 5. ด้านความสามารถในการจัดการ 6. ด้านความยืดหยุ่น 7. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 8. ด้านภาวะผู้นำ พฤติกรรมในการบริหาร 3 ด้าน ได้แก่ 1. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน 2. การพัฒนาบุคลากร 3. การส่งเสริมการเรียนรู้ การสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับครูผู้สอนที่ทำการศึกษาระดับมัธยมศึกษาประกอบด้วย การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียน พฤติกรรมด้านลักษณะของครู การพัฒนาตนเองของครู และคุณลักษณะของครู

ตารางที่ 4.13 ค่าสถิติพื้นฐานของคุณลักษณะด้านความเป็นนักบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา

ความเป็นนักบริหาร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. ด้านความสามารถในการสื่อสาร	10	25	19.29	2.79
2. ด้านความเชื่อมั่นในตัวเอง	10	23	16.58	2.41
3. ด้านมนุษยสัมพันธ์	9	25	18.43	2.73
4. ด้านนิสัยในการทำงาน	5	23	14.62	2.56
5. ด้านความสามารถในการจัดการ	10	23	16.44	2.00
6. ด้านความยืดหยุ่น	10	25	17.60	2.51
7. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	9	22	16.28	1.96
8. ด้านภาวะผู้นำ	8	25	17.49	2.91
รวม (ความเป็นนักบริหาร)	105	173	136.73	10.73

หมายเหตุ เฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ จำนวน 786 คน

แบบสอบถามได้สำรวจคุณลักษณะความเป็นนักบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาใน 8 ด้าน ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามได้ข้อสรุปว่า คุณลักษณะความเป็นนักบริหารด้านที่ได้คะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1. ด้านความสามารถในการสื่อสาร 2. ด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 3. ด้านความยืดหยุ่น ขณะที่คุณลักษณะความเป็นนักบริหารด้านที่ได้คะแนนต่ำสุด 3 อันดับสุดท้าย คือ 1. ด้านนิสัยในการทำงาน 2. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ 3. ด้านความสามารถในการจัดการ

ตารางที่ 4.14 ค่าสถิติพื้นฐานของการดำเนินงานด้านการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินงานด้านการบริหารของผู้บริหาร*	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน	2.26	5.00	3.97	0.31
การพัฒนาบุคลากร	2.37	5.00	4.03	0.32
การส่งเสริมการเรียนรู้การสอนที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญ	2.40	5.00	4.10	0.31

* การดำเนินงานด้านการบริหารของผู้บริหารประเมินโดยครูในสถานศึกษา

นอกจากนี้ แบบสอบถามยังได้สำรวจพฤติกรรมในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้การสอนที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญ เป็นกรดำเนินงานที่ได้รับคะแนนสูงสุด รองลงมาเป็นการพัฒนาบุคลากร และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการดำเนินงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การเรียนการสอน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ความเบี่ยงเบนฯ
การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.39	5.00	4.00	0.28
การประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียน	2.28	5.00	4.00	0.28
พฤติกรรมด้านลักษณะของครู	2.35	5.00	4.30	0.27
การพัฒนาตนเองของครู	2.35	5.00	3.86	0.28
คุณลักษณะของครู	2.40	5.00	3.85	0.29

แบบสอบถามได้สำรวจ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า พฤติกรรมด้านลักษณะของครูเป็นด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่คุณลักษณะของครูเป็นด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.16 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานและคุณลักษณะของผู้เรียนในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ผลการทดสอบระดับชาติ (คะแนนรวม)*	จำนวนสถานศึกษา	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ความเบี่ยงเบนฯ	t**	Sig.
ผลการทดสอบชั้น ป.6	1,107	28.52	95.08	50.67	8.65	2.564	0.010
ผลการทดสอบชั้น ม.3	593	35.91	99.33	49.98	7.60	-0.077	0.100
ผลการทดสอบชั้น ม.6	169	38.99	83.80	49.59	7.76	-0.677	0.499
คุณลักษณะของนักเรียน	1,580	2.40	5.00	3.85	0.29		

*คะแนนผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ทั้งสามระดับ อยู่ในรูปของคะแนนมาตรฐาน ที่ (T-score)

** ค่า t จากทดสอบสมมติฐาน $H_0 : \mu = 50$ (คะแนนมาตรฐาน ที่เฉลี่ยระดับประเทศ = 50)

จากตารางที่ 4.16 พบว่า คะแนนรวมจากการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยไม่ต่างกับค่าเฉลี่ยระดับประเทศ

4.1.3 การเปรียบเทียบรายการ/ตัวแปรระหว่างกลุ่มสถานศึกษาที่มีลักษณะต่างกัน

ในหัวข้อนี้จะศึกษา วิเคราะห์เปรียบเทียบผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียนระหว่างกลุ่มสถานศึกษาที่ระหว่างกลุ่มสถานศึกษาที่มีลักษณะแตกต่างกันในด้านสังกัดของสถานศึกษา ขนาดของสถานศึกษาที่ตั้ง และภูมิภาค ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- ผู้บริหารสถานศึกษา เปรียบเทียบความเป็นนักบริหาร และการดำเนินงานในการบริหารสถานศึกษา
- ครูผู้สอน เปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนและคุณลักษณะของครู
- ผู้เรียนเปรียบเทียบ คุณลักษณะของผู้เรียน

โดยมีผลการศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบความเป็นนักบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามสังกัด/ประเภท

ความเป็น นักบริหาร	สพฐ.		เอกชน		อปท.		กทม.		ส.พระพุทธรฯ		F	Sig.
	ค่าเฉลี่ย	SD.	ค่าเฉลี่ย	SD.	ค่าเฉลี่ย	SD.	ค่าเฉลี่ย	SD.	ค่าเฉลี่ย	SD.		
ความสามารถ ในการสื่อสาร	19.21	2.84	18.59	2.14	18.98	2.49	19.06	2.41	18.88	3.16	1.357	0.247
ความเชื่อมั่น ในตนเอง	16.51	2.46	16.35	2.16	15.93	2.03	16.53	1.87	16.19	2.20	1.018	0.397
มนุษยสัมพันธ์	18.38	2.81	17.67	2.38	18.12	2.05	18.33	2.14	17.25	2.84	2.401	0.048
นิสัยในการทำงาน	14.51	2.45	14.83	2.56	14.89	2.07	14.83	1.76	14.69	2.96	0.803	0.523
ความสามารถ ในการจัดการ	16.35	2.02	16.39	1.86	16.47	2.06	16.28	1.89	16.31	1.96	0.072	0.991
ความยืดหยุ่น	17.65	2.49	17.50	2.37	17.34	2.51	17.92	2.27	16.88	2.80	0.737	0.567
ความคิดริเริ่ม	16.21	1.93	15.83	1.85	16.41	1.85	17.06	1.15	15.50	2.45	2.641	0.032
ความเป็นผู้นำ	16.30	1.94	16.16	2.01	16.10	1.77	16.21	1.88	15.81	1.45	16.16	1.86
17.06	2.78	17.09	2.59	17.78	2.49	16.78	2.13	16.63	2.50	1.197	0.310	0.410
รวม 8 ด้าน	135.89	11.12	134.24	10.43	135.92	9.64	136.78	9.08	132.31	12.73	0.994	0.410

หมายเหตุ สถานศึกษาสังกัดอว. (รร.สาธิตฯ) และตชด.ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวนน้อยกว่า 10 โรงเรียน จึงไม่นำมาเปรียบเทียบ

เมื่อเปรียบเทียบความเป็นนักบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดต่างๆ พบว่า ในภาพรวมความเป็นนักบริหารของผู้บริหารสังกัดต่างๆ ไม่มีความแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาลักษณะความเป็นผู้บริหารในแต่ละด้าน จะพบว่า มีเพียงด้านมนุษยสัมพันธ์ และความคิดริเริ่มที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยในด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สพฐ. มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด ขณะที่ในด้านความคิดริเริ่ม ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด กทม. มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด และผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบความเป็นนักบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ความเป็นนักบริหาร	1 - 120 คน		121 - 300 คน		301 - 900 คน		901 - 1,500 คน		1,501 - 2,499 คน		2,500 คนขึ้นไป		F	Sig.
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.		
ความสามารถในการสื่อสาร	19.08	2.90	19.35	2.81	18.84	2.62	19.03	2.31	19.41	2.05	19.02	2.51	1.451	0.203
ความเชื่อมั่นในตนเอง	16.24	2.49	16.71	2.53	16.56	2.12	15.97	1.86	16.67	1.61	16.27	2.20	2.743	0.018
มนุษยสัมพันธ์	18.37	2.91	18.43	2.83	18.02	2.42	18.22	2.43	17.84	2.22	18.29	2.11	1.039	0.393
นิสัยในการทำงาน	14.51	2.54	14.46	2.46	14.69	2.23	14.96	2.47	15.29	2.11	14.47	2.30	1.194	0.31
การจัดการ	16.26	2.00	16.43	2.14	16.40	1.81	16.06	1.94	16.31	1.52	16.64	1.66	0.83	0.528
ความยืดหยุ่น	17.80	2.48	17.63	2.62	17.33	2.43	17.21	1.41	17.59	2.11	17.59	2.06	1.468	0.197
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	16.30	1.94	16.16	2.01	16.10	1.77	16.21	1.88	15.81	1.45	16.16	1.86	0.787	0.559
ความเป็นผู้นำ	16.75	2.82	17.23	2.78	17.28	2.58	17.22	2.21	18.26	2.41	17.47	2.61	3.836	0.002
รวม 8 ด้าน	135.30	11.47	136.40	11.46	135.22	9.57	134.87	9.58	137.19	8.63	135.91	9.77	0.882	0.493

เมื่อเปรียบเทียบความเป็นนักบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมความเป็นนักบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกขนาดสถานศึกษาไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อพิจารณาถึงลักษณะความเป็นผู้บริหารในแต่ละด้าน พบว่า มีเพียงด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และความเป็นผู้นำที่ผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละขนาดมีความแตกต่างกัน โดยในด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาขนาด 121 - 300 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหารสถานศึกษาขนาด 1 - 120 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ขณะที่ในด้านความเป็นผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาด 1,501 - 2,499 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหารสถานศึกษาขนาด 1 - 120 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.19 การเปรียบเทียบความเป็นนักบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามที่ตั้งสถานศึกษา

ความเป็นนักบริหาร	ในอำเภอเมือง		ในอำเภออื่น ๆ		t	Sig.
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.		
ความสามารถในการสื่อสาร	19.25	2.58	19.13	2.81	0.658	0.684
ความเชื่อมั่นในตนเอง	16.66	2.34	16.45	2.43	1.158	0.247
ความมีมนุษยสัมพันธ์	18.41	2.63	18.30	2.77	0.553	0.580
นิสัยในการทำงาน	14.58	2.51	14.55	2.44	0.172	0.864

ความเป็นนักบริหาร	ในอำเภอเมือง		ในอำเภออื่น ๆ		t	Sig.
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.		
ความสามารถในการจัดการ	16.21	2.14	16.38	1.98	-1.102	0.271
ความยืดหยุ่น	17.83	2.37	17.60	2.51	1.255	0.209
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	15.96	2.01	16.23	1.91	-1.881	0.060
ความเป็นผู้นำ	17.18	2.68	17.08	2.76	0.507	0.612
รวม 8 ด้าน	136.08	10.79	135.71	11.05	0.648	0.692

เมื่อเปรียบเทียบความเป็นนักบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามที่ตั้งของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่สถานศึกษาตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองและในอำเภออื่นๆ ของแต่ละจังหวัด ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทั้งในภาพรวม และในแต่ละด้านของความเป็นนักบริหาร

ตารางที่ 4.20 การเปรียบเทียบความเป็นนักบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาการศึกษาระดับพื้นฐาน จำแนกตามที่ตั้งภาคภูมิศาสตร์

ความเป็นนักบริหาร	กทม./ปริมณฑล		ภาคกลาง		ภาคตะวันออก		ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคใต้		ภาคใต้ (ชายแดน)		F	Sig.
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.		
ความสามารถในการสื่อสาร	19.08	2.20	19.04	2.90	19.28	2.95	19.26	2.73	19.03	2.84	19.43	2.71	19.07	2.57	0.658	0.684
ความเชื่อมั่นในตนเอง	16.01	2.13	16.30	2.38	16.09	2.36	16.39	2.58	16.63	2.35	16.74	2.48	16.19	2.14	1.976	0.066
ความมีมนุษยสัมพันธ์	18.07	2.44	18.38	2.79	17.68	3.08	18.46	2.59	18.27	2.86	18.62	2.46	18.11	3.01	1.560	0.155
นิสัยในการทำงาน	14.83	2.22	14.41	2.33	14.65	2.75	14.60	2.54	14.56	2.45	14.57	2.31	13.75	2.23	0.964	0.448
ความสามารถในการจัดการ	16.58	1.77	16.14	2.01	16.61	1.99	16.36	2.00	16.30	2.05	16.62	1.92	16.07	1.88	1.544	0.160
ความยืดหยุ่น	17.64	2.32	17.63	2.43	17.37	2.52	17.78	2.59	17.49	2.46	18.09	2.49	16.96	2.29	2.191	0.041
ความคิดริเริ่ม	16.09	1.68	16.13	1.93	16.28	2.03	15.88	2.01	16.30	1.89	16.40	1.82	16.72	2.05	2.676	0.014
ความเป็นผู้นำ	16.89	2.30	16.85	2.89	16.86	2.33	17.15	2.80	17.21	2.81	17.06	2.66	17.15	2.63	0.648	0.692
รวม 8 ด้าน	135.17	9.42	134.87	11.14	134.82	11.81	135.87	10.57	135.79	11.18	137.53	10.96	134.03	12.05	1.303	0.252

เมื่อเปรียบเทียบความเป็นนักบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามที่ตั้งภาคภูมิศาสตร์ของสถานศึกษา จะพบว่า ในภาพรวมความเป็นนักบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละภูมิภาคไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อพิจารณาลักษณะความเป็นผู้บริหารในแต่ละด้าน พบว่า มีเพียงด้านความยืดหยุ่น และความคิดริเริ่มที่ผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกัน โดยในด้านความยืดหยุ่น ผู้บริหารสถานศึกษาภาคใต้

มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหารภาคใต้ (ชายแดน) มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ขณะที่ในด้านความคิดริเริ่มผู้บริหารสถานศึกษาภาคใต้ (ชายแดน) มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหารภาคเหนือ มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสังกัด

การดำเนินการ ของผู้บริหาร	สพฐ.		เอกชน		อปท.		กทม.		ส.พระพุทธฯ		F	Sig.
	ค่าเฉลี่ย	SD.	ค่าเฉลี่ย	SD.	ค่าเฉลี่ย	SD.	ค่าเฉลี่ย	SD.	ค่าเฉลี่ย	SD.		
การส่งเสริม การมีส่วนร่วม ของชุมชน	3.89	0.33	3.97	0.30	3.94	0.31	3.99	0.30	3.98	0.31	3.205	0.004
การพัฒนา บุคลากร ในสถานศึกษา	4.05	0.32	4.05	0.32	4.03	0.30	4.04	0.31	4.04	0.32	1.449	0.192
การส่งเสริม การสอนที่ยึด ผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.11	0.32	4.11	0.32	4.10	0.32	4.11	0.30	4.09	0.30	2.888	0.008

หมายเหตุ สถานศึกษาสังกัด อว. (รร.สาธิตฯ) และตชด. มีจำนวนน้อยกว่า 10 โรงเรียนจึงไม่นำมาเปรียบเทียบ

เมื่อเปรียบเทียบแนวทางการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามสังกัด พบว่า มีเพียงด้านการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาทุกสังกัดดำเนินงานอย่างไม่มี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สพฐ. มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนการส่งเสริมการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สพฐ. เอกชน และ กทม. มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

การดำเนินงาน ของผู้บริหาร	1 - 120 คน		121 - 300 คน		301 - 900 คน		901 - 1,500 คน		1,501 - 2,499 คน		2,500 คนขึ้นไป		F	Sig.
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.		
การส่งเสริมการมี ส่วนร่วมของชุมชน	4.03	0.33	3.97	0.29	3.89	0.29	3.97	0.31	3.91	0.31	3.85	0.28	9.711	0.000
การพัฒนาบุคลากร ในสถานศึกษา	4.07	0.35	4.03	0.29	3.97	0.30	4.02	0.35	4.04	0.33	3.99	0.29	4.233	0.000
การส่งเสริมการสอน ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.14	0.34	4.09	0.27	4.05	0.30	4.10	0.30	4.08	0.34	4.02	0.29	5.009	0.000

เมื่อเปรียบเทียบแนวทางการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ทุกด้านมีการดำเนินงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาขนาด 1 - 120 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหารสถานศึกษาขนาด 2,500 คนขึ้นไป มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาขนาด 1 - 120 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหารสถานศึกษาขนาด 301 - 900 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ขณะที่การส่งเสริมการสอนที่ยืดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาด 1 - 120 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหารสถานศึกษาขนาด 2,500 คนขึ้นไป มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามที่ตั้งสถานศึกษา

การดำเนินการของผู้บริหาร	ในอำเภอเมือง		ในอำเภออื่น		t	Sig.
	ค่าเฉลี่ย	SD.	ค่าเฉลี่ย	SD.		
การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน	3.98	0.31	4.00	0.35	-3.469	0.001
การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา	4.04	0.31	4.06	0.34	-1.425	0.155
การส่งเสริมการสอนที่ยืดผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.10	0.30	3.98	0.29	-1.928	0.055

เมื่อเปรียบเทียบแนวทางการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามที่ตั้งของสถานศึกษา พบว่า มีเพียงด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่มีการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง และสถานศึกษาในอำเภออื่นๆ ของจังหวัด โดยผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภออื่นๆ ของจังหวัด มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่า

ตารางที่ 4.24 การเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามภาคภูมิศาสตร์

การดำเนินงานของผู้บริหาร	กทม./ปริมณฑล		ภาคกลาง		ภาคตะวันออก		ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคใต้		ภาคใต้ (ชายแดน)		F	Sig.
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.		
การส่งเสริมการมีส่วนร่วมฯ	4.03	0.33	3.97	0.29	3.89	0.29	3.97	0.31	3.91	0.31	3.85	0.28	4.03	0.33	9.711	0.000
การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา	4.07	0.35	4.03	0.29	3.97	0.30	4.02	0.35	4.04	0.33	3.99	0.29	4.07	0.35	4.233	0.001
การส่งเสริมการสอนที่ยืดผู้เรียนฯ	4.14	0.34	4.09	0.27	4.05	0.30	4.10	0.30	4.08	0.34	4.02	0.29	4.14	0.34	5.009	0.000

เมื่อเปรียบเทียบแนวทางการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามที่ตั้งตามภูมิภาคของสถานศึกษาพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนผู้บริหารสถานศึกษาในกทม./ปริมณฑล และภาคใต้ (ชายแดน) มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดและผู้บริหารสถานศึกษาภาคใต้ มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในกทม./ปริมณฑล และภาคใต้ (ชายแดน) มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหารสถานศึกษาภาคตะวันออก มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ขณะที่การส่งเสริมการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาในกทม./ปริมณฑล และภาคใต้ (ชายแดน) มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหารสถานศึกษาในภาคใต้ มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.25 การเปรียบเทียบการดำเนินงานของครูผู้สอนและคุณลักษณะของครูผู้สอนในสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสังกัด

การดำเนินงาน ของครูผู้สอน	สพฐ.		เอกชน		อปท.		กทม.		ส.พระพุทธรฯ		F	Sig.
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.		
การสอนแบบยึดผู้เรียนฯ	3.94	0.31	4.01	0.21	4.17	0.21	3.53	0.36	4.00	0.28	16.097	0.000
การประเมินผลพัฒนาการของ ผู้เรียน	3.95	0.29	3.99	0.21	4.09	0.21	3.50	0.38	4.00	0.28	15.560	0.000
พฤติกรรมด้านลักษณะของครู	4.22	0.30	4.26	0.19	4.31	0.23	3.80	0.28	4.30	0.27	18.360	0.000
คุณลักษณะของครู	3.74	0.25	3.82	0.18	3.93	0.21	3.50	0.30	3.86	0.28	13.445	0.000

หมายเหตุ สถานศึกษาสังกัด อว. (รร.สาธิตฯ) และตชด.ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวนน้อยกว่า 10 โรง จึงไม่นำมาเปรียบเทียบ

เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานของครูผู้สอนและคุณลักษณะของครูผู้สอนในสถานศึกษาแต่ละสังกัดพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทุกด้าน โดยในด้านการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนสังกัด อปท. มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และครูผู้สอนสังกัด กทม. มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ในด้านการประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียน ครูผู้สอนสังกัด อปท. มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และครูผู้สอนสังกัด กทม. มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ในด้านพฤติกรรมด้านลักษณะของครู ครูผู้สอนสังกัด อปท. มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และครูผู้สอนสังกัด กทม. มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ขณะที่ในด้านคุณลักษณะของครู ครูผู้สอนสังกัด อปท. มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และครูผู้สอนสังกัด กทม. มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.26 การเปรียบเทียบการดำเนินงานของครูผู้สอนและคุณลักษณะของครูในสถานศึกษาการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

การดำเนินงาน ของครูผู้สอน	1 - 120 คน		121 - 300 คน		301 - 600 คน		600 - 900คน		901 - 500 คน		1,501 - 2,499 คน		2,500 คนขึ้นไป		F	Sig.
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.		
การสอนแบบยึด ผู้เรียนฯ	4.02	0.32	3.99	0.25	3.97	0.26	4.05	0.29	4.06	0.28	3.99	0.24	4.00	0.28	1.563	0.168
การประเมิน ผลพัฒนาการ ของผู้เรียน	4.03	0.33	3.98	0.25	3.96	0.25	4.05	0.30	4.03	0.24	3.97	0.24	4.00	0.28	2.807	0.016
พฤติกรรมด้าน ลักษณะของครู	4.31	0.31	4.29	0.24	4.26	0.25	4.32	0.30	4.33	0.20	4.27	0.24	4.30	0.27	1.665	0.140
คุณลักษณะของครู	3.91	0.33	3.83	0.26	3.78	0.26	3.85	0.31	3.88	0.32	3.84	0.23	3.85	0.29	7.503	0.000

เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานของครูผู้สอนและคุณลักษณะของครูผู้สอนตามขนาดสถานศึกษา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในด้านการประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียน และคุณลักษณะของครู โดยในด้านการประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียน ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาด 601 - 900 คนขึ้นไป มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาด 301 - 600 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ขณะที่ในด้านคุณลักษณะของครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาด 1 - 120 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาด 301 - 600 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.27 การเปรียบเทียบการดำเนินงานของครูผู้สอนและคุณลักษณะของครูในสถานศึกษาการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน จำแนกตามที่ตั้งสถานศึกษา

การดำเนินการของผู้บริหาร	ในอำเภอเมือง		ในอำเภออื่น		t	Sig.
	ค่าเฉลี่ย	SD.	ค่าเฉลี่ย	SD.		
การสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.984	0.287	4.005	0.276	-0.740	0.459
การประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียน	3.984	0.286	4.000	0.283	-0.829	0.407
พฤติกรรมด้านลักษณะของครู	4.281	0.287	4.297	0.271	-2.343	0.019
คุณลักษณะของครู	3.814	0.259	3.862	0.281	-2.279	0.023

เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานของครูผู้สอนและคุณลักษณะของครูผู้สอนตามที่ตั้งของสถานศึกษา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในด้านพฤติกรรมด้านลักษณะของครู และคุณลักษณะของครู โดยทั้ง 2 ด้านครูผู้สอนในสถานศึกษาในอำเภออื่น มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าครูผู้สอนในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง

ตารางที่ 4.28 การเปรียบเทียบการดำเนินงานของครูผู้สอนและคุณลักษณะของครูในสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามภาคภูมิศาสตร์

การดำเนินงานของครูผู้สอน	กทม./ปริมณฑล		ภาคกลาง		ภาคตะวันออก		ภาคเหนือ		ภาคอีสาน		ภาคใต้		ภาคใต้ (ชายแดน)		F	Sig.
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.		
การสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.05	0.30	4.02	0.28	4.01	0.24	3.98	0.27	4.00	0.28	4.03	0.29	3.81	0.24	4.501	0.000
การประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียน	4.02	0.28	4.00	0.28	4.00	0.23	3.96	0.29	4.02	0.28	4.03	0.29	3.80	0.23	4.907	0.000
พฤติกรรมด้านลักษณะของครู	4.31	0.25	4.30	0.26	4.28	0.22	4.26	0.28	4.31	0.27	4.35	0.29	4.13	0.28	4.814	0.000
คุณลักษณะของครู	3.81	0.25	3.86	0.30	3.38	0.28	3.84	0.29	3.85	0.27	3.94	0.28	3.77	0.23	4.179	0.000

เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานของครูผู้สอนและคุณลักษณะของครูผู้สอนในสถานศึกษาแต่ละภูมิภาคพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทุกด้าน โดยในด้านการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนในสถานศึกษา กทม./ปริมณฑล มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และครูผู้สอนในสถานศึกษาภาคใต้ (ชายแดน) มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ในด้านการประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียน ครูผู้สอนในสถานศึกษาภาคใต้ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และครูผู้สอนในสถานศึกษาภาคใต้ (ชายแดน) มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ในด้านพฤติกรรมด้านลักษณะของครู ครูผู้สอนในสถานศึกษาภาคใต้ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และครูผู้สอนในสถานศึกษาภาคใต้ (ชายแดน) มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ขณะที่ในด้านคุณลักษณะของครู ครูผู้สอนในสถานศึกษาภาคใต้ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และครูผู้สอนในสถานศึกษาภาคใต้ (ชายแดน) มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.29 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้เรียนในสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสังกัด

สังกัด	ค่าเฉลี่ย	SD.	F	Sig.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	3.87	0.29	7.766	0.000
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (อ.กช.)	3.82	0.20		
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)	3.95	0.20		
สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (กทม.)	3.48	0.33		
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (ส.พ.พ.)	3.85	0.30		

เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดต่างๆ พบว่า ผู้เรียนในสถานศึกษาแต่ละสังกัดมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้เรียนสังกัด อปท. มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่ผู้เรียนสังกัด กทม. มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.30 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้เรียนในสถานศึกษาการศึกษาระดับพื้นฐาน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ขนาดสถานศึกษา	ค่าเฉลี่ย	SD.	F	Sig.
1 - 120 คน	3.91	0.33	8.919	0.000
121 - 300 คน	3.83	0.26		
301 - 900 คน	3.78	0.26		
901 - 1,500 คน	3.85	0.31		
1,501 - 2,499 คน	3.88	0.32		
2,500 คนขึ้นไป	3.84	0.23		

เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้เรียนตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้เรียนในสถานศึกษาแต่ละขนาด มีคุณลักษณะที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้เรียนในสถานศึกษาขนาด 1 - 120 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่ผู้เรียนในสถานศึกษาขนาด 301 - 900 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.31 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้เรียนในสถานศึกษาการศึกษาระดับพื้นฐาน จำแนกตามที่ตั้งสถานศึกษา

ที่ตั้งสถานศึกษา	ค่าเฉลี่ย	SD.	t	Sig.
ในอำเภอเมือง	3.81	0.28	-2.341	0.020
ในอำเภออื่นๆ	3.86	0.30		

เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้เรียนตามที่ตั้งของสถานศึกษา พบว่า ผู้เรียนในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภออื่นๆ ของจังหวัด มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่าผู้เรียนในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง

ตารางที่ 4.32 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้เรียนในสถานศึกษาการศึกษาระดับพื้นฐาน จำแนกตามภาคภูมิศาสตร์

ภาค	ค่าเฉลี่ย	SD.	F	Sig.
กทม./ปริมณฑล	3.87	0.29	1.75341	0.105
ภาคกลาง	3.86	0.27		
ภาคตะวันออก	3.83	0.27		
ภาคเหนือ	3.84	0.30		
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3.86	0.30		
ภาคใต้	3.86	0.30		
ภาคใต้ (ชายแดน)	3.73	0.25		

เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้เรียนตามที่ตั้งภาคภูมิศาสตร์ของสถานศึกษา พบว่า ผู้เรียนในสถานศึกษาแต่ละภูมิภาคมีคุณลักษณะที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

4.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ผู้บริหารและการบริหาร ครูและพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอน และคุณลักษณะของผู้เรียนกับผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน

ในหัวข้อนี้ จะศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เบื้องต้นระหว่างตัวแปรอิสระที่ได้จากแบบสอบถามกับตัวแปรตาม คือ ผลการทดสอบ O-NET ในแต่ละระดับชั้น เป็นการตรวจสอบอิทธิพลเบื้องต้นในรูปแบบของความสัมพันธ์เชิงเดี่ยว (Simple correlation) ซึ่งผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เบื้องต้น มีดังนี้

ตารางที่ 4.33 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษากับผลการทดสอบระดับชาติ รวม 4 วิชา

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา	คะแนนรวมผลการทดสอบ O-NET		
	ป.6	ม.3	ม.6
ระยะห่างจากโรงเรียนถึงอำเภอ	-0.11**	0.15**	0.24**
ระยะห่างจากโรงเรียนถึงจังหวัด	-0.11**	-0.17**	-0.23**
พื้นที่บริเวณโรงเรียนทั้งหมด	0.01	0.08	0.01
จำนวนนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียน	0.08**	0.49**	0.63**
ความพอเพียงของ			
ห้องเรียน	0.01	0.04	0.17*
หนังสือ/เอกสารในห้องสมุด	-0.07*	0.09*	0.19**
ห้องทดลองวิทยาศาสตร์	0.01	0.15**	0.09**
ห้องเรียนภาษาอังกฤษ (Sound Lab)	0.03	0.15**	0.19*
สถานที่/โรงฝึกพลศึกษา	0.08*	0.20**	0.21**
สนามกีฬา	0.02	-0.00	-0.05
แปลงเกษตร	-0.06	-0.11*	-0.23*
เครื่องคอมพิวเตอร์	0.04	0.13**	0.25**
สัญญาณอินเทอร์เน็ต	0.01	0.04	0.06

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05   ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อทำการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานและทรัพยากรของสถานศึกษาจำนวน 13 ตัวแปร กับผลคะแนน O-NET รวม 4 วิชา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า

- ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีตัวแปรทั้งสิ้น 5 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับผลการทดสอบ O-NET อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย ระยะห่างจากโรงเรียนถึงอำเภอ ระยะห่างจากโรงเรียนถึงจังหวัด จำนวน

นักเรียนทั้งหมดในโรงเรียน หนังสือ/เอกสาร/ในห้องสมุด สถานที่/โรงฝึกพลศึกษา อย่างไรก็ตาม ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กับผลการทดสอบ O-NET อยู่ในระดับต่ำ

- ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีตัวแปรทั้งสิ้น 9 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับผลการทดสอบ O-NET อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย ระยะห่างจากโรงเรียนถึงอำเภอ ระยะห่างจากโรงเรียนถึงจังหวัด จำนวนนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียน หนังสือ/เอกสาร/ในห้องสมุด ห้องทดลองวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนภาษาอังกฤษ (Sound Lab) สถานที่/โรงฝึกพลศึกษา แปลงเกษตร เครื่องคอมพิวเตอร์โดยตัวแปรจำนวนนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลการทดสอบ O-NET อยู่ในระดับสูง

- ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีตัวแปรทั้งสิ้น 10 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับผลการทดสอบ O-NET อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย ระยะห่างจากโรงเรียนถึงอำเภอ ระยะห่างจากโรงเรียนถึงจังหวัด จำนวนนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียน ห้องเรียน หนังสือ/เอกสาร/ในห้องสมุด ห้องทดลองวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนภาษาอังกฤษ (Sound Lab) สถานที่/โรงฝึกพลศึกษา แปลงเกษตร เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยตัวแปรจำนวนนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียน มีความสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับผลการทดสอบ O-NET อยู่ในระดับสูง

ข้อสังเกต

- ตัวแปรเกือบทุกตัวแปรจะมีความสัมพันธ์กับผลการทดสอบ O-NET เพิ่มมากขึ้นเมื่อระดับการศึกษาสูงขึ้น ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมและทรัพยากรทางการศึกษาส่งผลอย่างยิ่งกับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ดังนั้น การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาทางกายภาพควรมุ่งเน้นไปที่ระดับมัธยมศึกษา

- ระยะห่างระหว่างสถานศึกษาถึงอำเภอและจังหวัดมีความสัมพันธ์แบบผกผันกับผลการทดสอบ O-NET และจะมีระดับความสัมพันธ์ที่เพิ่มมากขึ้นเมื่อระดับการศึกษาสูงขึ้น สะท้อนให้เห็นสภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำ และกระจายความเจริญของชุมชนเมืองในปัจจุบัน โดยสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ใกล้กับอำเภอและจังหวัดมักเป็นสถานศึกษาที่ได้รับการดูแลและจัดสรรทรัพยากรมากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ดังนั้น ความเป็นธรรมในการกระจายทรัพยากรให้ทั่วถึงในทุกที่ และอาจกระจายไปยังพื้นที่ห่างไกลเพิ่มมากขึ้นเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษาในทุกระดับการศึกษา

- ตัวแปรจำนวนนักเรียนมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับผลการทดสอบ O-NET และจะเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากเมื่อระดับการศึกษาสูงขึ้น เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กเป็นอย่างดี โดยโรงเรียนขนาดเล็กมักจะได้รับ การจัดสรรทรัพยากรที่ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่ ดังนั้น ในแง่ของความจำเป็นเร่งด่วน และลำดับความสำคัญในการช่วยเหลือโรงเรียนขนาดต่างๆ จึงควรเข้าไปช่วยเหลือโรงเรียนขนาดเล็กก่อนเป็นลำดับแรก

ตารางที่ 4.34 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้บริหารและการบริหารกับผลการทดสอบระดับชาติรวม 4 วิชา

ตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้บริหารและการบริหาร	คะแนนรวมผลการทดสอบ O-NET		
	ป.6	ม.3	ม.6
สาขาที่จบการศึกษา	0.01	-0.03	-0.13
ความสามารถในการสื่อสาร	-0.02	0.05	0.00
ความเชื่อมั่นในตัวเอง	-0.00	0.06	-0.01
มนุษยสัมพันธ์	-0.01	0.00	0.04
นิสัยในการทำงาน	0.04	-0.01	-0.09
ความสามารถในการจัดการ	0.01	-0.04	-0.09
ความยืดหยุ่น	0.04	-0.03	0.09
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	0.00	0.01	0.10
ภาวะผู้นำ	0.03	-0.05	0.04
ความเป็นนักบริหารโดยรวม	0.13	0.00	-0.10
การส่งเสริมการมีส่วนร่วม	0.11**	0.00	-0.01
การส่งเสริมการพัฒนาครู	0.11**	0.04	-0.10
การส่งเสริมการสอนแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	0.12**	0.05	-0.02

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อทำการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกี่ยวกับผู้บริหารและการบริหารสถานศึกษา จำนวน 13 ตัวแปร กับผลคะแนน O-NET รวม 4 วิชา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า

- มีตัวแปรเพียง 3 ตัวแปร คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การส่งเสริมการพัฒนาครู การส่งเสริมการสอนแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่มีความความสัมพันธ์กับผลการทดสอบ O-NET อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

ตารางที่ 4.35 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวกับครู การเรียนการสอน และผู้เรียนกับผลการทดสอบระดับชาติรวม 4 วิชา

ตัวแปรที่เกี่ยวกับครู การเรียนการสอน และผู้เรียน	คะแนนรวมผลการทดสอบ O-NET		
	ป.6	ม.3	ม.6
ครูสอนแบบผู้เรียนเป็นสำคัญ	-0.10**	-0.14**	0.01
ครูประเมินพัฒนาการของผู้เรียน	-0.13**	-0.12**	-0.00
พฤติกรรมการสอนของครู	-0.12**	-0.11**	-0.02
คุณลักษณะของครู	-0.08*	-0.06	-0.02
คุณลักษณะของผู้เรียน	0.08*	-0.14**	0.13

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05   ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อทำการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกี่ยวกับผู้บริหารและการบริหารสถานศึกษา จำนวน 5 ตัวแปร กับผลคะแนน O-NET รวม 4 วิชา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า

- ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กับผลการทดสอบ O-NET อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ และมีความสัมพันธ์แบบผกผัน ยกเว้นตัวแปรคุณลักษณะของผู้เรียน
- ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทุกตัวแปรยกเว้นตัวแปรคุณลักษณะของครู มีความสัมพันธ์กับผลการทดสอบ O-NET อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ และมีความสัมพันธ์แบบผกผันทุกตัวแปร
- ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ไม่มีตัวแปรใดเลยที่มีความสัมพันธ์กับผลการทดสอบ O-NET อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อสังเกต

- เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรผู้บริหารและครูต่อผลการทดสอบ O-NET จะพบว่า ตัวแปรเกี่ยวกับผู้บริหารและครูมีความสัมพันธ์กับผลการทดสอบ O-NET น้อยมาก โดยตัวแปรความเป็นนักบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับผลการทดสอบ O-NET ในทุกระดับการศึกษา ขณะที่ตัวแปรเกี่ยวกับครูจะมีความสัมพันธ์กับผลการทดสอบ O-NET เฉพาะในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 และเป็นความสัมพันธ์แบบผกผัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรทำการศึกษาเชิงลึกเพื่อหาคำอธิบายต่อไป
- ขณะที่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกี่ยวกับครูและผู้บริหารสถานศึกษาเลย จึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ต้องจะศึกษาในเชิงลึกต่อไป
- ตัวแปรเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียนเป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่ต้องทำการศึกษาเพิ่มเติม เนื่องจาก มีลักษณะความสัมพันธ์ที่ไม่แน่นอน และไม่สามารถอธิบายได้

4.1.5 การวิเคราะห์หาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน

ในหัวข้อนี้ จะทำการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรอิสระเกี่ยวกับสถานศึกษา ผู้บริหาร และครูผู้สอนกับตัวแปรตาม คือ ผลการทดสอบ O-NET ในแต่ละระดับการศึกษา เพื่อหาอิทธิพลของตัวแปรอิสระแต่ละตัวโดยใช้วิธีควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอื่นๆ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 4.36 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานศึกษาเป็นตัวแปรอิสระ และใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวม 4 วิชา เป็นตัวแปรตาม

ที่	ตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานศึกษา	Beta	t	Sig.	อันดับอิทธิพล
1	การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในภาคใต้ชายแดน	-0.226	-7.247	0.000	1
2	ความแตกต่างระหว่างจำนวนครูที่มีกับจำนวนครูตามเกณฑ์ ก.ค.ศ.	0.221	7.001	0.000	2
3	จำนวนนักเรียนทั้งหมด	0.148	4.672	0.000	3
4	ระยะทางจากโรงเรียนถึงอำเภอ	-0.061	-1.939	0.050	8
5	การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในภาคใต้	0.136	4.201	0.000	4
6	สัดส่วนของครูที่มีวิทยฐานะ ค.ศ.3 ขึ้นไป	0.116	3.468	0.001	5
7	การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในภาคเหนือ	0.093	2.925	0.004	6
8	ระยะทางจากโรงเรียนถึงจังหวัด	-0.065	-2.034	0.042	7

R = 0.391 R² = 0.153 over all F = 21.043 sig = 0.000

เมื่อทำการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรเกี่ยวกับสถานศึกษา ที่มีต่อผลคะแนน O-NET รวม 4 วิชา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีตัวแปรที่อิทธิพลต่อผลการทดสอบ O-NET อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ทั้งสิ้น 8 ตัวแปร และตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในภาคใต้ (ชายแดน)

ตารางที่ 4.37 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้บริหารและการบริหาร เป็นตัวแปรอิสระ และใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวม 4 วิชา เป็นตัวแปรตาม

ที่	ตัวแปรอิสระ	Beta	t	Sig.	อันดับอิทธิพล
1	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	0.122	3.712	0.000	1

R = 0.126 R² = 0.016 over all F = 13.780 sig = 0.000

เมื่อทำการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรเกี่ยวกับผู้บริหารและการบริหาร ที่มีต่อผลคะแนน O-NET รวม 4 วิชา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีเพียงตัวแปรเดียวที่อิทธิพลต่อผลการทดสอบ O-NET อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตารางที่ 4.38 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับครู การเรียนการสอน และผู้เรียน เป็นตัวแปรอิสระ และใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านประถมศึกษาปีที่ 6 รวม 4 วิชา เป็นตัวแปรตาม

ที่	ตัวแปรอิสระ	Beta	t	Sig.	อันดับอิทธิพล
1	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	0.122	3.712	0.000	1

$R = 0.122$ $R^2 = 0.015$ over all $F = 15.179$ sig = 0.000

เมื่อทำการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรเกี่ยวกับครู การเรียนการสอน และผู้เรียน ที่มีต่อผลคะแนน O-NET รวม 4 วิชา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีเพียงตัวแปรเดียวที่มีอิทธิพลต่อผลการทดสอบ O-NET อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ครูใช้การประเมินผลผู้เรียนแบบให้ชุมชนมีส่วนร่วม

ตารางที่ 4.39 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้กลุ่มตัวแปรทุกกลุ่มเป็นตัวแปรอิสระ และใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านประถมศึกษาปีที่ 6 รวม 4 วิชา เป็นตัวแปรตาม

ที่	ตัวแปรอิสระทุกกลุ่ม	Beta	t	Sig.	อันดับอิทธิพล
1	การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในภาคใต้ชายแดน	-0.240	-7.656	0.000	1
2	ความแตกต่างระหว่างจำนวนครูที่มีกับจำนวนครูตามเกณฑ์ ก.ค.ศ.	0.227	7.077	0.000	2
3	จำนวนนักเรียนทั้งหมด	0.150	4.719	0.000	3
4	ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	0.092	2.970	0.003	4
5	ระยะทางจากโรงเรียนถึงอำเภอ	-0.091	-2.932	0.003	5
6	การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในภาคเหนือ	0.086	2.759	0.006	6

$R = 0.376$ $R^2 = 0.141$ over all $F = 24.768$ sig = 0.000

เมื่อทำการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรทุกกลุ่ม ที่มีต่อผลคะแนน O-NET รวม 4 วิชา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีตัวแปรที่อิทธิพลต่อผลการทดสอบ O-NET อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ทั้งสิ้น 6 ตัวแปร โดย 5 ตัวแปรเป็นตัวแปรเกี่ยวกับสถานศึกษา 1 ตัวแปรเป็นตัวแปรเกี่ยวกับผู้บริหาร และตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในภาคใต้ (ชายแดน) ความแตกต่างระหว่างจำนวนครูที่มีกับจำนวนครูตามเกณฑ์ ก.ค.ศ. และจำนวนนักเรียนทั้งหมด

ตารางที่ 4.40 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานศึกษาเป็นตัวแปรอิสระ และใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวม 4 วิชา เป็นตัวแปรตาม

ที่	ตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานศึกษา	Beta	t	Sig.	อันดับอิทธิพล
1	จำนวนนักเรียนทั้งหมด	0.769	14.119	0.000	1
2	อัตราส่วนนักเรียนต่อห้อง	-0.474	-9.054	0.000	2
3	สัดส่วนของครูเพศหญิงในโรงเรียน	0.091	2.234	0.026	5
4	การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในภาคใต้	0.092	2.247	0.025	4
5	ความพอเพียงของเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้เฉพาะเพื่อการเรียนการสอน	-0.096	-2.304	0.022	3
6	อัตราส่วนนักเรียนต่อครู	-0.083	-2.011	0.045	7
7	การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในอำเภอเมือง	0.084	1.992	0.047	6

$R = 0.630$ $R^2 = 0.397$ over all $F = 35.673$ $sig = 0.000$

เมื่อทำการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรเกี่ยวกับสถานศึกษา ที่มีต่อผลคะแนน O-NET รวม 4 วิชา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า มีตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลการทดสอบ O-NET อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ทั้งสิ้น 7 ตัวแปร และตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุด 3 อันดับแรก คือ จำนวนนักเรียนทั้งหมด อัตราส่วนนักเรียนต่อห้อง และความพอเพียงของเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้เฉพาะเพื่อการเรียนการสอน

ตารางที่ 4.41 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้บริหารและการบริหาร เป็นตัวแปรอิสระ และใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวม 4 วิชา เป็นตัวแปรตาม

ที่	ตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้บริหารและการบริหาร	Beta	t	Sig.	อันดับอิทธิพล
	(ไม่พบตัวแปรใด)	-	-	-	-

เมื่อทำการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรเกี่ยวกับผู้บริหาร ที่มีต่อผลคะแนน O-NET รวม 4 วิชา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ไม่มีตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลการทดสอบ O-NET อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.42 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้กลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับครู การเรียนการสอน และผู้เรียน เป็นตัวแปรอิสระ และใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวม 4 วิชา เป็นตัวแปรตาม

ที่	ตัวแปรที่เกี่ยวกับครู การเรียนการสอน และผู้เรียน	Beta	t	Sig.	อันดับอิทธิพล
1	คุณลักษณะของผู้เรียน	0.090	2.327	0.020	1

$R = 0.090$ $R^2 = 0.008$ over all $F = 5.414$ $sig = 0.020$

เมื่อทำการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรเกี่ยวกับครู การเรียนการสอน และผู้เรียน ที่มีต่อผลคะแนน O-NET รวม 4 วิชา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า มีเพียงตัวแปรเดียวที่มีอิทธิพลต่อผลการทดสอบ O-NET อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ คุณลักษณะของผู้เรียน

ตารางที่ 4.43 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้กลุ่มตัวแปรทุกกลุ่มเป็นตัวแปรอิสระ และใช้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวม 4 วิชา เป็นตัวแปรตาม

ที่	ตัวแปรอิสระทุกกลุ่ม	Beta	t	Sig.	อันดับอิทธิพล
1	จำนวนผู้เรียนทั้งหมด	0.476	10.267	0.000	1
2	ความแตกต่างระหว่างจำนวนครูที่มีกับจำนวนครูตามเกณฑ์ ก.ค.ศ.	0.113	2.498	0.013	4
3	การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในอำเภอเมือง	0.126	2.767	0.006	3
4	คุณลักษณะของผู้เรียน	0.107	2.438	0.015	5
5	ภาวะผู้นำของผู้บริหาร	-0.127	-2.748	0.006	2
6	ความเชื่อมั่นในตัวเองของผู้บริหาร	0.097	2.110	0.036	6

$R = 0.533$ $R^2 = 0.284$ over all $F = 25.353$ $sig = 0.000$

เมื่อทำการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรทุกกลุ่ม ที่มีต่อผลคะแนน O-NET รวม 4 วิชา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า มีตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลการทดสอบ O-NET อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ทั้งสิ้น 6 ตัวแปร โดย 3 ตัวแปรเป็นตัวแปรเกี่ยวกับสถานศึกษา 2 ตัวแปรเป็นตัวแปรเกี่ยวกับผู้บริหาร และ 1 ตัวแปรเป็นตัวแปรเกี่ยวกับผู้เรียน และตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุด 3 อันดับแรก คือ จำนวนผู้เรียนทั้งหมด ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และการที่โรงเรียนตั้งอยู่ในอำเภอเมือง

สรุปผลวิเคราะห์ผลแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ได้แบ่งปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับสถานศึกษา กลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับผู้บริหารและการบริหาร และกลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับครู การเรียนการสอน และผู้เรียน โดยผลการวิเคราะห์เมื่อพิจารณาจำแนกปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนตามระดับชั้น จะพบปัจจัยที่ส่งผลกระทบตามอันดับเทียบกันได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.44 เปรียบเทียบอิทธิพลของตัวแปรอิสระทุกกลุ่มที่ส่งผลต่อผลการทดสอบ O-NET ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตัวแปรอิสระทุกกลุ่ม	อันดับอิทธิพล ในระดับชั้น ป.6	อันดับอิทธิพล ในระดับชั้นม.3
การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในภาคใต้ (ชายแดน) (สถานศึกษา)	1 (-)	-
ความแตกต่างระหว่างจำนวนครูที่มีกับจำนวนครูตามเกณฑ์ ก.ค.ศ. (ครู)	2 (+)	4 (+)
จำนวนนักเรียนทั้งหมด (สถานศึกษา)	3 (+)	1 (+)
ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (ผู้บริหาร)	4 (+)	-
ระยะทางจากโรงเรียนถึงอำเภอ (สถานศึกษา)	5 (-)	-
การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในภาคเหนือ (สถานศึกษา)	6 (+)	-
ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (ผู้บริหาร)	-	2 (-)
การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในอำเภอเมือง (สถานศึกษา)	-	3 (+)
คุณลักษณะของผู้เรียน (ครู)	-	5 (+)
ความเชื่อมั่นในตัวเองของผู้บริหาร (ผู้บริหาร)	-	6 (+)

ผลการวิเคราะห์ในภาพรวม พบว่า เมื่อใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการวิเคราะห์ ปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษาจะมีอิทธิพลต่อคุณภาพของผู้เรียนมากที่สุดและพบในหลายตัวแปร สะท้อนให้เห็นว่าในปัญหาคุณภาพการศึกษาจะมีปัญหาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทับซ้อนอยู่ เนื่องจากตัวแปรเกี่ยวกับสถานศึกษาที่ส่งอิทธิพลต่อคุณภาพของผู้เรียนมักเป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสภาพทางกายภาพ อาทิ ที่ตั้งของสถานศึกษาระหว่างในพื้นที่ที่มีความเจริญกับพื้นที่ห่างไกล จำนวนผู้เรียนที่สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งหากสามารถแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้ก็จะสามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพทางการศึกษาไปพร้อมกันได้ ขณะที่ เมื่อพิจารณาในแต่ละระดับการศึกษาจะพบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษาจะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา ในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นปัจจัยเกี่ยวกับผู้บริหารและครูจะส่งผลกระทบมากขึ้นและมีนัยสำคัญเพิ่มขึ้น โดยในระดับชั้น ป.6 จะมีปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษาที่ส่งอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนถึง 4 จาก 6 ตัวแปร ขณะที่ระดับชั้น ม.3 ปัจจัยเกี่ยวกับสถานศึกษาที่ส่งอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนจะลดลงเหลือเพียง 2 จาก 6 ตัวแปร นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทุก 2 ระดับการศึกษาจะมีอยู่ 2 ปัจจัยประกอบด้วย 1) จำนวนนักเรียนทั้งหมด (สถานศึกษา) และ 2) ความแตกต่างระหว่างจำนวนครูที่มีกับจำนวนครูตามเกณฑ์ ก.ค.ศ. (ครู) ซึ่งเป็นปัจจัยที่เชื่อมโยงกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาทั้งสิ้น

สุดท้าย เมื่อจัดอันดับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน 5 อันดับแรก จะประกอบด้วย 1) จำนวนนักเรียนทั้งหมด 2) การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในภาคใต้ (ชายแดน) 3) ความแตกต่างระหว่างจำนวนครูที่มีกับจำนวนครูตามเกณฑ์ ก.ค.ศ. 4) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และ 5) การที่โรงเรียนตั้งอยู่ในอำเภอเมือง

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึกในส่วนภูมิภาค

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึกในสถานศึกษา เป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและตรงต่อความเป็นจริงมากที่สุดวิธีหนึ่ง โครงการศึกษาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA จึงได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึกในสถานศึกษาทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ทุกขนาดสถานศึกษาทั้งขนาดเล็ก กลางใหญ่ และใหญ่พิเศษ และทุกสังกัดทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาเอกชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนเกี่ยวกับการจัดการศึกษา การบริหารสถานศึกษา และความคิดเห็นเกี่ยวกับการทดสอบ O-NET และ PISA อันจะนำไปสู่การสรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่มีความสมบูรณ์ ครบถ้วน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ การลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึกในสถานศึกษาได้ดำเนินการไปทั้งสิ้น จำนวน 5 ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ 1 ภาคเหนือ ณ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำพูน ระหว่างวันที่ 11 - 12 กุมภาพันธ์ 2562
- ครั้งที่ 2 ภาคใต้ ณ จังหวัดตรัง และจังหวัดกระบี่ ระหว่างวันที่ 1 - 2 กรกฎาคม 2562
- ครั้งที่ 3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ ระหว่างวันที่ 11 - 12 กรกฎาคม 2562
- ครั้งที่ 4 ภาคตะวันออก ณ จังหวัดชลบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา ระหว่างวันที่ 30 - 31 กรกฎาคม 2562
- ครั้งที่ 5 ภาคกลาง ณ จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดกำแพงเพชร ระหว่างวันที่ 13- 14 สิงหาคม 2562

ตารางที่ 4.45 จำนวนสถานศึกษาจำแนกตามขนาดสถานศึกษาและสังกัดสถานศึกษา

สังกัด	ขนาดสถานศึกษา ¹				รวม
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	ใหญ่พิเศษ	
สพฐ.	5	2	2	2	11
อปท.	1	4	2	1	8
เอกชน	2	2	1	1	6
รวม	8	8	5	4	25

ผลการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึกในแต่ละภูมิภาคมีรายละเอียด ดังนี้

ครั้งที่ 1 ภาคเหนือ ณ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำพูน ระหว่างวันที่ 11 - 12 กุมภาพันธ์ 2562

ชื่อสถานศึกษา	สังกัดสถานศึกษา	ระดับชั้นที่เปิดสอน	ขนาดสถานศึกษา	จำนวนครู	สัดส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน
1) โรงเรียนเทศบาลวัดท่าสะอาด	เทศบาลนครเชียงใหม่	อนุบาล - ม.3	ขนาดใหญ่ 611 คน	40 คน	15.28
2) โรงเรียนอุโมงค์วิทยาาคม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35	ม. 1 - 6	ขนาดเล็ก 189 คน	21 คน	9
3) โรงเรียนสันป่าตองวิทยาาคม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 34	ม. 1 - 6	ขนาดใหญ่พิเศษ 2,885 คน	150 คน	19.23
4) โรงเรียนเชียงใหม่ คริสเตียน	เอกชน	อนุบาล - ม.6	ขนาดใหญ่ 1,632 คน	60 คน	27.27

- ¹ โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 499 คนลงมา สำหรับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา สำหรับโรงเรียนระดับประถมศึกษา
- โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 - 1,499 คน สำหรับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 - 600 คนสำหรับโรงเรียนระดับประถมศึกษา
- โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 - 2,499 คน สำหรับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 601 - 1,500 คนสำหรับโรงเรียนระดับประถมศึกษา
- โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป สำหรับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,501 คนขึ้นไป สำหรับโรงเรียนระดับประถมศึกษา

(ที่มา : หลักเกณฑ์และวิธีการย้ายผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ 0206.4/ว9 ลงวันที่ 29 กรกฎาคม 2554)

1) **โรงเรียนเทศบาลวัดท่าสะอาด** เป็นโรงเรียนขนาดกลางสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา เน้นการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ เทศบาลจะทำข้อตกลงกับผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน โรงเรียนจะส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนให้เด็กมุ่งมั่นในการเรียน

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา ทรัพยากรมีเพียงพอสำหรับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งหากมีกิจกรรมหรือโครงการพิเศษ ก็สามารถจัดทำโครงการเสนอขอของบประมาณจากเทศบาลได้ นอกจากนี้ ยังได้รับความช่วยเหลือจากภาคเอกชน เช่น บริษัทเซฟรอน

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา จำนวนครูมีเพียงพอ แต่ขาดครูในบางสาขา ครูพัฒนาตนเองโดยการหาความรู้จากสื่อออนไลน์ต่างๆ อาทิ Youtube เพื่อมาสอนนักเรียน

ด้านผู้เรียน โรงเรียนรับเด็กทุกฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งฐานะทางเศรษฐกิจมีผลต่อการเรียนของเด็ก โรงเรียนแก้ไขปัญหาโดยการจัดการทุนการศึกษาให้นักเรียนยากจน และมีการเยี่ยมบ้านนักเรียนเป็นประจำ

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน จะสอนเนื้อหาให้หมดภายในภาคเรียนที่ 1 โดยการนำเอาข้อสอบ O-NET มาวิเคราะห์ตามสาระการเรียนรู้ ให้การสอบ O-NET แทรกอยู่ในการเรียนตลอดเวลา และในช่วงใกล้สอบ จะเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกเข้ามาช่วยติวข้อสอบให้แก่ นักเรียน การจัดห้องเรียนตามความสามารถของเด็ก โดยสอนเนื้อหาเหมือนกัน แต่ความเข้มข้นแตกต่างกัน การแบ่งห้องเรียนตามความสามารถของนักเรียน ทำให้ครูออกแบบการสอนได้ง่ายและเหมาะสมสำหรับเด็กในทุกระดับ ทำให้เด็กกล้าแสดงออก เด็กพัฒนาได้เร็วขึ้น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET การเน้นแต่การสอบ O-NET ทำให้เด็กเกิดความเครียด ไม่สามารถจัดกิจกรรมอื่นๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้ เด็กบางคนไม่คิดเรียนต่อในระดับสูง จึงไม่ให้ความสำคัญกับการสอบ O-NET นอกจากนี้ข้อสอบแบบปรนัย ทำให้เด็กคิดเป็นระบบไม่เป็น

ข้อเสนอแนะ ควรวัดนักเรียนตามศักยภาพของแต่ละคนแล้วนำไปพัฒนารายบุคคล ไม่ควรนำมาวัดเปรียบเทียบกันว่าใครได้คะแนน O-NET มากกว่ากันเป็นสิ่งที่ไม่มีประโยชน์สำหรับเด็ก การเรียนไม่ใช่การติวข้อสอบ แต่ควรเรียนเพื่อนำไปประกอบอาชีพได้

2) **โรงเรียนอนุโม่งคิวิทยาคม** เป็นโรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 เปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองลำพูน การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา มีการสอนเพิ่มเติมเพื่อให้เด็กทำข้อสอบ O-NET ได้ดีขึ้น มีการประชุมครูผู้สอนเพื่อวางแผนการสอนร่วมกัน หลักสูตรปัจจุบัน มาตรฐานสาระการเรียนรู้ในแต่ละวิชามีมากเกินไป

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา โรงเรียนเป็นศูนย์สอบ O-NET ทำให้มีคลังข้อสอบสำหรับใช้สอนเด็กให้คุ้นเคยกับข้อสอบ O-NET งบประมาณไม่เพียงพอ เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อย จึงได้ราคาใช้จ่ายรายหัวน้อย

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา เป็นโรงเรียนขยายโอกาสจากเดิมที่เปิดเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทำให้ขาดแคลนครูที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ต้องใช้ครูในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นไปช่วยสอน และครูมีภาระงานอื่นมากทำให้เบียดบังเวลาในการเตรียมการสอนนักเรียน

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน มีการนำไปประกาศคะแนน O-NET ของโรงเรียนมาใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนตามจุดอ่อนและจุดแข็งของเด็กในแต่ละรุ่น ใช้สะเต็มศึกษาเป็นแนวทาง

ในการจัดการเรียนการสอน ให้สายวิทย์และสายศิลป์เรียนด้วยกันเพื่อให้เด็กเก่งช่วยเหลือเพื่อน ๆ ที่เรียนไม่ทัน
ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET นักเรียนที่เรียนสายวิทย์และสายศิลป์เรียนไม่เหมือนกัน แต่เวลามาสอบ
O-NET ใช้ข้อสอบเดียวกันทำให้เด็กสายศิลป์ทำข้อสอบในบางวิชาได้ไม่ดี เช่น วิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์
O-NET ควรใช้วัดการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ไม่ควรนำมาใช้วัดความสามารถของเด็ก

ข้อเสนอแนะ ข้อสอบ O-NET ควรเป็นข้อสอบพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนในทุกแผนการเรียน

3) โรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 34 เปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตั้งอยู่ในเขตอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็น
ต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา เน้นการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ มีการสร้างเครือข่าย 5 เสาหลักใน
การบริหารโรงเรียนประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา สมาคมผู้ปกครองและครู ชมรมครูอาวุโสและครูเก่า
สมาคมศิษย์เก่า และคณะกรรมการนักเรียน ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน มีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมอัจฉริยภาพ
ทางปัญญาเพื่อส่งเสริมพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา เน้นการจัดครูสอนให้ตรงสาขาวิชา ให้เหมาะสมกับระดับชั้น
เพื่อทำให้การสอนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

ด้านผู้เรียน เน้นการสร้างคุณลักษณะจิตอาสาให้กับนักเรียน โดยมีศิษย์เก่า/รุ่นพี่เป็นต้นแบบ กระตุ้นให้เด็ก
มีแรงบันดาลใจ และเกิดเครือข่าย

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน โรงเรียนพัฒนาจนมีผลการทดสอบ O-NET สูง
กว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศมา 2 - 3 ปีต่อเนื่องแล้ว แนวทางพัฒนาเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ข้อสอบและผล
การทดสอบของนักเรียนว่ามีจุดอ่อนและจุดแข็งด้านไหน จากนั้นนำมาประชุมร่วมกับ 5 เสาหลักของโรงเรียน
และแปลงผลการประชุมสู่กระบวนการจัดการเรียนการสอน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการในแต่ละระดับชั้น
เพื่อมุ่งเน้นการสอนในแต่ละระดับอย่างชัดเจน และสามารถนำมารวมกันเพื่อให้เห็นในภาพรวมได้ด้วย การจัด
การเรียนการสอนแบ่งเด็กตามความสามารถเพื่อออกแบบการสอนให้เหมาะสมกับศักยภาพของเด็กแต่ละคน
เน้นการทำ PLC ให้เป็นวัฒนธรรมขององค์กร

นอกจากนี้ จะพัฒนาเด็กตามความสนใจและความถนัด โดยมีกิจกรรมเป็นตัวช่วย เช่น กิจกรรม กีฬา
และดนตรี ส่งเสริมพลศึกษา เพราะเมื่อร่างกายพร้อม ก็จะสามารถทำสิ่งต่างๆ ได้ เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียน
ตามที่ตนเองถนัดและสนใจ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET ข้อสอบ O-NET จะวัดได้เพียงแต่เด็กที่เก่งวิชาการ และไม่มีประโยชน์สำหรับ
เด็กที่สนใจด้านอื่นๆ

ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มการศึกษานอกระบบ ในโรงเรียนให้มากขึ้น เนื่องจากนักเรียนมีหลากหลายกลุ่ม
หลากหลายความสนใจ กลุ่มเด็กด้อยโอกาสมีความสนใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพมากกว่าการเรียนต่อในระดับสูง

4) โรงเรียนเชียงใหม่คริสเตียน เป็นโรงเรียนเอกชน ในเครือมูลนิธิสภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย
เปิดสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ การลงพื้นที่เก็บข้อมูล
พบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนให้ความสำคัญกับการสอบ O-NET เนื่องจากผู้ปกครองต้องการ
ให้เด็กได้คะแนน O-NET สูงๆ

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา ความเป็นครูเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ครูที่ดีต้องมีจิตวิญญาณความเป็นครู ด้านผู้เรียน มีเด็กที่เป็นชนเผ่าต่างๆ เข้าเรียนเป็นจำนวนมาก ซึ่งเด็กเหล่านี้เก่งภาษาอังกฤษ แต่ไม่เก่งภาษาไทย มีการทดสอบเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อนำผลการพัฒนาเด็กให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน มีการจัดค่ายทางวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมในการสอบ O-NET คะแนน O-NET ที่นักเรียนได้มีความสัมพันธ์กับฐานะทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเด็กที่มีฐานะดีมักได้ไปเรียนพิเศษติวการสอน O-NET การจัดการเรียนการสอนเน้นให้เด็กเรียนรวมกันเพื่อให้เด็กได้ช่วยเหลือกัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET การสอบ O-NET เป็นการวัดมาตรฐานของใคร เด็กในเมือง และเด็กบนดอย มีเป้าหมายในชีวิตที่ต่างกัน ควรใช้เครื่องมือวัดที่แตกต่างกันด้วยการใช้ O-NET เป็นตัวชี้วัดทำให้เกิดแนวคิดการสอนเพื่อสอบ สาเหตุที่ทำให้คะแนน O-NET ไม่ดี บางส่วนเกิดจากนักเรียนไม่สนใจที่จะสอบเนื่องจากได้ที่เรียนแล้ว O-NET จึงไม่มีความหมายกับเด็ก

ข้อเสนอแนะ การพัฒนาผู้เรียนมีหลายองค์ประกอบ O-NET วัดได้เพียงด้านเดียว ควรมีการวัดด้านอื่นประกอบด้วย และข้อสอบ O-NET ควรอิงบริบทของแต่ละพื้นที่ด้วย

ครั้งที่ 2 ภาคใต้ ณ จังหวัดตรังและจังหวัดกระบี่ วันที่ 1 - 2 กรกฎาคม 2562

ชื่อสถานศึกษา	สังกัดสถานศึกษา	ระดับชั้นที่เปิดสอน	ขนาดสถานศึกษา	จำนวนครู	สัดส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน
5) โรงเรียนสภาราชนิจังหวัดตรัง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13	ม. 1 - 6	ขนาดใหญ่พิเศษ 2,700 คน	133 คน	20.30
6) โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์)	เทศบาลนครตรัง	อนุบาล - ม.6	ขนาดใหญ่ 1,388 คน	60 คน	23.13
7) โรงเรียนตรังวิทยา	เอกชน	ม. 1 - 6	ขนาดกลาง 510 คน	27 คน	18.89
8) โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่	องค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่	ม. 1 - 6	ขนาดกลาง 599 คน	51 คน	11.75
9) โรงเรียนเมืองกระบี่	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13	ม. 1 - 6	ขนาดใหญ่ 1,876 คน	108 คน	17.37
10) โรงเรียนทองคำวิทยานุสรณ์	เอกชน	อนุบาล - ม.6	ขนาดเล็ก 200 คน	20 คน	10

5) **โรงเรียนสภาราชนิจังหวัดตรัง** เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 13 เปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองตรัง การลงพื้นที่เก็บข้อมูล พบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา ขาดความต่อเนื่องในการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากนโยบายจากส่วนกลาง เปลี่ยนแปลงบ่อย โรงเรียนมีนโยบายในการรับนักเรียน ม.3 เข้าเรียนต่อ ม.4 ทั้งหมด ทำให้เด็กบางส่วนไม่สนใจ ในการสอบ O-NET

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา พื้นที่ของโรงเรียนไม่เพียงพอ นักเรียนไม่มีห้องเรียนประจำ ส่วนทรัพยากรด้านอื่นๆ มีเพียงพอ

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา การพัฒนาครูในปัจจุบันไม่ตรงต่อความต้องการของครู อยากให้คนมาเป็น Mentor ในการพัฒนาตนเอง ครูทุกคนมีคู่มือในการพัฒนาผลการทดสอบ O-NET ของนักเรียน แนวทางการทำ ผลงานของครูเปลี่ยนแปลงบ่อย

ด้านผู้เรียน มีเด็กฐานะไม่ดีอยู่บ้าง แต่แก้ปัญหาด้วยการให้ทุนการศึกษา มีการตรวจเยี่ยมบ้านนักเรียนเป็นประจำ การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน เป็นสนามสอบ O-NET ทำให้มีคลังข้อสอบสำหรับ ให้สอนเด็ก แบ่งนักเรียนตามแผนการเรียนเพื่อให้สามารถจัดแนวทางการพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล และเปิดโอกาส ให้เด็กได้เลือกเรียนตามวิชาที่ชอบ ซึ่งมีส่วนทำให้นักเรียนได้คะแนนสูง และมีการสอนเพิ่มเติมและจัดค่ายวิชาการ นอกจากนี้ยังเน้นเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ เพราะเป็นสิ่งที่ตรงกับความต้องการของคน ในพื้นที่ มีการปลูกฝังให้เด็กรักสถาบัน และรักสังคม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET ข้อสอบไม่สอดคล้องกับสภาพการจัดการเรียนการสอนที่แท้จริงที่เน้นการ พัฒนาผู้เรียนในด้านอื่นๆ ด้วย ซึ่งไม่สามารถวัดได้จาก O-NET

6) **โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์)** เป็นโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลเมืองตรัง เปิดสอนตั้งแต่ ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองตรัง การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัย ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนเป็นโรงเรียนขยายโอกาส เมื่อก่อนเปิดสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ต่อมาเปิดถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จึงมีความหลากหลาย และไม่เก็บค่าใช้จ่ายใดๆ จากผู้ปกครอง ค่านิยมของคนตรังนิยมส่งบุตรหลานเรียนโรงเรียนเอกชนมากกว่า เทศบาลให้ความสำคัญกับการศึกษา แต่ยังขาด การขับเคลื่อนและการพัฒนาในเรื่องใหม่ๆ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีนโยบายเกี่ยวกับ O-NET นำมาเป็นตัว ชี้นำในการพัฒนาโรงเรียน มีการให้รางวัลทำให้เกิดการพัฒนาอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตาม ทุกโรงเรียนต้องพัฒนาใน เรื่องนี้ เนื่องจากเป็นปัจจัยหนึ่งในการเลือกโรงเรียนของผู้ปกครอง

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา ทรัพยากรเพียงพอสำหรับการจัดการเรียนการสอนในทุกด้าน

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา ในเชิงปริมาณมีครูจำนวนเพียงพอ แต่ในเชิงคุณภาพยังได้รับการพัฒนา ไม่ตรงกับสิ่งที่ต้องใช้สอนในห้องเรียน อยากให้ครูสังกัด อบปท. ได้มีโอกาสเข้าร่วมการพัฒนา กับ สพฐ. ด้วย

ด้านผู้เรียน มีปัญหาเด็กไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ และมีฐานะยากจน แต่มีทุนการศึกษาช่วยเหลือทั้งจากเทศบาล เมืองตรัง และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ทำให้ช่วยบรรเทาปัญหาไปได้มาก

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนขาดการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ และขาดคู่มือในการพัฒนาด้านต่างๆ ไม่อนุญาตให้นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือภายในโรงเรียน โรงเรียนสังกัด อบปท. จะมีโครงการที่ต้องรับมอบมาจาก อบปท. เป็นจำนวนมาก ทำให้มาเบียดบังเวลาเรียนของนักเรียน มีการเชิญอาจารย์ พิเศษจากภายนอกมาสอนพิเศษสำหรับนักเรียนในการสอบในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET ลักษณะข้อสอบเหมาะสมสำหรับเด็กที่เรียนสายวิทย์ และเป็นปัจจัยที่สำคัญ ปัจจัยหนึ่งที่ผู้ปกครองใช้ในการเลือกโรงเรียนให้แก่บุตรหลาน แต่ละโรงเรียนจึงแข่งขันกันทำคะแนนให้ได้มากๆ แต่นักเรียนบางส่วนไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของ O-NET เนื่องจากไม่ตัดสินใจเรียนต่อ หรือได้ที่เรียนแล้ว จึงไม่ตั้งใจทำข้อสอบทำให้ได้คะแนนต่ำ

7) โรงเรียนตรังวิทยา เป็นโรงเรียนเอกชนขนาดกลาง ในเครือสมาคมบำรุงการศึกษาดั้ง เปิดสอนตั้งแต่วระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองตรัง การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา มีการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา ระยะ 3 ปี เพื่อให้การจัดการศึกษาเดินไปในทิศทางเดียวกัน โดยจัดทำร่วมกับสมาคมการศึกษาเอกชนของจังหวัดตรัง การบริหารโรงเรียนจะดึงชุมชนและนักเรียนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยคณะกรรมการสถานศึกษาประกอบด้วยตัวแทนจาก 4 ฝ่าย คือ โรงเรียน ชุมชน นักเรียน และผู้ปกครอง

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา มีอุปกรณ์เกี่ยวกับการทดลองทางวิทยาศาสตร์ไม่เพียงพอ แก้ไขปัญหาโดยการให้สะสมเติมศึกษามาช่วยในการสอน และใช้การผลิตสื่อการเรียนการสอนให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น งบประมาณไม่เพียงพอ แต่ได้รับความช่วยเหลือจากสมาคมบำรุงการศึกษาดั้ง

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา ครูผู้สอนส่วนใหญ่อายุน้อย มีการประเมินผลครูโดยใช้ O-NET เป็นตัวชี้วัด ครูผู้สอนไม่ค่อยได้รับการพัฒนาจากภาครัฐ ทำให้ต้องพัฒนาด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง แต่โรงเรียนมีการนิเทศครูโดยสอบถามความคิดเห็นจากนักเรียนว่าควรให้ครูพัฒนาในด้านใด

ด้านผู้เรียน นักเรียนจำนวนหนึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี และผู้ปกครองไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการสอบ O-NET และไม่กดดันให้นักเรียนพร้อมที่จะเรียน มีนักเรียนออกกลางคันมากเนื่องจากต้องย้ายตามผู้ปกครองไปทำงานในพื้นที่อื่น

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน โรงเรียนรับนักเรียนโดยไม่มี การสอบเข้า ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เด็กได้เรียนรู้ภูมิปัญญาในท้องถิ่น มีกิจกรรมให้ผู้ปกครองมาเยี่ยมโรงเรียนเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา มีกิจกรรมเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาผู้เรียน คือ การสอนเสริมในช่วงเช้าและช่วงเย็น มีการสอนเสริมการทำข้อสอบ O-NET โรงเรียนมีความกังวลเกี่ยวกับ ภัยคุกคามเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้เด็กไม่ตั้งใจเรียน โรงเรียนจึงไม่อนุญาตให้เด็กใช้โทรศัพท์ ระวังอยู่ในโรงเรียน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET ข้อสอบเหมาะสมสำหรับเด็กที่เรียนในสายวิทย์มากกว่าสายศิลป์ จึงทำให้เด็กที่เรียนสายศิลป์มักทำข้อสอบ O-NET ได้ไม่ ดีโดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

8) โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ เป็นโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่เปิดสอนตั้งแต่วระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองกระบี่ การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา อบจ. กระบี่ ให้ความสำคัญกับการศึกษาจึงสนับสนุนทรัพยากรอย่างเต็มที่ นโยบายการจัดการศึกษาเน้นนวัตกรรมและการวิจัย การรับนักเรียนจะรับเฉพาะเด็กที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกระบี่ และใช้การสอบเข้าอย่างเดียว

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา มีทรัพยากรเพียงพอในทุกด้าน ยกเว้นในด้านบุคลากรเนื่องจากโรงเรียนเพิ่งเริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2558 จึงอยู่ในระหว่างการคัดเลือกครูผู้สอน งบประมาณได้รับการสนับสนุนจาก อบจ. กระบี่ อย่างเต็มที่

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา นโยบายการบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครูของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่ใช้การสอบคัดเลือกจากส่วนกลางทำให้ได้ครูช้า ส่วนครูผู้สอนที่ อปท. เป็นผู้คัดเลือกมีสถานะเป็นเพียงพนักงานจ้าง จึงไม่มีความมั่นคงทำให้เกิดการย้ายและลาออก ปัจจุบันจึงทำให้ครูผู้สอนของโรงเรียนมักมีการย้ายเป็นประจำ

ด้านผู้เรียน มีการคัดกรองนักเรียนผ่านกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนานักเรียนตามศักยภาพและตามความสนใจสำหรับนักเรียนที่มีฐานะยากจน มีทุนการศึกษาช่วยเหลือ

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน เป็นโรงเรียนวิทยาศาสตร์ เปิดสอน 6 วัน โดยวันเสาร์จะนำอาจารย์จากมหาวิทยาลัยต่างๆ มาสอนให้นักเรียนมีความรู้เข้มข้นขึ้น และสร้างความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยมาช่วยในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน จุดอ่อนของโรงเรียนในสังกัด อปท. คือ มีศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอโรงเรียนจึงต้องช่วยเหลือตนเองในการพัฒนาการจัดการศึกษา หลักสูตรมีความยืดหยุ่น และโรงเรียนผลิตตำราเรียนและสื่อการเรียนการสอนเอง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET นักเรียนไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการสอบ O-NET เนื่องจากทุกคนมีเป้าหมายชัดเจนในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและสามารถทำคะแนนได้สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศทุกวิชา

9) โรงเรียนเมืองกระบี่ เป็นโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองกระบี่ การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา ได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนผู้นำในการปฏิรูปโรงเรียน Happiness School ของ UNESCO เน้นการพัฒนาทักษะชีวิตและความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โรงเรียนรับเด็กที่มาสมัครทุกคนแต่มีการสอบก่อนเรียนเพื่อวัดความรู้พื้นฐานของนักเรียน เพื่อจะได้มีการปรับพื้นฐานก่อนเปิดภาคการศึกษา

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา โรงเรียนมีอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษไม่เพียงพอ

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา ขาดแคลนครูผู้สอนสาขาวิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ การพัฒนาครู มีการจัดทำแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล ที่เน้นแนวทาง On the job training และมีพี่เลี้ยง โดยมีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเข้ามาช่วย

ด้านผู้เรียน เนื่องด้วยโรงเรียนรับเด็กทุกคนจึงทำให้มีนักเรียนที่หลากหลาย ซึ่งส่วนมากนักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการอ่าน กล่าวคือ ไม่ชอบอ่านหนังสือ มีปัญหาอ่านบทความยาวๆ ไม่ได้ จึงส่งผลต่อการเรียน และการทำข้อสอบ O-NET

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน จะให้ครูศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อจัดทำแผนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียน ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนและการสอนของตนเอง มีการจัดทำโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศห้องเรียนทดลอง เพื่อพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ มีการแบ่งห้องเรียนเคยมีการจัดห้องเรียนแบบผสมให้เด็กเก่งและเด็กไม่เก่งเรียนด้วยกันแต่เกิดปัญหาในการทำงานกลุ่ม และกลุ่มเด็กไม่เก่งเรียนไม่ทันทำให้เด็กไม่สนใจเรียน จึงเปลี่ยนมาเป็นแบ่งห้องเรียนตามผลการเรียน การจัดการเรียนการสอนเน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ และใช้สะเต็มศึกษาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET ผลคะแนน O-NET ของโรงเรียนไม่สอดคล้องกับผลการเรียน คือ นักเรียนที่มีผลการเรียนดี มักมีผลคะแนน O-NET สู้นักเรียนในระดับปานกลางไม่ได้ สาเหตุหลักมาจากนักเรียนเหล่านั้นมักได้โควตาเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาแล้ว จึงไม่ตั้งใจทำข้อสอบเท่าที่ควร ลักษณะข้อสอบเหมาะสมกับเด็กที่เรียนสายวิทยาศาสตร์มากกว่าสายศิลป์ ผลคะแนน O-NET ควรคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียน คือ แต่ละโรงเรียนมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ ควรลดความสำคัญของผลการทดสอบ O-NET และเน้นที่พัฒนาการในแต่ละปีมากกว่าไปเปรียบเทียบกับโรงเรียนอื่น เน้นที่การพัฒนาครูผู้พัฒนาผู้เรียนแทน การมีหน่วยงานภายนอกเข้ามาประเมินโรงเรียนเป็นเรื่องที่ดี แต่หากมีมากเกินไปจะกลายเป็นภาระของโรงเรียน และนโยบายการจัดการศึกษาส่วนใหญ่มักมาจากส่วนกลาง โดยไม่สนใจบริบทของโรงเรียนและชุมชน จึงทำให้ไม่เกิดเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ ควรเน้นให้ความสำคัญกับหน่วยงานในส่วนภูมิภาคในการเข้ามาช่วยพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน

10) **โรงเรียนทองคำวิทยานุสรณ์** เป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามประจำขนาดเล็ก เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองตรัง การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนพัฒนามาจากการเป็นสถาบันศึกษาปอเนาะ ผู้การเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่สอนศาสนาควบคู่กับวิชาสามัญ

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา ไม่มีห้องทดลองวิทยาศาสตร์และห้องเรียนภาษาอังกฤษ โดยโรงเรียนจะใช้สื่อการเรียนสำเร็จรูปสอนนักเรียนแทน

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา ขาดครูสาขาปฐมวัย และมีปัญหาครูโยกย้ายบ่อยครั้ง

ด้านผู้เรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน และมีปัญหาครอบครัวทั้งที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกระบี่และต่างจังหวัด เด็กส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับการสอบ O-NET เด็กที่มีปัญหาเรื่องการเรียน ครูจะสอนเพิ่มเติมให้หลังเลิกเรียนปกติ

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน จัดการเรียนผสมกันระหว่างวิชาศาสนาและวิชาสามัญ วิชาสามัญเน้นด้านวิชาชีพ โดยมีการทำ MOU กับวิทยาลัยสารพัดช่างกระบี่ มาช่วยสอนความรู้และทักษะทางวิชาชีพสำหรับให้นักเรียนไปประกอบอาชีพได้เมื่อเรียนจบ ครูจะนำใบสรุปผลการสอบ O-NET ของโรงเรียนมาใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาในการสอนว่าควรเน้นมาตรฐานการเรียนรู้ใดมากเป็นพิเศษ การเรียนจะให้นักเรียนเรียนเป็นกลุ่มเพื่อให้อาจารย์ช่วยเหลือกัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET ข้อสอบไม่ยากเกินไปเป็นไปตามหลักสูตร แต่สาเหตุที่นักเรียนทำคะแนนได้ไม่ดี เนื่องจากเด็กไม่เห็นความสำคัญและไม่ตั้งใจทำข้อสอบ และเด็กจะไม่ชอบอ่านบทความหรือข้อสอบมีเนื้อหาที่ยาวๆ

ครั้งที่ 3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ จังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดสุรินทร์ วันที่ 11 - 12 กรกฎาคม 2562

ชื่อสถานศึกษา	สังกัดสถานศึกษา	ระดับชั้นที่เปิดสอน	ขนาดสถานศึกษา	จำนวนครู	สัดส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน
11) โรงเรียนบ้านหนองไทร (ปัญญาคามคุรุสรวร์ค)	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษابุรีรัมย์ เขต 3	ป.1 - ม.3	ขนาดกลาง 312 คน	20 คน	15.6
12) โรงเรียนสิงห์วงศ์	เอกชน	ม. 1 - 6	ขนาดเล็ก 259 คน	13 คน	19.92
13) โรงเรียนเทศบาล 2 "อิสานธีรวิทยาคาร"	เทศบาลเมืองบุรีรัมย์	อนุบาล - ม.6	ขนาดใหญ่พิเศษ 1,800 คน	70 คน	25.71

ชื่อสถานศึกษา	สังกัดสถานศึกษา	ระดับชั้นที่เปิดสอน	ขนาดสถานศึกษา	จำนวนครู	สัดส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน
14) โรงเรียนสุรินทรราชมงคล	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33	ม. 1 - 6	ขนาดกลาง 254 คน	23 คน	11.04
15) โรงเรียนเทศบาล 3 "เทศบาลอนุสรณ์"	เทศบาลเมืองสุรินทร	ม. 1 - 6	ขนาดกลาง 848 คน	47 คน	18.04

11) **โรงเรียนบ้านหนองไทร (ปัญจคามคุรุสรรค์)** เป็นโรงเรียนขนาดเล็กขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 เปิดสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตั้งอยู่นอกเขตตัวเมืองการลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนต้องดำเนินการตามนโยบายและโครงการต่างๆ จากกระทรวงศึกษาธิการเป็นจำนวนมาก และต้องรายงานผลการดำเนินการอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นภาระของครูในการเตรียมเอกสาร และจัดทำรายงาน นอกจากนี้นโยบายและโครงการต่างๆ ไม่ส่งผลถึงคุณภาพของนักเรียนโดยตรง

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา โรงเรียนประสบปัญหาเกี่ยวกับห้องทดลองวิทยาศาสตร์และห้องเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งอุปกรณ์ไม่เพียงพอที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยโรงเรียนแก้ไขปัญหาด้วยการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง DLIT เข้ามาช่วยเพิ่มเติมความรู้ให้กับนักเรียน

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนครู แต่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาครู กล่าวคือ การไม่ได้รับการพัฒนาตรงตามความต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความรู้และเทคนิคการจัดการเรียนการสอน และการจัดทำสื่อ หน่วยงานส่วนกลางควรปรับปรุงระบบการพัฒนาครูโดยอาจนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ อาทิ การเรียนทางไกล เข้ามาช่วยในการพัฒนาครูให้ตรงต่อความต้องการของครู นอกจากนี้ การอบรมครูของสสวท. อาทิ การอบรมสะเต็มศึกษามีประโยชน์ต่อครูและสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้จริง

ด้านผู้เรียน เด็กส่วนใหญ่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ทำให้ไม่ได้รับการเอาใจใส่อย่างเต็มที่ มีปัญหาเกี่ยวกับพ่อแม่วิยโสเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมในการเรียน และเด็กมีปัญหาติดโทรศัพท์มือถือ ทำให้ไม่มีสมาธิ และยังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการเรียนรู้/การศึกษาเท่าที่ควร เด็กมีนิสัยไม่รักการอ่าน ไม่สามารถอ่านบทความที่มีความยาวได้

ด้านการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน

- มีการจัดกิจกรรมเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มผลคะแนน O-NET โดยการจัดสอนเสริมให้นักเรียน การทดลองทำข้อสอบเก่าเพื่อสร้างความคุ้นเคย

- ครูมีภาระอื่นๆ นอกเหนือจากการสอนที่มาก ส่งผลกระทบต่อการเตรียมการสอนและเวลาสอนนักเรียน การประกันคุณภาพตามกฎกระทรวงฉบับใหม่ ยังทำให้ต้องเตรียมเอกสารในการประเมินค่อนข้างมากเหมือนเดิม นอกจากนี้ ศึกษานิเทศก์มีภาระงานในการรายงานผลการดำเนินการโครงการต่างๆ ของสถานศึกษาทำให้ไม่มีเวลามานิเทศโรงเรียน

- การแบ่งห้องเรียนให้นักเรียนเรียนร่วมกัน แต่มีการออกแบบการสอนให้เหมาะสมตามศักยภาพของนักเรียน แนวทางการจัดการเรียนการสอนมีการให้เทคนิคเพิ่มเติมมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน แต่ยังไม่มากนักเนื่องจากต้องใช้เวลาในการเตรียมการสอนค่อนข้างมาก และยังมีความชำนาญไม่เพียงพอ วิชาภาษาอังกฤษใช้วิธีการให้เพื่อนช่วยดูแลเพื่อน และใช้สื่อมาส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET เนื้อหาของข้อสอบตรงตามหลักสูตรและไม่ยากมาก เน้นการคิดวิเคราะห์มากกว่าความจำ แต่เด็กไม่ชอบอ่านข้อสอบยาวๆ ทำให้มีปัญหาในการทำข้อสอบ ครูได้ประโยชน์จากผลการทดสอบ O-NET ทั้งในส่วนของพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาตนเอง

ข้อเสนอแนะ

- ควรเพิ่มครูจิตวิทยาเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาด้านพฤติกรรม
- ควรประเมินโรงเรียนตามมาตรฐานของโรงเรียนเท่านั้น
- ควรลดนโยบาย/โครงการต่างๆ จากส่วนกลางให้ครูได้มีเวลาสอนนักเรียนอย่างเต็มที่

12) โรงเรียนสิงห์วงศ์ เป็นโรงเรียนเอกชน จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2559 โดยมีเจ้าอาวาสวัดสิงห์วงศ์เป็นผู้ได้รับใบอนุญาตและเป็นผู้จัดการโรงเรียน เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายในการเรียน ตั้งอยู่นอกเขตตัวเมืองการลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา โรงเรียนไม่มีห้องทดลองวิทยาศาสตร์และห้องเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งแก้ปัญหาโดยการใช้สื่อการสอนแทนหนังสือและสื่อการสอนต่างๆ ไม่เพียงพอสำหรับการพัฒนานักเรียน

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา มีปัญหาขาดแคลนครูในวิชาภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ ครูยังไม่มีโอกาสได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร มีหน่วยงานจากศึกษาธิการจังหวัดเข้ามาช่วยเหลือในการพัฒนาครู ครูต้องการพัฒนาในเรื่องการผลิตสื่อการสอน และเทคนิควิธีการสอน

ด้านผู้เรียน เด็กเป็นจำนวนมากขาดความอบอุ่นเนื่องจากไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ มีปัญหาการตั้งครรรค์ก่อนวัยอันควรเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็ก เด็กมีปัญหาการอ่านออกเขียนได้เป็นจำนวนมาก ผู้ปกครองมุ่งหวังให้โรงเรียนพัฒนาในเรื่องจริยธรรม และการประกอบอาชีพ

ด้านการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน

- เน้นเรื่องระเบียบวินัย โดยนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเข้ามาปรับใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ใช้กิจกรรมสวดมนต์และการทำสมาธิมาใช้กับนักเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาที่นักเรียนสมาธิสั้นความก้าวร้าวของนักเรียน และปัญหาการหนีเรียน

- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเข้ามาช่วยเหลือในการแนะนำการจัดการเรียนการสอน

- การแบ่งห้องเรียน เนื่องจากแต่ละระดับชั้นมีเพียงห้องเดียวจึงเรียนรวมกัน และเน้นการให้นักเรียนลงมือปฏิบัติให้มาก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET ปัญหาเด็กไม่ชอบอ่านส่งผลต่อคะแนน O-NET ของนักเรียนนอกจากนี้ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสงค์จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาทำให้ไม่สนใจ/ตั้งใจในการทำข้อสอบ O-NET

ข้อเสนอแนะ

- หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนเอกชนในเรื่องการพัฒนาครูให้มากกว่าที่ในปัจจุบัน

13) **โรงเรียนเทศบาล 2 “อิสานธีรวิทยาคาร”** เป็นโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายในการเรียน ตั้งอยู่ในเขตตัวเมืองการลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา โรงเรียนขาดแคลนห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนภาษาอังกฤษ (แก้ไขโดยการจ้างครูชาวต่างชาติเข้ามาสอนวิชาภาษาอังกฤษ) และคอมพิวเตอร์สำหรับการจัดการเรียนการสอน ขณะที่หนังสือ และสื่อการสอนไม่เพียงพอ ซึ่งโรงเรียนพยายามจะใช้ประโยชน์จาก DLTV แต่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา ขาดแคลนครูในสาขาวิชาสังคมศึกษาและภาษาไทย และงบประมาณในการพัฒนาครู ครูไม่ได้รับการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนการสอน

ด้านผู้เรียน นักเรียนมีความหลากหลาย มีปัญหาแม่ท้องเมื่อไม่พร้อม และเด็กส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับตายาย ทำให้ขาดการอบรมดูแลที่ดี และมีฐานะไม่ดี ทำให้มีปัญหาในการเรียน

ด้านการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน

- การจัดการเรียนการสอนให้ทฤษฎี Active Learning ในการพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

- การรับนักเรียน มีการสอบเพื่อวัดระดับความสามารถของเด็ก แต่รับเด็กเข้าเรียนทุกคน การแบ่งห้องเรียนมีการสอบเพื่อแบ่งนักเรียนโดยจัดให้มีห้องสำหรับเด็กเก่ง 1 ห้อง นอกนั้นเรียนรวมกัน

- มีการจัดกิจกรรมเพิ่มเติมในช่วงเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ โดยเน้นกิจกรรมการสร้างรายได้เสริม และอาชีพเป็นหลัก ขณะที่กิจกรรมทางวิชาการจะเป็นการเรียนเสริมเพิ่มเติมโดยให้นักเรียนได้ทำข้อสอบเก่า O-NET

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET เนื้อหาของข้อสอบตรงตามหลักสูตร แต่นักเรียนบางส่วนไม่อ่านคำถามเนื่องจากไม่ชอบอ่านโจทย์ยาวๆ ทำให้คะแนนไม่ดีซึ่งโรงเรียนแก้ไขปัญหานักเรียนไม่ชอบอ่านหนังสือด้วยการจัดโครงการห้องสมุดเคลื่อนที่ บรรณารักษ์น้อย เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอ่านหนังสือมากขึ้น ขณะที่เนื้อหาของข้อสอบเหมาะสมสำหรับเด็กที่เรียนสายวิทยาศาสตร์มากกว่าสายศิลป์

ข้อเสนอแนะ

- ควรเปลี่ยนรูปแบบการสอบคัดเลือกครู โดยมอบอำนาจให้แต่ละท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเอง จะทำให้ได้ครูตรงต่อความต้องการของสถานศึกษา

- การพัฒนาครูในแต่ละจังหวัดควรจัดโครงการพัฒนาครูโดยไม่แบ่งแยกว่าเป็นครูในสังกัดใด และพัฒนาอย่างเท่าเทียมและตรงต่อความต้องการของครู

14) **โรงเรียนสุรินทร์ราชมงคล** เป็นโรงเรียนประจำขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 33 จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2535 เปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตั้งอยู่นอกเขตตัวเมืองการลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา โรงเรียนมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษาทั้งด้านงบประมาณ เนื่องด้วยเป็นโรงเรียนประจำจึงมีภาระค่าใช้จ่ายมากกว่าโรงเรียนปกติ ทรัพยากรที่ขาดแคลนและส่งผลถึงการจัดการเรียนการสอน คือ สื่อการสอน หนังสือ ห้องทดลองวิทยาศาสตร์ และห้องเรียนภาษาอังกฤษ โรงเรียนให้ข้อคิดเห็นว่า นโยบายเรื่องการควมรวมโรงเรียน และโรงเรียนพี่เลี้ยง ไม่สามารถแลกเปลี่ยนและแบ่งปันทรัพยากรกันได้จริง เนื่องจากโรงเรียนที่อยู่ในบริเวณเดียวกันมักขาดแคลนทรัพยากรประเภทเดียวกัน การแก้ปัญหาทรัพยากรที่ขาดแคลนจึงต้องคำนึงถึงความต้องการของแต่ละโรงเรียนเป็นหลัก การขาดแคลน

ทรัพยากรที่กล่าวมาทำให้นักเรียนไม่ได้ลงมือปฏิบัติจริง ไม่เข้าใจเนื้อหาที่ครูสอนทำให้นักเรียนไม่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ หรือคิดวิเคราะห์ได้ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญอีกอย่างหนึ่งของนักเรียนในปัจจุบัน

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา โรงเรียนขาดแคลนครูสาขาวิชาภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตาม ไม่พบความสัมพันธ์ของสาขาที่ขาดแคลนครูกับผลการทดสอบ O-NET วิชานั้น การพัฒนาครูเป็นสิ่งที่ครูส่วนใหญ่ต้องการเป็นอย่างยิ่ง ปัจจุบันการอบรมครู สาระของการอบรมครูมักไม่ตรงกับชื่อของโครงการฝึกอบรม ทำให้นักเรียนไม่ได้ประโยชน์จากการอบรม นอกจากนี้ โครงการฝึกอบรมส่วนใหญ่ไม่ตรงต่อความต้องการในการพัฒนาตนเอง ตัวอย่างโครงการอบรมที่เป็นประโยชน์และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้งานได้จริง คือ โครงการ STEM ของ สสวท.

ด้านผู้เรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาครอบครัว พ่อแม่ไม่สนใจเด็ก ปัญหาหย่าร้าง และการตั้งครมร์ก่อนวัยอันควร เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อผลการเรียนของนักเรียน เด็กมีปัญหาการอ่านออกเขียนได้เป็นจำนวนมาก อาจเป็นผลมาจากนโยบายเกี่ยวกับอัตราการสำเร็จการศึกษาที่พยายามผลักดันให้นักเรียนทุกคนผ่านซ้ำในระยะเวลาที่กำหนดโดยไม่มี การเรียนซ้ำชั้น ปัญหานี้ส่งผลต่อผลคะแนน O-NET เป็นอย่างยิ่ง

ด้านการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน มีการแบ่งห้องเรียนตามโปรแกรมการเรียน คือ สายวิทยาศาสตร์ และสายศิลป์ แต่จัดการเรียนเหมือนกัน การจัดการเรียนการสอนเน้นการให้นักเรียนทำกิจกรรม โรงเรียนเน้นด้านกีฬาและอาชีพเป็นหลัก เนื่องจากเป็นความต้องการของนักเรียน โดยเน้นการสร้างวินัย การตรงต่อเวลา และลดปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นความต้องการของชุมชนรอบโรงเรียน เมื่อเด็กได้เรียนในสิ่งที่ตนเองชอบทำให้มาโรงเรียนแล้วมีความสุข ทำให้พฤติกรรม และผลการเรียนของเด็กดีขึ้น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET นักเรียนสายศิลป์มักได้คะแนน O-NET มากกว่านักเรียนสายวิทย์ อาจเป็นผลมาจากนักเรียนตั้งใจทำข้อสอบมากกว่า คะแนน O-NET ที่ไม่ดี อาจเป็นผลมาจากนักเรียนไม่เห็นความสำคัญจึงไม่ตั้งใจทำข้อสอบ ข้อสอบ O-NET เป็นข้อสอบที่เน้นทักษะความคิดมากกว่าความจำ

ข้อเสนอแนะ

- ควรให้ความสำคัญกับสื่อการสอนที่ดีไม่น้อยไปกว่าการอบรมพัฒนาครู
- นโยบายทางการศึกษาควรให้ความสำคัญกับเด็กเรียนแล้วมีความสุขและสามารถประกอบอาชีพได้มากกว่าได้คะแนน O-NET สูง

15) โรงเรียนเทศบาล 3 “เทศบาลอนุสรณ์” เป็นโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ เปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตั้งอยู่ในเขตตัวเมือง การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา โรงเรียนมีปัญหาทรัพยากรไม่เพียงพอในเรื่องห้องทดลองวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโอกาสในการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนแก้ไขด้วยการหมุนเวียนทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โรงเรียนอาศัยการมีส่วนร่วมของครูปกครองให้เข้ามาช่วยเหลือในการระดมทรัพยากรต่างๆ ที่ขาดแคลน

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา โรงเรียนมีปัญหาด้านแคลนครูสาขาวิชาคณิตศาสตร์ และสังคมศึกษา โดยแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการหมุนเวียนครูในสาขาวิชาอื่นให้มาช่วยสอนในสาขาวิชาที่ขาดแคลนครู ขณะที่การพัฒนาครูงบประมาณไม่เพียงพอ และการอบรมส่วนใหญ่ไม่เกี่ยวข้องกับสาระวิชาที่สอนอยู่

ด้านผู้เรียน โรงเรียนมีนักเรียนที่หลากหลาย ส่วนใหญ่มีปัญหาขาดแคลนทุนทรัพย์ บางส่วนมีปัญหาครอบครัว ความรุนแรง และยาเสพติด เป้าหมายของนักเรียนส่วนใหญ่ คือ การเรียนจบ ม. 6 เพื่อไปประกอบอาชีพเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว ด้านการเรียน นักเรียนมีปัญหาไม่ชอบอ่านหนังสือ และอ่านหนังสือไม่ออก

เขียนหนังสือไม่ได้ การแก้ไขปัญหาคณิตที่มีปัญหา ครูจะติดตามและช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาอย่างใกล้ชิด และติดตามเด็กถึงบ้าน

ด้านการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน

- ปัญหาสำคัญในการจัดการเรียนการสอน คือ การทำอย่างไรให้เด็กมาเรียนหนังสือ เนื่องจากเด็กจำนวนมากต้องทำงานเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว บางส่วนมีปัญหาพฤติกรรม ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจึงต้องดึงดูดความสนใจของเด็ก คือ เน้นสายอาชีพเป็นหลัก ทำให้เด็กมีรายได้ระหว่างกำลังศึกษา

- การรับนักเรียนเข้าศึกษาไม่มีการสอบ โดยรับนักเรียนทุกคนที่มาสมัครเข้าเรียน ขณะที่การแบ่งห้องเรียนแบ่งตามสายการเรียนที่เด็กสนใจ อาทิ สายวิทยาศาสตร์ สายอาชีพ และจัดการเรียนการสอนตามความสนใจของเด็ก

- ครูมีภาระงานในการรายงานการติดตามประเมินผลโครงการจากหน่วยงานต่างๆ เป็นจำนวนมาก และระบบการประกันคุณภาพยังใช้เอกสารเป็นจำนวนมาก

- การจัดการเรียนการสอนเน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งทำให้นักเรียนไม่เพื่อการเรียน ส่งผลให้เด็กกล้าแสดงออก เกิดความคิดสร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าเก่งมีกิจกรรมเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคะแนน O-NET คือ การสอนเสริมให้นักเรียนได้ทำข้อสอบเก่า O-NET

- รูปแบบการเรียนใช้ STEM สอดแทรกอยู่ในการจัดการเรียนการสอนทุกชั้นเรียน อย่างไรก็ตามโรงเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับสื่อการสอนที่ยังมีไม่เพียงพอ ทำให้การเรียนการสอนไม่ได้ประสิทธิภาพสูงสุด แต่ได้รับความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์ของเทศบาลเมืองสุรินทร์เข้ามาช่วยในการพัฒนาการสอน

- โรงเรียนไม่อนุญาตให้เด็กใช้โทรศัพท์มือถือระหว่างเรียน ซึ่งเป็นนโยบายที่ผู้ปกครองชื่นชอบ เพราะทำให้เด็กมีสมาธิในการเรียนเพิ่มมากขึ้น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET เนื้อหาในข้อสอบเหมาะสมกับเด็กที่เรียนสายวิทยาศาสตร์มากกว่าสายอื่น และเมื่อนักเรียนไม่ได้ใช้ประโยชน์จากคะแนน O-NET จึงไม่สนใจและตั้งใจทำข้อสอบ นอกจากนี้ผลการทดสอบ O-NET ของแต่ละโรงเรียนเป็นการสะท้อนการติวนักเรียนมากกว่าสะท้อนคุณภาพผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

- การได้บุคคลากรภายนอกเข้ามาช่วยเหลือ พัฒนาการจัดการศึกษา อาทิ ศึกษานิเทศก์ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนที่ขาดแคลน หรือประสบปัญหาด้านต่างๆ

- ตัวชี้วัดคุณภาพของแต่ละโรงเรียนควรแตกต่างกันไปตามจุดเน้นของโรงเรียน เช่น โรงเรียนที่เน้นทางสายอาชีพ ตัวชี้วัดควรใช้ผลการทดสอบ O-NET หรือไม่

- คะแนน O-NET ควรใช้วัดคุณภาพขั้นต่ำของโรงเรียนมากกว่าใช้วัดความเป็นเลิศของนักเรียน

ครั้งที่ 4 ภาคตะวันออก ณ จังหวัดชลบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา วันที่ 30- 31 กรกฎาคม 2562

ชื่อสถานศึกษา	สังกัดสถานศึกษา	ระดับชั้นที่เปิดสอน	ขนาดสถานศึกษา	จำนวนครู	สัดส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน
16) โรงเรียนเทศบาลคลองตำหรุ	เทศบาลตำบลคลองตำหรุ	ป.1 - ม.3	ขนาดกลาง 214 คน	12 คน	17.83
17) โรงเรียนบริษัทไทยกลีกรสงเคราะห์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3	อนุบาล - ม.3	ขนาดใหญ่ 1,130 คน	43 คน	26.28
18) โรงเรียนสามมุกคริสเตียนวิทยา	เอกชน	ป. 1 - ม.6	ขนาดกลาง 273 คน	60 คน	4.55
19) โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ 3 ชนะสงสารวิทยา	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6	ม.1 - ม.6	ขนาดเล็ก 480 คน	30 คน	16
20) โรงเรียนเซนต์หลุยส์ฉะเชิงเทรา	เอกชน	อนุบาล - ม.6	ขนาดใหญ่พิเศษ 3,100 คน	285 คน	10.88

16) **โรงเรียนเทศบาลคลองตำหรุ** เป็นโรงเรียนขยายโอกาสขนาดเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลคลองตำหรุ เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองชลบุรี การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา สถานศึกษาสังกัด อบต. จะมีจุดแข็งเรื่องงบประมาณที่จะได้รับอย่างเพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาขนาดใด แต่มีจุดอ่อนเรื่องบุคลากรที่อาจจะดำเนินการล่าช้า และไม่ได้คุณสมบัติตามที่ต้องการ มีการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และหากผู้บริหาร อบต. ให้ความสำคัญกับการศึกษา จะทำให้คุณภาพผู้เรียนและคุณภาพสถานศึกษาดีขึ้น นโยบายการจัดการศึกษาไม่ควรอิงส่วนกลางมากเกินไป เนื่องจากโรงเรียน อบต. ส่วนมากเป็นโรงเรียนเพื่อท้องถิ่นจึงต้องเน้นความต้องการของพื้นที่เป็นหลัก

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา หนังสือและอุปกรณ์สำหรับทดลองทางวิทยาศาสตร์ไม่เพียงพอ ครูแก้ไขปัญหาโดยการให้นักเรียนศึกษาจากวิดีโอ ทำให้เด็กไม่ได้ปฏิบัติจริง

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา ขาดแคลนครูในสาขาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ครูส่วนใหญ่มีอายุน้อย มีการใช้งบประมาณจากเทศบาลจ้างบุคลากรช่วยครูสอน การคัดเลือกจากส่วนกลางทำให้ได้ครูที่มีคุณภาพและมีความโปร่งใสในการคัดเลือกมากขึ้น

การพัฒนาครูโดย อบต. จะเน้นการพัฒนาสมรรถนะของครูในภาพรวม แต่ความต้องการของครู คือ การพัฒนาเฉพาะทางหรือเทคนิคการสอนที่ทันสมัย มีความสนใจและต้องการเข้าร่วมการพัฒนา กับ สฟฐ. เพราะเห็นว่าเนื้อหาการอบรมมีประโยชน์และสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้จริง

ด้านผู้เรียน พบปัญหาเด็กไม่ได้รับการดูแลจากพ่อแม่ เนื่องจากพ่อแม่ไปทำงานทำให้เด็กมีปัญหา ด้านการเรียน และมีปัญหานักเรียนออกกลางคันจำนวนมาก เนื่องจากต้องย้ายตามผู้ปกครองไปทำงานที่อื่น นักเรียน มีปัญหาสมาธิสั้นเป็นจำนวนมาก ไม่สามารถนั่งเรียนเป็นเวลานานๆ ได้ และสนใจเรื่องอื่นมากกว่าเรื่องเรียน และ เรียนรู้ช้า

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน โรงเรียนมีนโยบายในการรับเด็กทุกคนที่มาสมัคร เข้าเรียน อยู่ใกล้ศูนย์คมนาคมจึงมีบริษัทเอกชนเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนเป็นจำนวนมาก แม้โรงเรียนจะไม่ได้ เป็นนิติบุคคลเหมือนกันโรงเรียนสังกัด สพฐ. แต่ไม่ได้ส่งผลกระทบใดๆ ต่อการจัดการศึกษา แต่อยากให้มีบุคลากร ที่มาช่วยดูแลเรื่องธุรการ การเงิน และพัสดุเป็นการเฉพาะ

การจัดการศึกษาเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีการตั้งกำนัน และผู้ใหญ่บ้านเข้ามาช่วยในการดูแล นักเรียน เน้นหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับอาชีพที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยการต่อยอดภูมิปัญญาในท้องถิ่นสู่การประกอบอาชีพ ให้นักเรียนให้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งเป็นการทดแทนความขาดแคลนทรัพยากรในด้านอื่นๆ ไม่นอญญาติให้นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือภายในโรงเรียน เนื่องจากทำให้นักเรียนไม่มีสมาธิในการเรียน โรงเรียน มีกิจกรรมภายนอกค่อนข้างมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมขอความร่วมมือจากเทศบาลทำให้รบกวนเวลาเรียน ของนักเรียน การจัดการเรียนไม่ได้เน้นวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว แต่เน้นตามความสนใจของนักเรียน เช่น ดนตรี ซึ่งทำให้เด็กมีพฤติกรรมในการเรียนที่ดีขึ้น ส่งผลต่อผลการเรียนในท้ายที่สุด นักเรียนชอบเรียนรู้ด้วยการลงมือ ปฏิบัติมากกว่าการนั่งฟังครูสอนอยู่ในห้องเรียน ยังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้เท่าที่ควร อยู่ในระหว่าง การพัฒนาเรื่องนี้อยู่ การเรียนจะเน้นการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เด็กช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้รับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นในการเรียนเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามมีการสอนพิเศษเพิ่มเติมสัปดาห์ละครั้ง เพื่อให้เด็กสามารถทำข้อสอบให้ดีขึ้น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET เนื้อหาของข้อสอบ O-NET ไม่เกินหลักสูตรแต่ยาก ผลการทดสอบไม่ สะท้อนตัวเด็กแต่สะท้อนตัวครู มีการวิเคราะห์ตัวชี้วัดในสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนทำไม่ได้มาพัฒนาการสอน ในห้องเรียน เทศบาลต้นสังกัดให้ความสำคัญกับ O-NET จึงใช้มาเป็นตัวชี้วัดในการพัฒนาสถานศึกษาและพัฒนาครู และมีนโยบายในการจูงใจครู ทำให้เกิดประโยชน์ทั้งกับตัวนักเรียนและครู แต่สาเหตุที่นักเรียนมักทำคะแนน การทดสอบได้ไม่ดีมักเกิดจากนักเรียนไม่ให้ความสำคัญกับการทดสอบ O-NET เนื่องจากไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ ใดๆ และนักเรียนไม่ชอบการอ่านบทความ/เรื่องที่ยาวๆ ซึ่งเป็นลักษณะของข้อสอบ O-NET ทำให้นักเรียนไม่ตั้งใจ ทำข้อสอบ และพบหลายครั้งว่าเด็กที่มีผลการเรียนดีกว่ากลับทำคะแนนได้น้อยกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำกว่า

ข้อเสนอแนะ ไม่ควรนำผลคะแนน O-NET มาใช้ประเมินผลนักเรียนและการจัดการเรียนการสอนของ โรงเรียน เพราะแต่ละโรงเรียนและนักเรียนมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน

17) **โรงเรียนบริษัทไทยกสิกรสงเคราะห์** เป็นโรงเรียนขยายโอกาสขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ชลบุรี เขต 3 เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตั้งอยู่ในเขต อำเภอสัตหีบ การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนา ผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา มีความเข้มแข็งด้านชุมชน ชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาช่วยในการ จัดการศึกษามาก โรงเรียนเข้าร่วมโครงการเป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ซึ่งเป็นโครงการที่ส่งเสริมให้โรงเรียน มีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น ความเป็นนิติบุคคลทำให้มีความคล่องตัวในการบริหารงาน แต่ยังไม่ส่งผล ต่อคุณภาพของผู้เรียนมากนัก นอกจากนี้โรงเรียนต้องส่งข้อมูลเรื่องเดิมให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ทำให้เป็นภาระของครูผู้สอน กระทรวงศึกษาธิการควรพัฒนาปรับปรุงเกี่ยวกับระบบข้อมูลทางการศึกษาให้ดีขึ้น

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา ขาดแคลนอุปกรณ์การทดลองทางวิทยาศาสตร์ แต่ได้รับการสนับสนุนจากบริษัทเอกชนในพื้นที่ การมีที่ตั้งอยู่ในเขต EEC ทำให้มีแหล่งทรัพยากรสนับสนุนการจัดการศึกษา และมีแหล่งเรียนรู้มากมาย และได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนอย่างเต็มที่

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา ขาดแคลนครูในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ โรงเรียนแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการสรรหาบุคลากรภายนอกเข้ามาช่วยสอน ครูผู้สอนมีภาระงานอื่นมาก ทำให้บางครั้งต้องทิ้งชั่วโมงสอน ขณะการพัฒนาอยากได้กรอบรมที่เกี่ยวกับวิชาชีพโดยตรงมากกว่ากรอบรมทักษะในภาพรวม

ด้านผู้เรียน มีเด็กจำนวนมากที่เติบโตในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ และผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมทำให้ไม่มีเวลาในการดูแลบุตรหลาน ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมในการเรียนของนักเรียน สำหรับนักเรียนที่ยากจน โรงเรียนช่วยเหลือโดยการมอบทุนการศึกษาให้ เด็กมีปัญหาสมาธิสั้น ไม่สนใจเรียนเท่าที่ควร โรงเรียนไม่อนุญาตให้ใช้โทรศัพท์มือถือในโรงเรียน เนื่องจากทำให้นักเรียนเสียสมาธิในการเรียน โรงเรียนมีนักเรียนออกกลางคันจำนวนมาก เนื่องจากต้องย้ายตามผู้ปกครองไปทำงานในพื้นที่อื่น

เทคโนโลยีส่งผลให้เด็กมีความอดทนน้อยลง ไม่รู้จักการรอคอย เนื่องจากเทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบัน ทำให้เด็กได้ในเรื่องที่ต้องการอย่างรวดเร็ว และตลอดเวลา โรงเรียนแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการส่งเสริมให้นักเรียนนั่งสมาธิ และสวดมนต์

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน ส่งเสริมการใช้สื่อ online ในการเรียนการสอน แต่ประสบปัญหาสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ได้รับจากรัฐไม่เสถียร ทำให้ต้องซื้อบริการสัญญาณอินเทอร์เน็ตจากผู้ให้บริการเอกชน ซึ่งเป็นภาระค่าใช้จ่ายของโรงเรียน นอกจากนี้ยังเน้นสร้างให้นักเรียนมีทักษะในการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีการใช้แหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ อาทิ โรงงาน และบริษัทต่างๆ ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งทำให้ครูและนักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำงานและการเรียนเพิ่มมากขึ้น

แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มตามผลคะแนน O-NET เพื่อพัฒนาการของนักเรียนและออกแบบการสอนให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน การเรียนการสอนเน้นการอ่านออกเขียนได้คิดเลขเป็นหลัก แม้เป็นทักษะธรรมดา พื้นฐาน แต่ส่งผลถึงผลการทดสอบ O-NET เป็นอย่างมาก หลักสูตรใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานในการพัฒนานักเรียน เน้น Active Learning นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นสิ่งที่นักเรียนชื่นชอบ และส่งผลให้เด็กตั้งใจเรียนเพิ่มมากขึ้น การจัดชั้นเรียนให้เด็กเก่งและเด็กไม่เก่งเรียนรวมกัน เพื่อสอนให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือ อย่างไรก็ตามมีการสอนพิเศษเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำข้อสอบ O-NET

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET นักเรียนมักไม่อ่านข้อสอบเพราะข้อสอบยาว และเด็กส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของการสอบ O-NET เนื่องจากมักจะศึกษาต่อในสายอาชีพ

ข้อเสนอแนะ กระทรวงศึกษาธิการควรมีนโยบายที่ส่งเสริมการอ่าน และทำให้เด็กรักการอ่าน เนื่องจากเป็นอุปนิสัยพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาไปสู่ทักษะที่สำคัญอื่นๆ และส่งผลต่อผลการเรียนต่อเด็กเป็นอย่างยิ่ง

18) โรงเรียนสามมุกคริสเตียนวิทยา เป็นโรงเรียนประจำเอกชน เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองชลบุรี การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชนต้องสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้น เนื่องจากมีต้นทุนที่มากกว่า และต้องแข่งขันในการรับนักเรียนกับโรงเรียนของรัฐ หากทำไม่ได้ก็ไม่สามารถอยู่รอดได้ เป็นสถานศึกษาต้นแบบของ EEC โดยมีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเข้ามาช่วยเหลือ

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา มีพอเพียง

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา ครูผู้สอนไม่ขาดแคลน และมีศึกษานิเทศก์จากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) เข้ามาช่วยนิเทศการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครูผู้สอนเน้นเชิงปฏิบัติและนำไปใช้ได้จริง ครูต้องการพัฒนาในเชิงการวัดประเมินผลและการสร้างเครื่องมือ

ด้านผู้เรียน นักเรียนสมารถดี ขาดแรงจูงใจ ไม่มีเป้าหมายในชีวิต บางส่วนสอบไม่เก่งแต่ปฏิบัติเก่ง ผู้ปกครองส่งมาเรียนที่โรงเรียนประจำ เนื่องจากต้องการให้เด็กมีวินัยและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน ทุกห้องเรียนมี Smart TV สำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน และจัดห้องเรียนเป็น DLIT classroom แต่เนื้อหาสาระใน DLIT ยังไม่ครอบคลุมครบทุกสาระวิชา มีการจัดการเรียนการสอน 3 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน มีการสอบก่อนรับเด็กเข้าเรียน เพื่อดูพื้นฐานของเด็ก

การจัดการเรียนการสอนเน้นการคิดวิเคราะห์ ส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้สื่อดิจิทัลเป็นตัวช่วย การสอนเน้น Active Learning และสะเต็มศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องกับการประเมินของรัฐ เน้นการพัฒนาผู้เรียนด้วยกิจกรรม และนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินนักเรียนด้วย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET ความยากของข้อสอบ O-NET ไม่ได้อยู่ที่เนื้อหาแต่อยู่ที่ความซับซ้อนของข้อสอบ นักเรียนแต่ละสายการเรียนเนื้อหาไม่แตกต่างกัน แต่มาทำข้อสอบเดียวกัน ทำให้มีบางส่วนทำข้อสอบไม่ได้ นอกจากนี้นักเรียนเป็นจำนวนมากไม่เห็นคุณค่า/ประโยชน์ของข้อสอบทำให้ไม่ตั้งใจสอบ อาทิ ในระดับป.6 เด็กไม่มีทางเลือกและมักเชื่อฟังครูจึงตั้งใจทำข้อสอบ ขณะที่เด็ก ม. 3 บางส่วนเรียนต่อในสายอาชีพ บางคนไม่เรียนต่อจึงไม่ใส่ใจในการทำข้อสอบ ส่วนเด็ก ม.6 บางส่วนได้โควตาในการเรียนในระดับอุดมศึกษาแล้ว บางส่วนไม่เรียนต่อ จึงไม่ตั้งใจทำข้อสอบ และเมื่อเด็กทำคะแนนได้น้อย จะทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณค่าซึ่งเป็นข้อเสียอย่างยิ่ง ดังนั้น หน่วยงานเชิงนโยบายจึงต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าจะให้เด็กสอบ O-NET ไปเพื่ออะไร หรือนำผลการสอบไปใช้ทำอะไร นอกจากนี้ O-NET ไม่สามารถวัดเด็กได้อย่างรอบด้าน เพราะยังมีทักษะและสมรรถนะของเด็กอีกมากที่ไม่สามารถวัดได้จาก O-NET

ข้อเสนอแนะ ควรส่งเสริมและสนับสนุน MOOC เพิ่มมากขึ้นเนื่องจากมีประโยชน์ต่อครูผู้สอนและนักเรียนเป็นอย่างมาก และควรเปลี่ยนระบบการสอบมาเป็นระบบ Open book เพื่อเน้นความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์มากกว่าการท่องจำ

เส้นทางการศึกษาของไทยควรปรับเปลี่ยน เลิกการสอบ ให้เด็กได้เรียนในสิ่งที่ชอบ เรียนอย่างมีความสุข

19) โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ 3 ชนะสงสารวิทยา เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง ฉะเชิงเทรา การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา ความเป็นนิติบุคคลของโรงเรียนไม่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ที่ตั้งที่อยู่ในบริเวณ EEC เป็นข้อได้เปรียบทำให้มีภาคเอกชนเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนการจัดการศึกษาจำนวนมาก และมีส่วนทำให้เด็กที่สำเร็จการศึกษามีงานทำ

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา มีอุปกรณ์ทดลองวิทยาศาสตร์ไม่เพียงพอ ทำให้ต้องเลือกให้นักเรียนปฏิบัติในบางกิจกรรม ไม่มีห้องเรียนภาษาอังกฤษและสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงไม่เพียงพอสำหรับการใช้งาน งบประมาณได้รับเพิ่มเติมจาก อบต.ในพื้นที่ โดยต้องจัดทำโครงการไปขอรับงบประมาณและได้รับการจัดสรรอย่างสม่ำเสมอ

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา ขาดแคลนครูในสาขาฟิสิกส์ สังคม ไทยครูผู้สอนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่เนื้อหาที่อบรมมักไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน และหลักสูตรการอบรมไม่ครอบคลุมทุกสาขาวิชา

ด้านผู้เรียน นักเรียนจำนวนมากมีปัญหาครอบครัว พ่อแม่หย่าร้าง และมีการออกกลางคันสูง เนื่องจากต้องย้ายตามผู้ปกครองไปทำงานที่อื่น นักเรียนไม่ชอบคิด ไม่มีแรงจูงใจในการเรียน ไม่มุ่งเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย แต่มาเรียนเพื่อต้องการความรู้และทักษะไปประกอบอาชีพ โรงเรียนแก้ไขปัญหามาโดยการให้ทุนการศึกษา และจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน โรงเรียนไม่มีการสอบเข้า รับนักเรียนทุกคนที่มาสมัคร การจัดการเรียนการสอนเน้นการใช้สื่อ และกิจกรรมให้นักเรียนสนุก เพื่อกระตุ้นความสนใจในการเรียนของเด็ก โรงเรียนไม่อนุญาตให้เด็กใช้โทรศัพท์มือถือภายในโรงเรียน โรงเรียนมีกิจกรรมจากภายนอกจำนวนมาก เป็นการรบกวนเวลาเรียนของนักเรียน มีการให้วิทยากรจากภายนอกเข้ามาสอนพิเศษให้แก่ นักเรียน เพื่อเพิ่มคะแนน O-NET

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET เนื้อหาของข้อสอบเป็นไปตามหลักสูตร และเน้นการวิเคราะห์และการอ่าน ทำให้เด็กส่วนใหญ่ที่มีนิสัยไม่ชอบอ่านบทความยาวๆ ไม่อยากทำข้อสอบ และนักเรียนอีกจำนวนมากไม่เห็นความสำคัญของ O-NET เนื่องจากไม่เรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยจึงไม่ตั้งใจทำข้อสอบ จึงเป็นผลทำให้ได้คะแนนน้อย นโยบายการจัดการเรียนการสอนให้โรงเรียนจัดตามบริบทของตนเอง แต่การวัดประเมินผลข้อสอบกลับใช้การวัดทั้งประเทศ ไม่วัดตามบริบทของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ ควรออกข้อสอบตามลักษณะของแต่ละโรงเรียน เพื่อให้สามารถวัดนักเรียนได้อย่างแท้จริง

20) โรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา เป็นโรงเรียนเอกชน ขนาดใหญ่พิเศษ เปิดสอนตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา แนวทางการจัดการศึกษาจะพยายามดำเนินการให้เหมือนกับโรงเรียนสังกัด สพฐ. เช่น มีโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ โครงการ EEC ไม่ค่อยส่งผลกับโรงเรียนเท่าใดนัก

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา มีพอเพียงในทุกด้าน

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา ครูผู้สอนเพียงพอแต่เปลี่ยนครูบ่อย เนื่องจากครูมักเลือกจะไปสอบคัดเลือกเข้าเป็นข้าราชการครู โรงเรียนสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้ครูทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนไปปรับวิธีการสอนและนำไปสู่การพัฒนาตนเอง และอยากให้กระทรวงศึกษาธิการ เปิดโอกาสให้ครูจากโรงเรียนเอกชนเข้าร่วมพัฒนาครู อบรมในโครงการต่างๆ ของกระทรวงอย่างเท่าเทียมกัน โรงเรียนให้ความสำคัญกับการแนะแนว มีครูแนะแนวให้ความรู้ในการเรียนต่อกับนักเรียน

ด้านผู้เรียน เด็กมีนิสัยไม่รักการอ่าน อ่านหนังสือได้น้อย เพราะเคยชินกับสื่อสำเร็จรูปสมัยใหม่ที่สั้น กระชับ ทำให้อ่านอะไรยาวๆ ไม่ได้ โรงเรียนมีกิจกรรมให้ครูหมั่นเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อเรียนรู้เด็กและนำมาพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กทุกคน ปัจจุบันรูปแบบอาชีพเปลี่ยนไป นักเรียนหลายคนสามารถทำรายได้จากการขายออนไลน์ หรือทำธุรกิจของตนเอง มีความเป็นอิสระ จึงไม่สนใจการเรียนต่อในระดับสูง

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน หลักสูตรเน้นคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้เด็กสามารถหาคำความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง อนุญาตให้นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือภายในโรงเรียนได้ เพราะต้องการฝึกนักเรียนให้มีความรับผิดชอบ การจัดการเรียนการสอนเน้นให้นักเรียนได้ลงมือ

ปฏิบัติ ใช้สะเต็มศึกษาเป็นแนวทางในการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งทำให้นักเรียนมีทักษะด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้น วิเคราะห์ข้อสอบ O-NET ย้อนหลังแล้วนำมาสอนนักเรียน การแบ่งห้องเรียน จะคัดเลือกเฉพาะห้องเรียนวิทย์ นอกนั้นจะแบ่งคละกัน เน้นการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียน มีการจัดกิจกรรมเพื่อนสอนเพื่อน ที่สอนน้องให้นักเรียนได้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น การเรียนมีการยืดหยุ่นให้นักเรียนสามารถเปลี่ยนแผนการเรียนได้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET นักเรียนที่ทำข้อสอบได้คะแนน O-NET ได้คะแนนน้อยเนื่องจากไม่เห็นความสำคัญของข้อสอบ O-NET อันมีสาเหตุมาจากมาจากได้โควต้าที่เรียนต่อแล้วหรือบางคนไม่เรียนต่อ และบางส่วนเด็กไม่ทำข้อสอบเพราะข้อสอบยาวจึงไม่อ่านข้อสอบ

ครั้งที่ 5 ณ จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดกำแพงเพชร วันที่ 13 - 14 สิงหาคม 2562

ชื่อสถานศึกษา	สังกัดสถานศึกษา	ระดับชั้นที่เปิดสอน	ขนาดสถานศึกษา	จำนวนครู	สัดส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน
21) โรงเรียนวังน้ำคู้ศึกษา	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39	ม.1 - ม.6	ขนาดเล็ก 160 คน	11 คน	14.55
22) โรงเรียนท่าทองพิทยาคม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39	ม.1 - ม.6	ขนาดเล็ก 337 คน	17 คน	19.82
23) โรงเรียนกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก	องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก	ม.1 - ม.6	ขนาดเล็ก 420 คน	34 คน	12.35
24) โรงเรียนทุ่งโพธิ์ทะเลพิทยฯ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41	ม.1 - ม.6	ขนาดกลาง 759 คน	38 คน	19.97
25) โรงเรียนชากังราววิทยา	เทศบาลเมืองกำแพงเพชร	ม.1 - ม.6	ขนาดกลาง 585 คน	38 คน	15.39

21) **โรงเรียนวังน้ำคู้ศึกษา** เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 เปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองพิษณุโลก การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา เป็นโรงเรียนที่อยู่นอกตัวเมือง ซึ่งเดิมเป็นโรงเรียนขนาดกลาง แต่ด้วยสภาพสังคมคนมีบุตรน้อยลง และการคมนาคมที่สะดวก ทำให้เด็กมักเข้าไปเรียนในเมือง ปრაกฏการณ์นี้ทำให้โรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียงปิดตัวเป็นจำนวนมากเนื่องจากไม่มีนักเรียน โรงเรียนบริหารสถานศึกษา โดยการสร้างการมีส่วนร่วมให้ศิษย์เก่าและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แต่สาเหตุที่ทำให้ผู้ปกครองยังส่งบุตรหลานมาเรียนอยู่ คือ ผลของรุ่นพี่ที่จบแล้วมีสถานที่เรียนต่อ และคะแนน O-NET ของโรงเรียน และมีระบบดูแลโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคน การเป็นนิติบุคคลดีกับโรงเรียนที่มีความพร้อม แต่โรงเรียนขนาดเล็กไม่ได้ประโยชน์เพราะยังต้องพึ่งพารัฐอยู่

ทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา โรงเรียนมีพื้นที่ใช้สอยอย่างเพียงพอ แต่ขาดแคลนครุภัณฑ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน อาทิ อุปกรณ์ในห้องทดลองวิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โดยโรงเรียนแก้ไขปัญหามาโดยการนำสื่อการสอนแทนการทดลองทางวิทยาศาสตร์ การขาดแคลนอุปกรณ์เหล่านี้ ทำให้นักเรียนไม่ได้ฝึกฝนกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ขาดการฝึกทักษะการคิด ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ขณะที่งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ อันเป็นผลมาจากวิธีการจัดสรรงบประมาณที่พิจารณาจากจำนวนนักเรียนเพียงอย่างเดียว โรงเรียนแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยให้โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันมาเรียนรวมกันทำให้มีทรัพยากรที่มากขึ้น อย่างไรก็ตามวิธีการดังกล่าวเกิดจากนโยบายของผู้นำชุมชน และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

บุคลากรของสถานศึกษา โรงเรียนประสบปัญหาการขาดแคลนครูในสาขาวิชาศิลปะและการทำงานพื้นฐานอาชีพ ขณะที่แนวทางการพัฒนาครูในปัจจุบัน ไม่สอดคล้องและไม่ตรงต่อความต้องการของครู เนื้อหาการอบรมไม่ตรงกับหลักสูตร การอบรมโดยใช้วิธีการฟังบรรยายไม่ใช้การพัฒนาครู ครอบคลุมแบบที่ไม่ต้องให้ครูออกนอกโรงเรียน

ด้านผู้เรียน นักเรียนมีปัญหาครอบครัวแตกแยก หย่าร้าง ต้องอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ปัญหาแม่วัยใส ทำให้เด็กไม่ได้รับการดูแลอย่างเต็มที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็ก โรงเรียนมีระบบการดูแลนักเรียนที่เข้าเยี่ยมบ้านนักเรียนครบทุกคน

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน ไม่มีการสอบเข้า มีการคัดกรองเด็กเพื่อวัดความรู้พื้นฐานก่อนเข้าเรียน การจัดการเรียนการสอนไม่ได้เน้นแต่เพียงวิชาการเพียงอย่างเดียว โดยมีจุดเน้นในการพัฒนานักเรียน 3 ด้าน คือ วิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีวิต เน้นให้เด็กได้เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง รู้จักการประกอบอาชีพ โดยอาศัยพื้นที่โรงเรียนที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการจัดวิชาเลือกเป็นวิชา PISA ขึ้นมาโดยเฉพาะเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ไม่เห็นด้วยกับนโยบายซ้ำชั้น เพราะทำให้เด็กที่เรียนรู้ได้ซ้ำถูกทอดทิ้ง และกลายเป็นปัญหาที่สะสมในระดับสูงจนไม่สามารถแก้ไขได้ มีการแบ่งห้องเรียนตามศักยภาพของเด็ก เพื่ออำนวยความสะดวกแบบแผนการเรียนให้เหมาะสมกับเด็กทุกคน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET มีการกำหนดตัวชี้วัดของคุณครูเกี่ยวกับ O-NET โดยดูจากพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี เนื้อหาของข้อสอบไม่เกินหลักสูตรแต่ข้อสอบยาว ประกอบกับเด็กไม่ชอบอ่านจึงไม่ตั้งใจทำข้อสอบ เด็กไม่ตั้งใจทำข้อสอบเพราะบางส่วนเรียนต่อในสายอาชีพ บางส่วนไม่เรียนต่อ

ข้อเสนอแนะ ควรปรับเปลี่ยนวิธีการจัดสรรงบประมาณให้แก่โรงเรียนที่ไม่ต้องขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนแต่เพียงอย่างเดียว เพราะจะทำให้โรงเรียนขนาดเล็กมีงบประมาณที่ไม่เพียงพอในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ไม่ควรนำผลคะแนน O-NET มาเกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลเพราะจะทำให้การเรียนกลายเป็นการเรียนเพื่อสอบ ไม่ใช่การเรียนเพื่อรู้และนำไปใช้

22) โรงเรียนท่าทองพิทยาคม เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 เปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองพิษณุโลก การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา เป็นโรงเรียนแห่งโอกาสที่เปิดรับนักเรียนทุกคน เป้าหมายของโรงเรียนคือ อยากให้นักเรียนทุกคนประกอบอาชีพได้ มีทักษะชีวิต ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมั่นคง บริหารโรงเรียนโดยเน้นการมีส่วนร่วมโดยให้ผู้อำนวยการเป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โรงเรียนจึงได้รับการดูแลจากชุมชนเป็นอย่างดี ซึ่งส่งผลถึงทรัพยากรด้านต่างๆ ของโรงเรียนไม่ขาดแคลนมากนัก ทั้งที่เป็นโรงเรียนไม่ใหญ่นัก การเป็นนิติบุคคลของโรงเรียนไม่เป็นจริง เพราะต้องพึ่งนโยบายจากส่วนกลางทุกอย่าง

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา โรงเรียนขาดห้องเรียนภาษาอังกฤษ

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา ขาดแคลนครูในสาขาวิชาสังคม และภาษาอังกฤษ การพัฒนาครู โดยการฝึกอบรมในโรงแรม เป็นการนำครูออกนอกห้องเรียน ซึ่งส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนการอบรมครูไม่ต้องบ่อย แต่ต้องตรงกับความต้องการของครู

ด้านผู้เรียน เด็กมีปัญหาครอบครัว พ่อแม่หย่าร้างต้องอยู่กับตายาย ทำให้ไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร มีปัญหาการอ่านออกเขียนได้ และสมาธิสั้น ไม่มีจุดมุ่งหมายในชีวิต

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน หลักสูตรในปัจจุบันยังไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน แต่โรงเรียนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคำนึงถึงความต้องการของนักเรียนและชุมชน จึงเปิดหลักสูตรทวิศึกษาให้นักเรียนได้เรียนสายอาชีพควบคู่กับสายสามัญเป็นการเพิ่มโอกาสให้กับนักเรียน โรงเรียนมีนโยบายติดตามนักเรียนถึงบ้านทุกคน การเรียนเน้นให้มีกิจกรรมมากๆ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตให้นักเรียนสามารถอยู่รอดในสังคม เน้นกีฬาเพื่อให้เด็กมีจิตใจและร่างกายที่แข็งแรง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET เด็กไม่ให้ความสำคัญกับ O-NET เนื่องจากไม่ได้นำไปใช้อะไรจึงไม่ตั้งใจทำข้อสอบ คะแนนที่เกิดขึ้นมักมาจากการติวข้อสอบก่อนสอบมากกว่าความรู้และความเข้าใจของนักเรียนจริงๆ นักเรียนมีหลายแผนการเรียนแต่ข้อสอบมีแบบเดียวจึงไม่เหมาะสมกับนักเรียนบางกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ การออกข้อสอบ O-NET ควรออกข้อสอบให้สอดคล้องกับพื้นที่และแผนการเรียนของนักเรียน เพื่อให้ผลการทดสอบสะท้อนคุณภาพของนักเรียนและโรงเรียนอย่างแท้จริง

23) โรงเรียนกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก เป็นโรงเรียนประจำขนาดเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก เปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองพิษณุโลก การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา เป็นโรงเรียนที่มีเป้าหมายในการผลิตนักกีฬาอาชีพ โดยใช้หลักสูตรเดียวกับโรงเรียนสังกัด สพฐ. แต่เพิ่มวิชากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ ขณะที่เป้าหมายทางวิชาการ คือ การให้นักเรียนสามารถเรียนต่อในระดับสูงได้ นโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นจะส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมาก

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา มีทรัพยากรเพียงพอในการจัดการเรียนการสอน

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนครูผู้สอน แต่ครูผู้สอนส่วนใหญ่กังวลเกี่ยวกับความมั่นคงในอาชีพ ภาระงานของครู จะพยายามให้ครูมีหน้าที่สอนนักเรียนเพียงอย่างเดียว

ด้านผู้เรียน เน้นรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางด้านกีฬา แต่ก็มีเด็กที่มีปัญหาครอบครัวอยู่บ้าง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัญหาหย่าร้าง เด็กส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญแต่เรื่องกีฬาไม่สนใจวิชาการมากนัก แต่ไม่มีปัญหาเรื่องการอ่านออกเขียนได้ นักเรียนส่วนใหญ่ที่เรียนจบแล้วจะศึกษาต่อในด้านที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา อย่างไรก็ตามโรงเรียนมีนักเรียนที่ไม่มีความเป็นเลิศทางด้านกีฬาด้วย โรงเรียนจึงได้มีการสอนเสริมด้านวิชาการให้เพื่อให้นักเรียนสามารถไปเรียนต่อในระดับสูงขึ้นได้

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน มีการแบ่งห้องเรียนตามผลการเรียนเพื่อให้สามารถออกแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับศักยภาพเด็ก เน้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ จะทำให้เด็กสนใจเรียนมากขึ้น เน้นให้เด็กทำกิจกรรม มีการสอนเพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนมีคะแนน O-NET สูงขึ้น หลักสูตรในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็ก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET ลักษณะข้อสอบที่เป็นอัตนัย ทำให้หลายครั้งนักเรียนที่เรียนไม่เก่งทำคะแนนได้มากกว่าเด็กที่เรียนเก่ง สาเหตุที่นักเรียนมีคะแนน O-NET น้อย เนื่องจากนักเรียนไม่เห็นความสำคัญของ O-NET

ข้อเสนอแนะไม่ควรใช้ O-NET เป็นตัวชี้วัดเหมือนกันทุกโรงเรียน เพราะแต่ละโรงเรียนมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน ขณะที่การออกข้อสอบ O-NET ควรเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนเข้าไปมีส่วนร่วมในการออกข้อสอบด้วย

24) โรงเรียนทุ่งโพธิ์ทะเลพิทยา เป็นโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 เปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองกำแพงเพชร การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา ความเป็นนิติบุคคลของโรงเรียนไม่เต็มรูปแบบ ไม่อิสระอย่างแท้จริง เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับมาจะมารวมกับกิจกรรมต่างๆ ที่ถูกกำหนดมาแล้วให้โรงเรียนดำเนินการตาม

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา มีเพียงพอสำหรับใช้ในการจัดการศึกษา

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา ไม่มีปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน แต่ด้านการพัฒนาครูผู้สอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการพัฒนาตรงตามความต้องการ ควรมีการสำรวจความต้องการของครูก่อนที่จะมีการจัดโปรแกรมการพัฒนา และควรเน้นให้ครูพัฒนาตนเองอยู่ภายในโรงเรียนเป็นหลักเพื่อไม่ให้กระทบต่อการจัดการเรียนการสอน ควรกระจายอำนาจและงบประมาณในการพัฒนาครูมาอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานภายในจังหวัด ซึ่งจะรับรู้ความต้องการของครูในพื้นที่มากกว่า

ด้านผู้เรียน นักเรียนมีความหลากหลาย ส่วนใหญ่ต้องอยู่กับตายาย เนื่องจากพ่อแม่หย่าร้าง ทำให้ไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร เด็กไม่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่มีเป้าหมายในชีวิต ทำให้นักเรียนเรียนต่อในระดับสูงน้อยลง นอกจากนี้ในพื้นที่ไม่มีโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ทำให้ต้องรับเด็กจากสถานสงเคราะห์มาดูแลด้วย ส่วนมากจะมีปัญหาการอ่านไม่คล่อง เขียนไม่คล่องเพิ่มขึ้นทุกปี บางแห่งนักเรียนต้องเรียนกับครูตู้ (การเรียนโดยใช้โทรทัศน์) ยิ่งทำให้เด็กเรียนไม่รู้เรื่อง เหล่านี้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของเด็กทั้งสิ้น

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน หลักสูตรมีผลต่อการจัดการศึกษา การแบ่งเป็นกลุ่มสาระ 8 วิชา ไม่เหมาะกับเด็กเล็ก ซึ่งยังอ่านเขียนไม่ได้ จึงควรมีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัย การจัดการเรียนการสอนเน้นใช้ Active Learning ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน และเป็นไปตามความต้องการของนักเรียน เช่น การเปิดทิวทัศน์ เนื่องจากนักเรียนมีความสนใจในเรื่องอาชีพ นอกจากนี้ โรงเรียนยังมีการประชุมผู้ปกครองบ่อยครั้ง เพื่อให้ผู้ปกครองรับทราบผลการดำเนินการต่างๆ ของโรงเรียนและเอาใจใส่กับบุตรหลานเพิ่มมากขึ้น ศึกษานิเทศก์ที่เข้ามาในโรงเรียนส่วนมากจะมาติดตามการดำเนินงานโครงการตามนโยบายของส่วนกลางมากกว่ามานิเทศการจัดการเรียนการสอนของครู

ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET ข้อสอบตรงตามหลักสูตร แต่ข้อสอบมีลักษณะเป็นข้อสอบยาวๆ นักเรียนเลยไม่ตั้งใจทำ สาเหตุที่คะแนน O-NET ส่วนใหญ่มาจากเด็กบางส่วนไม่ตั้งใจทำ เนื่องจากไม่ต้องการเรียนต่อหรือได้สถานที่เรียนต่อเรียบร้อยแล้ว O-NET ไม่มีผลต่อการพัฒนาการศึกษา

ข้อเสนอแนะ ข้อสอบ O-NET วัดทุกคนเหมือนกันหมด ขณะที่แต่ละโรงเรียนนักเรียนแต่ละคนมีความต้องการที่แตกต่างกัน จึงทำให้ O-NET ไม่สามารถสะท้อนการจัดการศึกษาได้อย่างแท้จริง จึงอาจต้องเปลี่ยนแปลง O-NET ให้ความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และต้องสามารถวัดทักษะด้านอื่นๆ ของเด็กได้ด้วย

25) โรงเรียนซากังราววิทยา เป็นโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร เปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองกำแพงเพชร การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านการบริหารสถานศึกษา นโยบายของผู้บริหาร อปท. ส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียนมากที่สุด หากผู้บริหารสนับสนุน จะทำให้การพัฒนาการศึกษาไปได้เร็วและต่อเนื่อง ขณะที่หน่วยงานของ ศส. ยังมีบทบาทไม่ชัดเจนในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของหน่วยงานอื่นๆ

ด้านทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา มีอุปกรณ์ทดลองทางวิทยาศาสตร์ไม่เพียงพอ จึงใช้สื่อประเภทอื่นๆ ทดแทน ขณะที่ทรัพยากรในด้านอื่นๆ มีใช้อย่างพอเพียง

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา ขาดแคลนครูในสาขาสังคม ไทย คอมพิวเตอร์ การเปลี่ยนแนวทางการสอบคัดเลือกครูจากส่วนกลางทำให้เกิดความโปร่งใสมากขึ้น แต่ก็ส่งผลให้ได้ครูซ้ำ และได้น้อยลง เนื่องจากข้อสอบยากขึ้น จำนวนคนที่สอบได้น้อยลง การพัฒนาครูยังทำได้ไม่ทั่วถึง และส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาทักษะทั่วไป ซึ่งครูผู้สอนต้องการการพัฒนาแบบเจาะจงเป็นรายวิชา ส่วนการพัฒนาครูของกระทรวงศึกษาธิการไม่ครอบคลุมถึงครูผู้สอนสังกัด อปท. จึงควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานอื่นเข้าไปร่วมด้วย

ด้านผู้เรียน โรงเรียนเปิดรับเด็กทุกคนที่เข้ามาสมัคร ทำให้ได้นักเรียนที่หลากหลาย ซึ่งเด็กส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องการอ่าน คือ อ่านหนังสือไม่คล่อง ซึ่งเป็นปัญหาที่สะสมมาเรื่อยๆ ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา และปัญหาเด็กไม่รักการอ่าน นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเด็กติดเกมส์ และติด social media ประเภทต่างๆ ขณะที่สภาพครอบครัว เด็กจำนวนมากไม่ได้รับการดูแลที่ดีจากพ่อแม่ เนื่องจาก พ่อแม่ต้องทำงานไม่มีเวลาดูแลลูก เหล่านี้ส่งผลต่อการเรียนและพฤติกรรมของเด็ก ทำให้เด็กไม่มีแรงจูงใจในการเรียน

การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน เน้นทักษะการปฏิบัติเป็นหลัก ให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจและความชอบของนักเรียน ไม่อนุญาตให้นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือถือในโรงเรียน เพราะทำให้นักเรียนไม่มีสมาธิในการเรียน การจัดการเรียนการสอนใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาการจัดการศึกษา มีการส่งเสริมความเลิศในทุกสาขาวิชา โดยมีงบประมาณสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น นอกจากนี้ จะมีการสอนพิเศษเพิ่มเติมในวันเสาร์และอาทิตย์ โดยใช้วิทยากรจากภายนอกเพื่อเพิ่มคะแนนการสอบ O-NET อย่างไรก็ตาม โรงเรียนสังกัด อปท. มักที่กิจกรรมจากภายนอกมาก ซึ่งเป็นกรรบบกวนเวลาเรียนของนักเรียนเป็นอย่างมาก

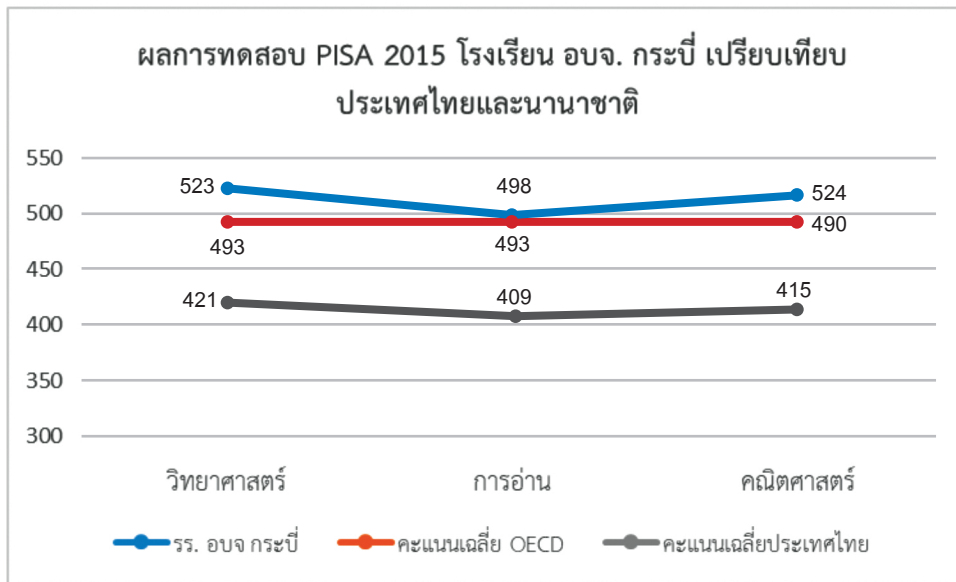
ความคิดเห็นเกี่ยวกับ O-NET ข้อสอบไม่ยากมาก แต่สาเหตุที่นักเรียนมักทำคะแนนได้น้อยเนื่องจากนักเรียนไม่เห็นความสำคัญของข้อสอบ O-NET ซึ่งบางส่วนเกิดจากการตัดสินใจไม่เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือบางส่วนได้สถานที่ที่เรียนต่อเรียบร้อยแล้ว นอกจากนี้ ลักษณะของข้อสอบที่เป็นข้อสอบยาวๆ ทำให้เด็กที่ส่วนใหญ่ไม่ชอบอ่านหนังสือยาวๆ จึงไม่ตั้งใจทำข้อสอบ

ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุงระบบข้อสอบ O-NET ให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนแต่ละประเภท และสอดคล้องกับนักเรียนแต่ละแผนการเรียน เช่น แผนวิทยาศาสตร์ แผนสังคม ซึ่งจะสามารเป็นข้อสอบที่สะท้อนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างแท้จริง

4.3 ถอดบทเรียนสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการเข้าร่วมโครงการ PISA

ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลได้พบสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาผู้เรียน จนมีผลการประเมินโครงการ PISA 2015 ที่เป็นเลิศ โดยได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ และกลุ่มประเทศ OECD ในทุกสาขาวิชา รายละเอียดตามแผนภาพที่ 4.1 ซึ่งโรงเรียนดังกล่าวนี้ คือ โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่

แผนภาพที่ 4.1 ผลการทดสอบ PISA 2015 ของโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ และกลุ่มประเทศ CECP

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เห็นว่า หากสามารถถอดบทเรียนศึกษาความสำเร็จของโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ ซึ่งจะเป็นตัวอย่างที่ดีของโรงเรียนอื่นๆ และเป็นประโยชน์ในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาการศึกษาให้เห็นเป็นรูปธรรม ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้ลงพื้นที่ถอดบทเรียนความสำเร็จในการจัดการศึกษาของโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ ระหว่างวันที่ 16 - 18 ธันวาคม 2562 เพื่อถอดบทเรียน ศึกษา วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ สามารถทำคะแนน PISA ได้เทียบเท่ากับมาตรฐานระดับโลก ซึ่งได้ผลการเก็บข้อมูลเชิงลึกค้นพบว่า ปัจจัยที่ทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียน อบจ. กระบี่ ประสบความสำเร็จมี 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ปรัชญาและแนวทางการบริหารสถานศึกษา โรงเรียน อบจ. กระบี่ เริ่มต้นก่อตั้งในปี พ.ศ. 2555 แต่มีปรัชญาในการจัดการศึกษาที่ชัดเจน คือ ต้องการสร้างโรงเรียนที่มีคุณภาพสำหรับคนกระบี่ได้เรียน และเป็นโรงเรียนเฉพาะทาง คือ โรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์ เหมือนกับ โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ และโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ด้วยความชัดเจนดังกล่าวนี้ ส่งผลถึงกระบวนการในบริหารสถานศึกษา โดยเริ่มต้นจากแนวทางการคัดเลือกนักเรียนที่รับเฉพาะนักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดกระบี่เท่านั้น เป็นการสอบคัดสอบทั้งหมด และที่สำคัญที่สุด มีนโยบายที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งจากผู้บริหาร อบจ. กระบี่ คือ การไม่รับเด็กฝาก ทำให้การคัดเลือกนักเรียนอยู่บนพื้นฐานของคุณภาพอย่างแท้จริง และยังมี การให้ทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนที่ผ่านการคัดเลือกแต่มีฐานะยากจน ไม่ให้ฐานะทางบ้านเข้ามาเป็นอุปสรรคของการศึกษา นอกจากนี้ การจัดสรรและการใช้ทรัพยากร แม้โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักไม่ประสบปัญหาเรื่องงบประมาณ แต่ข้อได้เปรียบในการบริหารทรัพยากรของโรงเรียน อบจ. กระบี่ คือ ความชัดเจนของอัตลักษณ์ของโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนวิทยาศาสตร์ **ทำให้การใช้ทรัพยากรทุกด้าน ชัดเจน ตรงเป้าหมาย และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ**

2. ผู้บริหาร นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง โดยงบประมาณของ อบจ. กระบี่ ในแต่ละปีงบประมาณจะจัดสรรให้งานด้านการศึกษาในสัดส่วนที่สูงที่สุด ทำให้มีทรัพยากรมาสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างเพียงพอ อีกทั้งในการด้านการบริหารจัดการโรงเรียนก็ยังเข้ามามีส่วนช่วยและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึง**ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียน** ทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียน อบจ. กระบี่พัฒนาได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ในทีมผู้บริหารของโรงเรียน ยังมีผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์จากภายนอกมาช่วยเหลือและให้คำปรึกษาในการพัฒนาโรงเรียน อาทิ อดีตรองผู้อำนวยการโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนอำมาตย์พานิชนุกูล ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดของจังหวัดกระบี่ **นำบทเรียนความสำเร็จและความล้มเหลวของโรงเรียนต่างๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับอัตลักษณ์ของโรงเรียน ทำให้สามารถพัฒนาโรงเรียนได้อย่างก้าวกระโดด**

นอกจากนี้ เพื่อให้การบริหารวิชาการของโรงเรียนมีความสะดวกและคล่องตัวมากขึ้นจึงมีการจัดตั้งมูลนิธิเพื่อพัฒนาการสอน เพื่อให้โรงเรียนสามารถทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้เพิ่มมากขึ้น อาทิ การพานักเรียนไปทัศนศึกษาในต่างประเทศ การจัดซื้อเครื่องมือที่ทันสมัยสำหรับการทดลองทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งการให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่มีฐานะยากจน สิ่งเหล่านี้เป็นการเปิดโลกทัศน์ของนักเรียนให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก

3. ครูผู้สอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีอายุน้อย เป็นครูรุ่นใหม่ โรงเรียนให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูเป็นอย่างยิ่ง มีการสร้างแรงจูงใจโดยการกำหนดเงินตอบแทนพิเศษให้แก่ครูตามตัวชี้วัดที่กำหนด การพัฒนาครูจะมีที่เลี้ยงจากมหาวิทยาลัยมาช่วยในการพัฒนาครูรายบุคคล ทำให้การพัฒนาครูเป็นไปตามความต้องการของครูสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เสริมจุดแข็งและลดจุดอ่อนของครูแต่ละคน การพัฒนาจะเน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการและดำเนินการภายในโรงเรียน ในช่วงปิดภาคเรียน เพื่อไม่ให้กระทบต่อการสอนของครู อีกทั้ง จุดเด่นของการพัฒนาครูของโรงเรียน อบจ. กระบี่ คือ **การใช้กระบวนการ PLC (Professional Learning Community) เป็นกระบวนการหลักในการพัฒนาครู** โดยเริ่มต้นจากผู้บริหาร ในทุกวันอังคารตอนเช้าจะมีการประชุมร่วมกันระหว่างครูกับผู้บริหารเพื่อสื่อสาร และทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลด้านต่างๆ สถานการณ์ปัจจุบันในการจัดการเรียนการสอน หากมีปัญหาเกิดขึ้นจะได้อย่างทันที่ทันที่ ขณะที่ห้องพักครูจะเป็นห้องโถงใหญ่ให้ครูทุกสาระวิชาอยู่ร่วมกัน ปรึกษาปัญหาในการสอน เรียนรู้ความรู้ต่างๆ ร่วมกัน ทำให้เกิดการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนได้ง่าย ครูทุกกลุ่มสาระวิชาต้องออกแบบการสอนร่วมกัน และมีวิชาปฏิบัติการแยกออกมาต่างหากและเป็นวิชาที่รวมความรู้หลายศาสตร์เข้าด้วยกัน นอกจากนี้ ครูยังต้องคิดตัวชี้วัดการวัดประเมินผลนักเรียนที่นอกกรอบเพื่อใช้ในการพัฒนาทั้งตัวครูผู้สอนและนักเรียน

4. หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนให้เชิญผู้เชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยต่างๆ เข้ามาช่วยในการจัดทำหลักสูตร และมีการปรับปรุงหลักสูตรเป็นประจำทุกปี ต้องแทรกความคิดให้นักเรียนเรียนอย่างมีความหมาย ไม่แยกทฤษฎีและการปฏิบัติขาดออกจากกัน เพื่อ**ฝึกให้นักเรียนทำงานอย่างนักวิทยาศาสตร์** นักเรียนจะต้องเรียน 6 วันต่อสัปดาห์ และมีการสอนเสริมหลังเลิกเรียนและในวันเสาร์ โดยในวันเสาร์จะมีอาจารย์จากมหาวิทยาลัยต่างๆ เข้ามาสอนเพิ่มเติมให้ ทั้งนี้ สาเหตุที่ต้องเรียนในวันเสาร์เพิ่มเติมเนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่มักจะเรียนพิเศษในวันหยุดอยู่แล้ว ดังนั้น โรงเรียนจึงเห็นว่าควรจัดเรียนพิเศษวันเสาร์เสียเอง เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้เรียนเพิ่มและต่อเนื่องจากในเวลาเรียนปกติและลดปัญหาเวลาเรียนไม่เพียงพอเนื่องจากกิจกรรมต่างๆ จากภายนอก อีกหนึ่งจุดเด่นของการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน อบจ. กระบี่ คือ การส่งเสริมการอ่าน การอ่านเป็นอุปนิสัยขั้นพื้นฐานที่ต่อยอดไปสู่ทักษะอื่นๆ ทั้งปวง การอ่านจึงมีความสำคัญมาก หลักสูตรการศึกษากำหนด

ให้นักเรียนทุกคนจะต้องอ่านหนังสือนอกเวลาจำนวน 30 เล่มต่อปี เป็นการฝึกให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน รู้จักการสรุปวิเคราะห์สิ่งที่อ่าน **เมื่อเด็กมีนิสัยรักการอ่าน ก็จะนำไปสู่ทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการสอบ PISA** นักเรียนจะต้องทำโครงการวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ทุกคนและนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ ทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับวิธีการเรียนของระดับอุดมศึกษา จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนทำข้อสอบ PISA ได้ดี นอกเหนือจากความเข้มข้นทางวิชาการแล้ว ความพร้อมทางด้านร่างกายก็มีส่วนสำคัญที่จะทำให้นักเรียนมีความพร้อมในการเรียนด้วย โรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับกีฬาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีสภาพร่างกายที่แข็งแรง โดยในทุกระดับชั้นนักเรียนจะต้องเรียนวิชากีฬาอย่างน้อย 1 วิชา นอกจากนี้โรงเรียนยังให้นักเรียนทำ Portfolio ของตนเองเพื่อสะสมผลการทำกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ประกอบการประเมินผลทางการศึกษาด้วย ทำயที่สุดแล้วต้องทำให้การเรียนที่โรงเรียนเป็นสิ่งที่ทำที่บ้านไม่ได้ จึงจะทำให้นักเรียนตั้งใจ และกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น

ข้อค้นพบที่น่าสนใจที่ได้จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

1) คุณลักษณะที่น่าเป็นห่วงของเด็กไทยในปัจจุบัน

การอ่านกับเด็กไทย ปัญหาที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของเด็กในปัจจุบันจากเสียงสะท้อนของครูผู้สอนคือ การอ่าน ซึ่งปัญหาที่ครูผู้สอนพบมีอยู่ 2 แบบ คือ **แบบที่ 1 ปัญหาเด็กอ่านไม่คล่อง** เป็นปัญหาสำคัญมากที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เด็กในปัจจุบันส่วนมากไม่มีปัญหาการอ่านออกเขียนไม่ได้ แต่จะประสบปัญหาอ่านหนังสือได้ไม่คล่อง สาเหตุส่วนหนึ่งสะสมมาจากการเรียนในชั้นเรียนตั้งแต่ระดับชั้นเล็ก ที่เด็กเรียนไม่ทัน เรียนไม่รู้เรื่อง ทำให้ไม่สามารถอ่านหนังสือตามเกณฑ์ที่กำหนด แต่ไม่ได้รับการแก้ไข หรือช่วยเหลือให้เด็กมีพัฒนาการการอ่านที่ดีขึ้น ประกอบกับนโยบายที่ไม่ให้เด็กเรียนซ้ำชั้น เมื่อเด็กเรียนในระดับสูงขึ้น เนื้อหาบทเรียนที่ยากขึ้นยิ่งทำให้เด็กไม่สามารถเรียนตามเพื่อนได้ทัน เป็นปัญหาสะสมที่ครูผู้สอนมักสังเกตเห็นเมื่อเด็กอยู่ในระดับชั้นสูงแล้ว ซึ่งทำให้แก้ปัญหาได้ยากขึ้น นอกจากนี้ หากเด็กไม่สนใจ ใส่ใจในการเรียน และผู้ปกครองไม่มีเวลาในการดูแลและทบทวนบทเรียนเวลาอยู่บ้าน จะยิ่งทำให้ปัญหานี้แก้ได้ยากเป็นอย่างยิ่ง **แบบที่ 2 คือ ปัญหาเด็กไม่รักการอ่าน** เป็นปัญหาอีกรูปแบบหนึ่งที่พบเกือบจะทุกสถานศึกษาทั้งในสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดเล็ก เด็กไม่ชอบอ่านหนังสือ ไม่สามารถทนอ่านบทความที่มีขนาดยาวให้จบได้ ซึ่งมีที่มาจากหลายสาเหตุ อาทิ ไม่ได้รับการปลูกฝังตั้งแต่ยังเด็กให้อ่านหนังสือ มีทักษะการอ่านที่ไม่ดีทำให้ไม่ชอบการอ่าน ติดนิสัยการอ่านในสื่อดิจิทัลที่มักเป็นข้อความสั้นๆ ทำให้ไม่คุ้นเคยกับการอ่านบทความยาวๆ การอ่านถือเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่ต้องยึดและสร้างทักษะอื่นๆ ในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งต้องเกิดจากความสามารถในการอ่านเป็นอันดับแรก สิ่งนี้ส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กเป็นอย่างยิ่ง เมื่อเด็กไม่ได้รับการปลูกฝังให้รักการอ่านตั้งแต่ยังเด็ก ก็เป็นการยากอย่างยิ่งที่จะพัฒนาเด็กให้เต็มศักยภาพได้

การขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อีกหนึ่งคุณลักษณะของเด็กที่ค้นพบจากการลงพื้นที่ครั้งนี้ และทำให้ครูหนักใจและเป็นห่วงนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง คือ เด็กขาดแรงจูงใจในการเรียนและไม่มีเป้าหมายในการเรียนและเป้าหมายในชีวิต เด็กที่มีปัญหานี้ ไม่สามารถวางแผนในการเรียนและการใช้ชีวิตได้ ส่งผลต่อความมั่นคงในชีวิตของเด็กในอนาคต คุณลักษณะนี้ส่งผลถึงการเรียน โดยเด็กเหล่านี้มักมีพฤติกรรมที่ไม่สนใจในการเรียนและมีผลการเรียนที่ไม่ดี กลุ่มเด็กที่มีปัญหานี้ มักเป็นเด็กที่มีปัญหาครอบครัว ไม่ได้รับการดูแลและเอาใจใส่จากผู้ปกครอง

บางส่วนไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ทำให้ไม่สามารถให้คำปรึกษาที่ดีแก่เด็กได้ ทางแก้ไขปัญหาที่หลายโรงเรียนดำเนินการ คือ การใช้การแนะแนวและครูที่ปรึกษาเข้ามาให้คำปรึกษาแนะนำแก่เด็ก รวมทั้ง จัดกิจกรรมการแนะแนว ให้ความรู้ เกี่ยวกับการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และเส้นทางในแต่ละอาชีพ

สมาธิ ความอดทน และการรอคอย เป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่เป็นเอกลักษณ์ของเด็กและเยาวชน รุ่นใหม่ ซึ่งมักจะมีสมาธิสั้น ไม่สามารถจดจ่อกับสิ่งใดได้เป็นเวลานาน มีความอดทนอดกลั้นน้อย และไม่สามารถ รอคอยอะไรได้เป็นเวลานาน ซึ่งครูได้อธิบายว่าสาเหตุส่วนหนึ่ง มาจากความคุ้นเคยในการใช้ชีวิตของเด็กรุ่นใหม่ ที่เติบโตมาพร้อมกับความสะดวกสบายที่ได้รับจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่างๆ ทำให้เด็กรุ่นใหม่สามารถค้นหา และเรียนรู้ในสิ่งที่สนใจได้อย่างรวดเร็ว ตลอดเวลา และทันทีตามที่ต้องการ ประกอบกับเนื้อหาที่น่าสนใจในสื่อดิจิทัล ซึ่งเป็นสื่อกระแสหลักของเด็กรุ่นใหม่ มักจะนำเสนอในรูปแบบสั้นกระชับ ทำให้เด็กคุ้นเคยกับบทอ่านสั้นๆ สิ่งเหล่านี้ ทำให้เด็กและเยาวชนมีสมาธิสั้น มีความอดทนและรอคอยได้น้อย พฤติกรรมเหล่านี้ ส่งผลกระทบต่อ การเรียน ของเด็กเป็นอย่างยิ่ง ทำให้เด็กไม่สนใจเรียน อย่างไรก็ตาม ผลที่เกิดขึ้นจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ครู ต้องยอมรับและปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ได้มากขึ้น การแก้ไขปัญหาด้านนี้จึงต้องลดช่องว่างระหว่างช่วงวัย (Gap Generation) ของนักเรียนและครู ให้นักเรียนและ ครูได้ศึกษาเรียนรู้ ทำความเข้าใจ และยอมรับความแตกต่างของกันและกัน ก็จะทำให้ปัญหาเหล่านี้บรรเทาลงได้

เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ อีกหนึ่งลักษณะของนักเรียนที่ครูได้สะท้อนให้เห็น คือ นักเรียนมักจะมี ความกระตือรือร้นในการเรียนเพิ่มขึ้น หากวิธีการจัดการเรียนการสอนเป็นแบบการลงมือปฏิบัติ นักเรียนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนในโรงเรียนห่างไกลสนใจและชอบเรียนในวิชาที่ได้ลงมือปฏิบัติมากกว่าวิชาที่ต้องนั่งฟัง บรรยายในห้องเรียน วิธีการเรียนรู้เช่นนี้ ทำให้นักเรียนสนใจเรียนมากขึ้น มีผลการเรียนที่ดีขึ้น และสามารถต่อยอด ไปสู่ทักษะขั้นสูงอื่นๆ ได้อีกด้วย อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนโดยการลงมือปฏิบัติจะมีคุณภาพได้จะต้องมี อุปกรณ์ที่พร้อม อาทิ หากต้องการเพิ่มการปฏิบัติในวิชาวิทยาศาสตร์ จะต้องมียุทธศาสตร์ทดลองทางวิทยาศาสตร์ ที่พร้อม แต่จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล พบว่า ทรัพยากรของสถานศึกษาเกี่ยวกับอุปกรณ์ทางทดลองในวิชาต่างๆ มักเป็นสิ่งที่ขาดแคลน ซึ่งเป็นอุปสรรคของการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น ควรมีการสนับสนุนให้สถานศึกษาทุกแห่ง มีอุปกรณ์ต่างๆ เหล่านี้เพียงพอ

2) O-NET เด็กทำไม่ได้ หรือ เด็กไม่ได้ทำ ผลการทดสอบ O-NET ของเด็กไทยสร้างความกังวล ให้กับสังคมเป็นอย่างยิ่งถึงคุณภาพของเด็กไทย หลายฝ่ายแสดงความคิดเห็นว่า อาจเกิดจากข้อสอบยากเกินไป ข้อสอบออกไม่ตรงหลักสูตร แต่เมื่อได้ศึกษาเชิงลึกแล้ว จะพบความน่าสนใจของการสอบ O-NET คือ เด็กนักเรียน เป็นจำนวนมากไม่เห็นความสำคัญหรือเห็นประโยชน์ของการสอบ O-NET เนื่องจากหลายสาเหตุ อาทิ ไม่มี ความประสงค์ที่จะเรียนต่อในระดับสูง ได้สถานที่เรียนต่อในระดับสูงขึ้นไปแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องใช้ผลการทดสอบ O-NET ทำให้นักเรียนเหล่านั้นไม่ได้เตรียมตัวในการทำข้อสอบ หรือทำข้อสอบโดยไม่คิด ทำให้ผลคะแนนออกมาไม่ดี และ อีกสาเหตุส่วนหนึ่งที่จะส่งผลต่อผลคะแนนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 คือ ความแตกต่าง ระหว่างนักเรียนที่เรียนในสายวิทยาศาสตร์กับสายอื่นๆ ซึ่งข้อสอบ O-NET โดยเฉพาะในวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ จะเหมาะสมกับนักเรียนที่สายวิทยาศาสตร์ที่ได้เรียนวิชาฟิสิกส์ เคมี และชีววิทยา ขณะที่นักเรียน ที่เรียนสายศิลป์หรือภาษา จะไม่ได้เรียนวิชาเหล่านี้มากนัก ทำให้ทำคะแนนในวิชาเหล่านี้ได้ไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้น แนวนโยบายในการกำหนดให้นักเรียนทุกคนเข้ารับการทดสอบ O-NET เมื่อจบแต่ละช่วงชั้น โดยไม่คำนึงถึง ความแตกต่างหรือเส้นทางชีวิตของนักเรียนแต่ละคน อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลการทดสอบ O-NET ของนักเรียน ไทยไม่เป็นอย่างที่คาดหวังไว้ อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนของนักเรียนไทยที่เป็นเหตุที่ทำให้ทำคะแนนการทดสอบ O-NET

ได้ไม่ดี ซึ่งสะท้อนมาจากครูผู้สอน คือ มาจากอุปนิสัยการอ่านหนังสือ นักเรียนไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบหรือไม่สามารถอ่านบทความยาวๆ ได้จนจบ หรืออ่านจบแต่ไม่สามารถจับสาระสำคัญในการบทความเหล่านั้นได้ ทำให้นักเรียนไม่พยายามที่จะทำข้อสอบดังกล่าว บางส่วนเลือกที่จะเดาคำตอบโดยไม่คิดวิเคราะห์หาคำตอบที่ถูกต้อง ด้วยข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ การที่ผลการทดสอบ O-NET มีคะแนนที่ค่อนข้างต่ำ อาจไม่ได้มาจากการที่นักเรียนทำข้อสอบไม่ได้ แต่อาจมาจากนักเรียนขาดความตั้งใจที่จะทำข้อสอบมากกว่า นอกจากนี้ยังพบข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับ O-NET อีก อาทิ การขาดแคลนครูกับการทดสอบ O-NET ซึ่งพบว่า โรงเรียนขาดครูในสาขาใด มักจะได้คะแนนในวิชานั้นต่ำอีกด้วย ข้อสอบ O-NET จะเน้นให้นักเรียนใช้การคิดวิเคราะห์ในการทำสอบ แต่ยังมีโรงเรียนอีกเป็นจำนวนมากที่ขาดแคลนห้องปฏิบัติการ ทำให้นักเรียนไม่มีโอกาสฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์จากการปฏิบัติ และเรียนโดยการฟังครูบรรยายอย่างเดียว ทำให้ไม่เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งส่งผลต่อคะแนน O-NET ของนักเรียนด้วย

สุดท้ายนี้ ข้อสรุปที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ได้เกี่ยวกับ O-NET คือ ผลการทดสอบ O-NET ควรจะถูกนำมาใช้ในการวัดคุณภาพขั้นต่ำที่ทุกสถานศึกษาพึงมีมากกว่าการใช้วัดความเป็นเลิศของสถานศึกษา และพยายามผลักดันให้นักเรียนได้คะแนน O-NET สูงแต่เพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้ ผลการทดสอบ O-NET ถูกนำไปใช้ในเชิงนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา มากกว่านำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน กล่าวคือ ผลการทดสอบ O-NET มักถูกนำไปใช้เป็นตัวชี้วัดของสถานศึกษาและครูในการประเมินผลการปฏิบัติราชการ จึงทำให้เกิดการติว O-NET เพื่อให้นักเรียนได้คะแนน O-NET สูงมากกว่านำมาใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนซึ่งถือว่าผิดวัตถุประสงค์ในการมีการทดสอบ O-NET

3) Digital Dilemma โลกในศตวรรษที่ 21 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ไม่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้อำนวยการและครูในสถานศึกษาส่วนใหญ่ต่างเห็นว่า การนำสื่อดิจิทัลที่ทันสมัยในรูปแบบต่างๆ มาช่วยในการจัดการเรียนการสอนจะทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้มากขึ้นและดีขึ้น อีกทั้งยังลดภาระการสอนของครูได้เป็นอย่างดี ในหลายโรงเรียนจึงได้นำเอาสื่อดิจิทัลในรูปแบบต่างๆ อาทิ youtube เข้ามาช่วยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน และอุปกรณ์พื้นฐานที่ใกล้ตัวครูและนักเรียนมากที่สุด ที่นำมาใช้เชื่อมต่อกับสื่อดิจิทัลได้ คือ โทรศัพท์มือถือ โดยในหลายโรงเรียนให้เด็กใช้โทรศัพท์มือถือค้นหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาเรียน หรือให้ช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ครูตั้งขึ้น แต่ยังมีอีกหลายโรงเรียนมีนโยบายไม่อนุญาตให้นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือในโรงเรียน เนื่องจากเห็นว่านักเรียนมักใช้โทรศัพท์มือถือเล่นเกมส์ หรือคุยกับเพื่อนในเวลาเรียน ทำให้เด็กไม่มีสมาธิในการเรียนและเป็นการรบกวนเพื่อนคนอื่นที่ตั้งใจเรียนนโยบายนี้จึงอาจเป็นแนวทางที่ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การจะพิจารณาว่าแนวทางใดเป็นแนวทางที่ถูกต้องก็ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละโรงเรียน ซึ่งแต่ละโรงเรียนแต่ละชั้นนำหน้าระหว่างประโยชน์ที่ได้จากการใช้โทรศัพท์มือถือในการส่งเสริมการเรียนรู้กับผลกระทบแง่ลบที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน อย่างไรก็ตาม ผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากเครื่องมือดิจิทัล เกิดจากนักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางดิจิทัล (Digital Literacy) ควรใช้ประโยชน์จากเครื่องมือเหล่านี้อย่างไร หากโรงเรียนสามารถพัฒนาทักษะความฉลาดรู้ทางดิจิทัลให้กับนักเรียนทุกคนได้แล้วก็จะทำให้สื่อดิจิทัลจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนานักเรียนอย่างมหาศาล

4) คุณลักษณะของบุคลากรในการโรงเรียนเกิดจากอะไร ความน่าสนใจอีกประการหนึ่งที่พบเห็นจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล คือ แต่ละโรงเรียนจะมีคุณลักษณะร่วมกันบางประการระหว่างผู้บริหาร ครู และนักเรียน กล่าวคือ หากผู้บริหาร และครูมีความกระตือรือร้น กล้าแสดงออก นักเรียนส่วนใหญ่ก็จะมีคุณลักษณะที่กระตือรือร้น และกล้าแสดงออกตามไปด้วย ซึ่งผลจากการสังเกตจะพบว่า คุณลักษณะร่วมของบุคลากรที่จะเป็นเอกลักษณ์ในแต่ละโรงเรียนจะเกิดขึ้นจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน โดยโรงเรียนที่มีผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำสูงมักจะสามารถถ่ายทอดคุณลักษณะที่ต้องการผ่านกระบวนการกำหนดนโยบายและการบริหารโรงเรียน และ 2) กระบวนการจัดการเรียนการสอน อาทิ หากโรงเรียนใช้ Active Learning เป็นแนวทางหลักในการจัดการเรียนการสอน ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนก็มีความกระตือรือร้นในการบริหาร การสอน หากการจัดการเรียนการสอนเน้นกระบวนการ STEM บุคลากรภายในโรงเรียนก็จะมีทักษะการคิดวิเคราะห์ ดังนั้นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยที่ไม่ต้องใช้งบประมาณมาก คือ การส่งเสริมให้โรงเรียนมีแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ให้การจัดการเรียนการสอนสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนอย่างยั่งยืน

5) ปัจจัยที่สำคัญเกี่ยวกับครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าคุณภาพของการศึกษาย่อมไม่มีทางสูงไปกว่าคุณภาพของครู แต่ปัจจัยใดที่เกี่ยวข้องกับครูเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุด ผลการลงพื้นที่เก็บข้อมูล พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับครูที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนมีหลากหลายปัจจัย อาทิ มีจำนวนครูเพียงพอสำหรับการสอน มีครูครบทุกสาขาวิชา ครูได้สอนตรงกับสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ครูได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่มักถูกมองข้ามเสมอ คือ เวลาที่ครูใช้ในการสอนนักเรียน จากบทเรียนที่ได้จากการลงพื้นที่หลายโรงเรียน พบว่า โรงเรียนที่ขาดแคลนครู หรือไม่มีครูในบางสาขาวิชา แต่หากจำนวนครูที่มีอยู่มีเวลาอย่างเต็มที่ในการทำหน้าที่สอนนักเรียนแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่ต้องมีภาระอย่างอื่น หรือนักเรียนไม่ถูกรบกวนเวลาจากกิจกรรมภายนอก จะสามารถชดเชยหรือบรรเทาปัญหาที่เกิดจากการขาดแคลนครูได้ นอกจากนี้ ความทุ่มเทในการทำงาน หรือความเอาใจใส่ในการสอน ยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวขับเคลื่อนให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น อาจจะมีกล่าวได้ว่า เวลาที่ครูใช้ในการสอนและความทุ่มเท/ความเอาใจใส่มีความสำคัญในปัจจัยอื่นๆ ความทุ่มเทในการทำงาน หรือความเอาใจใส่ในการสอนเป็นส่วนหนึ่งของ Soft skills ที่ครูทุกคนพึงมี และไม่สามารถพัฒนาได้จากการฝึกอบรมทั่วไป และไม่สามารถหาได้จากข้อสอบคัดเลือกเข้ารับราชการครู เป็นหน้าที่ที่สำคัญของหน่วยผลิตและพัฒนาครูที่ต้องสร้างคุณลักษณะนี้ให้เกิดขึ้นกับครูทุกคน

6) ปัญหา ทางออกของความหลากหลายในการจัดการศึกษา ข้อเท็จจริงที่พบจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลที่เห็นได้อย่างชัดเจนประการหนึ่ง คือ โรงเรียนแต่ละแห่งจะมีความแตกต่างหลากหลาย อาทิ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียน ทรัพยากรที่ได้รับแตกต่างกัน ลักษณะของผู้เรียนที่แตกต่างกัน แต่นโยบายที่หน่วยงานส่วนกลางมอบหมายให้โรงเรียนปฏิบัติ กลับใช้นโยบายเดียวกัน เหมือนกันทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ ความขัดแย้งส่วนนี้นำมาซึ่งอุปสรรคในการจัดการศึกษา เพราะนโยบายแต่ละนโยบายอาจเหมาะสมกับบางโรงเรียน แต่ไม่เหมาะสมกับโรงเรียนอีกส่วนหนึ่ง ทำให้การพัฒนาการจัดการศึกษาในภาพรวมไม่สามารถไปสู่จุดที่คาดหวังได้ ความแตกต่างหลากหลายที่สำคัญที่สุดที่สถานศึกษาต้องใช้ความสำคัญ คือ ความแตกต่างของผู้เรียน ผู้เรียนแต่ละบุคคลมีความต้องการที่แตกต่างกัน มีศักยภาพที่แตกต่างกัน การจัดการเรียนการสอนต้องแตกต่างหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนด้วย การจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงปัญหาของนักเรียน

ผลการเก็บข้อมูลพบข้อเท็จจริงที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ โรงเรียนที่ตระหนักถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล มีการจัดแผนการเรียนการสอนรายบุคคล หรือเปิดสอนวิชาเรียนตามความต้องการของผู้เรียน มีการประเมิน

ผู้เรียนที่หลากหลาย เมื่อสัมภาษณ์นักเรียน จะพบว่า นักเรียนจะมีความสุขในการเรียน และมีความสนใจในการเรียนมากกว่าโรงเรียนที่เน้นเฉพาะการเรียนการสอนในด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว แม้ผลการทดสอบของโรงเรียนดังกล่าวอาจจะไม่ได้ออกไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนหรือยุทธศาสตร์ต่างๆ หรือเป็นไปตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

ด้วยความแตกต่างของผู้เรียนนี้ ทำให้โรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีจุดเน้นแตกต่างกันตามพหุปัญญา เช่น กีฬา ดนตรี หรืออาชีพ การใช้ผลการทดสอบ O-NET แต่เพียงอย่างเดียวมาวัดนักเรียนและโรงเรียนในมาตรฐานเดียวกัน จึงเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม กระทรวงศึกษาธิการจึงต้องออกแบบนโยบายในด้านต่างๆ ทั้งการจัดสรรทรัพยากร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลโรงเรียนและผู้เรียน ให้สอดคล้องและรองรับความแตกต่างของผู้เรียนด้วย จึงจะทำให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

7) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลเชิงนโยบาย ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับข้อมูลเชิงนโยบายของครูและผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่จะส่งผลเป็นอย่างไรต่อการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาต่างๆ อาทิ ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการเรียนซ้ำชั้นของนักเรียนที่ยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่าไม่สามารถให้นักเรียนเรียนซ้ำชั้นได้ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความเข้าใจว่าสถานศึกษาต้องจัดทำหลักสูตรตามที่ สพฐ. กำหนดไว้เท่านั้น และการพัฒนาครูที่มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่าต้องเน้นการพัฒนาโดยการอบรมหลักสูตรต่างๆ ตามที่ สพฐ. กำหนดเท่านั้น สิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการบริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่หน่วยงานต้นสังกัดต้องสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางนโยบายต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ และทันต่อสถานการณ์จึงจะทำให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาประสบความสำเร็จได้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึกปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพสถานศึกษา ข้อมูลที่ได้มาจากสถานศึกษาทุกภูมิภาคของประเทศ ทุกสังกัดทั้งกระทรวงศึกษาธิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน ทำให้ได้ข้อมูลจากสถานศึกษาที่หลากหลายทั้งสถานศึกษาที่มีความพร้อมในการจัดการศึกษา และสถานศึกษาที่มีลักษณะพิเศษ อยู่ในพื้นที่ห่างไกล มีทรัพยากรในการจัดการศึกษาไม่เพียงพอ จนทำให้สามารถมองเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพสถานศึกษาได้ ดังนี้

1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลที่สุดของการจัดการศึกษาของแต่ละสถานศึกษา คือ คุณลักษณะความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผลการเก็บข้อมูลพบข้อเท็จจริงที่พบเหมือนกันในหลายสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นผู้นำสูงจะเป็นปัจจัยที่สามารถทดแทนหรือบรรเทาผลกระทบจากการขาดแคลนทรัพยากรด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี สถานศึกษาขนาดเล็กที่ขาดทรัพยากรด้านต่างๆ หรือสถานศึกษาที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน หากได้ผู้อำนวยการที่มีความเป็นผู้นำมาบริหารสถานศึกษาก็จะสามารถพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากกว่าเมื่อเทียบกับสถานศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสูงจะสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี คุณลักษณะต่างๆ ของผู้นำที่ดีที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษามี อาทิ

- **กล้าตัดสินใจ** ผู้บริหารที่กล้าตัดสินใจจะสามารถแก้ไขปัญหาของสถานศึกษาได้อย่างรวดเร็ว ทันท่วงที่ไม่เก็บสะสมปัญหาไว้เป็นระยะเวลานานจนกลายเป็นปัญหาที่ซับซ้อนแก้ไขได้ยาก อีกทั้งยังสามารถนำความเปลี่ยนแปลงที่ดีมาสู่สถานศึกษาได้อีกด้วย ทำให้สถานศึกษาและนักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพสูงขึ้น
- **ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์** ผู้บริหารที่มีความคิดสร้างสรรค์ จะมีความเข้าใจสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สามารถคิดค้นหรือพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาใหม่ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา รวมทั้งสามารถริเริ่มและประยุกต์นวัตกรรมทางการศึกษาที่ทันสมัยมาพัฒนาผู้เรียนได้เป็นอย่างดี
- **รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น** ผู้บริหารที่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จะได้รับความร่วมมือในการพัฒนาสถานศึกษาจากทุกภาคส่วน ทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นไปด้วยความราบรื่นและได้รับการยอมรับ รวมถึงสามารถสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและระดมทรัพยากรมาสนับสนุนการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ การลงพื้นที่เก็บข้อมูลยังพบว่า ยังมีสถานศึกษาอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่มีความพร้อมในการทำหน้าที่อันเนื่องมาจากหลากหลายสาเหตุ และผลที่เกิดขึ้น คือ การบริหารจัดการต่างๆ ติดขัด และไม่สามารถพัฒนาสถานศึกษาได้ดีเท่าที่ควรจะเป็น ดังนั้น การบรรจุแต่งตั้งผู้บริหารสถานศึกษาแทนตำแหน่งที่ว่างควรดำเนินการด้วยความรวดเร็ว จึงมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

2) ครูผู้สอน อีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง คือ ครูผู้สอน การมีครูผู้สอนที่มีคุณภาพ มีความสำคัญมากกว่าการมีปริมาณครูผู้สอนเป็นจำนวนมาก และการมีครูผู้สอนที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูสูง มีความสำคัญกว่าการมีครูที่มีความรู้และทักษะทางวิชาชีพสูง จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล พบว่า บางสถานศึกษาแม้จะมีครูครบตามเกณฑ์และครบทุกสาขาวิชา แต่ผลการทดสอบ O-NET กลับไม่ได้โดดเด่น จากปริมาณครูที่มีอยู่ แต่บางสถานศึกษา แม้มีครูไม่ครบตามเกณฑ์ที่กำหนด และไม่ได้มีครูครบทุกสาขาวิชา แต่กลับสามารถพัฒนานักเรียนให้มีผลการทดสอบ O-NET ให้อยู่ในระดับที่น่าพอใจได้ และคุณลักษณะของครูที่พบใกล้เคียงกัน คือ เป็นครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูสูง มีความเสียสละ เอาใจใส่ เข้าใจและให้ความสำคัญกับนักเรียนเป็นสำคัญ ครูที่มีคุณลักษณะเหล่านี้จะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดี เมื่อเทียบกับสถานศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน การมีครูที่มีคุณภาพ มีจิตวิญญาณความเป็นครูสูง จะช่วยลดผลกระทบจากปัญหาการขาดแคลนทรัพยากร และลดปัญหาในการบริหารจัดการด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ยังมีอีก 2 ปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมให้ครูสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ

- **ภาระงานของครู** ภาระการทำงานของครูในสถานศึกษาไม่ได้มีเพียงแค่การสอนนักเรียนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีภาระงานอย่างอื่นอีกหลายอย่าง อาทิ งานด้านธุรการ งานด้านพัสดุ การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ภาระงานเหล่านี้จะทำให้ครูมีสมาธิกับการสอนลดน้อยลงและประสิทธิภาพในการสอนลดลงเป็นอย่างมาก แม้ครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูสูง มีทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่ดีเยี่ยม ก็อาจไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ หากมีภาระงานอื่นๆ เข้ามาเบียดบังเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น การลดภาระงานอื่นนอกเหนือจากการสอน จะเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการช่วยให้ครูสามารถทำหน้าที่ในการสอนนักเรียนได้อย่างเต็มที่
- **การใช้เวลาในการทำงานของครู** นอกเหนือจากภาระงานที่ครูที่ต้องดำเนินงานตามหัวข้อที่ผ่านมาแล้วนั้น การจัดสรรเวลาในการทำงานของครูมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จ หากครูใช้เวลาในการทำงานส่วนใหญ่อยู่ในห้องเรียนกับนักเรียน โอกาสในการพัฒนานักเรียนมีคุณภาพ

ก็จะยิ่งมากขึ้น แต่หากใช้เวลาส่วนใหญ่ในห้องเรียน โอกาสในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพก็จะยิ่งน้อยลง และจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลมี 2 สิ่งที่เป็นกิจกรรมที่ดึงดูดให้ออกนอกห้องเรียน คือ การใช้เวลาในการอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง และการทำเอกสารและงานวิจัยต่างๆ เพื่อขอวิทยฐานะให้สูงขึ้น แม้ทั้ง 2 สิ่งนี้จะเป็ นสิ่งที่จำเป็นและเพื่อความเจริญก้าวหน้าในอาชีพของครู แต่หากใช้เวลากับ 2 สิ่งนี้มากเกินไป จะทำให้ประสิทธิภาพในการลดน้อยลง

ดังนั้น นโยบายการผลิตและพัฒนาครู ควรให้ความสำคัญกับการคัดเลือกบุคคลที่มีความเหมาะสมกับอาชีพครูให้มากขึ้น ดึงดูดคนที่มีความพร้อม ความต้องการ และมีจิตวิญญาณความเป็นครูเข้ามาเป็นครูให้มากขึ้น เพราะจะทำให้การพัฒนาครูประสบความสำเร็จมากขึ้น ขณะที่การพัฒนาครูอาจสามารถสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมให้พัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นต่างๆ ได้ แต่จะทำอย่างไรให้การพัฒนาครูสามารถพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้เกิดขึ้นกับครูทุกคนได้ และประการสุดท้าย คือ การสร้างความสมดุลระหว่างเวลาที่ใช้ในการสอนนักเรียนกับเวลาที่ต้องใช้ในการพัฒนาตนเองและการขอวิทยฐานะของครู ทำให้ครูไม่ต้องกังวลกับการอบรมหรือการขอวิทยฐานะมากเกินไป หรือต้องสร้างแนวทางในการบูรณาการทั้ง 2 สิ่งนี้เข้าไปอยู่ในการสอนของครู จะทำให้ครูมีสมาธิจดจ่ออยู่กับการสอนนักเรียนมากขึ้น ท้ายที่สุด หากทำสำเร็จก็จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนครู และการศึกษาในภาพรวม

3) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC)

ผลการลงพื้นที่เก็บข้อมูล พบว่า แต่ละสถานศึกษาจะมีปัญหาที่แตกต่างกัน ตามสภาพและบริบทของแต่ละสถานศึกษา แต่หากกระบวนการแก้ไขปัญหามีต้นตอจากบุคลากรภายในสถานศึกษาเป็นผู้ริเริ่ม และร่วมมือดำเนินการเองก่อนแล้ว จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และหนึ่งในแนวทางที่สถานศึกษาหลายแห่งดำเนินการแล้วประสบความสำเร็จที่พบเห็นจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในหลายสถานศึกษา ก็คือ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC และที่น่าสนใจ คือ กระบวนการ PLC ที่พบในสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ มีไม่เฉพาะแต่ในครูเท่านั้น แต่ยังพบกระบวนการที่มีลักษณะเหมือนกับ PLC เกิดขึ้นกับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เรียนได้อีกด้วย

กระบวนการ PLC พบในสถานศึกษา จะมีลักษณะการรวมตัว รวมพลัง ทำงานร่วมกันของครู ผู้บริหาร หรือนักเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน วิเคราะห์หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างกัลยาณมิตร ต่อเนื่อง เป็นระบบ และสร้างสรรค์ อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาตัวอย่างกระบวนการ PLC ที่พบ อาทิ

- PLC ของผู้บริหาร ผู้บริหารของแต่ละสถานศึกษาที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกันร่วมปรึกษารื้อหรือเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการศึกษาของตนเอง อันนำไปสู่การช่วยเหลือ แลกเปลี่ยน แบ่งกันทรัพยากรซึ่งกันและกัน ทำให้ทุกสถานศึกษามีคุณภาพที่สูงขึ้น
- กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหาร ผู้บริหารของแต่ละสถานศึกษาที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกันร่วมปรึกษารื้อหรือเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการศึกษาของตนเอง อันนำไปสู่การช่วยเหลือ แลกเปลี่ยน แบ่งปันทรัพยากรซึ่งกันและกัน ทำให้ทุกสถานศึกษามีคุณภาพที่สูงขึ้น
- กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองของนักเรียน นักเรียนแต่ละระดับ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาซึ่งกันและกัน พี่ช่วยเหลือน้อง เพื่อนที่เรียนเก่งกว่าช่วยเพื่อนที่เรียนเก่งน้อยกว่า ทำให้นักเรียนทุกคนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น มีความสุขในการเรียนเพิ่มมากขึ้น

สถานศึกษาที่ใช้กระบวนการ PLC ในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน จะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดี และเมื่อเปรียบเทียบผลการทดสอบ O-NET ก่อนและหลังทำ PLC พบว่า เกือบทุกสถานศึกษามีผลการทดสอบ O-NET ที่สูงขึ้น PLC จึงเป็นกระบวนการที่ได้ผล

เป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม กระบวนการ PLC จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการ PLC และทำให้กระบวนการ PLC ประสบความสำเร็จในสถานศึกษา คือ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หลายสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการใช้ PLC มักสร้างบรรยากาศที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน อาทิ ในหลายสถานศึกษาจัดห้องพักรู ให้ครูทุกกลุ่มสาระวิชาได้นั่งรวมกัน ไม่แยกเป็นสาขาใดสาขาหนึ่ง มีการจัดช่วงเวลาให้ครูได้ปรึกษาหารือพูดคุยกันในช่วงก่อนเริ่มสอนหรือหลังสอนเสร็จ สนับสนุนให้นักเรียนรวมกลุ่มจัดตั้งชมรม ตามความถนัดตามความสนใจ โดยผู้อำนวยการและครูคอยช่วยเหลือให้คำปรึกษา การสร้างเวทีแห่งการเรียนรู้ให้นักเรียนให้ปรึกษาหารือและพูดคุยในช่วงเวลาว่าง สิ่งเหล่านี้เป็นบรรยากาศที่กระตุ้นให้เกิดกระบวนการ PLC ในสถานศึกษา และเป็นปัจจัยที่ทำให้กระบวนการ PLC ในสถานศึกษาประสบความสำเร็จ

นอกจากนี้ อีกหนึ่งปัจจัยที่จะทำให้กระบวนการ PLC มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น คือ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยในแพลตฟอร์มต่างๆ เข้ามาเสริมให้เกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ค้นหาคำถามใหม่ๆ ที่ทันสมัย รวมทั้งตัวอย่างความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาลักษณะเดียวกัน ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น และเกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

4) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากภาคส่วนต่างๆ ด้วยความจำกัดของงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ ทำให้รัฐไม่สามารถจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ ได้อย่างเพียงพอ และทั่วถึงทุกสถานศึกษา ผลจากการลงพื้นที่ พบว่า หนึ่งในแนวทางที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในหลายสถานศึกษาภายใต้ข้อจำกัดด้านต่างๆ คือ การส่งเสริม สนับสนุน และดึงดูดให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชน ชุมชน องค์กรทางศาสนา ผู้ปกครอง ครูเก่าที่เกษียณอายุราชการแล้ว ศิษย์เก่า และ นักเรียน สถานศึกษาที่สามารถดึงดูดให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะสามารถลดผลกระทบที่เกิดจากการขาดแคลนทรัพยากรในต่างๆ รวมทั้งยังสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้นอีกด้วย ตัวอย่างเช่น

- การเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดการศึกษาและเลือกวิชาเรียนได้อย่างเสรีตามความสนใจและความถนัด จะทำให้นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจเรียนมากยิ่งขึ้น และยังสามารถดึงดูดนักเรียนให้เข้ามาศึกษาในสถานศึกษามากขึ้น ทำให้สถานศึกษามีขนาดใหญ่ขึ้นอีกด้วย
- การเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะสามารถระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนเข้ามาทดแทนความขาดแคลนในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านงบประมาณ บุคลากร ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น
- ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และครูเก่า เป็นภาคส่วนที่มีความเข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาเป็นอย่างดี การเปิดโอกาสให้กลุ่มบุคคลเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะสามารถแก้ไขปัญหาของผู้เรียนพัฒนาผู้เรียนได้ตรงประเด็น เป็นรูปธรรม

ท้ายที่สุดแล้ว ปัจจัยข้อนี้ สะท้อนให้เห็นว่า การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนและต้องเริ่มต้นจากชุมชน และอาศัยการมีส่วนร่วมจากคนในพื้นที่เป็นหลัก จึงจะทำให้เกิดการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างแท้จริง ดังนั้น หน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ คือ ต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้ได้มากที่สุด ปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบต่างๆ ที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ กระจายอำนาจการจัดการศึกษา และทำให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น จึงจะทำให้ได้การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างแท้จริงและยั่งยืน

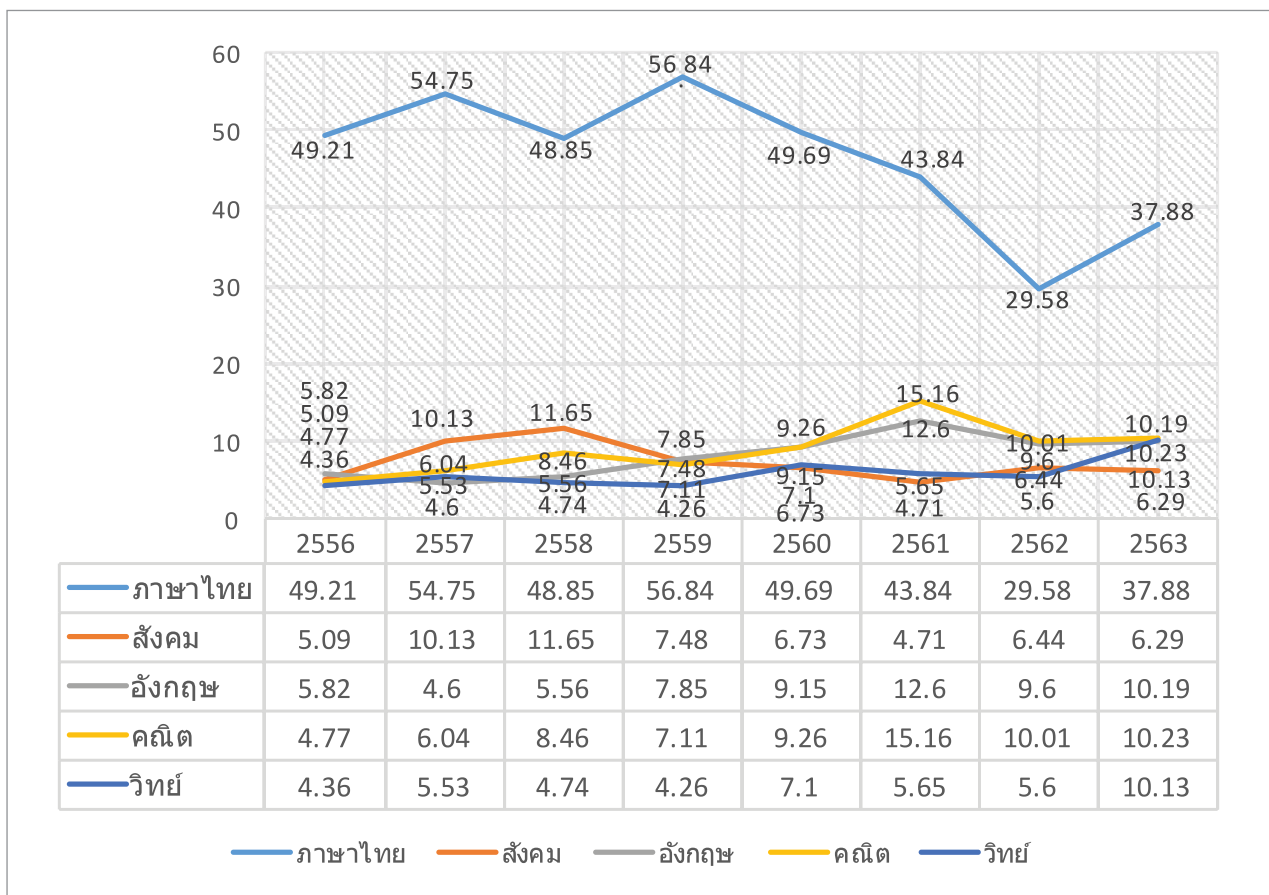

4.4 ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดด้านคุณภาพผู้เรียนของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579

หนึ่งในวัตถุประสงค์สำคัญของรายงานการศึกษาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA คือ การศึกษา และวิเคราะห์สถานการณ์การจัดการศึกษาตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (เป้าหมายด้านผู้เรียนและเป้าหมายของการจัดการศึกษา) ผ่านผลการทดสอบ O-NET และ PISA ซึ่งในรายงานฉบับนี้ ได้วิเคราะห์ผลดังกล่าว โดยใช้ข้อมูลรายบุคคล O-NET ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 - 2563 และข้อมูลผลการทดสอบ PISA ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 - 2561 เป็นฐานในการวิเคราะห์ ทั้งนี้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับผลการทดสอบ O-NET และ PISA ไว้ทั้งสิ้น 4 ตัวชี้วัด ในหัวข้อนี้ จะทำการวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างเป้าหมายที่กำหนดไว้กับสถานการณ์ในปัจจุบันของแต่ละตัวชี้วัด เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายสู่ความสำเร็จในแต่ละตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของนักเรียนที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป เพิ่มขึ้น

แผนภาพที่ 4.2 ร้อยละของนักเรียนที่ได้คะแนน O-NET ตั้งแต่ 50 คะแนนขึ้นไป ระดับชั้น ม. 6 ปีการศึกษา 2556 - 2563

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดตัวชี้วัดตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ ด้านคุณภาพการศึกษา (Quality) โดยกำหนดร้อยละของนักเรียนที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป เพิ่มขึ้น ซึ่งปีที่ 1 - 5 (พ.ศ. 2560 - 2564) กำหนด

ไว้ที่ร้อยละ 50 เมื่อพิจารณาผลการทดสอบ O-NET ตั้งแต่ปี 2556 - 2563 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ร้อยละของนักเรียนที่ได้คะแนนผ่านเกณฑ์มากกว่า 50 คะแนนในแต่ละวิชา ค่อนข้างใกล้เคียงกัน ยกเว้นวิชาภาษาไทยที่มีร้อยละของนักเรียนที่ได้คะแนนผ่านเกณฑ์สูงกว่าวิชาอื่น ๆ ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละวิชา จะพบว่า

- วิชาภาษาไทย เป็นวิชาที่มีร้อยละของจำนวนนักเรียน เกินกว่า 50 คะแนนมากกว่าร้อยละ 50 ในปี 2557 และ 2559 แต่หลังจากนั้นมีค่าลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2563 ค่ากลับมาสูงขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 37.88

- วิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่มีร้อยละของจำนวนนักเรียน ที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มลดลงตั้งแต่ปี 2558 ที่มีค่าสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 11.65 ก่อนเพิ่มขึ้นในปี 2562 อยู่ที่ 6.44

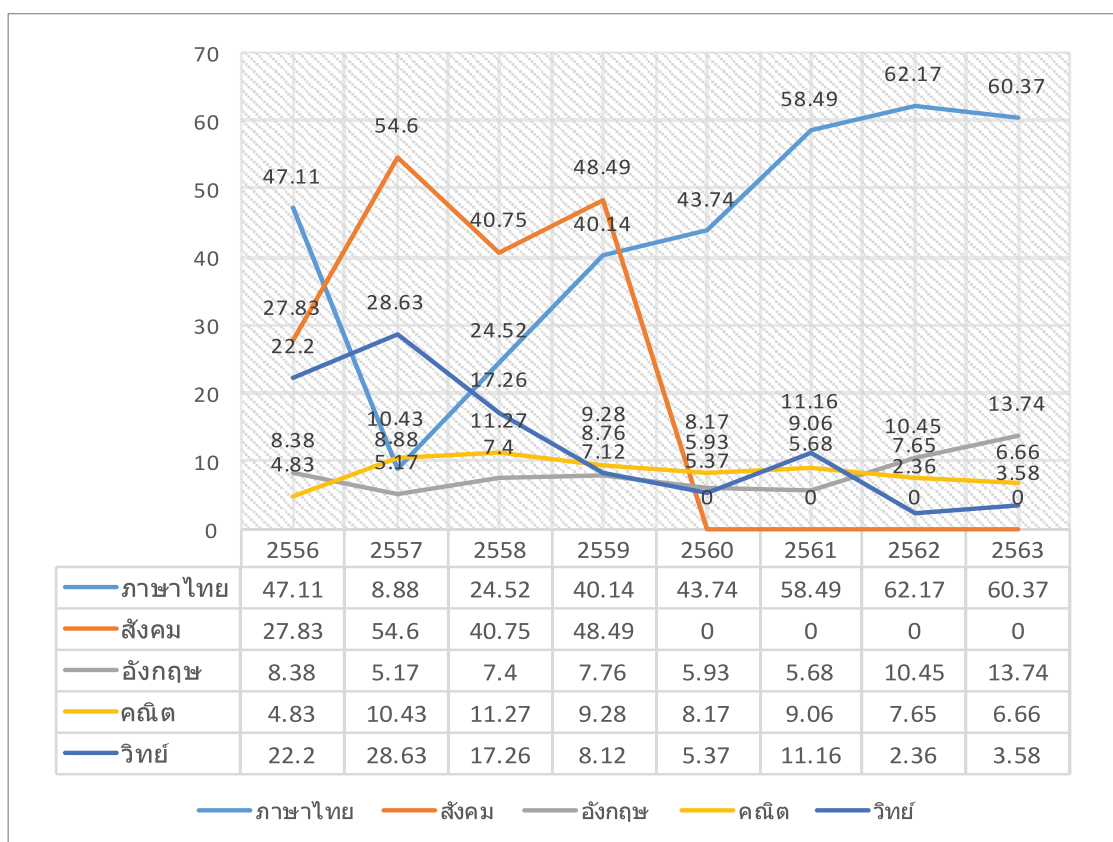
- วิชาภาษาอังกฤษ เป็นวิชาที่มีร้อยละของจำนวนนักเรียน ที่มีแนวโน้มสูงขึ้นตั้งแต่ปี 2558 อย่างชัดเจน โดยในปี 2561 มีร้อยละสูงสุดอยู่ที่ 12.6 จากนั้นมีค่าลดลงแล้วกลับมาสูงขึ้นในปี 2563 อยู่ที่ร้อยละ 10.19

- วิชาคณิตศาสตร์ เป็นวิชาที่มีร้อยละของจำนวนนักเรียน ที่มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างชัดเจนตั้งแต่ปี 2556 โดยเพิ่มสูงสุดในปี 2561 อยู่ที่ 15.61 จากนั้นมีค่าลดลงแล้วกลับมาสูงขึ้นในปี 2563 อยู่ที่ร้อยละ 10.23

- วิชาวิทยาศาสตร์ เป็นวิชาที่มีร้อยละของจำนวนนักเรียน ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและลดลงสลับกันทุกปี ก่อนเพิ่มขึ้นสูงสุดในปี 2563 อยู่ที่ 10.13

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาผลคะแนนย้อนหลัง พบว่า ร้อยละของนักเรียนที่มีคะแนนผลการทดสอบ O-NET ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ทุกวิชายังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ ที่ให้ไว้โดยร้อยละของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป เพิ่มขึ้น อย่างน้อยร้อยละ 50

แผนภาพที่ 4.3 ร้อยละของนักเรียนที่ได้คะแนน O-NET ตั้งแต่ 50 คะแนนขึ้นไป ระดับชั้น ม.3 ปีการศึกษา 2556-2563

ขณะที่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ร้อยละของนักเรียนที่ได้คะแนนผ่านเกณฑ์มากกว่า 50 คะแนนในแต่ละวิชา ค่อนข้างใกล้เคียงกัน ยกเว้น วิชาภาษาไทยที่มีร้อยละของนักเรียนที่ได้คะแนนผ่านเกณฑ์สูงกว่าวิชาอื่นๆ ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละวิชา จะพบว่า

- วิชาภาษาไทย เป็นวิชาที่มีร้อยละของจำนวนนักเรียน ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2557 ที่มีร้อยละต่ำสุดอยู่ที่ 8.88 อย่างต่อเนื่อง และเป็นวิชาที่มีร้อยละของจำนวนนักเรียน เกินกว่า 50 คะแนนมากกว่าร้อยละ 50 ในปี 2561 - 2563 ทำให้เป็นวิชาเดียวที่มีแนวโน้มบรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

- วิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่มีร้อยละของจำนวนนักเรียน ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและลดลงสลับกันทุกปี และมีร้อยละของจำนวนนักเรียน เกินกว่า 50 คะแนนมากกว่าร้อยละ 50 ในปี 2557 อยู่ที่ 54.6 และในปี 2560 เป็นต้นมา ไม่มีการสอบวิชาสังคม

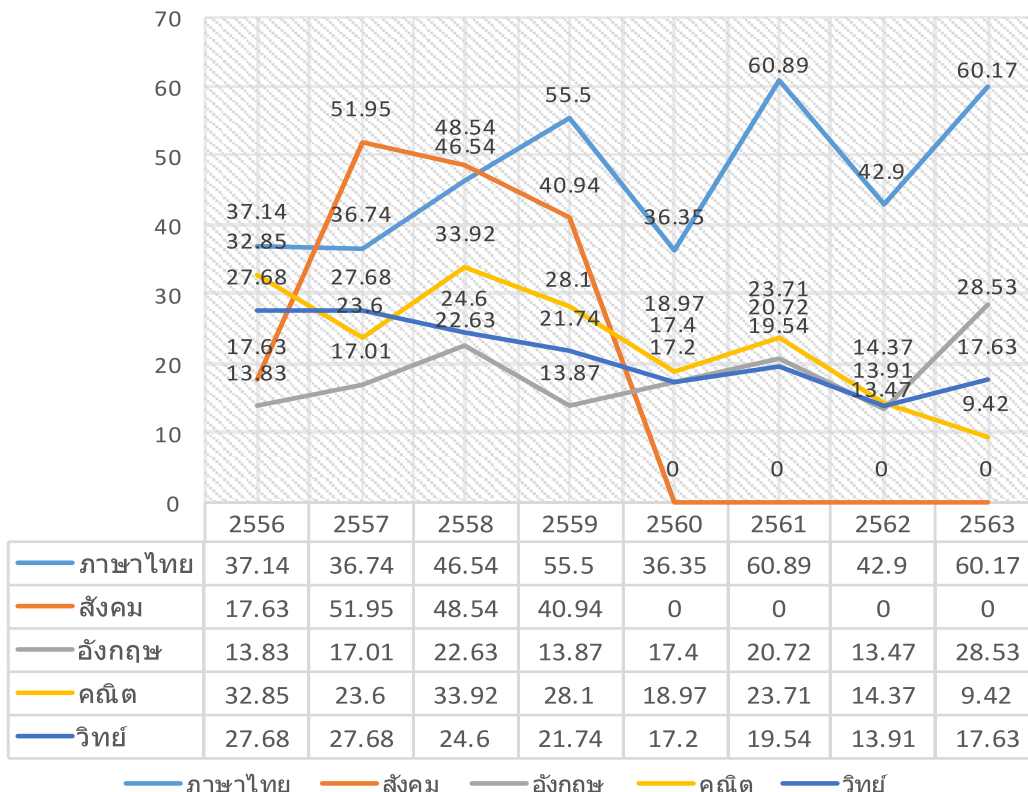
- วิชาภาษาอังกฤษ เป็นวิชาที่มีร้อยละของจำนวนนักเรียน ที่มีแนวโน้มลดลงมาตลอดจนกระทั่งสูงขึ้นในปี 2562 อย่างชัดเจน โดยในปี 2562 มีร้อยละอยู่ที่ 10.45 และในปี 2563 มีร้อยละสูงสุดอยู่ที่ 13.74

- วิชาคณิตศาสตร์ เป็นวิชาที่มีร้อยละของจำนวนนักเรียน ที่มีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัดตั้งแต่ปี 2558 ที่อยู่ที่ 11.27 จนมาอยู่ที่ 6.66 ในปี 2563 และมีเพียงปี 2661 ปีเดียวที่กลับมาสูงขึ้นอยู่ที่ 9.06

- วิชาวิทยาศาสตร์ เป็นวิชาที่มีร้อยละของจำนวนนักเรียน ที่มีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัดตั้งแต่ปี 2557 ที่อยู่ที่ 28.63 จนมาอยู่ที่ 2.36 ในปี 2562 และมีเพียงปี 2661 ปีเดียวที่กลับมาสูงขึ้นอยู่ที่ 11.16 แม้ในปี 2563 ร้อยละจะสูงขึ้นกว่าปีก่อน แต่ก็มากกว่าเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยอยู่ที่ 3.58

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาผลคะแนนย้อนหลัง พบว่าร้อยละของนักเรียนที่มีคะแนนผลการทดสอบ O-NET ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ส่วนใหญ่แต่ละวิชายังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ยกเว้น วิชาภาษาไทยที่มีแนวโน้มบรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติได้

แผนภาพที่ 4.4 ร้อยละของนักเรียนที่ได้คะแนน O-NET ตั้งแต่ 50 คะแนนขึ้นไป ระดับชั้นป.6 ปีการศึกษา 2556-2563

ผลการวิเคราะห์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าร้อยละของนักเรียนที่ได้คะแนนผ่านเกณฑ์มากกว่า 50 คะแนนในแต่ละวิชา ค่อนข้างใกล้เคียงกัน ยกเว้นวิชาภาษาไทยและวิชาสังคมที่มีร้อยละของนักเรียนที่ได้คะแนนผ่านเกณฑ์สูงกว่าวิชาอื่น ๆ ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละวิชา จะพบว่า

- วิชาภาษาไทย เป็นวิชาที่มีร้อยละของจำนวนนักเรียนที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและลดลงสลับกันทุกปี และเป็นวิชาที่มีร้อยละของจำนวนนักเรียน เกินกว่า 50 คะแนนมากกว่าร้อยละ 50 ในปี 2559, 2561 และ 2563

- วิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาที่มีร้อยละของจำนวนนักเรียนที่มีแนวโน้มลดลง และมีร้อยละของจำนวนนักเรียน เกินกว่า 50 คะแนนมากกว่าร้อยละ 50 ในปี 2557 อยู่ที่ 51.95 และในปี 2560 เป็นต้นมาวิชาสังคมไม่มีการสอบ

- วิชาภาษาอังกฤษ เป็นวิชาที่มีร้อยละของจำนวนนักเรียน ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2559 ที่อยู่ที่ 13.87 จนมาอยู่ที่ 28.53 ในปี 2563 แต่มีเพียงปี 2661 ปีเดียวที่ลดลงมาอยู่ที่ 13.47

- วิชาคณิตศาสตร์ เป็นวิชาที่มีร้อยละของจำนวนนักเรียน ที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2558 ที่อยู่ที่ 33.92 จนมาอยู่ที่ 9.42 ในปี 2563 และมีเพียงปี 2661 ปีเดียวที่กลับมาสูงขึ้นอยู่ที่ 23.71

- วิชาวิทยาศาสตร์ เป็นวิชาที่มีร้อยละของจำนวนนักเรียน ที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2556 ที่อยู่ที่ 27.68 จนมาอยู่ที่ 13.91 ในปี 2562 และมีเพียงปี 2661 และปี 2563 ที่กลับมาสูงขึ้นอยู่ที่ 19.54 และ 17.63 ตามลำดับ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาผลคะแนนย้อนหลัง พบว่าร้อยละของนักเรียนที่มีคะแนนผลการทดสอบ O-NET ผ่านเกณฑ์ คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ทุกวิชายังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติที่ให้ไว้ โดยร้อยละของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป เพิ่มขึ้น อย่างน้อยร้อยละ 50

ตัวชี้วัดที่ 2 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระหว่างพื้นที่/ภาคการศึกษาในวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ ลดลง

รายงานฉบับนี้ขออนุญาตความหมายระหว่างพื้นที่ของตัวชี้วัดนี้ใน 2 มุมมอง คือ มุมมองที่ 1 ระหว่างพื้นที่ หมายถึง ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ย ของนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง กับอำเภออื่นๆ ของแต่ละจังหวัด มุมมองที่ 2 ระหว่างพื้นที่ หมายถึง ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ย ของนักเรียนในแต่ละจังหวัด โดยในแต่ละมุมมองมีผลลัพธ์ ดังนี้

ตารางที่ 4.46 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง และอำเภออื่นๆ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563

วิชาคณิตศาสตร์	ประถมศึกษาปีที่ 6					
	2558	2559	2560	2561	2562	2563
นักเรียนที่อยู่นอก อ.เมือง	39.96	36.97	33.91	34.67	30.84	28.31
นักเรียนที่อยู่ในเขต อ.เมือง	46.84	43.73	40.13	40.76	35.08	32.6
ความแตกต่าง	6.88	6.75	6.21	6.09	4.24	4.29
คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ	42.15	39.1	35.86	35.95	31.73	29.35
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	4.13	3.67	3.14	3.9	2.76	2.3

ตารางที่ 4.47 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง และอำเภออื่นๆ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 - 2563

วิชาคณิตศาสตร์	มัธยมศึกษาปีที่ 3					
	2558	2559	2560	2561	2562	2563
นักเรียนที่อยู่นอก อ.เมือง	29.83	26.53	23.37	28.33	25.06	23.68
นักเรียนที่อยู่ในเขต อ.เมือง	36.08	33.29	30.55	33.81	30.58	29.25
ความแตกต่าง	6.24	6.76	7.17	5.48	5.52	5.57
คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ	32.14	29.02	26.02	29.73	26.49	25.26
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.19	2.42	2.55	2.44	2.28	2.5

ตารางที่ 4.48 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง และอำเภออื่นๆ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558-2563

วิชาคณิตศาสตร์	มัธยมศึกษาปีที่ 6					
	2558	2559	2560	2561	2562	2563
นักเรียนที่อยู่นอก อ.เมือง	21.84	21.86	20.73	28.37	23.46	24.26
นักเรียนที่อยู่ในเขต อ.เมือง	29.06	28.71	29.36	35.35	29.3	29.69
ความแตกต่าง	7.22	6.85	8.63	6.98	5.84	5.43
คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ	26.52	24.81	24.46	30.58	25.32	25.96
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.77	2.85	3.52	4.39	3.67	3.09

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดตัวชี้วัดตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ ด้านคุณภาพการศึกษา (Quality) โดยกำหนดความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระหว่างพื้นที่/ภาคการศึกษาในวิชาคณิตศาสตร์ลดลง ซึ่งปีที่ 1 - 5 กำหนดไว้ที่น้อยกว่า 5 คะแนน เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง และอำเภออื่น ๆ ตั้งแต่ ปี 2558 - 2563 พบว่าความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองทุกระดับชั้น มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภออื่นค่อนข้างมาก ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละระดับชั้น จะพบว่า

- ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีแนวโน้มความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ศึกษาในเขตอำเภอเมืองกับนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภออื่นลดลง และเมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนฯ พบว่ามีเพียงปี 2562 และ 2563 ที่มีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 5 ซึ่งถือว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีแนวโน้มความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ศึกษาในเขตอำเภอเมืองกับนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภออื่นเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2561 และเมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียน พบว่าทุกปียังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีแนวโน้มความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ศึกษาในเขตอำเภอเมืองกับนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภออื่นลดลงตั้งแต่ปี 2561 และเมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียน พบว่าทุกปียังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบ O-NET ของนักเรียน พบว่าส่วนใหญ่ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทุกระดับชั้นยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติโดยค่าความแตกต่างที่ให้อัตโนมัติน้อยกว่า 5

ตารางที่ 4.49 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง และอำเภออื่นๆ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563

วิชาภาษาอังกฤษ	ประถมศึกษาปีที่ 6					
	2558	2559	2560	2561	2562	2563
นักเรียนที่อยู่นอก อ.เมือง	36.26	31.03	32.35	36.6	32.17	40
นักเรียนที่อยู่ในเขต อ.เมือง	45.88	39.84	41.72	43.3	38.25	48.74
ความแตกต่าง	9.62	8.81	9.38	6.7	6.08	8.74
คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ	39.31	33.8	35.28	38.01	33.45	42.11
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	4	3.26	3.63	3.9	3.42	5.18

ตารางที่ 4.50 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง และอำเภออื่นๆ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 - 2563

วิชาภาษาอังกฤษ	มัธยมศึกษาปีที่ 3					
	2558	2559	2560	2561	2562	2563
นักเรียนที่อยู่นอก อ.เมือง	28.27	29.2	28.34	28.44	31.7	32.28
นักเรียนที่อยู่ในเขต อ.เมือง	34.04	35.7	33.68	31.79	36.68	38.65
ความแตกต่าง	5.77	6.5	5.34	3.35	4.98	6.37
คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ	30.4	31.6	30.31	29.3	32.97	34.07
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.9	2.21	1.74	1.69	2.38	3.29

ตารางที่ 4.51 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนที่ศึกษา
 ในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง และอำเภออื่นๆ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปี การศึกษา
 2558 - 2563

วิชาภาษาอังกฤษ	มัธยมศึกษาปีที่ 6					
	2558	2559	2560	2561	2562	2563
นักเรียนที่อยู่นอก อ.เมือง	21.84	24.44	24.32	29.6	27.71	28.28
นักเรียนที่อยู่ในเขต อ.เมือง	29.06	32.05	33.44	34.98	32.16	33.35
ความแตกต่าง	7.22	7.61	9.12	5.38	4.45	5.07
คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ	24.93	27.71	28.27	31.3	29.13	29.88
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.71	2.83	3.41	3.72	3.17	3.29

ขณะที่เมื่อพิจารณาวิชาภาษาอังกฤษ จะพบว่า

- ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีแนวโน้มความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ศึกษาในเขตอำเภอเมืองกับนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภออื่นลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2558 - 2562 และมีเพียงปี 2560 และปี 2563 ที่กลับมาสูงขึ้น และเมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนฯ พบว่าทุกปียังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีแนวโน้มความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ศึกษาในเขตอำเภอเมืองกับนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภออื่นเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2561 และเมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนฯ พบว่า มีเพียงปี 2561 และ 2562 ที่มีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 5 ซึ่งถือว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีแนวโน้มความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ศึกษาในเขตอำเภอเมืองกับนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภออื่นเพิ่มขึ้นและลดลงไม่แน่นอน และเมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนฯ พบว่า มีเพียงปี 2562 ที่มีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 5 ซึ่งถือว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบ O-NET ของนักเรียน พบว่า ส่วนใหญ่ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทุกระดับชั้นยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ยกเว้นในช่วงปี 2561 - 2563 พบว่า ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่มีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 5 หรือใกล้เคียง 5 ซึ่งถือว่ามีความใกล้เคียงบรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยค่าความแตกต่างที่ให้ได้ต้องน้อยกว่า 5

ข้อสังเกต เมื่อพิจารณาจากความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ของนักเรียนที่ศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง และอำเภออื่นๆ ในทุกวิชา ทุกระดับชั้น ทุกปี พบว่า มีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกันหมด คือ ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ศึกษาในเขตอำเภอเมืองสูงกว่านักเรียนที่ศึกษาในอำเภออื่นค่อนข้างมาก นอกจากนี้ คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ศึกษาในเขตอำเภอเมืองยังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย ในทางกลับกันคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ศึกษาในอำเภออื่นกลับต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียน 2 กลุ่มนี้ เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ว่าในแต่ละพื้นที่ได้รับคุณภาพการศึกษาไม่เท่าเทียมกัน ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ร้อยละคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ศึกษาในอำเภออื่นนั้นต่ำกว่านักเรียนที่ศึกษาในเขตอำเภอเมือง

ตารางที่ 4.52 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563

วิชาคณิตศาสตร์	ประถมศึกษาปีที่ 6					
	2558	2559	2560	2561	2562	2563
จังหวัดที่ได้คะแนนสูงสุด	กทม.	กทม.	กทม.	กทม.	กทม.	กทม.
	50.39	46.79	43.07	44.2	37.91	34.48
จังหวัดที่ได้คะแนนต่ำสุด	ปัตตานี	ปัตตานี	นราธิวาส	นราธิวาส	นราธิวาส	นราธิวาส
	30.51	28.52	27.15	24.7	23.28	23.52
ความแตกต่าง	19.83	18.27	15.91	19.5	14.63	10.96
คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ	42.15	39.1	35.86	35.95	31.73	29.35
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	4.13	3.67	3.14	3.9	2.76	2.3

ตารางที่ 4.53 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ ของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 - 25603

วิชาคณิตศาสตร์	มัธยมศึกษาปีที่ 3					
	2558	2559	2560	2561	2562	2563
จังหวัดที่ได้คะแนนสูงสุด	กทม.	กทม.	กทม.	กทม.	กทม.	สมุทรสงคราม
	38.62	36.13	33.35	36.74	33.15	33.79
จังหวัดที่ได้คะแนนต่ำสุด	นราธิวาส	ปัตตานี	นราธิวาส	นราธิวาส	นราธิวาส	นราธิวาส
	26.53	22.5	19.06	23.32	20.17	20.5
ความแตกต่าง	12.1	13.63	14.29	13.42	12.98	13.29
คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ	32.14	29.02	26.02	29.73	26.49	25.26
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.19	2.42	2.55	2.44	2.28	2.5

ตารางที่ 4.54 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาคณิตศาสตร์ของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 25603

วิชาคณิตศาสตร์	มัธยมศึกษาปีที่ 6					
	2558	2559	2560	2561	2562	2563
จังหวัดที่ได้คะแนนสูงสุด	นครนายก	นครนายก	นครนายก	นครนายก	นครนายก	นครนายก
	35.41	34.85	36.28	41.66	37.17	34.3
จังหวัดที่ได้คะแนนต่ำสุด	นราธิวาส	นราธิวาส	นราธิวาส	นราธิวาส	นราธิวาส	นราธิวาส
	20.71	18.64	17.05	20.7	17.41	18.4
ความแตกต่าง	14.7	16.21	19.22	20.96	19.76	15.9
คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ	26.52	24.81	24.46	30.58	25.32	25.96
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.77	2.85	3.52	4.39	3.67	4.11

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ของพื้นที่ โดยใช้จังหวัดเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา พบว่า คะแนนเฉลี่ยในวิชาคณิตศาสตร์ของจังหวัดที่ได้คะแนนสูงสุดจะมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่ได้คะแนนต่ำสุดเป็นอย่างมาก และเมื่อสังเกตจากจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด จะพบว่าเป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคกลาง และจังหวัดที่ได้คะแนนต่ำสุดจะเป็น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละระดับชั้น จะพบว่า

- ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ กรุงเทพมหานคร ส่วนจังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ จังหวัดปัตตานี และนราธิวาส เมื่อพิจารณาแนวโน้มความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า เริ่มลดลงตั้งแต่ปี 2561 และในปี 2563 มีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด และเมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า ทุกปียังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ กรุงเทพมหานคร และสมุทรสงคราม ส่วนจังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ จังหวัดปัตตานี และนราธิวาส เมื่อพิจารณาแนวโน้มความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า เริ่มลดลงตั้งแต่ปี 2560 แล้วกลับมาสูงขึ้นในปี 2563 และเมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า ทุกปียังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ จังหวัดนครนายก ส่วนจังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ จังหวัดนราธิวาส เมื่อพิจารณาแนวโน้มความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันค่อนข้างมากอย่างเห็นได้ชัด แม้จะมีแนวโน้มของคะแนนเฉลี่ยที่ลดลง และเมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า ทุกปียังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า ส่วนใหญ่ในทุกะดับชั้นมีความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างมาก โดยเฉลี่ยแตกต่างกันอยู่ 15 คะแนน แต่เมื่อสังเกตแนวโน้มคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและ

จังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า ในทุกระดับชั้นมีความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด และเมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า ทุกระดับชั้น ทุกปียังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

ตารางที่ 4.55 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ ของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563

วิชาภาษาอังกฤษ	ประถมศึกษาปีที่ 6					
	2558	2559	2560	2561	2562	2563
จังหวัดที่ได้คะแนนสูงสุด	กทม.	กทม.	กทม.	กทม.	กทม.	กทม.
	50.99	45.31	43.39	50.61	45.32	56.56
จังหวัดที่ได้คะแนนต่ำสุด	แม่ฮ่องสอน	บึงกาฬ	แม่ฮ่องสอน	แม่ฮ่องสอน	นราธิวาส	นราธิวาส
	30.51	27.79	28.36	30.7	27.19	32.33
ความแตกต่าง	19.88	17.52	19.03	19.91	18.13	24.23
คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ	39.31	33.8	35.28	38.01	33.45	42.11
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	4	3.26	3.63	3.9	3.42	5.18

ตารางที่ 4.56 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ ของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 - 2563

วิชาภาษาอังกฤษ	มัธยมศึกษาปีที่ 3					
	2558	2559	2560	2561	2562	2563
จังหวัดที่ได้คะแนนสูงสุด	กทม.	กทม.	กทม.	กทม.	กทม.	กทม.
	37.7	40.19	37.47	36.45	41.8	43.74
จังหวัดที่ได้คะแนนต่ำสุด	บึงกาฬ	หนองบัวลำภู	นราธิวาส	หนองบัวลำภู	หนองบัวลำภู	แม่ฮ่องสอน
	26.93	27.63	27.19	26.37	28.88	29.25
ความแตกต่าง	10.77	12.56	10.28	10.08	12.92	14.49
คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ	30.4	31.6	30.31	29.3	32.97	34.07
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.9	2.21	1.74	1.69	2.38	3.29

ตารางที่ 4.57 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษ ของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563

วิชาภาษาอังกฤษ	มัธยมศึกษาปีที่ 6					
	2558	2559	2560	2561	2562	2563
จังหวัดที่ได้คะแนนสูงสุด	กทม.	กทม.	กทม.	กทม.	กทม.	กทม.
	34.39	38	39.63	43.23	40.02	40.94
จังหวัดที่ได้คะแนนต่ำสุด	กาฬสินธุ์	นราธิวาส	หนองบัวลำภู	นราธิวาส	นราธิวาส	นราธิวาส
	20	22.55	22.12	24.53	23.12	23.8
ความแตกต่าง	14.39	15.45	17.51	18.7	16.9	17.14
คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ	24.93	27.71	28.27	31.3	29.13	29.88
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.71	2.83	3.41	3.72	3.17	3.29

ขณะที่เมื่อพิจารณาวิชาภาษาอังกฤษ พบว่า คะแนนเฉลี่ยในวิชาภาษาอังกฤษของจังหวัดที่ได้คะแนนสูงสุด จะมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่ได้คะแนนต่ำสุดเป็นอย่างมาก และเมื่อสังเกตจากจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดจะพบว่า กรุงเทพมหานครเป็นเพียงจังหวัดเดียว และจังหวัดที่ได้คะแนนต่ำสุดจะเป็นจังหวัดที่มีพรมแดนติดต่อกับต่างประเทศ หรือจังหวัดที่แยกตัวขึ้นเป็นจังหวัดไม่นานนี้ โดยเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละระดับชั้น พบว่า

- ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ กรุงเทพมหานคร ส่วนจังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน บึงกาฬ และนราธิวาส เมื่อพิจารณาแนวโน้มความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า มีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นค่อนข้างมากตั้งแต่ปี 2559 จนถึงปี 2563 อย่างเห็นได้ชัด และเมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า ทุกปียังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ กรุงเทพมหานคร ส่วนจังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน บึงกาฬ หนองบัวลำภู และนราธิวาส เมื่อพิจารณาแนวโน้มความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า มีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น แต่ไม่แตกต่างกันมาก และในแต่ละปีมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน และเมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า ทุกปียังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

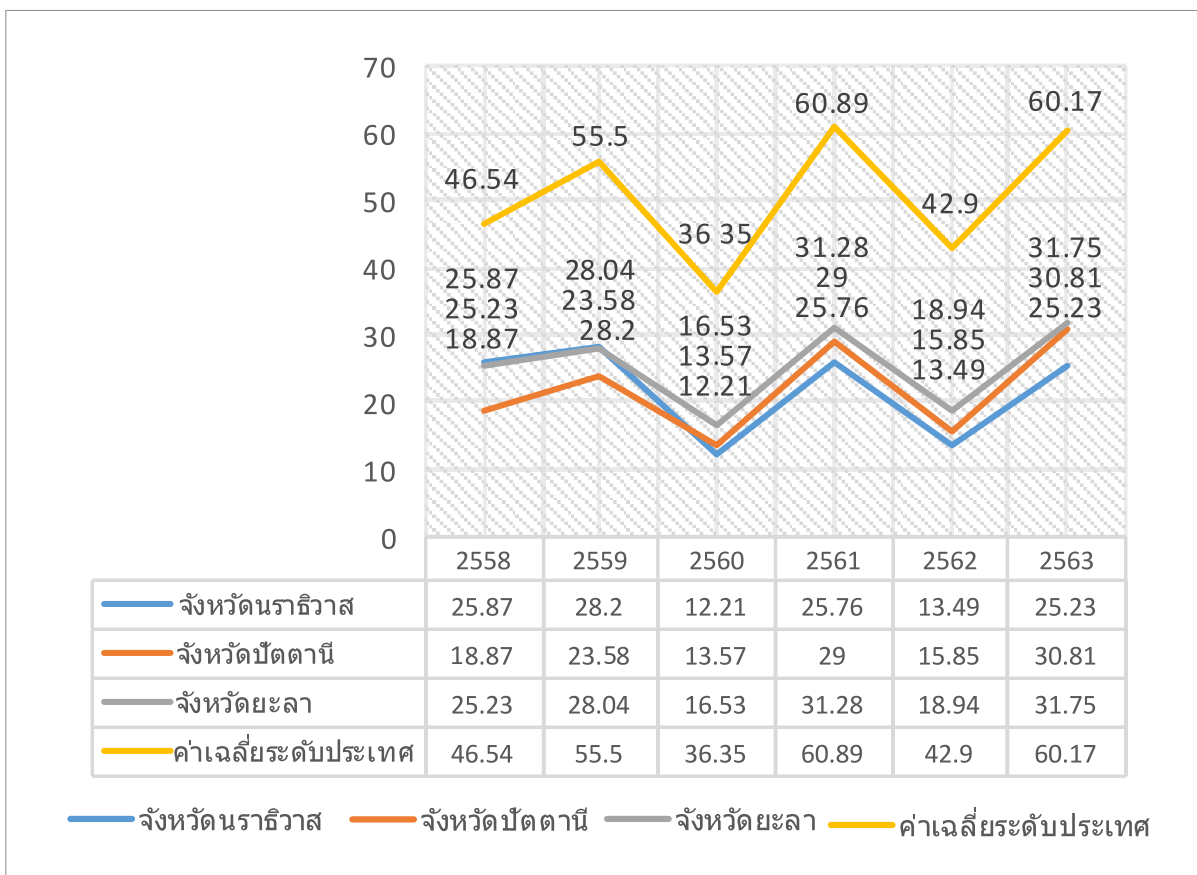
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ กรุงเทพมหานคร ส่วนจังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ จังหวัดกาฬสินธุ์ หนองบัวลำภู และนราธิวาส เมื่อพิจารณาแนวโน้มความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า มีทั้งเพิ่มขึ้นและลดลงในแต่ละปี แนวโน้มไม่แน่นอน แต่คะแนนเฉลี่ยค่อนข้างแตกต่างกันมากอย่างเห็นได้ชัด และเมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า ทุกปียังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า ส่วนใหญ่ในทุกระดับชั้นมีความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างมาก และเมื่อสังเกตแนวโน้มคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า ในทุกระดับชั้นมีความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อย่างเห็นได้ชัด และเมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า ทุกระดับชั้น ทุกปียังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

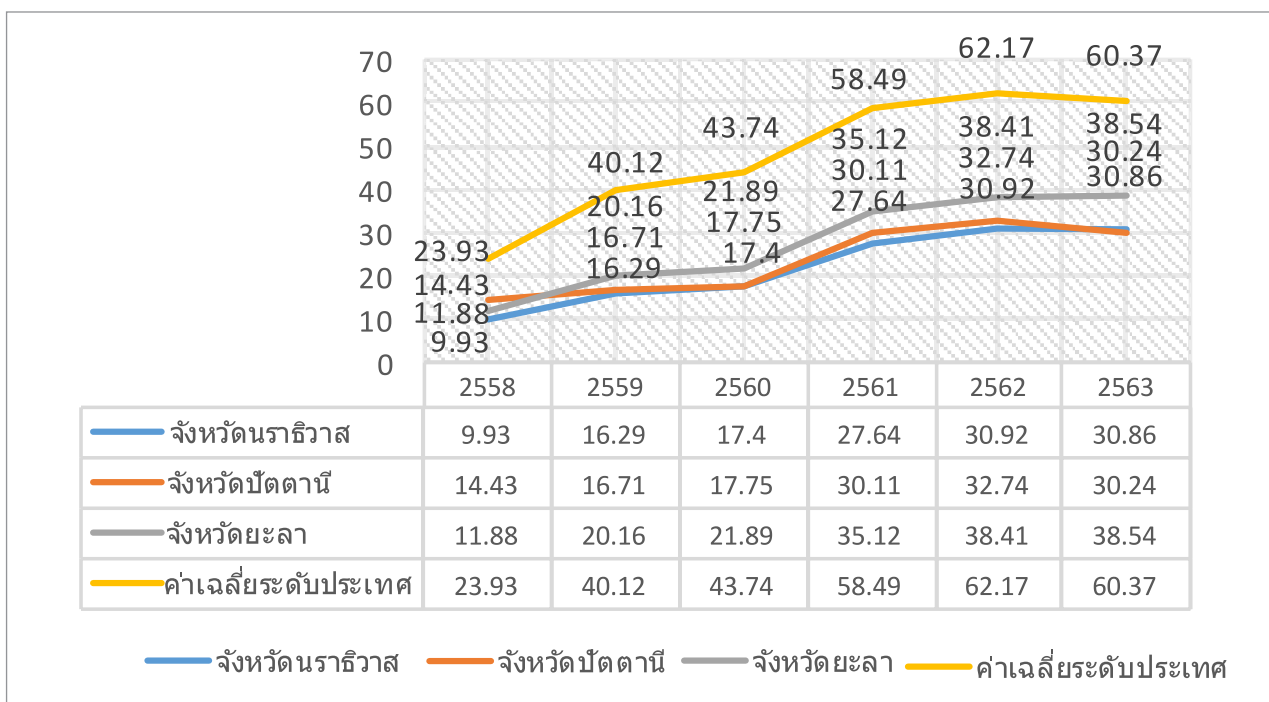
ข้อสังเกต เมื่อพิจารณาจากความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยการทดสอบ O-NET ของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในวิชาวิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษ ทุกระดับชั้น ทุกปี พบว่า มีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกันหมด คือ มีความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างมาก และเมื่อสังเกตจากจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดจะพบว่า ส่วนใหญ่เป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคกลาง และจังหวัดที่ได้คะแนนต่ำสุดจะเป็น 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือจังหวัดที่มีพรมแดนติดต่อกับต่างประเทศ หรือจังหวัดที่แยกตัวขึ้นใหม่ นอกจากนี้ คะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดยังสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอีกด้วย ในทางกลับกันคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดกลับต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของ 2 กลุ่มจังหวัดนี้ เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ว่าในแต่ละพื้นที่ที่มีความเจริญ และความพร้อมในด้านต่าง ๆ ไม่เท่ากัน เป็นผลให้แต่ละจังหวัดได้รับคุณภาพการศึกษาไม่เท่าเทียมกัน ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดกับจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดต่างกันเป็นอย่างมาก

ตัวชี้วัดที่ 3 ร้อยละของนักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป เพิ่มขึ้นรายงานฉบับนี้ขอวิเคราะห์ตัวชี้วัดนี้ เฉพาะใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี นราธิวาส และยะลา เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ประสบปัญหาทางการศึกษาเป็นอย่างมาก และมีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

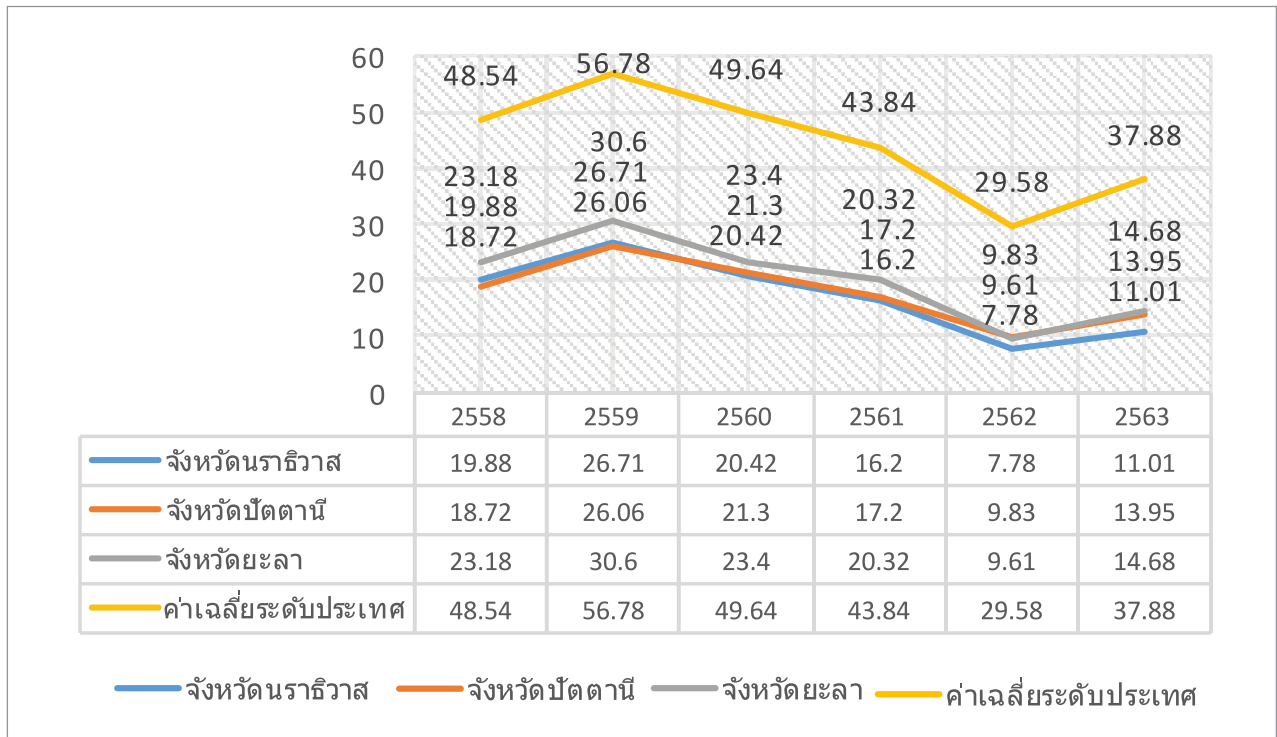
แผนภาพที่ 4.5 ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาภาษาไทยผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563

แผนภาพที่ 4.6 ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาภาษาไทยผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 - 2563

แผนภาพที่ 4.7 ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาภาษาไทยผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดตัวชี้วัดตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ ด้านคุณภาพการศึกษา (Quality) โดยกำหนดร้อยละของนักเรียนที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป เพิ่มขึ้น ซึ่งปีที่ 1 - 5 กำหนดไว้ที่ร้อยละ 50 เมื่อพิจารณาร้อยละของนักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษที่มีคะแนนผลการทดสอบ O-NET ตั้งแต่ปี 2558 - 2563

โดยในวิชาภาษาไทย พบว่า ร้อยละคะแนนของวิชาภาษาไทยของจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา มีร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศเป็นอย่างมากในทุกจังหวัดและระดับชั้น ในส่วนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในแต่ละจังหวัดมีร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้นและลดลงสลับกันปีเว้นปี มีแนวโน้มไม่แน่นอน แต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีแนวโน้มร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้นทุกปีในทุกจังหวัด ซึ่งแตกต่างจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีแนวโน้มร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ลดลงทุกปีในทุกจังหวัด โดยเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละระดับชั้น จะพบว่า

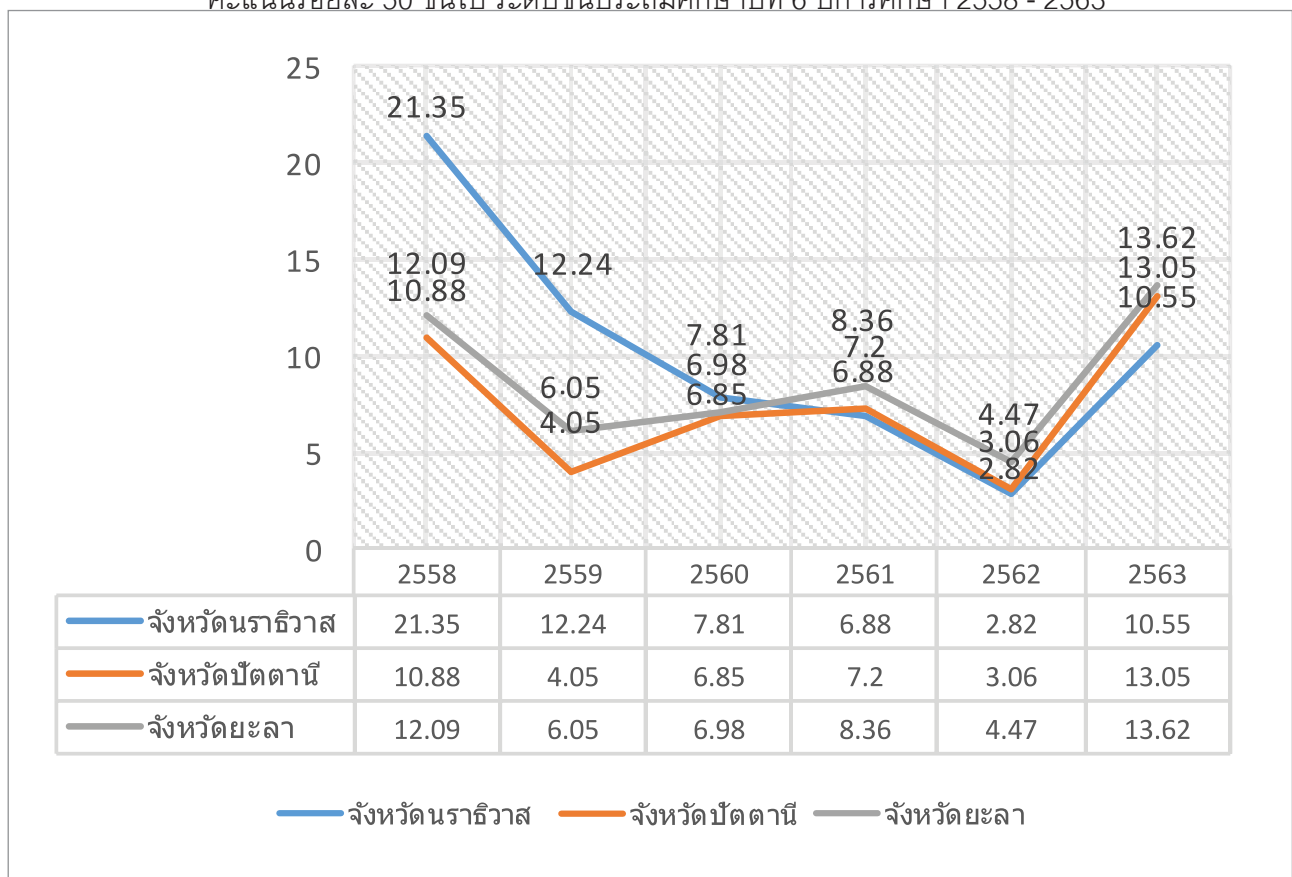
- ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกจังหวัดมีแนวโน้มร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้นและลดลงสลับกันปีเว้นปีไม่แน่นอน และเมื่อสังเกตร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์น้อยที่สุดจะพบว่า จังหวัดนราธิวาสมีค่าต่ำกว่า 2 จังหวัด ตั้งแต่ปี 2560 เป็นต้นมา และเมื่อพิจารณาร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ พบว่า ทุกจังหวัดยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทุกจังหวัดมีแนวโน้มร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้นทุกปี และเมื่อสังเกตร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์น้อยที่สุดจะพบว่า จังหวัดนราธิวาสมีค่าต่ำกว่า 2 จังหวัดในทุกปี และเมื่อพิจารณาร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ พบว่า ทุกจังหวัดยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

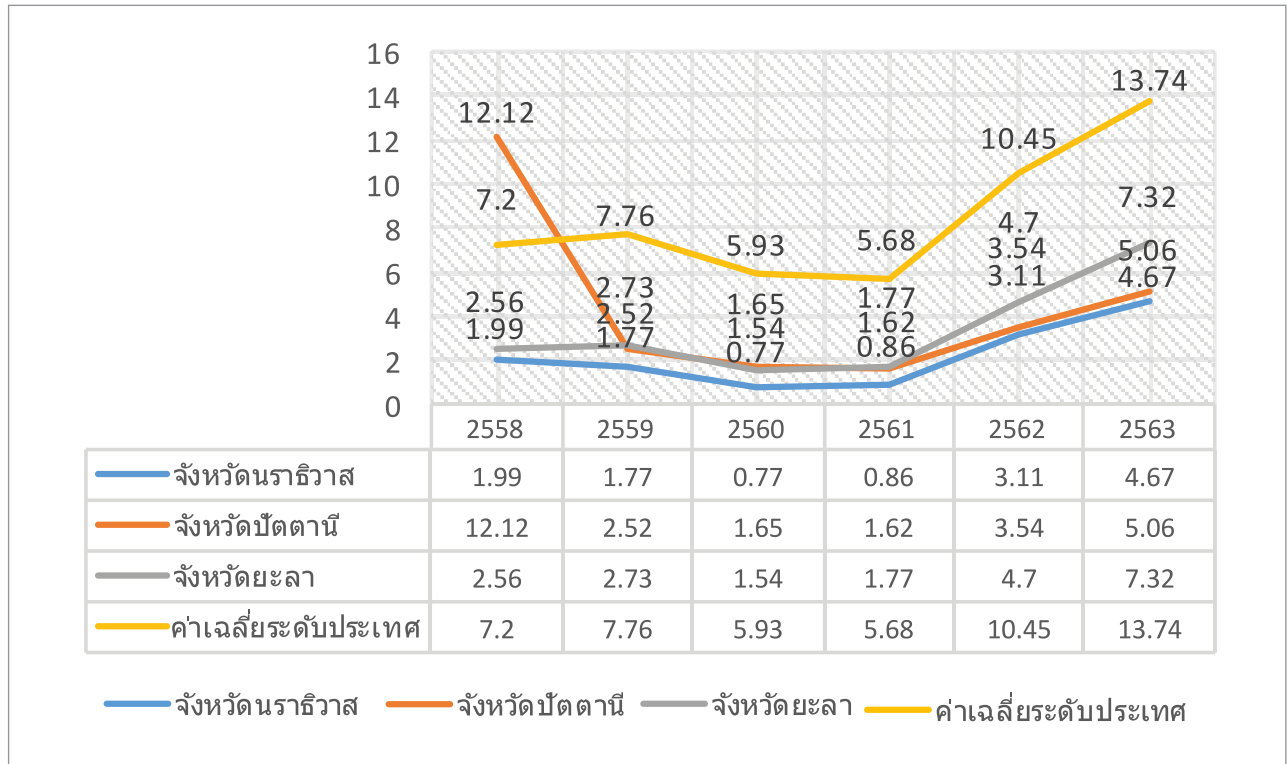
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทุกจังหวัดมีแนวโน้มร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ลดลงทุกปีจนถึงปี 2562 ทุกจังหวัดมีร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ต่ำที่สุด จากนั้นค่ากลับมาสูงขึ้นในปี 2563 ในทุกจังหวัด และเมื่อสังเกต ร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์น้อยที่สุดจะพบว่า จังหวัดนราธิวาสมีค่าต่ำกว่า 2 จังหวัดตั้งแต่ปี 2560 เป็นต้น มา และเมื่อพิจารณาร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ พบว่า ทุกจังหวัดยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัด ของแผนการศึกษาแห่งชาติ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาร้อยละของนักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ ที่มีคะแนนผลการทดสอบ O-NET ที่ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปในวิชาภาษาไทย ของทุกจังหวัด ทุกระดับชั้น และทุกปี ไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติโดยร้อยละของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปต้องมากกว่าร้อยละ 50

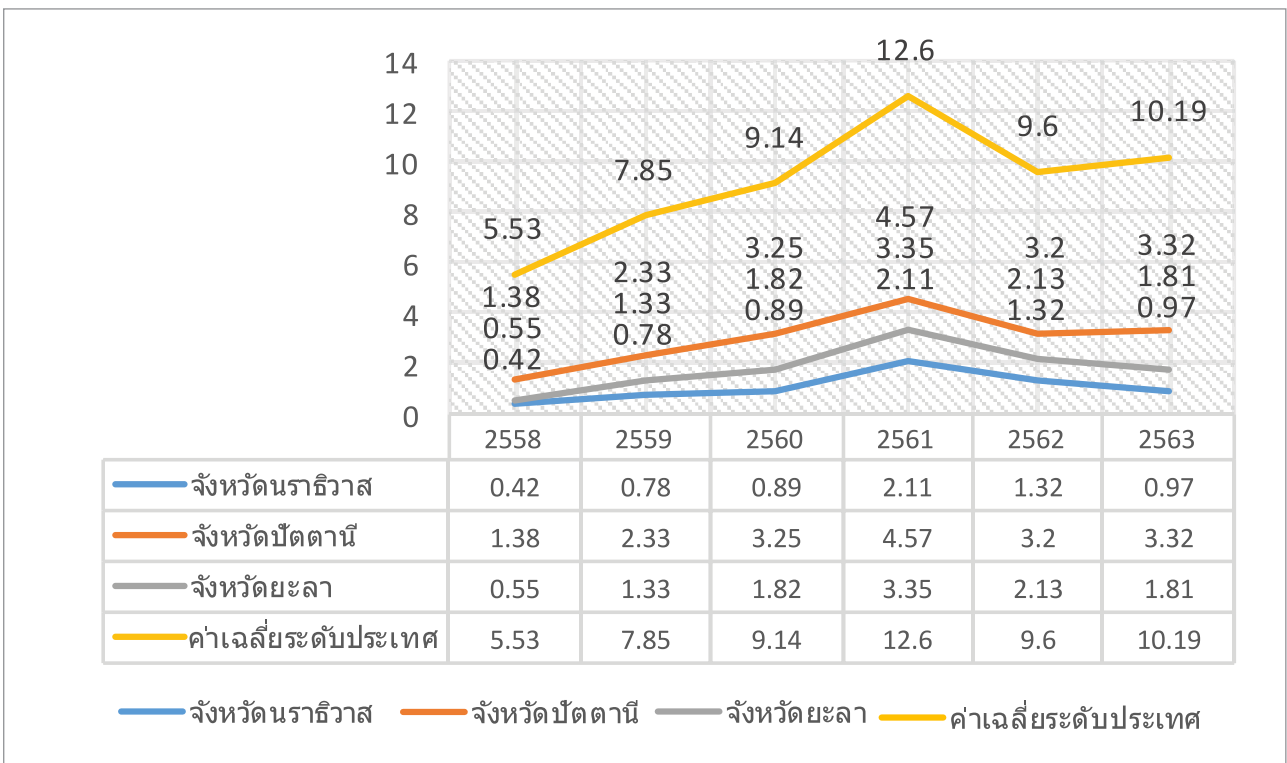
แผนภาพที่ 4.8 ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์ คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563

แผนภาพที่ 4.9 ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์
คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 - 2563

แผนภาพที่ 4.10 ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์
คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563

ผลการวิเคราะห์วิชาภาษาอังกฤษ พบว่า ร้อยละคะแนนของวิชาภาษาอังกฤษ จังหวัดนราธิวาส ปีตตานี และยะลา มีร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศเป็นอย่างมากในทุกจังหวัดและระดับชั้น ในส่วนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในแต่ละจังหวัดมีแนวโน้มร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้นทุกปี ในทุกจังหวัด ซึ่งแตกต่างจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีแนวโน้มร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ลดลงในปีหลัง ๆ ในทุกจังหวัด โดยเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละระดับชั้น จะพบว่า

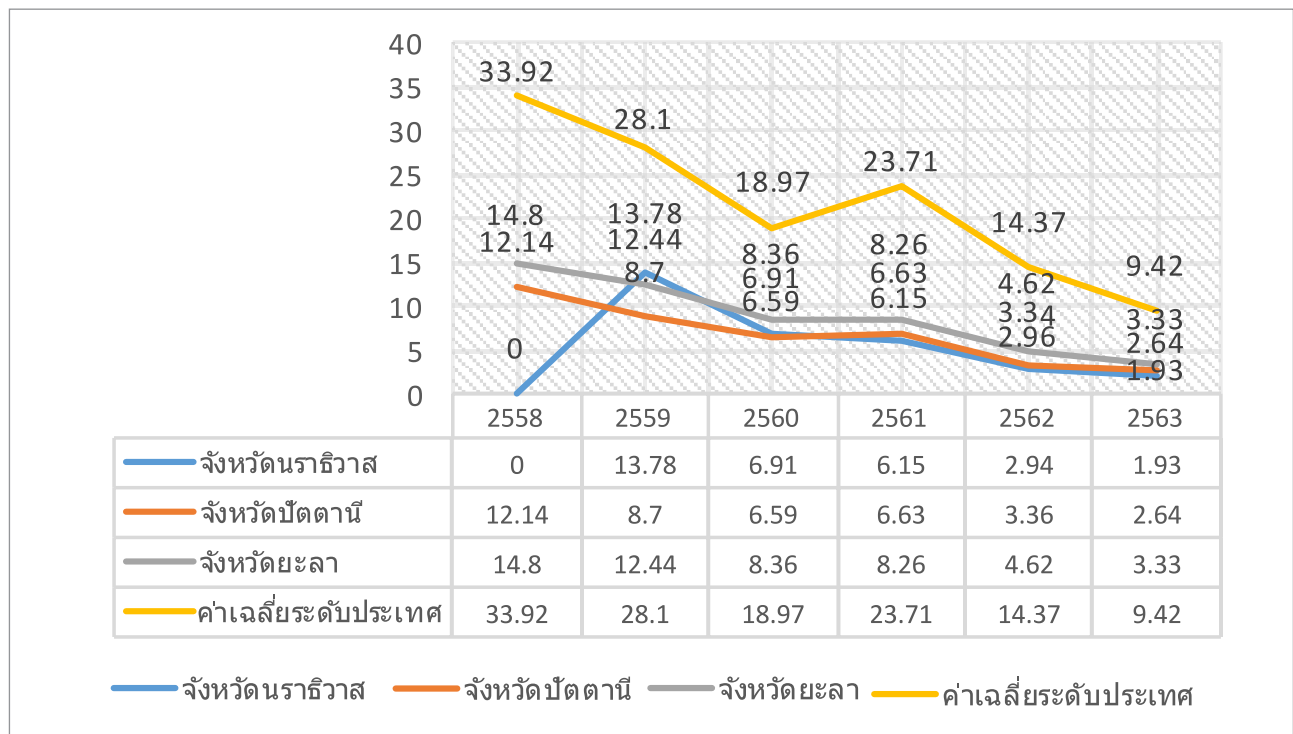
- ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดยะลาและปีตตานี มีแนวโน้มร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้นทุกปีตั้งแต่ปี 2559 จนถึงปี 2563 แต่จังหวัดนราธิวาสกลับมีแนวโน้มร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ลดลงทุกปีตั้งแต่ปี 2559 ก่อนค่ากลับมาสูงขึ้นในปี 2563 แต่เมื่อสังเกตร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์จะมีเพียงปี 2562 ที่ค่าลดลงในทุกจังหวัดไม่เป็นไปตามแนวโน้ม และเมื่อพิจารณาร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ พบว่า ทุกจังหวัดยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทุกจังหวัดมีแนวโน้มร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้นทุกปีตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปี 2563 และเมื่อสังเกตร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์น้อยที่สุดจะพบว่า จังหวัดนราธิวาสมีค่าต่ำกว่า 2 จังหวัดในทุกปี และเมื่อพิจารณาร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ พบว่า ทุกจังหวัดยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

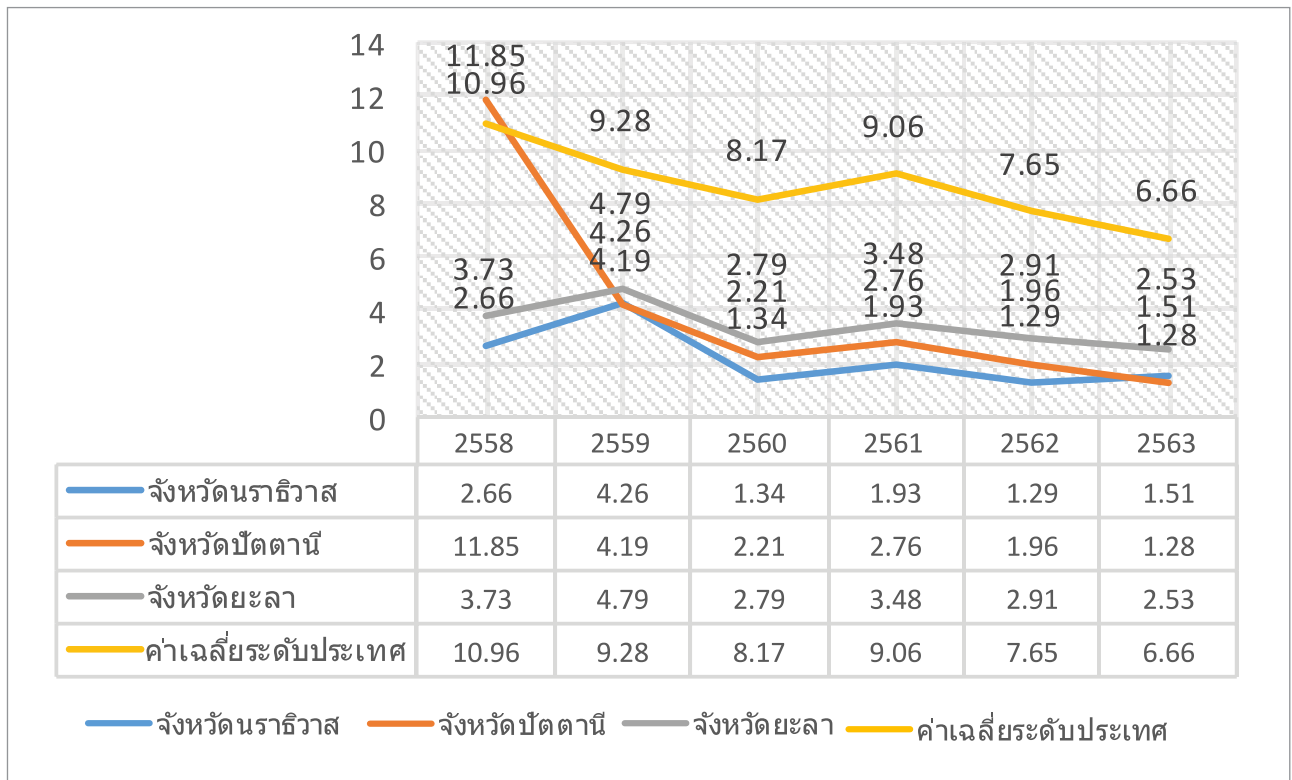
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทุกจังหวัดมีแนวโน้มร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้นในช่วงแรกตั้งแต่ปี 2559 ก่อนค่าลดลงอย่างต่อเนื่องในปี 2561 เป็นต้นมา และเมื่อสังเกตร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์น้อยที่สุดจะพบว่า จังหวัดนราธิวาสมีค่าต่ำกว่า 2 จังหวัดในทุก ๆ ปี และเมื่อพิจารณาร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ พบว่า ทุกจังหวัดยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาร้อยละของนักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษที่มีคะแนนผลการทดสอบ O-NET ที่ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปในวิชาภาษาอังกฤษ ของทุกจังหวัดทุกระดับชั้น และทุกปี ไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติโดยร้อยละของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปต้องมากกว่าร้อยละ 50

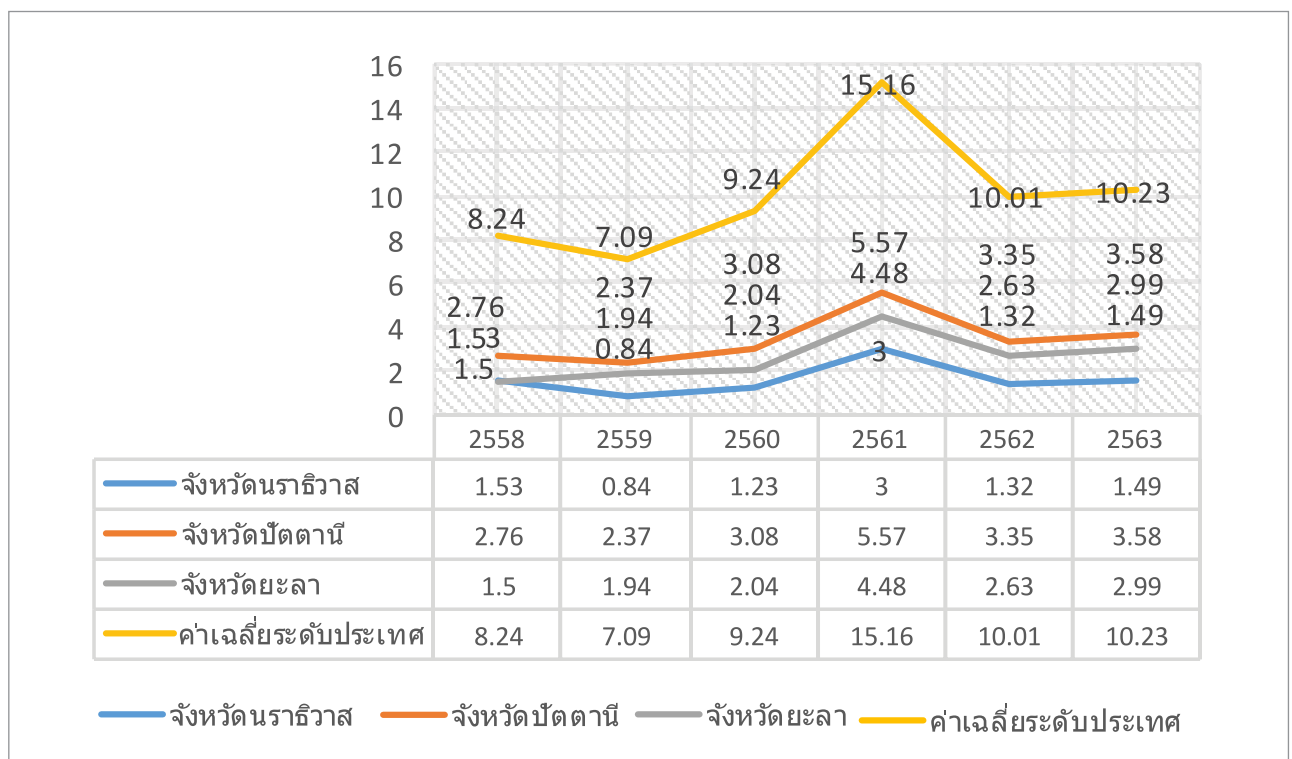
แผนภาพที่ 4.11 ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาคณิตศาสตร์ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563

แผนภาพที่ 4.12 ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาคณิตศาสตร์ผ่านเกณฑ์
คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 - 2563

แผนภาพที่ 4.13 ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาคณิตศาสตร์ผ่านเกณฑ์
คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563

ผลการวิเคราะห์วิชาคณิตศาสตร์ พบว่า ร้อยละคะแนนของวิชาคณิตศาสตร์ จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และ ยะลา มีร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศเป็นอย่างมากในทุกจังหวัดและระดับชั้น ในส่วน ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่ทุกจังหวัด มีแนวโน้มร้อยละ ของนักเรียนผ่านเกณฑ์ลดลงทุกปีอย่างเห็นได้ชัดตั้งแต่ปี 2561 เป็นต้นมา โดยเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละ ระดับชั้น จะพบว่า

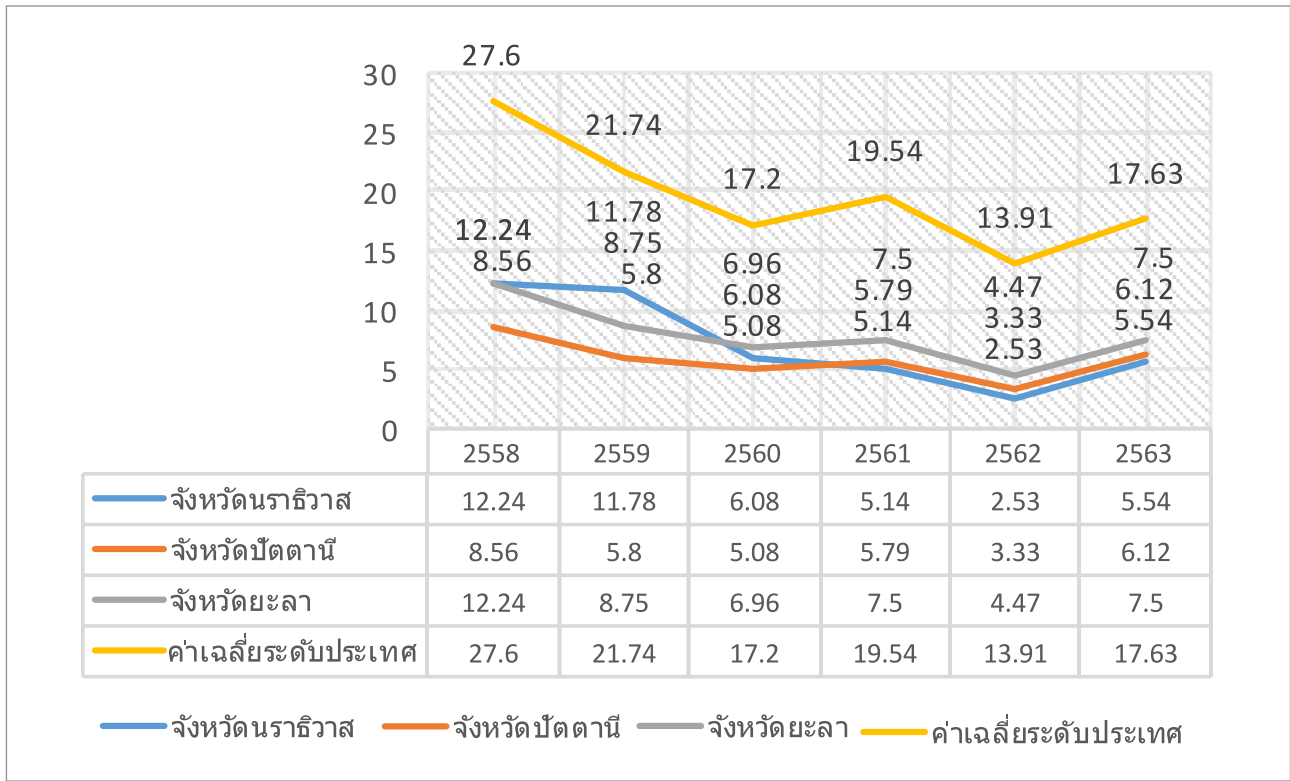
- ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกจังหวัดมีแนวโน้มร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ลดลงอย่างต่อเนื่องทุกปี ตั้งแต่ปี 2559 จนถึงปี 2563 และเมื่อพิจารณาร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ พบว่า ทุกจังหวัดยังไม่บรรลุเป้าหมาย ที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทุกจังหวัดมีแนวโน้มร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้นและลดลงในแต่ละปี ไม่แน่นอน แต่ร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ใกล้เคียงกันและไม่แตกต่างกันมาก และเมื่อพิจารณาร้อยละ ของนักเรียนผ่านเกณฑ์ พบว่า ทุกจังหวัดยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

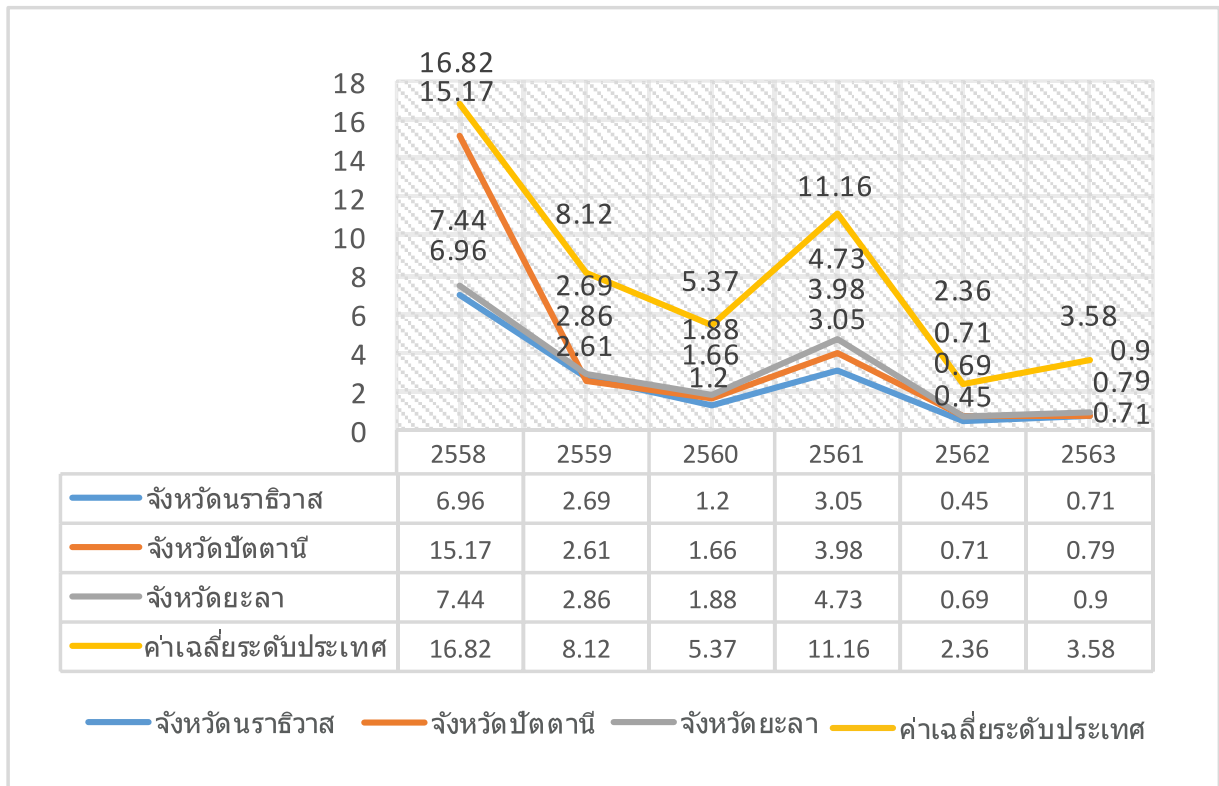
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทุกจังหวัดมีแนวโน้มร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้นในช่วงแรกตั้งแต่ ปี 2558 ก่อนค่าลดลงอย่างต่อเนื่องในปี 2561 เป็นต้นมา และเมื่อสังเกตร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์น้อยที่สุด จะพบว่า จังหวัดนราธิวาสมีค่าต่ำกว่า 2 จังหวัดในทุก ๆ ปี และเมื่อพิจารณาร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ พบว่า ทุกจังหวัดยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาร้อยละของนักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ ที่มีคะแนนผลการทดสอบ O-NET ที่ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปในวิชาคณิตศาสตร์ ของทุกจังหวัด ทุกระดับชั้น และทุกปี ไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติโดยร้อยละของนักเรียน ที่ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปต้องมากกว่าร้อยละ 50

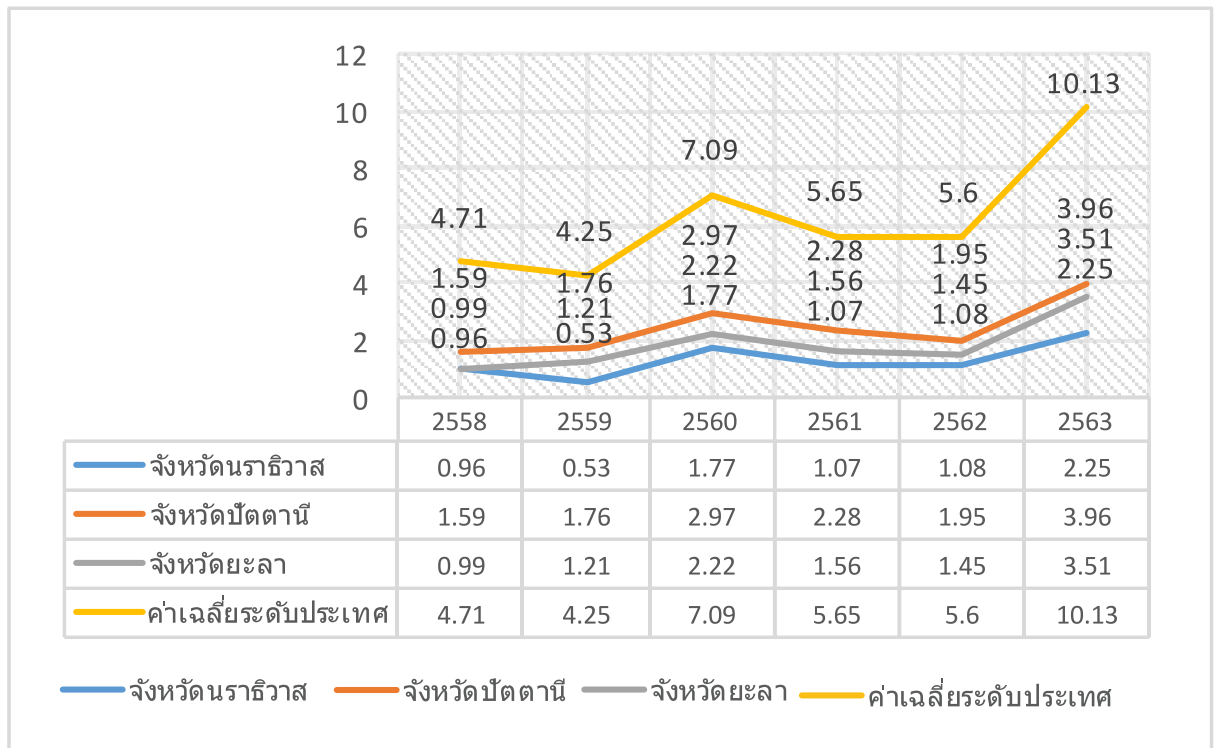
แผนภาพที่ 4.14 ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาวิทยาศาสตร์ ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563

แผนภาพที่ 4.15 ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาวิทยาศาสตร์ผ่านเกณฑ์
คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 - 2563

แผนภาพที่ 4.16 ร้อยละของนักเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคะแนน O-NET วิชาวิทยาศาสตร์ผ่านเกณฑ์
คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 - 2563

ผลการวิเคราะห์วิชาวิทยาศาสตร์ พบว่า ร้อยละคะแนนของวิชาวิทยาศาสตร์ จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และ ยะลา มีร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศเป็นอย่างมากในทุกจังหวัดและระดับชั้น ในส่วนของ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่ทุกจังหวัด มีแนวโน้มร้อยละ ของนักเรียนผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้นและลดลงสลับกันไม่แน่นอน แต่ร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์มีค่าเพิ่มขึ้นทุกระดับ ชั้น ทุกจังหวัดในปี 2563 โดยเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละระดับชั้น จะพบว่า

- ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกจังหวัดมีแนวโน้มร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ลดลงในช่วงแรกตั้งแต่ ปี 2559 ก่อนค่ากลับมาเพิ่มขึ้นในปี 2563 และเมื่อพิจารณาร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ พบว่า ทุกจังหวัดยังไม่ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

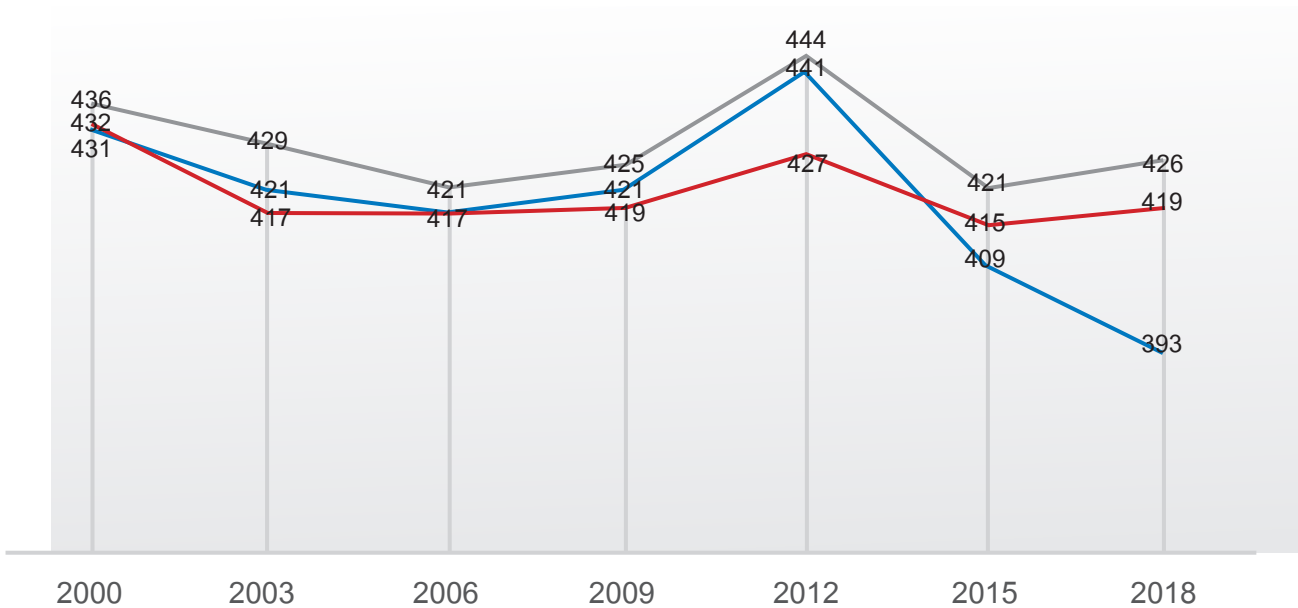
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทุกจังหวัดมีแนวโน้มร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้นและลดลงสลับกัน ทุกปีไม่แน่นอน และเมื่อพิจารณาร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ พบว่า ทุกจังหวัดยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทุกจังหวัดมีแนวโน้มร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้นตลอดตั้งแต่ปี 2559 แม้จะมีบางช่วงที่ค่าลดลง แต่ก็กลับมาเพิ่มขึ้นในปี 2563 และเมื่อพิจารณาร้อยละของนักเรียนผ่านเกณฑ์ พบว่า ทุกจังหวัดยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติ

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาร้อยละของนักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ ที่มีคะแนนผลการทดสอบ O-NET ที่ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปในวิชาวิทยาศาสตร์ ของทุกจังหวัด ทุกระดับชั้น และทุกปี ไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดตามตัวชี้วัดของแผนการศึกษาแห่งชาติโดยร้อยละของนักเรียน ที่ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปต้องมากกว่าร้อยละ 50

ตัวชี้วัดที่ 4 คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) ของนักเรียนอายุ 15 ปี ในวิชาวิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์สูงขึ้น

แผนภาพที่ 4.17 คะแนนเฉลี่ย PISA ของไทย ตั้งแต่ปี 2000 - 2018

จากแผนภาพที่ 4.17 จะพบว่า คะแนนเฉลี่ย PISA มีค่าต่ำกว่าค่าเป้าหมาย 500 คะแนนที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 อยู่ค่อนข้างมากในทุกรายวิชา และทุกครั้งที่มีการประเมิน โดยแต่ละรายวิชามีรายละเอียด ดังนี้

- วิชาการอ่าน คะแนนเฉลี่ยในปี 2018 มีค่าต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยในปี 2000 (431 คะแนน) ซึ่งเป็นปีที่เข้ารับการประเมินครั้งแรกอยู่ 38 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลง
- วิชาคณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยในปี 2018 มีค่าต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยในปี 2000 (432 คะแนน) ซึ่งเป็นปีที่เข้ารับการประเมินครั้งแรกเริ่มต้นอยู่ 13 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยมีแนวโน้มคงที่
- วิชาวิทยาศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยในปี 2018 มีค่าต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยในปี 2000 (436 คะแนน) ซึ่งเป็นปีที่เข้ารับการประเมินครั้งแรกเริ่มต้นอยู่ 10 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยมีแนวโน้มคงที่

บทที่ 5

สรุป และอภิปรายผลการวิเคราะห์

รายงานการศึกษาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจากผลการทดสอบ O-NET และ PISA ได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณจากข้อมูลแบบสอบถามที่ได้จากสถานศึกษาทั่วประเทศจำนวน 1,599 แห่ง ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึกสถานศึกษาจำนวน 25 แห่ง และศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ ครบถ้วนสมบูรณ์ครบทุกมิติ เพื่อหาคำตอบดังต่อไปนี้

- สภาวิชาการจัดการศึกษาตามตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับผลการทดสอบ O-NET และ PISA ตามแผน การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579
- ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษา โดยใช้ผล การทดสอบ O-NET และ PISA เป็นฐานในการวิเคราะห์
- รูปแบบการจัดการศึกษาที่สามารถยกระดับคะแนน O-NET และ PISA ที่สอดคล้องกับบริบทและ อัตลักษณ์ของสถานศึกษาแต่ละประเภท
- ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากบทที่ผ่านมาสามารถสรุป และอภิปรายผลการวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบข้างต้น ได้ดังนี้

สรุปและอภิปรายผลการวิเคราะห์สภาวิชาการจัดการศึกษาตามตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับ ผลการทดสอบ O-NET และ PISA ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับผลการทดสอบ O-NET และ PISA ไว้ 4 ตัวชี้วัด เพื่อใช้ในการสะท้อนคุณภาพของผู้เรียน โดยแต่ละตัวชี้วัดมีรายละเอียด ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของนักเรียนที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละ วิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป เพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัดที่ 2 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระหว่างพื้นที่ภาคการศึกษาในวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ ลดลง

ตัวชี้วัดที่ 3 ร้อยละของนักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ ที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป เพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัดที่ 4 คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) ของนักเรียนอายุ 15 ปี ในวิชาวิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์ สูงขึ้น

ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของนักเรียนที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป เพิ่มขึ้น เป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนให้เห็นถึงจำนวนนักเรียนที่มีผลคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่ามีจำนวนมากน้อยเพียงใด โดยใช้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 50 เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา โดยภาพรวมพบว่า มีนักเรียนในสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อยที่สามารถทำคะแนนได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีเพียงวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้น ที่มีจำนวนนักเรียนกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่ได้คะแนนมากกว่าร้อยละ 50 แต่เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยในอีก 4 วิชาที่เหลือ อันประกอบด้วย วิชาภาษาอังกฤษ สังคม คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ (รายละเอียดตามแผนภาพที่ 3.1 - 3.3) จะพบว่า ยิ่งระดับการศึกษาสูงขึ้น สัดส่วนนักเรียนที่ได้คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปกลับลดน้อยลง และไม่มีแนวโน้มการเพิ่มของร้อยละของนักเรียนเลย แม้แต่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ซึ่งถือเป็นวิชาพื้นฐานที่นักเรียนจะต้องนำไปใช้ในการเรียนต่อในระดับสูง หรือเป็นทักษะที่สำคัญที่ใช้ในการประกอบอาชีพ โดยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีสัดส่วนนักเรียนไม่ถึงร้อยละ 10 ที่ได้คะแนนใน 3 วิชาดังกล่าวมากกว่า 50 คะแนน ดังนั้น หากประเทศไทยต้องการที่จะแข่งขันได้ในเวทีสากล จะต้องเร่งพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ของนักเรียนไทยอย่างเร่งด่วน ประเด็นนี้จึงถือเป็นปัญหาเร่งด่วนของการจัดการศึกษาของประเทศไทยที่จะต้องเร่งยกระดับ

ตัวชี้วัดที่ 2 ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระหว่างพื้นที่/ภาคการศึกษาในวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ ลดลง เป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางคุณภาพทางการศึกษาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่างๆ โดยเมื่อพิจารณาที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าสถานศึกษาในแต่ละจังหวัดมีที่ตั้งอยู่ ณ อำเภอเมือง หรือ อำเภออื่นๆ ของจังหวัด โดยมีสมมติฐานว่า ในพื้นที่อำเภอเมืองจะมีความพร้อมและความเจริญที่มากกว่าในอำเภออื่นๆ ปัจจุบันจะส่งผลถึงคะแนนเฉลี่ยของของนักเรียนหรือไม่ ผลปรากฏว่า ในทุกระดับการศึกษา คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองจะมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภออื่นอยู่ประมาณ 6 - 10 คะแนน หรือประมาณ 1.5 - 3 เท่าของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (รายละเอียดตามตารางที่ 3.1 - 3.2) จะไม่มีแนวโน้มที่ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทั้ง 2 วิชาในทุกระดับการศึกษาจะลดลงเลย แม้แต่น้อย นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาพื้นที่โดยใช้จังหวัดเป็นฐานในการพิจารณา จะพบว่า จังหวัดที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดจะมีเพียง 2 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร และนครนายก ขณะที่จังหวัดที่มีคะแนนต่ำสุด ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี นราธิวาส แม่ฮ่องสอน บึงกาฬ หนองบัวลำภู และกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่บริเวณชายแดนของประเทศไทย และมีเพียงคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้นที่ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยลดลง นอกนั้น ความแตกต่างมีแนวโน้มคงที่ หรือเพิ่มขึ้น (รายละเอียดตามตารางที่ 3.3 - 3.4) ดังนั้น จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของประเทศจึงต้องให้ความสำคัญกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาควบคู่กันๆ ไปด้วยจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาได้สำเร็จ

ตัวชี้วัดที่ 3 ร้อยละของนักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไป เพิ่มขึ้น ในรายงานฉบับนี้จะวิเคราะห์เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้เฉพาะ 3 จังหวัดประกอบด้วย จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดนี้ และตัวชี้วัดที่ผ่านมาสะท้อนปัญหาทางการศึกษาที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในด้านคุณภาพการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี สัดส่วนนักเรียนที่มีผลการทดสอบมากกว่า 50 คะแนนในแต่ละวิชาที่มีจำนวนน้อยมากและไม่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นแต่อย่างใด และเมื่อพิจารณาในแต่ละระดับการศึกษาและแต่ละรายวิชา จะพบว่าในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นแนวโน้มสัดส่วนดังกล่าวจะยิ่งน้อยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาภาษาอังกฤษคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มีสัดส่วนนักเรียนที่มีคะแนนมากกว่า 50 คะแนนอยู่ที่ประมาณไม่เกินร้อยละ 4 เท่านั้น (รายละเอียดตามตารางที่ 3.5 - 3.8) ดังนั้น คุณภาพการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงเป็นวิกฤติทางการศึกษาที่ต้องรีบดำเนินการแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วน

ตัวชี้วัดที่ 4 คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) ของนักเรียนอายุ 15 ปี ในวิชาวิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์สูงขึ้น การทดสอบ PISA เป็นข้อสอบที่วัดทักษะและการนำความรู้ที่ได้การเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน จึงเป็นตัวชี้วัดระดับนานาชาติที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของนักเรียนและความสามารถของประเทศในอนาคต ซึ่งผลการทดสอบ PISA ของประเทศไทยตั้งแต่การเข้าร่วมครั้งแรกในปี ค.ศ. 2000 จนถึงครั้งล่าสุดในปี ค.ศ. 2018 ไม่มีวิชาใดเลยที่มีแนวโน้มคะแนนที่สูงขึ้น โดยในล่าสุดมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 393 - 426 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติที่ 500 คะแนนอยู่ค่อนข้างมาก (รายละเอียดตามแผนภาพที่ 3.4) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณารายละเอียดผลการทดสอบในปี ค.ศ. 2018 จะพบประเด็นที่น่ากังวล คือ มีนักเรียนไทยอยู่ถึงร้อยละ 60 ในวิชา การอ่าน ร้อยละ 53 ในวิชาคณิตศาสตร์ และร้อยละ 44 ในวิชาวิทยาศาสตร์ ที่ได้คะแนนอยู่ในระดับต่ำสุด ซึ่งความหมายว่า นักเรียนไทยเหล่านี้ มีทักษะและความรู้ที่ไม่เพียงพอที่จะใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่งถือเป็นปัญหาที่ต้องเร่งศึกษาเชิงลึกและดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน และเมื่อพิจารณาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมจะพบว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ได้เปรียบจะได้คะแนนมากกว่านักเรียนที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมที่เสียเปรียบอยู่ค่อนข้างมาก สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมไทยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และประเด็นสุดท้ายที่น่าสนใจคือ ผลการศึกษาของ OECD พบว่า ปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นให้นักเรียนไม่ว่าจะอยู่ในฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมแบบใดสามารถพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นได้ คือ Growth Mindset ซึ่งหมายถึงทัศนคติ/ความคิดที่เชื่อว่า ความรู้ความสามารถของเราสามารถเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นได้ ซึ่งมีนักเรียนไทยที่มีทัศนคติแบบนี้เพียงร้อยละ 43 เท่านั้น ขณะที่ค่าเฉลี่ยของ OECD อยู่ที่ร้อยละ 63 จึงเป็นอีกหนึ่งประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งพัฒนาให้เกิดขึ้นในนักเรียนทุกคน

ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดตามคุณภาพผู้เรียนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ทำให้เห็นว่าคุณภาพผู้เรียนยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญของการศึกษาศึกษาไทย และมีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ในพื้นที่ที่ห่างไกลความเจริญ หรือพื้นที่บริเวณชายแดนของประเทศ จะพบวิกฤติเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาซ้ำเติมทำให้เป็นปัญหาที่ซับซ้อนยากที่จะแก้ไขมากขึ้นไปอีก การกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาในภาพรวมของประเทศไม่อาจจะแก้ไขปัญหาในพื้นที่เหล่านั้นได้อย่างแน่นอน แผนการศึกษาแห่งชาติ จึงต้องให้ความสำคัญกับบริบทของพื้นที่ให้มากขึ้น และปรับวิธีคิดเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาของแต่ละพื้นที่เสียใหม่ เพราะการจัดสรรทรัพยากรภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันแก่พื้นที่ที่มีความแตกต่างกันอาจจะเกิดความเท่าเทียมในการจัดสรร

ทรัพยากรทางการศึกษา แต่ไม่สร้างความเสมอภาคให้เกิดขึ้นในสังคมแม้แต่น้อย และยังคงเป็นการเพิ่มช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามากขึ้นอีกด้วย

สรุปและอภิปรายผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน

รายงานฉบับนี้ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ปัจจัยจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนที่ 2 วิเคราะห์จากข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามที่ได้จากสถานศึกษาจำนวน 3,833 แห่ง และส่วนที่ 3 วิเคราะห์จากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึกสถานศึกษาจำนวน 25 แห่ง ซึ่งแต่ละส่วนของการวิเคราะห์พบปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนในมุมมองที่แตกต่างกันออกไป ทำให้มองเห็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในหัวข้อนี้จะทำการสังเคราะห์ปัจจัยจากการวิเคราะห์ทั้ง 3 ส่วน รวมทั้งอภิปรายผลการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 การสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน

ปัจจัย	ส่วนที่ 1	ส่วนที่ 2	ส่วนที่ 3
ครูผู้สอน	✓	✓	✓
ผู้บริหารสถานศึกษา	✓	✓	✓
สถานศึกษา		✓	
กระบวนการ	✓		✓

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนทั้งการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เชิงปริมาณ และการทบทวนการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามตารางที่ 5.1 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนในทุกการวิเคราะห์ คือ ครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ครูผู้สอน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงที่สุดจากการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยพบว่า คุณลักษณะของครู เป็นประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนมากที่สุด และเมื่อนำมาสังเคราะห์ในเชิงคุณภาพร่วมกับผลการลงพื้นที่เก็บข้อมูล จะพบว่า คุณภาพของครูมีความสำคัญมากกว่าปริมาณของครูที่มีอยู่ในแต่ละสถานศึกษา โดยคุณลักษณะสำคัญที่ครูพึงมี คือ จิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งจะสะท้อนคุณลักษณะออกมาในรูปของความเสียสละ ทุมเท เอาใจใส่ และดูแลนักเรียน อันจะส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนามากกว่า และสามารถลดผลกระทบของปัญหาความขาดแคลนทรัพยากรในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ปัจจัยเกื้อหนุนที่จะทำให้ครูประสบความสำเร็จในการสอนนักเรียนอีกประการ คือ สัดส่วนของเวลาที่ครูใช้ในการทำงาน ซึ่งหากครูได้ใช้เวลาอย่างเต็มที่ในการจัดการเรียนการสอน โดยไม่ต้องมีภาระงานเกี่ยวกับงานด้านธุรการ หรือการเข้าร่วมประชุมนอกสถานที่ ก็จะส่งเสริมให้ครูทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่พบว่าส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนทั้งในการวิเคราะห์เชิงปริมาณและการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยพบว่า คุณลักษณะความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลเป็นอย่างมากต่อคุณภาพผู้เรียน อาทิ การกล้าตัดสินใจ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการรับฟังความเห็นของผู้อื่น ทั้งหมดนี้จะนำมาซึ่งบรรยากาศในการทำงานที่ดีภายในสถานศึกษา และการมีเครือข่ายจากภายนอกเข้ามาช่วยสนับสนุน

การจัดการศึกษาของสถานศึกษา และที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นผู้นำสูง จะช่วยกระตุ้นให้ครูและนักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เพิ่มขึ้นอีกด้วย

ขณะที่ ปัจจัยลำดับรองลงมา คือ กระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งพบว่า การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการจัดการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ลักษณะของสถานศึกษา อาทิ ที่ตั้งของสถานศึกษา จำนวนครู และจำนวนนักเรียนของสถานศึกษา เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งลักษณะทางกายภาพเหล่านี้ จะส่งผลต่อการจัดสรรทรัพยากรให้แก่สถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัว

สุดท้ายนี้ ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน การแก้ไขปัญหาเพียงจุดใดจุดหนึ่ง ไม่อาจทำให้ปัญหาต่างๆ หหมดไปได้ การแก้ไขปัญหาคุณภาพของผู้เรียน แม้ปัจจัยที่สำคัญที่สุดจะเป็นปัจจัยเกี่ยวกับครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษา แต่การแก้ไขปัญหาก็ต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน และปัญหาทางด้านกายภาพของสถานศึกษาด้วย ดังนั้นวิธีการที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด คือ ต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาย่างบูรณาการให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามาส่วนแก้ไขปัญหานั้นส่วนที่หน่วยงานแต่ละหน่วยงานรับผิดชอบอยู่ การแก้ไขปัญหาจึงจะประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและคุณภาพของสถานศึกษา

1) การทดสอบ O-NET ควรจะถูกนำมาใช้ในการวัดคุณภาพขั้นต่ำที่ทุกสถานศึกษาพึงมีมากกว่าการใช้วัดความเป็นเลิศของสถานศึกษา และพยายามผลักดันให้นักเรียนได้คะแนน O-NET สูงแต่เพียงอย่างเดียว ควรพิจารณาผลการทดสอบ O-NET ออกเป็นช่วงระดับคะแนนต่างๆ มากกว่าการพิจารณาที่คะแนนแต่เพียงอย่างเดียว กล่าวคือ ควรมีการกำหนดระดับคะแนน O-NET ออกเป็นช่วงคะแนนคล้ายกับการทดสอบ PISA โดยเริ่มต้นจากช่วงคะแนนขั้นพื้นฐานที่เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่นักเรียนทุกคนต้องทำได้ที่เน้นทักษะการอ่านออก เขียนได้ คำนวณเป็นคิดวิเคราะห์อย่างง่าย ซึ่งจะเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล โรงเรียนที่ยังไม่มีความพร้อมไปจนถึงช่วงคะแนนขั้นสูงที่เป็นเกณฑ์สำหรับโรงเรียนที่มีความพร้อม โรงเรียนวิทยาศาสตร์ จึงจะทำให้การทดสอบ O-NET มีไว้เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาการทดสอบ O-NET โดยใช้การทดสอบ PISA เป็นแนวทางในการพัฒนา กล่าวคือ ทำให้ออกสอบ O-NET สามารถวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้น

ขณะที่รูปแบบการทดสอบ เปลี่ยนมาใช้รูปแบบตามความสมัครใจของนักเรียนเป็นหลัก การใช้ผลการทดสอบ O-NET สำหรับศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือที่มีความสนใจเข้าสอบ ขณะที่ไม่ใช่ประโยชน์จากผลการทดสอบ O-NET อาจไม่จำเป็นต้องเข้ารับการทดสอบก็ได้ ลักษณะข้อสอบ เน้นการวัดและประเมินผลทักษะการคิดวิเคราะห์มากกว่าความรู้ที่ได้รับจากการเรียน นอกจากนี้ การนำไปใช้ประโยชน์ อาจเน้นที่นำคะแนนเฉลี่ยที่ได้ไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มากกว่านำไปใช้ในการศึกษาต่อ หรือเกณฑ์ในการจบการศึกษาแต่ละระดับ และเน้นให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษานำผลการทดสอบ O-NET ไปใช้ในการพัฒนานักเรียนรายบุคคลมากกว่านำไปใช้ในการกำหนดเป็นตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหารสถานศึกษา

2) การทดสอบ O-NET ไม่ควรถูกนำไปใช้ในเชิงนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลและเป็นตัวชี้วัดในการทำงานของสถานศึกษา แต่ควรนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน กล่าวคือ ผลการทดสอบ O-NET มักถูกนำไปใช้เป็นตัวชี้วัดของสถานศึกษาและครูในการประเมินผลการปฏิบัติราชการ จึงทำให้เกิดการตี O-NET

เพื่อให้นักเรียนได้คะแนน O-NET สูง ทำให้การทดสอบ O-NET ไม่ได้สะท้อนถึงคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัดควรใช้ผลการทดสอบ O-NET ในเชิงการพัฒนาสถานศึกษามากกว่าการประเมินสถานศึกษา

3) ผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของครู และผู้บริหารสถานศึกษา เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณลักษณะเกี่ยวกับ Soft skill อาทิ ความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จิตวิญญาณความเป็นครู ดังนั้น ในขั้นตอนของการผลิต คัดกรอง และพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับ Soft skill ดังกล่าว เพิ่มมากขึ้น โดยใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการผลิต คัดกรอง และพัฒนาเพิ่มมากขึ้น เพื่อที่จะทำให้ได้ครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่คุณลักษณะดังกล่าวเข้าสู่สายอาชีพเพิ่มมากขึ้น

4) ในการพัฒนาผู้เรียนนอกเหนือจากการพัฒนาทักษะที่จำเป็นให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงแล้ว อีกคุณลักษณะหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าทักษะ คือ Growth Mindset เนื่องจากแนวคิดลักษณะเช่นนี้จะเป็แรงกระตุ้นและแรงผลักดันจากภายในตัวนักเรียนให้มีความเชื่อและความพยายามที่จะพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคปัญหาและสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง และที่สำคัญที่สุด แนวคิดดังกล่าวนี้จะเป็รากฐานที่นำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนในสังคมไทย

5) ผลการวิจัย สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษากับคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลนอกจากจะมีปัญหาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในด้านต่างๆ เป็นอุปสรรคในการพัฒนาผู้เรียน ยังพบวิกฤติเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาซ้ำเติมปัญหาเข้าไปอีกด้วย ดังนั้น เพื่อให้สามารถแก้ไขคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จในพื้นที่ของประเทจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาด้วยเช่นกัน จึงควรมีการปรับเปลี่ยนแนวทางในการจัดสรรทรัพยากรในด้านต่างๆ ทั้งงบประมาณ บุคลากร จากเดิมที่ตั้งอยู่เป็นพื้นฐานแนวคิดที่จัดสรรด้วยหลักเกณฑ์แบบเดียวกันในทุกพื้นที่เพื่อสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษา ต้องให้ความสำคัญกับสถานศึกษาที่ยากลำบากในพื้นที่พิเศษก่อน เพื่อสร้างความเสมอภาคให้เกิดขึ้นกับการจัดการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล ควรได้รับการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ตามความจำเป็นและตามสภาพจริง แม้จะเกินกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อให้โรงเรียนเหล่านั้นสามารถพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดได้

6) จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่มีลักษณะเฉพาะ และเป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากพื้นที่ส่วนอื่นๆ ของประเทศ การพัฒนาการจัดการศึกษาในรูปแบบเดียวกับพื้นที่อื่นๆ ไม่สามารถกระทำได้ จึงควรมีการศึกษาและกำหนดนโยบายเป็นการเฉพาะให้กับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

บรรณานุกรม

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รายงานการวิจัยประเมินผล ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : บริษัท เพลิน สตูดิโอ จำกัด, 2550
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ ข้อมูลพื้นฐาน
จากโครงการ PISA 2012. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์, 2558
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, การพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด, 2561
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รายงานการวิเคราะห์สมรรถนะและการปฏิบัติงานด้านการวัดและประเมิน
ของครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด, 2560
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, บทวิเคราะห์สถานภาพการพัฒนาครูทั้งระบบและข้อเสนอแนะแนวทาง
การพัฒนาครูเพื่อคุณภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด, 2556
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ระบบโรงเรียนคุณภาพระดับโลกขึ้นมาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพ
ชั้นนำได้อย่างไร. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด, 2553
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รายงานการสังเคราะห์สภาวะการณ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาไทย.
กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี คอมมิวนิเคชั่น, 2551
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รายงานการสังเคราะห์ ผลการวิจัยในโครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม
เครือข่ายการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวาน
กราฟฟิค จำกัด, 2554
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาไทย : การวิเคราะห์
อภิमान (Meta-analysis). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, การสังเคราะห์งานวิจัยพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริม
การปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด, 2556

คณะผู้จัดทำรายงาน

ที่ปรึกษา

ดร.อำนาจ วิชาญวดี

เลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.อุษณีย์ ธโนศวรรย์

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.พีรศักดิ์ รัตนะ

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณารายงาน

ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์

อดีตรองเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก

อดีตรองเลขาธิการสภาการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดร.วิเชียร เกตุสิงห์

อดีตรองเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.รุ่งเรือง สุชาภิรมย์

อดีตหัวหน้าผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการ

ผู้วิเคราะห์ข้อมูล และเขียนรายงาน และบรรณาธิการ

นางศิริพร ศรีพันธุ์

ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

นายวีระพงษ์ ฐ์เจริญ

ผู้อำนวยการกลุ่มวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษา

นางสาวรัตนวดี ภูพันธ์เจริญสุข

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นายวีระพงษ์ ฐ์เจริญ

ผู้อำนวยการกลุ่มวิเคราะห์สถานการณ์ทางการศึกษา

นางสาวทิพวรรณ พงศ์ภาณุมาศไพศาล

นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ

นางสาวอุไรวรรณ พันธุ์สุจริต

นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ

นางณิชกมล ดวงมาลัย

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

ดร.จุฬาร เหมวรรณวดีกุล

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นางสาวรัตนวดี ภูพันธ์เจริญสุข

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นายกาญจน์วัฒน์ พรหมหา

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

โทรศัพท์ 0 2668 7123

โทรสาร 0 2668 7915

Website : www.onec.go.th

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

99/20 ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ 0 2668 7123 โทรสาร. 0 2668 7915

website : www.onec.go.th

สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
99/20 ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทร. 0 2668 7123 ต่อ 2314 โทรสาร 0 2243 7915
Website : www.onec.go.th